VÁMOS MIKLÓS

Dunapest

athenaeum

Dunapest
Vámos Miklós
Athenaeum (2020)

Címke: 2. világháború, regény

Dunapest - Linda, az Angliában élő francia nő (negyvenes) értette így félre egyszer fővárosunk nevét. Magyar származású férje halála után vaktában fölszáll az első repülőgépre, ami történetesen Budapestre indul. Itt megismerkedik egy fiatal lánnyal, Tóth Julival (húszas) és két fiatalemberrel (harmincasok). A lány meghívja magához a regény fő helyszínéül szolgáló patinás bérházba, a Pozsonyi út 38-40.-be. Az 1938-ban készült épület múltja és jelene köti össze a cselekmény két szálát.

Csillagos ház volt 1944-ben a Pozsonyi 38., a vele egybeépített 40. pedig svájci védettségű is. Történelmi alakok, Carl Lutz, a svájci alkonzul és Raoul Wallenberg, a svéd követségi titkár is felbukkannak a regény során – ők ketten egy közepes város teljes lakosságát kitevő embert mentettek meg 1944-ben. A ház valós lakóinak (Hatvany Lajos, Szép Ernő, Heltai Jenő) vagy képzeletbeli tulajdonosainak sorsa révén fiction és non-fiction kígyója szétválaszthatatlanul tekeredik össze Vámos Miklós legújabb könyvében – jelenné téve azt, ami múlt.

Vámos Miklós

DUNAPEST

Minden jó könyv egyforma abból a szempontból, hogy igazabb, mint ha valóban megtörtént volna, és miután elolvastuk, úgy érezzük, hogy velünk történt, tehát már miénk az egész, a jó, a rossz, az öröm, a lelkifurdalás, a bánat, a figurák, a helyszínek és az időjárások. Ha ezt adhatod az embereknek, író vagy.

Ernest Hemingway
(Öreg újságíró jelenti, 1934, *Esquire* magazin.
E. H. ekkor 35 éves.)

Az ebben a regényben szereplő történelmi, illetve létezett személyek életéről mások által leírt tények szerepelnek a szövegben, összekeveredve azzal, amit az olvasottak alapján elképzeltem. Fiction *és* non-ficton *szeszélyes gubanca. Ha valakit akaratom ellenére bánt vagy sért némelyik bekezdésem, fejet hajtva kérek bocsánatot. Bárcsak az érintett milliókat követnék meg azok, akik… tudjuk, kicsodák*. *Naponta szégyenkezem, helyettük és a nevükben.*

VM

A felhők falkába gyűltek, s röpültek arrafelé, amerre vitte őket a nyugati szél, a folyón át, a dombok közé. A magyar főváros olyasféle időjárással fogadta, amilyen Hertfordshire-ben szokott lenni ilyenkor. Igaz, ott nem minden évben van nyár. Linda úgy tudta, az óceán belátható közelsége teszi. A magyaroknak nincsen tengerük. Richard, a néhai férje panaszos hangon fejtette ki, hogy volt, csak a második világháború után elvették tőlük a nagyhatalmak. Minek vették el, nekik ott az összes!

Nem ez volt Linda egyetlen hülye kérdése e kicsi országgal kapcsolatban. Amikor megismerkedett a magyar származású, ám már Angliában született férfival, ő tizenévesként még semmit se tudott a világról. A főváros nevét is félreértette: DUNAPEST. Azt hitte, a keresztező folyó miatt. Később tudta meg Richardtól, hogy Buda a dimbes-dombos, Pest a lapos rész, és van még Óbuda, e három egyesült. Buda is, Pest is szénégető kemencét jelentett, Linda már elfelejtette, milyen ősi nyelven. Richard mintha keltát mondott volna, á, nem valószínű, kelták, Európa közepén?

Lindának tökéletesen elege lett. Ilyenkor okosabb, ha az ember hátradől, behunyja a szemét és sodródik. A dolgok előbb-utóbb megoldódnak. Ha mégsem, úgyis hiába kapálózol. Lehet, hogy ez esetben a kudarc maga a megoldás. Ilyen alapon váltott jegyet a Luton reptéren az első gépre, amelyre kapott. Az történetesen Budapestre indult. Égi jel? Ő azt se tudta, hogy a magyarok a repteret Franz Lisztről, az osztrák zeneszerzőről nevezték el.

Amint az ingabusz elvitte a város közepére, Linda beült egy taxiba, kérte a sofőrt, ajánljon neki egy kávéházat, ne drágát, hanem jót. Kanyarogtak, majd a folyóval párhuzamos utcára jutottak. Nagy parknál tette ki a sofőr. Linda hitelkártyával fizetett, mert lehetett. Nem adott borravalót, puszta szórakozottságból.

A kőlapokkal burkolt sarokházat, amelynek földszintjén a folyóról elnevezett kávéház működik, 1938-ban adták át, mint az a bejáratnál

kifüggesztett fekete-fehér fotó aláírásában olvasható, persze csak annak, aki beszéli az itteni nyelvet. Linda mindössze néhány szót tanult Richardtól, *zeretlek, zerelem, egesegedre, bosanat, servus*. Meg azt, hogy mindkettejük keresztneve magyarul ugyanaz, mint angolul vagy franciául, picit más kiejtéssel.

Álldogált egy darabig az üveges ajtónál, átellenben a vaskerítéssel körülvett parkkal, hallgatta az itteni madarak énekét. Nem különbözött az angliaiakétól. Jó ritmusérzékkel lépett a bejárat fedett előterébe, abban a pillanatban a szürke selyempikkelyes égből zuhogni kezdett. Ez meglepte, a férje sokszor mondogatta, milyen szokatlan neki Budapest, ahol olyan ritkán esik. Úgy látszik, bárhová megyek, Nagy-Britannia velem jön, gondolta Linda. Miért nem Franciaország? Az volna az én hazám. De már túl régen elsodort onnan a vakszerencse.

A belső csapóajtón keresztül tágas, L alakú helyiségbe jutott, nagy üvegablakok szegélyezték. Megállt a süteményespultnál, bámulta a gazdag választékot, fekete *Super Dry* hátizsákját a gurulós bőröndjén pihentette. Kint is voltak asztalok, onnan az emberek most rohantak be Linda két oldalán. Érdekes módon nem léptek elébük a pincérek, így habozás nélkül foglalták el a szabad helyeket. Őneki nem maradt. Fürkészte tovább a pultba épített vitrin polcain a süteményeket. Tudta, a magyarok világbajnokok édességben. Egy korábbi látogatásáról emlékezett a habos, csokis desszertre, valamilyen galushka… orgazmikus élmény.

Fölbukkant egy sötét kötényes felszolgáló, kérdezett valamit, ő angolul válaszolt, hogy leülne. A pincér fölfelé mutatott. Linda ekkor vette észre, hogy van galéria is, felcuccolódott a lépcsőn. Itt még mutatósabb volt az ablaksor, látszott a park, mögötte az út, s azon túl a széles folyó, a víz mintha vonaglott volna a szürke esőcseppek sorozatlövései alatt. Egek, hogy zuhog!

Odafönn valamennyi asztal üres még, Linda elfoglalta a legközelebbit. Gimnazista korában nyaranként idénymunkázott egy tengerparti kávéházban, Antibes kikötői részén, azóta szolidáris a felszolgálókkal – ez a márványfedelű asztal van a legközelebb a lépcsősorhoz.

Zörömböltek az esőcseppek az üvegen, mintha kifejezetten erre húzná őket valamiféle titokzatos erő, pedig nem fújt a szél, a fák levelei mozdulatlanul áztak, csillogtak a szűrt fényben. Lehet, hogy a *global warming* miatt Magyarország is esősebb hely lett? Ki tudja. Ha esik, ha fúj, itt vagyok… most kéne egy terv, hogy mit csináljak ebben az idegen városban. Kezdjem azzal, hogy szerezzek szállást. Esőben nem túl jó ötlet az utcán éjszakázni.

Állítólag a világ forrósodása miatt évtizedeken belül az alacsonyan fekvő tengerparti részek víz alá kerülnek, nincs menekvés. Veszélyeztetett Hollandia és Belgium parti szegélye, Anglia sincs biztonságban, a francia Riviéra is eltűnhet örökre. Ó… Antibes belesüllyedhet a tengerbe. E gondolattól éles szúrást érzett a gyomorszája környékén.

Eszébe jutott az a réges-régi délután, amikor ugyanezt érezte Lyonban. Odaszökött, szerelmi bánatában. Mindig tetszett neki a Rhône-Alpes terület központja, a várost a szokásos egy helyett két folyó keresztezte, a Rhône és a Saône. Aznap mégis haragudott Lyonra – ahelyett, hogy magát hibáztatta volna, amiért fölugrott az első vonatra Nice-ben. Nizza, az olasz neve Linda szerint rongyrázósabb, talán mert a villa szóra emlékeztet. Ugyanilyen váratlan döntéssel szállt le Lyonban. Nem keresett szállást, egy padon gondolta múlatni az időt hajnalig. Büntetni akarta magát, ha már azt a fiút nem tudta büntetni, aki becsapta és cserben hagyta. Rendőrök rázták fel, s mivel semmi hajlandóságot nem mutatott, hogy válaszoljon a kérdéseikre, bevitték az őrsre.

A budapesti őrszobát nem akarta kipróbálni. Rendelt magának kávét, mézzel és tejjel, meg egy sárga süteményt, melynek a teteje marcipánosnak látszott. Szegény Richard, élt-halt a marcipánért. A kórházba is azt kellett bevinni neki az utolsó napokban, pedig akkor már enni se tudott, infúzióval táplálták. Nem baj, csak hadd lássam, mondta, vagy inkább suttogta.

Amikor az állapota addig romlott, hogy a beszéde sziszegéssé vált, Linda odatapasztotta a fülét a szájához, de még így se tudta felfogni, hogy mit akar mondani. Egyszer bevitte a kis diktafont, amelyet fordításhoz használt, s rögzítette a férfi nyöszörgését. Gyanította, hogy e végső stádiumban talán magyarul beszélt.

Richard Leedsben jött a világra, anyja és apja 1937-ben menekült ki Budapestről, a fasizmusból. Linda sose tudta elképzelni ezt a menekülést, hetekig tartó gyaloglás, tehervonatozás és hajózás filmjelenetei kavarogtak az agyában, utóbbi a normandiai partraszállás híradófelvételei nyomán. Sajnálta, hogy nem faggatta ki az anyósát, azt is fölvehette volna a diktafonnal. Apósa sose volt, Richard apja meghalt, mire ők ketten összetalálkoztak. Emlékét egy folyosó őrizte a *University Centre at Leeds City College* kockaépületében, őróla nevezték el. Az özvegye sokszor kifakadt: Egy folyosó, az isten szerelmére, egy csupasz folyosó! – sokáig harcolt egy bronz mellszoborért, de hiába.

A pincér bőrbe kötött étlapot nyújtott át, s kérdezett valamit a maga nyelvén, Linda nem értette, a kezével igyekezett jelezni, hogy mit inna. A buborékmentes ásványvizet sikerült elmutogatnia. Fog ez menni. Amikor a fekete kötényes férfi ellendült az asztaltól és leszaladt a lépcsőn, Linda már bánta, hogy nem egy pohár száraz vörösbort kért, franciát, ha van nekik, esetleg bordeaux-it. Talán majd később. Ha hozza a pasi a vizet, meg kell kérdezni a wifijelszót, Linda telefonja érzékelte, hogy van nekik, ugyanaz a neve a hálózatnak, mint a kávéháznak. Szemét végigfuttatta az ételeken, szerencsére angolul, németül és franciául is odanyomtatták, tele hibákkal, mindegy, most nem a katedrán vagy.

Rémlett neki, hogy Richard egy bizonyos, hússal töltött palacsintát szeretett, igyekezett előállítani baldocki konyhájukban, kevés sikerrel. Egyetlen ilyesmit talált, az előételek között. H-o-r-t-o-b-a-g-y-i. Hogyan ejtik? Próbálgatta némán.

Ortobagi.

Ortoédzsi.

Ortobegi.

Sejtette, órákig üldögélhet a Duna mentén, mire eláll az eső, és akad megfizethető Airbnb.

A nagy hosszú sziget két ágra osztja a folyót a főváros északi határvonalánál. Itt nem szabad fürdeni, mert nincs úszómester. E szabályt sokan megszegik. A kajakkal, kílbóttal vagy kenuval érkezők partra szoktak szállni a sziget homokos peremén, pedig ezt sem szabad, a tisztítóberendezések védelme miatt, végig a vízművek területéhez tartozik. Hiába, a plázs jellegű földsáv hívogató, szép időben legalább tucatnyian napoznak a kihúzott hajóik mellett, s ugyanannyian lebegnek a vízben, ahol csak bokáig ér. A sodrás úgy mocorgatja az emberi testeket, ahogyan a szél szokta a fűzfák földig érő ágait.

Vas Dani minden hétvégén fölevezett. A Népsziget utolsó csónakházából indult, amely történetesen egy kiszuperált uszály. Előbb kicsit lefelé kell indulni, megkerülni a déli szigetcsúcsot, majd fel a bal oldali ágban a sodrással szemben, amíg elér a földsávhoz. Ha mázlija van, hibátlan alakú lányokat talál a parton és a vízben, megszólítani nem meri őket, olyan kidolgozott a testük. Többségük profi kajakos, vagy az volt. Dani szeret evezni, de túl későn, húszas éveinek közepén kezdte. Addigi élete – puhány, szemüveges értelmiségi – helyrehozhatatlan károkat okozott a szervezetében. Biztosra vette, hogy ezek az erős csajok szóba sem állnak vele. Nemcsak lagymatag izmai és kis pocakja miatt, hanem mert talán már öreg hozzájuk, amióta kopaszodik, idősebbnek látszik.

Újabban heti egyszer biciklizett is, hol északnak, hol délnek, amerre a bringa vitte. Igen óvatosan, mert mindjárt az elején összeütközött egy Škodával. A kocsi vezetője a haját tépte, s perrel fenyegetőzött. Pedig ő nem tartotta be a jobbkéz-szabályt. Mire azonban Dani erre rájött, már aláírt egy nyomtatványt, amely szerint takarásból hajtott az úttestre. Hálisten, a helyszínelők mégis neki adtak igazat, per nem lett, csak lassan gyógyuló térdcsonttörés. Dani értékelte, hogy nem a feje zúzódott össze, lett volna rá esély, sose hordott bukósisakot. Számított rá, hogy emiatt megbüntetik a rendőrök, de nem hozták szóba.

Térd nélkül jobban boldogulok, mint fej nélkül, mondta a barátainak. Pontosabban annak az egynek, aki még volt neki. Kádár Ákost munkakapcsolatban ismerte meg, tíz-tizenöt éve. Vas Dani szerkesztette az egyik könyvét, és örömmel tapasztalta, hogy Ákos

nem veszi a szívére a kritikai észrevételeket. A javítási ötleteket kivétel nélkül elfogadta, vállvonogatásszerű mondattal: Úgy is lehet!

Kádár Ákos göndör hajú, időnként szakállas, kevés beszédű ember volt, aki még nem ismerte, kissé ijesztőnek találhatta, pedig a légynek se tudott vagy akart volna ártani. Könyvei kivétel nélkül a zenével kapcsolatosak, komponisták, karmesterek életrajzai, esszék operákról és szimfóniákról, ilyesmik, és Dani ehhez nem értett. Annál inkább ahhoz, hogy utánanézzen tényeknek, rendre kiszúrja a magyartalanságot, a pongyola fogalmazást vagy a stiláris ügyetlenséget.

Egyáltalán, mintha Ákosnak nem volna olyan fontos a nyelv, a mondat, a bekezdés. A könyvek korrektúrájában annyira kevés változtatást tett, hogy Dani föltételezte, talán át sem olvassa őket rendesen. Amikor rákérdezett, Ákos oldalra döntötte a fejét: Mire idáig jutunk, már untatnak a szövegeim. Dani elképedt: Nem tartasz attól, hogy voltaképp… esetleg… az olvasókat is untatod? Tartok, de mit tehetnék, csináltam, ahogy tudtam, aki tudja, csinálja jobban! – csak később árulta el, hogy ezt egy névtelen kódexíró írta a művére. Nyilván latinul.

Kádár Ákos az élet más területein volt makacs, sőt rendíthetetlen: a kedvteléseiben nem tűrt lazaságot. Teniszben, gitározásban, főzésben, kajakozásban. Ezzel aztán sikeresen elriasztotta magától azt a kevés nőt, akiknél nem talált kizáró okot rögtön az elején. Dani rendszeresen korholta: Légy már egy kicsit megértőbb! – ez azonban Ákos egyik fülén be, a másikon ki.

Néha együtt eveztek. Ákos a Rómain lakott, közel a parthoz. A társasház kertjében két lebetonozott, E alakú fémidomot csináltatott a csónakjainak. Fölül az egy- és a kétszemélyes kajakját tartotta, középen a túrakenut, lent az evezőket. Ákosnak fontos, hogy mindent úgy csináljon, ahogyan a profik. Ha együtt mentek, főleg ha közös hajóban, diktálta a ritmust, önfejűen kormányzott, s vezényelt hátulról, mint egy törzsőrmester. Dani soha nem reklamált, feltétel nélkül elfogadta Ákos szaktudását vízi ügyekben.

Ha kikötöttek valamelyik sóderos rézsűn vagy homokos partszakaszon, Ákos biztonságba helyezte a hajót és az evezőket, majd belegázolt a folyóba csípőig. Képes volt órákig ácsorogni a

vízben, bámészkodott, mintha langyos fürdőben ázna, nem pedig a mindig hűvös Dunában.

A kis hölgy ugye a ház lakója, nemde, mer akkor kap tíz százalékot! – az ismerős pincér hajlongott, akár egy színész a tapsrendben: Szabad a kedves nevét? Juli, Tóth Juli, felelte ő, s átvillant az agyán, hogy vajon a pincér srác elkérné-e a telefonszámát, ha nem ilyen helyzetben találkoznak.

Tóth Juli… semmi kis név, de ő már megszokta. Inkább akkor jön zavarba, ha kérdik, mi a foglalkozása. Más az, amivel foglalkozom, hogy legyen pénzem, és más az izé… szal, a hivatásom. Nem olyan könnyű kimondani, hogy festő vagyok. És grafikus. Sajnos hogy nem végeztem el a képzőművészetit, csak az első év végéig jutottam. Te jó világ! Háromszor felvételiztem, mire sikerült bejutnom, az volt a szívem minden vágya, és néhány hét alatt elcsesztem. Hülye kis pé voltam! Egyszerűen nem hittem el, hogy megbuktatnak, csupáncsak azért, mert nem adtam be egy rajzot. Addig Majoros prof agyba-főbe dicsért, én lettem az évfolyam bezzeggyereke, a nagy tehetség. Aztán… hm.

Tóth Juli egy könnyelmű estén lefeküdt Majorossal, a Kossuth-díjas festőművésszel. Hamar kitudódott – mindig minden kitudódik. Ő észre se vette, meg se hallotta, miket dumáltak a többiek a háta mögött. Szerintem akkor is oké lettem volna, ha nem dugok a proffal, bár… nem tom. Ki számít arra, hogy pont az a csávó, aki… akivel… aljasul hátba támad! Utána azzal védekezett: Julika, köztudott, hogy viszonyunk van, nem kivételezhetek veled. Tényleg? Te jó világ!

És milyen az élet! Akkor átmenetileg rendes festő lettem, szobafestő-mázoló. Segédmunkásnak szegődtem apám egyik haverjához, Andi bához. Az öreg már félig-meddig nyugdíjba vonult, de még vállalt kisebb lakásokat.

Nem számítottam rá, milyen élvezet a sebhelyes falak alapozása és háromszori átfestése. Andi bá leragasztgatta az ajtó- és ablaktokokat, a konnektorokat és a villanykapcsolókat, nekem arra

sose volt szükségem, biztos a kezem, nem pacsmagoltam össze semmit. Ha a kuncsaft tétovázott, milyen színt kérjen, Andi bá odaadta neki a viharvert Pantone-skálát, hadd lapozgassa a szamárfüles színkartonokat, abból válasszon, a számuk alapján vehetjük a festéket. Én inkább kikevertem gyorsan néhány árnyalatot maradék festékből, ami szerintem illene a szobához – és hozzájuk. Igyekeztem rábeszélni őket, hogy különböző színűek legyenek a falak, az a vagányság. Néha hallgattak rám, néha nem. Szerették a munkámat, megbecsültek. Kár, hogy folyton hányingerem lett a hígítók szagától, különben máig színes falakkal és ajtókkal foglalkoznék.

Azóta főleg rajzolok. Megszállottan, mindenütt, szünet nélkül. Ha nincs nálam vázlatkönyv, bármire, szalvétára, blokkra, újság szélére. Ha ceruza sincs, hát fejben, s imádkozom, maradjanak meg ezek a rajzok az agyamban, amíg hazaérek. Te jó világ, milyen isteni dolgokat csinálok fejben! Én vagyok a legjobb fejrajzos a világon. Szerintem.

Tóth Juli legjobban a kávéházban szerette csinálni. Amikor várt valakire. Az emberek mindig késnek. Ami azt illeti, ő se pontos, mert ő meg előbb érkezik, legalább tíz perccel. És fejrajzolja a többi vendéget, amíg észre nem veszik, akkor gyorsan félrefordul. Néha kínos helyzetbe kerül, úgy oldja meg, hogy mosolyogva odamegy: Bocs, Juli vagyok, összetévesztettelek valakivel, ne haragudj! Halványlila gőze sincs, elhiszik-e. Van, aki sejti, hogy hazudik, de úgyse tudják bebizonyítani.

Szokott itt ülni egy-két híres ember, képviselők is, átjönnek a parlamenti irodaházból, amit az idősebbek még mindig Fehér Háznak hívnak, állítólag az volt a szocializmusban a pártközpont.

Amikor nem figyelnek rá, Tóth Juli a furcsább fejeket rajzolja. Most azt a két csávót skiccelné, akik a nagy bőrgarnitúrán pöffeszkednek. Nem az ő nemzedéke, harmincasok, az elején. Lehet, hogy a végén, csak jól tartják magukat. Vagy egyik így, a másik úgy. Az egyik szemüveges, és kopaszodik. A másik szakállas, és őszül is.

Ebben a kávéházban mindig azért megy a harc, hogy ki foglalhatja el a bőrkanapékkal körülvett asztalt, a pincérek sokszor ráteszik az üvegtáblát, hogy *reserved,* pedig nem is, aztán királyi kegyként

engednek oda olyanokat, akiktől nagy borravalót várnak. Van még három kisgarnitúra, az összes többi helyen asztalok, egyenes derekú székekkel. Rajzolni ezeknél jobb.

Szal van még az a kis fekete női a repülős bőröndjével, fenn a galérián. Harmincöt? Negyven? Magas és sovány. A földszintet nézegeti, nem a kilátást, pedig onnan jól fest a park és a folyó. Látszik a sziget meg a dimb-domb túlpart. Van egy zsidó mondás, hetekkel ezelőtt hallottam, már elfelejtettem, kitől: Nem a szépben kell élni, hanem a szépre kell látni! Ebből a szempontból elégedettek lehetnek, akik errefelé laknak. Én is. Szeretek itt élni. Apámtól kaptam. Tök mák. Horrorárakat kérnek errefelé, a folyóra néző lakásoknál legalább egy millát négyzetméterenként. Mikorra tudtam volna összekuporgatni annyit, amennyit a kis lakásom ér? Sohanapján kiskedden, ahogy a dédi mondta.

Ó, a drága dédi. Szegény. Ő is szeretett volna ideköltözni, de addigra már nem élhetett egyedül. Anyáéknál lakott a személyzetiben. Apu talán oda se adta volna neki, ezer éve elvált anyutól.

Azon a szombaton már reggel légiriadóra számítottak, a magyar rádió korai leadása célzott rá. De aztán mégse szólaltak meg a szirénák, nem történt semmi. Szokatlanul hűvös szelek fújdogáltak, noha a nyári nap éles fényekbe borította az utcát.

Megrakott stráfkocsi kanyarodott a keramitkockás kövezeten a bejárathoz. A két termetes ló a *prrrr!* hallatán engedelmesen megállt. A fuvaros bedöfte az ostort az ülés mellé erősített fémcsőbe, és leugrott a bakról. Hátulról, a bútorok közül kiszálltak a tagbaszakadt hórukkosok, egyikük a vállán hozta a karikába tekert gurtnit. Lekászálódott két idősebb úr is. Mind az öten fölnéztek az impozáns bérpalotára, amely előtt mintha az égen úszó bárányfelhők is fejet hajtanának. A fémvázas, kerek tetejű dupla üvegajtó mellett ott lógott a falon a hatágú csillag. Mér ebbe a szép és modern házba telepítik

őket? – gondolta a fuvaros irigyen. Már megint a kurva zsidók járnak jól.

A portás elébük kacsázott, megkérdezni, mit akarnak. Egészen fürgén mozgott, ahhoz képest, hogy csak egy lába volt, meg persze két mankója. A bútorok láttán biccentett, dirigálni kezdett, hogy miként nyissák ki a kapu szárnyait a bepakoláshoz. Törékeny, öltönyös öregúr érkezett az előcsarnokból, próbált tessék-lássék segíteni. Madárfején megritkult a haj, oldalt a fürtjeit hosszúra növesztette, s ráfésülte a koponyája tetejére, hogy azt a benyomást keltse, mintha odaragasztotta volna őket.

Jól van, Ernő, majd én vigyázok itt, te menj föl a negyedikre, nyisd ki az ajtót! – javasolta az egyik idősebb úr. Az emberke szófogadóan indult hátra a tágas, márványborítású előcsarnokban, amely őt színházi *foyer*-ra emlékeztette. Elhaladt a portás fülkéje mellett, a sarokban két takaros személyfelvonó állt a lakók rendelkezésére, jelenleg mindkettő a földszinten.

Akkor most itt fogunk élni… egy darabig, gondolta Ernő. Reméljük, csak hetekig. Talán nem lesz rossz… nem lesz *annyira rossz*. Tudta már, e ház puccos lakói szeretik azt mondani: ez a főváros legkiválóbb, legelegánsabb, legmodernebb Bauhaus bérpalotája. Ernő azonban egy műkritikus barátjától hallotta, hogy a tervezőknek – a nevüket alumíniumbetűk hirdették a bejárat mellett: Domány Ferenc és Hofstätter Béla – semmi közük a Bauhaushoz, persze, a stílus hatott rájuk. Mindketten zsidók, vélhetőleg éppen ezért kapták a megrendelést, az e nehéz időkben ritkán tapasztalt szolidaritás példájaként.

Eredetileg két egymásba érő luxusbérházat álmodtak ide, a Pozsonyi út 38–40.-be, a hatvani cukorgyár – hivatalosan: Alföldi Cukorgyár R. T. – nyugdíjpénztárának megrendelésére. A báró Deutsch (később Hatvany) família legidősebb férfi tagjait cukorkirálynak nevezték úri körökben, ez talán magasabb rang, mint a vásárolt nemesi előnév és a bárói címük, Ferenc József adta nekik, emezt az ezernyolcszázas évek végén, amazt a huszadik század kezdetén.

Első nekifutásra fordítva képzelték el a házat, a Duna felől francia udvarral, úgy több lakás nyílhatott volna a parkra és a folyóra.

A főbejárat az eredeti vázlatokon még a dunai oldalon volt. Tetőkertet álmodtak legfölülre, esetleg bárral, az alagsor-földszint-félemelet szintekre pedig filmszínházat. A végső tervből a mozi kimaradt, megnőtt viszont a kávéház alapterülete. Az épületet a kor minden technikai vívmányával fölszerelték. A lakásokat belső telefonvonal kötötte össze egymással és a recepcióval, még valamiféle kezdetleges léghűtést is kialakítottak, pontosabban légcserélést, a hetedik emeleten működött a nagy teljesítményű szivattyú, a kinti levegőt küldte szét az összes mellékhelyiségbe, fémrácsokkal fedett kürtőkön át.

A 38. számú ház hatodik emeletén a nagy saroklakásba Hofstätter Béla költözött. A 40.-ben a legelegánsabb, Dunára néző otthont az épület fölső szintjén báró Hatvany Lajos megtartotta magának. A tágas teraszra néhány magasra növő fát rendelt, tölgykádakban. A körülbelül negyven centi széles zárt kőkorlát derékmagasságig mindent eltakart, így a folyóparti ösvényről a bámészkodók azt hihették, csoda történt, az erkély kövezetéből nőttek ki azok a lombos fák, talán juharok. A Hatvany-Deutsch család mindig nagy becsben tartotta a természetet és az erdőket. Többen sok-sok holdas uradalmaikhoz tartozó kastélyuk kertjében gyűjtötték Európa különböző fáit. Ezeket a szocializmus nem őrizte meg, zömüket kivágták tüzelőnek vagy építőanyagnak. Nem tudták, vagy nem törődtek azzal, hogy a növények ugyanúgy sírnak, mint az emberek.

* * * * *

Bálokat rendezhettek itt a régi időkben, gondolta Linda, azért ilyen nagy a belmagasság. A *latte macchiató*t már megitta kortyonként, de az Ortobagi még nem mutatkozott. Odakinn a néptelen parkot szőnyegbombázta az eső, egyhangú kelepelése álmosító. Linda szívesen leheveredett volna a két posztóborítású kanapé valamelyikére, amelyek a galéria háromszögletű kiszögellésében álltak, néhány hozzájuk illő, kopottabb fotel társaságában.

Rátalált a kávéház wifijelszavára az étlap utolsó lapján. Bejelentkezett. Megkereste az Airbnb honlapját a telefonjában. Amióta ez a rövidtávú lakásbérlési mód létezett, külföldön rendszeresen használta, nemcsak azért, mert olcsóbb a szállodánál, hanem mert így egy-egy ebédet vagy vacsorát megfőzhetett, ízletesebb az éttermi kosztnál. Richard ellenben inkább a kis hotelekre – panziókra – szavazott, Linda szerint puszta urizálásból. Pedig az ő szerény keretösszegükből csak vacak szállókra futotta.

Hát… Richard nincsen már. Jean-Paul sincs. Budapesti esőzés van, aligha marad abba túl hamar, reménytelenül szürke az ég.

Agyába ötlött az a nap, Stratford-upon-Avonben, amikor hirtelen úgy nézett Richard tanár úrra, mint férfira. Addig másra se nézett úgy, elsős gimnazista volt, lánytársainál lassabban érő, a melle még csak pingponglabdányi. Azon a nyáron jött meg neki először, úgy hitte, beteg lett. Odahaza nem merte bevallani, Marie-Louise-tól, a szomszédék nagyobbik gyerekétől kért tanácsot, s kapott részletes felvilágosítást. Az a szalmaszőke, porcelánkancsó-fejű lány sokszor avatta be a felnőtt élet titkaiba. Linda fölnézett rá, egészen addig, amíg iskolás nem lett. Marie-Louise kettővel járt fölötte, a tanítók az egyik legbutább nebulónak tartották. Marie-Louise-t állítólag képtelenség feleltetni, mert csak ácsorog a táblánál, a vállát vonogatja, az istennek se szólal meg, s addig morzsolgatja kezében a krétát, míg darabokra törik. Szegény Marie-Louise, tizenhét

évesen már szült egy kisfiút, két évre rá a másodikat, annak világrahozatalába belehalt.

Linda szépen helytállt a tanulás frontjain, pontszámai tizenkettő és tizenhat, *assez bien* (elég jó) és *bien* (jó) közé estek. Csak angol nyelv és irodalomból lett *très bien* (kiváló). Ennek köszönhette, hogy a gimnáziumban bejuthatott az emelt szintű angol tagozatra. Második nyelvnek a spanyolt választotta. Nagyon vágyott rá, hogy cserediák lehessen több hónapra – vagy akár egy teljes évre – Spanyolországban, de ehhez a szülei nem járultak hozzá. Azért is harcolnia kellett, hogy elmehessen a kéthetes angliai táborba, amelyet az őszi szünetben szerveztek.

A kiválasztott elsősök busszal utaztak Nagy-Britanniába, a testvériskola látta vendégül őket, kollégiumi szobákban lakhattak, s a menzán étkezhettek. A csereprogram kinti felelőse Richard Dutch tanár úr volt, aki a nevével (Holland) ellentétben skótnak látszott, vörhenyesbe játszó szőke haj, kék szem, sápadt, szeplős bőr. Gyönyörűen beszélt franciául, szinte akcentus nélkül.

Hétvégén elvitte a francia diákokat William Shakespeare szülővárosába. Linda tőle hallotta először, hogy a Bárd családi nevének jelentése: Dárdarázó. A kisváros az Avon folyócska partján tele volt kívülről látható fagerendákkal épített házakkal, amelyek Lindát Antibes belső kerületére emlékeztették. A nagy drámaíró családi fészke is ilyen, amiképpen szemközt a vele egykorúnak látszó régi épület, amelyben Pizza Hut gyorsétterem üzemelt, ott ebédelt a csoport.

Lindát boldoggá tette volna egy olyan apa, mint Richard, akinek soha nem fogyott el a türelme, minden kérdésre szívesen válaszolt, s igyekezett teljeskörűen gondoskodni a francia vendéggyerekekről. Még azt is kihirdette az angol iskola buszának fedélzetén, hogy akiknek női intim holmikra volna szükségük, forduljanak hozzá bizalommal. Linda elsőként tett így, amikor megérkeztek Stratford-upon-Avonba. Az egyetlen francia szó, amit Richard tanár úr nem egészen jól használt, a „holmi” volt, mi franciák inkább úgy mondanánk: „cucc”.

A pincér hozta végre az Ortobagit.

Bénázom, ahogy szoktam, mesélte Vas Dani, a szerkesztő a barátjának, mindig ez a vége.

Kádár Ákos, a zenei szakíró szerette volna vigasztalni, de tudta, Dani nem hülye, hiába sorolná neki a biztatónak szánt kliséket. Tény és való, Dani a nőkkel rendszerint befürdik, nehéz eldönteni, hogy ő bénázik, vagy az aktuális szerelme. Ebben a korban az ember azért már nős, vagy akár el is vált, mint én, gondolta Ákos. Pedig ez a Dani annyira rendes srác. Jó férjanyag, mondta róla Ákos exfelesége, csak kicsit unalmas, de azt meg lehet szokni. Igen. Dani a szemüvegével és a ritkuló hajával leginkább kopott bagolyra emlékeztetett, s nem hódító férfira, amit szintén Ákos exfelesége fogalmazott meg. Ákos tiltakozott, pedig magában be kellett ismernie, telitalálat. A volt nejnek ez az erőssége.

Dani nem talált olyan nőt, aki meg akarta volna szokni. Például itt van most Zsófi. Ha kell, ha nem, megsértődik Danira. Amikor nagy csokor liliomot kapott tőle a születésnapjára, ledobta a keramitkockás udvarra a gangról, azt kiabálva, hogy ez temetői virág, mit akarsz jelezni, te ökör, hogy haldoklik a kapcsolatunk? És Dani, amilyen ütődött, nem merte bevallani, hogy át se gondolta, milyen virág, a boltban olyan szépek és frissek voltak az alumíniumvödörben, azért kért belőlük. Tizenegyet, az a szerencseszáma. Nos… nem sok szerencsét hozott.

Zsófi szép lány, színes magazinba való testtel, de pszichiátria után kiáltó lélekkel. Túl bonyolult, gondolta Ákos, ő az ilyeneket kerülte, mintha leprások volnának. Karinthy írt egy paródiát Szabolcska Mihályról, és aki egyáltalán hallott róla, csak innen. Ákos is. Ő a kifigurázásra fittyet hányva komolyan vehető életelvnek találta, hogy: *Nem hivalgó, cifra páva / Nem modern az én szivem. / Egyszerűség lakik benne / Mosolyogva szeliden.* A többi versszakra nem emlékszik. Csak a legutolsó két sorra: *Kicsi kunyhó, szerető szív, / Messze égbolt, tiszta, kék – / Fulladjon meg Ady Endre / Lehetőleg máma még*. Karinthy nagyon tudott valamit. Ákos pontosan ezt érezte néhány igazi író iránt. Forduljanak föl. Ő is igazi író szeretett volna lenni ifjúkorában. Vagy inkább kamaszkorában. Miután tudomásul vette, hogy igazi rock zenész nem lehet, hiába növeszti a göndör sörényét, botfüle van.

Magára parancsolt, hogy ne merengjen összevissza, inkább összpontosítson a barátja akadozó vallomására, érezzen vele együtt, adja neki osztatlan figyelmét, úgyse tehet érte mást. Dani tudhatná, Zsófi túl jó csaj ahhoz, hogy őt komolyan vegye. Na ja… de ezt képtelenség megmondani neki. Hallgatni ezúttal is arany.

Nem mintha én jobban állnék, így a válás után, gondolja Ákos, halálhörgés, siralom. Elhurcolkodott a nő a Rómairól a tizenharmadikba, vitte a könyveket és a berendezés jelentős részét. Le van szarva. Akár így volt, akár úgy volt… – nem folytatta az idézetet a *Švejk*ből, ez Dani szavajárása.

Míg a barátja folytatta szenvedelmes monológját, Ákos a kávéház közelben ülő vendégeit fürkészte. Hányan éltek át szerelmi csalódást az utóbbi időben? Talán a harmaduk. Minden harmadik asztalnál valaki? A miénknél ketten. Na ja.

Bordó blézerem fogságba esett, állapította meg Tóth Juli. Szal elvesztettem a nyugtát, és a tisztítóban nem akarják kiadni. Itt van a Pozsonyin, a következő házban. Gőzmosoda, még látszik a régi céhtábla a falon. Nem is tábla, csak festett betűk, azoknak a körvonalai. Hogy keressem csak, biztos meglesz az, mondta a nő a pultnál. Nem tudja, milyen pici lakás az enyimé, ha nem találom, akkor elvesztettem. Kirakhattam valahol a cipzáras táskám tartalmát, mert akkor is kerestem valamit, és otthagyhattam a cetlit. Áh… majd kikönyörgöm.

Az a baj, hogy amikor embert rajzolok, túl hamar észreveszik, és nem lehet tovább. Vagy ha engedélyt kérek, viselkednek, már nem természetesek a vonásaik. A rövidhajú fekete nőt a galérián sikerült megcsinálnom, sajnos hogy csak alulnézetben, de azért egész jó lett. Ha észrevett volna, odakínálom neki, fogadja el, mert ha egyszer lerajzoltam, benne marad a fejemben, bármikor leskiccelhetem emlékezetből.

Legnehezebb, ha cuki csávót találok, és rajta dolgozom. Amint összetalálkozik a pillantásunk, vörös leszek, mint a paradicsom.

Inkább mint a vér. A fehér bőrömön átüt minden. Én lennék a világ legeslegrosszabb kémje. Kéme? Szal… inkább kémje.

Csak a wifi miatt jöttem be, a lakásban nincs. A telómban van, sajnos hogy túl kevésre fizettem be, hamar elfogy. Megürült egy asztal az ablaknál, gyorsan átültem, itt jobbak a fények. A pincér, akinek horgonytetoválás van az alkarján, már ismer, szó nélkül hozta utánam a vizemet és a kávémat. Egyszer őt is le kéne rajzolnom, de folyton mozog.

Lehallatszik, hogy a nő a másik pincérhez beszél odafönn. Angolul nyomja, a csávó nem érti. Na majd én! – futok fölfelé, kettesével veszem a lépcsőket. Biztosra veszem, hogy a sarokból a három öreg csótány a fenekemet nézi, valszeg a bugyimat is látják, még jó, hogy nem a csipkés van rajtam.

Segíthetek? – kérdezem magyarul és angolul. A feketehajú nő föl akar ugrani örömében, a térdét beleveri az asztalba, ásványvizes palackja és pohara fölborul, a víz az asztalra ömlik, a pohár legurul a földre és összetörik, a palackot én kapom el, a szoknyám is elázik, mindenki ránk néz a kávéházban, szupi. A nő azt mondja: *Bocsanat kerek!* – a pincér biccent, hogy rendben, de látszik, a pokolba kívánja az ilyen vendéget. Megfogom a nő könyökét – ő bezzeg száraz maradt –, vezetem le a földszintre, az asztalomhoz. Mielőtt a székre mutathatnék, hogy üljön le, észreveszi a nyitott mappám az asztalon, a saját arcképével. Tátva marad a szája. Bocs, ez a foglalkozásom, hadarom neki angolul, hátha balhézna a személyiségi jogai miatt, külföldön szigorúan veszik az ilyesmit.

A pincér igyekszik rendet teremteni odafönn, ebben segít neki az egyik pultos csaj, fölszaladt, lustafával és asztalkendőkkel. A feketehajú nő végre lecsüccsen, kézmozdulatokkal gratulál a rajzokhoz. Kitépem, nekiadom. Hálálkodik, kérdezi, mennyivel tartozik, jelzem, hogy semmivel. Tovább hálálkodik. Aztán bemutatkozik. Linda Roman. Visszakérdezek: Mint a regény? Bólogat, a nagyszülei még Romanovitsok voltak, Odesszából kerültek Kaliforniába, egy borvidékre, onnét meg Franciaországba, a bor miatt. Dicsérem a francia borokat, s remélhetőleg hibátlan kiejtéssel: *Le beaujolais nouveau est arrivé* – ez egy középhíres filmnek a címe. Tétován bólint, szal ő se látta. Kérdi, honnan tudok

ilyen jól franciául. A gimiben tanultam, de nem tudni jól, felelem, a nyelvtani hiba igazolja állításomat. Eszembe jut, hogy én még be se mutatkoztam. Franciául próbálom: A nevem Zsüli. Zsüli Tôt. A nő furin néz, angolra váltok: Mondhatod nekem, hogy te. Te, ismétli színtelen hangon, én… én bajban vagyok… véletlen, hogy Budapestre jöttem, heves fölindulásból, és… úristen, a cuccom, elvesztettem, úristen, még ez is!

Nyugalom! – mutatom neki, hogy fönn felejtette a galérián. Ha baj van, Tóth Juli segít.

Broadway, Lloyd és Ady mozi – e hármat az köti össze, hogy a Domány–Hofstätter építésziroda tervei alapján készültek, értő szem fölfedezi az azonos stíluselemeket és vonalvezetést. Ernőnek ezt az övékével összeépített teraszról mesélte a szomszédjuk, akinek a lakása már a másik házba, a negyvenbe esett.

Vajon az én szemem eléggé értő-e? – tette föl a kérdést Ernő önmagának. Válaszolt is: Remélhetőleg. Költőnek munkaeszköze a látás. Láss, ne csak nézz. És a hallás is, persze.

Öröm az ürömben, hogy a negyedik emeleti lakás fő frontja a Dunára nézett, s a nekik jutó részhez (egy szoba plusz a személyzeti) hosszúkás erkély tartozott. Ernő órákig bámulta innét a folyó közepén a Margitszigetet. Annak északi felén élt ő harminchárom évig, a szállodában. Legvadabb rémálmaiban se képzelte, hogy valaha ki kell hurcolkodnia, pedig az egyre szigorúbb zsidók elleni rendelkezések alapján semmi jóra nem számíthatott. Ahogyan kijöttek az újabb törvények és rendeletek, hogy mi minden tilos az izraelitáknak, mindig eszébe juttatták a saját regénye egyik passzusát. Nem tudta szó szerint, csak úgy körülbelül.

Én zsidó vagyok? Hogyhogy? Mi az? Nekem bizony eszem ágában se volt, hogy zsidó leszek majd, ha megszületek. Itt várt a világon ez a buta meglepetés, amikor kiszálltam. Micsoda, hogy egész életemben zsidó legyek? Tessék talán felosztani ezt, mint a

katonaságot, vagy mint egy közmunkát, mindenki szolgáljon, mondjuk, egy évet, mint zsidó, ha már okvetlenül kell valaki zsidó is legyen, azonkívül, hogy ember.

Aj, de régen írtam ezt… 1918 tájt. Kiadta az Athenaeum. Harmincnégy lehettem. Nagyreményű fiatalember. Rég volt, szép volt, tán igaz se volt. Már a szigeti szállóban laktam. Idén márciusban mindenkinek tisztulnia kellett onnét, azon a vasárnapon, amikor megszállták bennünket. Kétszázhetven német tisztet raktak be a Palatinus-szállóba. Csak nekem engedték meg, hogy hétfőn reggel költözzem ki, mert én nem csak egy-két kofferral rendelkeztem, mint az üdülővendégek meg a betegek, ott volt mindenem, a könyveim, a képeim.

Ernő másnap reggel nyolckor foglalt helyet a fuvaros kocsiján, egy hosszába állított bőröndön. A szobák felelőse, a kedves Misley avval búcsúzott tőle, hogy csöppet se búsuljon, jöhet ám vissza két hét múlva. Mert ez nem megszállás, hanem *átvonulás és vonalbiztosítás,* biztos forrásból hallotta, a szálláscsináló uraktól. Ernő elhitte – annyira jólesett elhinni. Továbbadta a jó hírt a városban, mindenki kinevette. A Thököly útra költözött a három testvéréhez. Hamarost onnan is ki lettek ebrudalva. Pedig az nem volt olyan elegáns hely, mint ez itt a Pozsonyin.

Ernő arra lett figyelmes, hogy az erkélyszomszédja egy ideje beszél hozzá, ám az ő agyába nem jutnak el a szavak. Mindig így volt ez, ha gondolataiba mélyedt. Ettől kaptak idegzsábát a nők, akik melléje kerültek. Záros határidőn belül ott is hagyták. Sebaj. Az emberállat a szerelemtől úgyis csak szomorú lesz. Én már előtte is az vagyok, állapította meg. Irigyelte Szomory Dezsőt az írói nevéért. Deske annak idején Weiss Mórnak született – nyilván nem akart Fehér lenni. Ernő Schönből magyarosított Szépre… lehetett volna több fantáziám.

Aha, dünnyögte időközönként, hogy az erkélyszomszéd meg ne sértődjék. Lassan összeállt, hogy az illető e ház tervezőjéről beszél, Hofstätter Béláról, néha vele is lehet találkozni a zsidó nyaraláson. Zsidó nyaralás? – ismételte Ernő magában, de nem szólalt meg, tudta, ha vár, minden kiderül. Csakugyan, a házbeliek a közös

tetőteraszon napoztak, ahol sziklakert, öltöző és zuhanyozó is létesült. Fölhordták az erkélyekre való nyugszékeket és napernyőket. Hofstätter úr inkább csak álldogál a pultnak használt, bádogozott peremnél, ahol a férfiak sakkoznak és iszogatnak, míg a nők csevegnek és sütkéreznek, a gyerekek pedig bandáznak. Ezt hívják a házbéliek zsidó nyaralásnak. Hofstätter úr a hatodikon lakik, a Rakovszky parkra és a Dunára lát ő is. A felesége, bizonyos Ditke, azért nem jár föl a tetőre, mert szép, négyzet alakú saját teraszuk van. Az ilyen lakások bérlői képezik a ház arisztokráciáját.

Ernő nem vett részt a testvérei bútorainak elrendezésében, amelyek nehezen fértek be a szobába és a személyzetibe. Pedig József, Márton és Vilma úgymond csak a legszükségesebbet hozta magával a Thökölyről. A fuvaros legényei abból is elzabráltak sok mindent, finom ruhákat, porcelánt és ágyneműt, annak dacára, hogy megkonyakoztatták őket azon a hűvös reggelen, s kaptak plusz száz pengőt, hogy hajlandóak legyenek fölvinni a pianínót a negyedikre. Nem fért be a liftbe, oldalára állítva sem, amit különben nem is volna szabad, attól lehangolódik. Engem sosem állítottak az oldalamra, mégis lehangolódtam, gondolta Ernő. Őneki nem voltak bútorai, csak holmija, abból igen sok. Főleg könyvek és papírok, ezek jó részét a fekhelyek alá zsúfolták be. Mindegy, úgyis csak rövid ideig leszünk itt, az oroszok napokon belül ideérnek, és akkor nix antiszemitizmus, ha igaz, soha többé nem leszünk megkülönböztetve. Hárásó, ez azt jelenti: jó. Márton szerint.

Vilma rágta Ernő fülét, merészedjék föl a tetőre a többiekkel, ismerkedjék a sors- és lakótársakkal. Hallották a törvényszéki jegyző úrtól, hogy a két jóságos házparancsnok megengedte, hogy zsidó lakók is napozhassanak ott, ami különben szigorúan tilos, a törvény szerint egymással sem érintkezhettek. Állítólag csupán öt keresztény lakás maradt az összeépült két házban, a többi csupa *unzer*. Ernő nem volt biztos abban, hogy szeretne közelebbi kapcsolatba kerülni ezzel a sok unzerral. Vagy akár az öt keresztény családdal.

Zsidóknak nem lehet már rádiójuk. Bezzeg a portásnak van! Tőle lehetne tudakozódni friss hírek felől – ha volna az embernek kedve lemenni. Eredetileg minden lakásba bevezették a telefont, így a bérlők egymást és a portást is fölhívhatták. Rendes vonalat is

behúztak annak, aki megfizette az árát. A zsidóknál most leszerelték. Nekünk lassan már semmit se lehet. Az lesz a vége, hogy lélegzetet se vehetünk, csak a nap bizonyos óráiban, ahogyan az utcára lépés időpontja is szigorúan megszabott. Megbaszott, mondta a költő magában, csodálkozott, milyen jólesik neki a trágárság.

Szombati napon hurcolkodtak be, éjféltájt felbőgtek a légoltalmi szirénák, rohanni kellett az óvóhelyre, amit az itteniek óvodának becéztek. Odalenn sötét volt, csupán két petróleumlámpa pislákolt, meg a világvevő rádió varázsszeme, az egyik házparancsnok, a báró úr hozta a lakásából. Hallgatták a leadásokat. Sokszor megszakadtak. Amikor bombák csapódtak be a környéken, recsegett-ropogott az egész ház. Budapestre már április óta hullottak. Gyárakat, pályaudvarokat, katonai létesítményeket, honvédelmi raktárakat vettek célba a szövetséges repülőrajok, de olykor egy-egy lakóházat is telibe találtak.

A gyerekek másnap fakardokkal és játéksisakokban riogatták a ház lakóit, utánozták a légóparancsnokot, a rádió bemondását kiabálva: *Zavaró Budapest, Pécs, Eger zavaró!*

Az óvodában a petróleum bűze összekeveredett a parfümök ravasz illatával és a testek kipárolgásával. Emberszag, gondolta Ernő. A férfiak egy része kártyázott vagy sakkozott, a nők kötöttek és horgoltak, igyekeztek a lámpák mellé nyomulni. Ernőt ez nem izgatta, volt neki belső fénye. Leereszkedett a falnál a pad végére. Egy hölgy fölpattant onnan: Nem ülök zsidó mellett! Mire azonban Ernő felállhatott volna, a férje a karjánál fogva húzta át a nőt a túlsó padhoz: Eszter, ne őrülj meg teljesen!

A nő kikérte magának, suttogva marakodtak. Eszter, ismételte valaki gúnyosan. Valamennyien értették. A kitért asszonyok általában tüzesebb antiszemiták lettek, mint a kitért urak. Az ilyen nőket elnevezték csillagkereszteseknek. Különben szinte az összes zsidó, az is, aki megmaradt a felekezete mellett, mind valamennyire antiszemita. Irtózik a többi zsidótól, mert amazoknak a bűneiért kell szenvednie. Hogyha csak ő maga volna zsidó a világon, vitrinben tartanák, mint az ereklyét. De hát rengeteg a zsidó ezen a Földön, Budapesten meg kiváltképp.

Amikor a bombázás után visszatérhettek a lakásba, látták, hogy az ablakok betörtek, a szilánkok vastagon borították a szőnyegeket és a parkettát. Még szerencse, hogy nyár van, jelentette ki Vilma, mielőtt nekifogott a takarításnak. Ernő lábujjhegyen menekült ki az erkélyre. Járkált ott föl és alá, mint a halálraítélt.

Körülbelül ekkor alakították meg a házbéli férfiak az önkéntes kapuőrséget. Eljutottak hozzájuk a rémisztő hírek, hogy a csendőrök néha már a svájci, a svéd, a vatikáni vagy a vöröskeresztes védettséget kapott épületekbe is behatolnak, igazoltatnak, s akinek nincsenek rendben a papírjai, azt elviszik. Ernő nem akarta elhinni. Megállapodtak a férfiak, hogy ha ilyesmi történne, gyorsan értesítik a többieket, s a tetőn keresztül átmenekülnek a 40.-be, amely egyrészt svájci oltalom alatt áll, másrészt van kijárata a Duna felőli oldalon is, a Rakovszky parkba, onnan aztán fusson, ki merre lát.

* * * * *

Csoda történt! – gondolta Linda, amikor végre megértette, hogy mit mond a kölyökfrizurás lány, aki feljött tolmácsolni, mert sem a pincér, sem a kontyos pincérnő nem értette még az alapszavakat sem. Nincs szabad Airbnb-lakás errefelé. Csak méregdrága szállodákat talált, a Duna partján. Remélte, a helybéliek tudnak ajánlani kivehető szobát vagy olcsó panziót. De hiába ismételgette, hogy panzió, hotel, meg *szouba* (ezt magyarul is tudta), csak vonogatták a vállukat, ami szegény Richardot juttatta eszébe, lehet, hogy ez a magyarok kedvenc gesztusa.

Amikor fiatal házasok voltak, Richard ritka és ízes angol kifejezéseket – idiómákat – tanítgatott neki. Ő franciákat adott volna cserébe, csakhogy Richard azoknak a többségét már ismerte. Akkor Linda bröton szavakkal állt elő, azzal a kevéssel, amit a nagyszüleitől hallott, akik *Guingamp*-ból (ejtsd: Gengan, jó nazálisan) keveredtek délre.

Richard néha kezdő magyar nyelvleckéket tartott. Linda örömmel próbálta utánamondani a különös csengésű szótagokat. Mire hasonlítanak? Szinte semmire. A legfurcsább a *zeretleg*. Hogyan jelentheti azt, amit? Olyan, mint egy komoly figyelmeztetés. Az ablakon kihajolni *zeretlek* és tilos!

Az alsó szintről felszaladó lány bemutatkozott, Linda persze nem bírta elkapni a nevét – *Youleetou*-nak értette. Mit tehetek érted? – kérdezte kissé amerikai akcentussal. Linda kevés híján a nyakába borult.

Fölgyorsultak az események, tíz percbe se telt, hogy Linda lecuccolódott a kölyökfrizurás lány asztalához, akinek a mappájában a saját arcára lelt. Megkapta ajándékba, dedikálva. Innen derült ki, hogy Tóth Juli. Richardtól hallotta, a magyarok fordítva használják, családi név, keresztnév, mint a japánok. Talán a kínaiak is. A magyar lány telefonálgatott egy darabig, ám ő se talált megoldást. Hirtelen

nagylelkűségi rohamában fölajánlotta, töltsek nála néhány napot, igaz, csak egy ágya van, de a kanapé kinyitható.

Egek! Hol legnagyobb a veszély, máris jön a segély! – ez Richard szavajárása volt, szerinte a Bibliából származik. Richard, ha tehette, vasárnap délelőttönként elment a Közösségbe, vagyis a templomba. Néha fiatal francia feleségét is magával vitte. A *Parish Mass Book (Year A, Part 1)* mindig az éjjeliszekrényén hevert. Linda sose látta, hogy olvasta volna az ágyban. Richard úgy magyarázta, jó érzés, hogy álmában vigyáz rá az Ige. A temetése után Linda megtartotta az eredetileg mélyvörös, viharvert misekönyvet. Ő is az éjjeliszekrényén tartotta. Nem nagyon vigyázott rám. Richardra se vigyázott, *shit, fuck.*

Jó tündér ez a Zsuli… nem, Yuli. Azt mondta: *I'm offering you my services*. Azt próbálta tudtomra adni, hogy befogad a lakásába, amíg nem találok más megoldást, itt él a házban, ne számítsak palotára, egy szoba az egész. Hálálkodtam. Olyan édes! Mindig mosolyog. Föltűzte a göndör haját egy ceruzával rögzítve, úgy néz ki, mint a japán nők a metszeteken. Még a vékony, selyemszerű ruhája is kimonós. *Sayonara*.

Cipzáram már megint lent van, gondolja Vas Dani, a szerkesztő. Most komolyan, mint egy elaggott idióta, úgy viselkedem. Totál égő, két jó csaj van az egész kávéházban, és pont idenéznek, összeültek egy asztalhoz. Gázgázgáz! – igyekszik fölhúzni az inge takarásában. Ennek a sortnak olyan lecsúszós a cipzárja.

Kádár Ákos észreveszi, de nem teszi szóvá. Tapintatos barát. Neki is tetszik a két csaj, onnan lehet tudni, hogy folyton a szakállát bizergálja. Dani mondja tovább a magáét Zsófiról és a szakításról, Ákos együttérző tekintettel hallgatja, de közben arra gondol: Nekem a rajzolós kéne, akinek beleszúrt ceruza tartja a kontyát. Mestersége címere, hm.

Ideje volna, hogy Dani fölkászálódjék, mennie kéne a kiadóba. Nincs kötött munkaidő, de van sok meló, s van a hétfői értekezlet,

ahol eldőlhetnek a fontos dolgok, például hogy megjelenik-e Ákos kötete még az idén. Kínos lenne, ha nem. Már úgy volt, hogy tavaly ősszel, de aztán összetorlódtak az ígéretesebb kéziratok, amelyektől nagyobb bevétel várható.

Daninak nem akaródzik összeszednie magát, még be se fejezte a történetét és a klubszendvicsét. Kávé is kell, anélkül az ember nem vághat neki a munkanapnak. Integet a pincérnek, hiába. Nos, itt nincsenek pincérek, csak fölszolgálók. Pincér sosem állna háttal a teremnek, a fenekét mutatva a vendégeknek, hogy dumálhasson a pultos csajokkal. Dani már sokszor elképzelte, hogy ebben a kávéház-étteremben úgy kéne fölhívnia magára a fölszolgálók figyelmét, hogy ledob egy üvegpoharat, még nem volt bátorsága kivitelezni.

Lassan mennem kell – mondja Ákos a barátjának. Dani megfogja a karját: Nekem is, de várjál még, lécci, szeretném, ha itt volnál, amikor Zsófi befut. Hogyhogy befut? – Ákos ütődött arcot vág. Dani ideges lesz: Á-KOS, figyeltél rám egyáltalán? részletesen elmeséltem, hogy idejön! visszaadni a kulcsot. Milyen kulcsot? Meghülyültél, hogy folyton visszakérdezel? – ripakodásnak indult, Dani a végét elröhögte: Folyton visszakérdezel, mint egy zsidó!

Nevetgélnek, na ja, gondolja Ákos, mindketten tudjuk, hogy félig-meddig az vagyok. Mindegy. Jöhetne már Zsófi, gondolja Dani, ez a liba sose volt még pontos, soha ebbe a kurva életbe… a végén lekésem az értekezletet, abból nagy balhé lesz.

A bajszos pincér végre arrafelé üget, Dani megállítja, a szokásos hosszú tejeskávéját kérné, de hirtelen ötlettel a két jó csaj asztala felé mutat a kisujjával, amelyen magas, karcsú pohár áll: Kaphatnék egy olyat? Latte mákiátó, dünnyögi a bajszos. Nekem is! – így Ákos. Két mákiátó! – a pincér, akár egy vásári kikiáltó.

Na, sikerült, gondolja Dani, reménykedik, hogy Zsófi nem fog *olyan sokat* késni, mint amennyit szokott. Sejti, badar, hiú bizakodás ez.

Cérna lóg a szoknyámról, hófehér színű, lecsippentem. Biztos a francia nő indiai blúzából hullhatott rám. Szal… Linda a neve. Majd megkérdezem, honnan tud ilyen jól angolul. Amióta meghívtam, lakjon nálam, fülig ér a szája. Hibátlan gyöngyfüzér a fogsora, irigylem, az enyém sárgás, akármennyit sikálom a fehérítőkrémmel. Nem is szívesen nyitom nagyra a számat mások jelenlétében. Könnyű lehet ilyen szupi fogakkal az élet… nem tom, talán senkinek se könnyű. Nehézzé tesszük. És ha mi nem, akkor teszik nekünk mások.

Kérdi, ebédeltem-e már, rázom a fejem, nem árulom el, hogy ebédelni sose szoktam. Erre hogy hadd hívjon meg, int a pincérnek, érdekes, az a kelletlen alak rögtön itt terem – Linda biztos tetszik neki.

Én nem is tudtam, hogy vannak francia Lindák. Étlapot kér, kap kettőt, az egyiket a kezembe nyomja. Gyönge oldalam a választás, ezt sem árulom el. Linda húslevest kér, aztán majd meglátjuk, fönn a galérián már evett egy Ortobagot, mondja. Mi a lófranc az az Ortobag?

A pincér vár, nyugodtra kényszeríti az arcát, pedig a pokolba kívánja ő az ilyen vendéget, aki nem képes kibökni, mit szeretne. Már a nyelvem hegyén, hogy adjon nekem öt percet, amikor észreveszem a borjúlábat a főételek közt, apám kedvence, krumplipürével adják, a drága dédi úgy mondta: piré. Megrendelem.

Linda kézmozdulattal érdeklődik, végignézheti-e a mappámat, bizonytalan vállvonogatással felelek, csak tessék. Ráérősen lapozgat, elismerősen *ou*-zik, egy-egy félhangos *beautiful* és *marvellous* is kiszökken a száján. Hízeleg, vagy tényleg? Most veszem észre, milyen hosszú a szája, és milyen piros. Rúzs? Szerintem nem. Természetes nőci. Nagyot ásít, lopva. Kérdezem, akar-e fölmenni? Ráér, mondja, szeméből árad a hála. Nehogy csalódás érje, részletezem, mire számítson odafent, van egy szoba, meg egy tetőterasz, déli fekvés. Az előtérből nyílik a fürdőszoba, zuhanyozófülkével, sajnos hogy kád nincs. Különvécé sincs. Pici teakonyha, de úgyse főzök soha. Az előtérben beépített szekrény. Ennyi. Mintha egy cipősdobozban élnék, a város egyik legszebb panorámájával.

Mesélem, hogy Zsófit várom, barátnő, nem túl közeli, ő is rajzoló, újabban inkább ötvös. A családi neve is Eötvös, de már úgy írja: Ötvös, magyarul azt jelenti: ötvös, a szakma, érted!? Linda érti. Beavatom, hogy Zsófi épp szerelmi drámát él át. Ki nem? – így Linda. Eegen… Zsófi lelki segélyt akar, mint mindig. Aha, Linda föléléneknül, őt is mindig erre használják a barátnői, bezzeg amikor neki kéne, egyikre se számíthat.

Majd én segítek! – ez csak úgy kiszaladt a számon, de nem bánom, szal szívesen végighallgatom, ha akarja. Megszorítja a karom, talán úgy érzi, *this is the beginning of a beautiful friendship.* Asse kizárt.

Címert tervezett magának, ha várt valakire. Maga sem értette, miért csinálja, nem vágyott se nemesi rangra, se kitüntetésre. Nehéz fölfogni, hogy szegény Domány Feri miért szeretett volna ilyesmire szert tenni. Főleg a Francia Becsületrendre ácsingózott, mert azt olyan sok építész hordhatta a zakója röverjén, ha ugyan oda tűzik. Ám mire megfelelő érdemeket szerezhetett volna, már halálba gyógyszerezte magát. Minő ostobaság!

Hofstätter Béla törölgette fekete keretű szemüvegét az erre szolgáló szarvasbőrdarabkával. Másnak is ilyen hamar megfoltosodik a lencse, vagy csak nekem? Inkább mintha beporosodna. Pedig itt elég tiszta a levegő, a folyó miatt, és a hatodik emeleten szinte mindig van légvonat, sej, Dunáról fúj a szél, nemde? Az állandósult bombázások óta sokszor sötét por is kavarog a levegőben, néha korommal és pernyével keveredve. A kitört ablakokat mérnöki pauszpapírral ragasztotta be, az legalább átengedi a fényt.

Ditke, a felesége, amióta beköltöztek, kifogásolja a szeleket, heves fejgörcseit nekik tulajdonítja. Miért nem a mesés kilátásra figyel? – kérdezte Hofstätter Béla a barátjától, Józsitól, aki szintén az építőiparban kereste a kenyerét. Hadd el, komám, a nők már csak

ilyenek, így Józsi, nekik soha nem jó, ami van, és mindig az kéne, ami nincs.

Hofstätter Bélának fáj ez a bölcsesség. Főleg amikor Ditke a kanapén hever, lehúzott redőnynél, homlokán prizniccel – így hívja a vizes borogatást. Kisalakú frottírtörülközőt használ erre a célra, a fehér anyagra kék betűkkel hímezték, németül: KARLSBADI EMLÉK. Mikor voltunk Karlsbadban utoljára? Tavaly. Oda is azért utaztunk, hogy Ditke migrénjét kúrálják a fürdőorvosok. Semmi haszna nem volt.

Az építész a 38.-ban kért egy saroklakást a megrendelőtől, mert mire észbe kapott, már csak abban voltak déli fekvésűek. Rajongott a napfényért, s Ditkével ellentétben soha nem égett le, szépen barnult. Ezt főleg annak köszönhette, hogy télen-nyáron úszott a Margitszigeten, a nyitott ötvenes medencében. Ameddig lehetett. Ebből a lakásból odalátni a klinkertéglás épületre. Tervezte Hajós Alfréd, a sokoldalú kolléga, ő lett az első magyar olimpiai bajnok. A sporttudósítók úgy hívták: a Magyar Delfin.

Az uszodánál csak az kéjesebb, ha az ember élővízben tempózhat. Finom a tenger, jók a tavak is, de a csúcs egy gyors sodrású folyó, egy helyben is tempózhat az ember a sodrás ellenében. Hofstätter Béla szívesen töltötte volna a nyarat a Duna, a Tisza, a Dráva vagy a Száva partján, nomád módra, sátorban, ám Ditke retteg a szúnyogoktól, a pókoktól, az összes rovartól és bogártól, még a pöttyös katicáktól is. Á… a házasság nem fenékig tejföl. Mellesleg a tejfölt pedig Hofstätter Béla nem állhatja, kiütéseket kap szinte valamennyi tejterméktől, a kávéját is feketén issza. Amióta ideköltöztek, ha van rá módja, lenn a kávéházban. Annak reklámtáblája messziről látható az épület tetejének a sarkán. *Dunapark*. A vastag betűket kékre festették. A cirádás nagy *D* még a budai dombokról is kivehető. Hofstätter Béla túl *D*ölyfösnek találta, de azt nem ő tervezte, a véleményét se kérdezték.

* * * * *

Délidőre zsúfolásig telt az éttermi rész, újabb vendégek várakoztak a pultnál. Linda Roman és Juli Tóth nem ült át, a kávéházi asztaloknál is lehetett enni.

Juli barátnője végre befutott, szirom alakú vászondarabokból készült tarka szoknyában. Zsófi – Linda hallotta Julitól, ez a Sophie magyar változata – beszélt angolul, de nem olyan jól, mint Juli. Rövid, érdektelen csevegés – *small talk* – után elnézést kértek tőle, gyorsan meg kell tárgyalniuk valami fontosat, magyarra váltottak.

Linda próbálta követni. Annyit tudott már, hogy Zsófi foglalkozása ötvös, a vezetékneve is az, és szerelmi drámát él át. Biztosan erről hadar. Az alig elkülöníthető idegen szavak zuhatagából csak néhány hangzott kicsit ismerősen, még a Richardtól tanultaknak köszönhetően, főleg a *zerelem* (love), a *bosanat* (sorry) és a *vege* (the end). Úgy érezte, e három révén nagyjából kirajzolódott a történet. A párkapcsolati válságoknak hasonló a kaptafájuk, országtól, nyelvtől és szereplőktől függetlenül.

Is this the end of it? – hányszor kérdezte tőle szegény Richard annak idején, mire legalább félig-meddig elhitte a választ, hogy igen, a házasságuknak itt a vége, sajnos. Akkoriban Linda őt még nem így titulálta, inkább szemét Richardnak. Mert a férfi igazából becsapta, kapcsolatuk kezdetétől, s tulajdonképpen mindvégig. Linda abban a fölzaklatott állapotában még nem talált mentségeket a férje számára, s önmaga hibáztatásához se volt elég érett. Mai eszével tudja, nem szabad a legelső szerelmünkhöz hozzámenni, amikor még fogalmunk sincs a férfi-nő kapcsolatról.

Linda szabadulni akart a családja halálosan fojtogató szorításából. A francia jezsuiták vasszigorával nevelték mind a három gyereket. François, a bátyja, alkoholizmusba és drogokba, majd a halálba menekült, túllőtte magát. Susanne, a nővére, Kanadába költözött, *au pair* lányként egy Québec City melletti farmra, két pici gyerek mellé, aztán a legsematikusabb módon összeszűrte a levet a kertésszel, s

áthurcolkodott az ő rönkházába. Linda, a legfiatalabb, csak a nagykorúságát várta, hogy ő is fejest ugorhasson a család-hajóból a viharos tengerbe.

Richard Dutch tanár úr fogadta a vendégdiákok csoportját Dover kikötőjében, az *immigration* után szállt be a buszukba. Szinte hibátlan francia mondatokkal adta tudtukra, hogy három hétig ő lesz a házigazdájuk. Megtapsolták. Hajlongott: Azonban mostantól csak angolul társaloghatunk, hiszen az urak és hölgyek azért jöttek, hogy elsajátítsák ezt a nyelvet. Kifütyülték – de szeretettel.

Mindenki arra számított, hogy Nathalie, a csoportot vezető tanárnő megpróbálja levadászni. Zaftos pletykák keringtek a kalandjairól, amelyeket a férje fogcsikorgatva tűrt. Nathalie olyan kihívóan öltözködött, hogy a kurta szoknyákon átsejlő frivol bugyija puszta látványától a fiúk elvörösödtek. Richard ugyanolyan túláradó nyájassággal beszélt a tanárnővel, mint a csoport összes tagjával, de Nathalie kétértelmű megjegyzéseit eleresztette a füle mellett, és ügyelt rá, hogy még véletlenül sem érintsék meg egymást. Lindának ez tetszett. Bezzeg az ő apja nem hagyta volna ki, ha bármilyen nő került a közelébe, hogy le ne tapizza, olykor pajkosan rá ne húzzon a fenekére. Akkoriban ezt még kevésbé érezték sértőnek a lányok és asszonyok.

Richard annak sem adta jelét, hogy Linda Roman fölkeltette az érdeklődését. Ő viszont egyre erősebb vonzást érzett az örökké makulátlan öltönyt viselő, állandóan mosolygó Richard iránt, ám ez – úgy hitte – nem a férfinak, hanem a kiváló tanárnak szólt. Rengeteg új kifejezést tanult tőle. Szegény Richard folyton hangsúlyozta: szavakat fölösleges biflázni, egész idiómákat kell memorizálni, ilyen ez a mi nyelvünk!

Egy évvel később az angol gyerekek jöttek vendégségbe Dél-Franciaországba, természetesen Richard kíséretében. A tanár úr meghívást kapott a programban részt vevő több diák családjának házába. Lindáékhoz is. Nagy csokor mezei virágot és hatalmas adag *English Shortbread*et hozott, a legdrágább fémdobozos kiszerelésben. Richard a nevem, Richard Dutch, mint a holland nép angolul! – mondta franciául, és viccesen hajlongott.

Let's go Dutch, vagyis fizessünk felesben, Linda ezt is Richardtól tanulta, még Angliában.

Az anyja kihívta a konyhába, segítsen fölszeletelni a gesztenyés pulykát. Percekkel később az apja vérvörös arccal tépte föl az ajtót: Linda, mi ez már megint? Ő nem értette: Mi mi?

Az, hogy megkérte a kezed! Linda anyja rászólt a férjére: Ne ordíts! – aztán a lányával kórusban: Tessék???

Az apja toppantott egyet a lábával: Te, nehogy aztán kiderüljön, hogy…! Linda összerezzent: Mi ne derüljön ki?

Ekkor Richard jelent meg az ajtónyílásban, a legjóságosabb mosolyával: Bocsánat, tettem én valami rosszat elkövetve? – talán ez volt az első nyelvtani hibája.

Az apja sose hitte el, hogy ennek a lánykérésnek nem volt semmi előzménye. Az anyja meg azt nem, hogy az ő kicsi lánya tétovázás nélkül igent mond.

A kávéházi beszélgetések tompa morajjá álltak össze, Linda hirtelen érzékelte, mennyire idegesíti az alaktalan zaj. Nem bánta volna, ha a barátnő Zsófi végre befejezi nyafogós beszámolóját, amit időnként valódi könnyezés kísért.

Nem szólhatok semmit. Ajándék lónak ne nézd a… – nem jutott eszébe, hogy mijét. Richardtól hallotta ezt a magyar közmondást, mindkét nyelven.

Van még egy olyan, hogy ha nincs ló, jó az izé is. Az ökör? Vagy a póni? Talán. Meg kellett volna tanulnom ezt a furcsa nyelvet. Szegény Richarddal madarakat lehetett volna fogatni, vagy hogy is.

Dartot döfött a szívembe, mondta Dani, és Ákos egy pillanatra szó szerint értette: Komolyan? Dani, lesújtóan: Hülye!

Ákos behúzta a fejét: Bocs… – finoman mellbe vágta a barátját, szándéka szerint békítőleg. Sajnos a legrosszabbkor, Dani éppen kortyolt egyet a kávéjából, a meglepetéstől kifröccsen a száján, rá az abroszra és a nadrágjára. Hülye!!! – ismétli Dani, ezúttal már mérgesen. A bajszos pincér még a közelben járt, visszafordult,

nyújtotta a kendőjét, amelyet régebbi időkben úgy hívtak: *hangli*. Dani helyett Ákos nyúlt érte, dörzsölni kezdte vele a foltot a szerkesztő mustárszínű nadrágján. Dani félretolta, s maga vette kezelésbe. Bevizezhetem? – kérdezte a pincértől, s választ se várva iramodott a toalett felé.

Ákos tulajdonképp szívességet tett Daninak, mert így elszaladhatott. Zsófi öt perce futott be, de csak odabiccentett neki, leült a jó csajok asztalához. Mi a lófütty? – ismételgette Dani némán, kétségbeesetten. Fogalmazgatta magában a mondatot: Ákoskám, lécci, menj oda, kérd el a kulcsot, okés? – ám érezte, az se jó. Így se jó, úgy se jó, sehogy se jó. Talán simán el kéne rohanni innét, egye fene a kulcsot, csináltathatsz annyi másolatot, amennyit akarsz. Az a veszély nem fenyeget, hogy Zsófi behatolna hozzád. Sajnos.

A vécé opálüveg falakkal határolt fülkéjében megnyugodott. Mért csinálsz olyan nagy ügyet ebből, ha vége, hát vége, úgyse tehetsz semmit. Kérd el a kulcsot, beszélgetni nem szükséges, és irány az értekezlet.

Amennyire tudta, kidörgölte a két kávéfoltot a nadrágjából, tisztára öblögette a mosdónál a *hangli*t (mert ugye a karjukon lóg, *hängt*). Nem jó, még csöpögött belőle a víz a padlócsempékre. Tovább csavargatta, hogy valamennyire szalonképesen adhassa vissza.

Mindeközben az történt, hogy Ákos rövid habozás után odament Zsófihoz, biccentett a jó csajoknak, s így szólt: Szia, Kádár Ákos vagyok, Dani barátja, már találkoztunk, te vagy a Zsófi, ugye, akkor ugorjuk át a drámát, add ide Dani kulcsát, és omm, béke, béke, oké? Zsófi meglepődött, de nyújtotta: Tessék… jó ötlet! – adott egy baráti puszit.

Be se mutatod az ilyen helyes fiúkat?! – Tóth Juli úgy tett, mint aki haragszik. Ne viccelj, hát ismered, ő a Daninak a haverja, a… – hirtelen nem jött a nyelvére a helyes fiú neve. Mint mondtam, Kádár Ákos vagyok, ismételte ő, s fejet hajtott. Picit térdet is. A harmadik nő, a külföldi, kuncogott.

E pillanatban Dani viharzott el mellettük, majd hívlak! – vetette oda a barátjának. Jó, de a kulcs! – kiáltotta utána Ákos. Dani a kezével mutatta, hogy ráér, majd hívja telefonon.

Ákos zsebre dugta a kulcsot, távozni készült. Ülj le közénk! – így Tóth Juli. Ákos nem tudott dönteni, a másik asztalnál volt a válltáskája, a telefonja és a könyve. A lány ráérzett: Hozd át a cuccod!

Míg összeszedte, hallotta, hogy Zsófi elmagyarázza angolul: Ő az, aki könyveket ír zenéről, Beethovenről, ilyesmi, és Danika a szerkesztője. Danika? – ismételte Tóth Juli: Te jó világ, most, hogy visszaadtad a kulcsát, hirtelen Danika lett? Jaj, Julika… muszáj ezt? – Zsófi sóhajtott. Nem bánta volna, ha a barátnője megszabadul a külföldi nőtől, és ettől a Kádár Ákostól is, hogy ő kiönthesse végre a szívét, miért kénytelen szakítani Danival, noha alapjában véve ő is egy helyes fiú. A jelek szerint erre egyhamar nincs esély.

Amint Ákos megtudta, hogy Linda nem angol, hanem francia, büszkén nyelvet váltott, ő a gimiben franciás volt. Linda megörült, az anyanyelvétől mindig egy picit otthonosabban érezte magát. A csapongó társalgásban Ákos eldicsekedte, hogy ezt a házat az ő nagy-nagybátyja tervezte, legalább felerészben. Hogyan lehet felerészben? – Linda. Úgy, hogy a társával együtt. Tééényleg? – Tóth Juli csodálkozott, na, én meg itt lakok a hatodikon! Az csúcs! – Ákos nem javította ki az elrontott ragozást.

De mire jó, hogy itt hegyezem a zabot Danika haverjával, és Zsófi sirámait se bírom meghallgatni, meg Lindát se viszem föl a hatodikra, pedig látom, érzem, szeretne lezuhanyozni. *Prendre un douche,* ezt tudom franciául, párizsi emlék a nyelvtanulós két hétből. Arra nem elég, hogy biztos legyek az *un*-ben. A Csillag Iskola király volt. *École de l'Étoile*. Franciául persze jobban hangzik. Mint majdnem minden. Közel a *Place de l'Étoile*-hoz.

Most azért már rájöhetne ez az Ákoska, hogy zavar. Tiplizzen! Persze miből vegye észre, ha olyan nagy kedvvel fecseg vele Linda és Zsófi. Lehet, hogy csak én… engem…? Jó, akkor rendelek egy kis fagyit. Hirtelen megszólalt az *All You Need Is Love*. Mi ez? Ja. A srác telefonja. Nyilván Dani az. Ákos megnézte, majd később

visszahívom. Tóth Juli ebből megértette, hogy ez a fiú nem tréfál, komolyan ráhajt valamelyikre. Lindára vagy Zsófira? Csak nem annyira pofátlan, hogy a barátja excsajára, ilyen sebesen?! Linda meg idős hozzá. Bár ki tudja. Vannak pasik, akiknek tök mindegy. És… tény, ami tény, Linda kifejezetten jó nő. De Ákoska az álláig sem ér. Ülve mindegy. Hm, fekve is.

Hány éves lehet Linda? Negyven alulról. Vagy fölülről. Alig van ránca. Csodás a körme. A sminktetoválás a szemöldökén sokkal jobban sikerült, mint az enyém. Párizsban jobbak a kozmetikusok. Meg neki biztos több a pénze. Ki tudja. Akkor szállodába menne, nem Airbnbt akart volna.

Tóth Juli integetett egy ideje a pincéreknek, de fütyültek rá. Micsináljak, lőjek a csillárba? Nem vagyunk a vadnyugaton, fegyverem is honnan volna.

Ákos nyomja Lindának, főleg angolul, néha franciául, sok hibával, de folyékonyan, hogy ezt a házat az ő nagy-nagybácsikája tervezte. Most ez tényleg igaz? – kérdezi Tóth Juli a mi nyelvünkön, Ákos csak egy pillanatra néz rá, angolul feleli, hogy abszolút igaz, következésképp inkább neki kéne itt élnie, nem pedig Tóth Julinak, és ha egyszer láthatná a lakását, cserébe meghívná a három kedves hölgyet – *three nice ladies* – a Rómaira, mert ő meg ott él, a Duna túlsó partján, vannak csónakjai, lehet kajakozni vagy kenuzni. Linda udvariasan álmélkodik, *ou, really?* Tóth Juli közbeszúrja: jól van, Ákos, majd… egyszer. Mert szemmel láthatóan Lindát nem érdekli ez a stüszivadász. Engem sem érdekelne, gondolja Tóth Juli, ha olyan bomba nő volnék, mint ő.

Amikor már lemondott róla, ott termett a pincér, parancsoljanak. Ja igen, fagyit szeretnék! – Tóth Juli. Ákoska rögtön, hogy ő is kér, szívből ajánlja Lindának, ez a hely híres a jegéről – *ice.* Elfelejtette vagy nem tudja, hogy *ice cream*. Linda rázza a fejét. A srác mindent bedob, legyünk a vendégei. Zsófi három gombócot rendel, eper, kókusz, sztracsatella, és tejszínhab is mehet rá. Tóth Juli vaníliát és citromot, nem mondja el, hogy őneki csak a fehér színű fagyik ízlenek, gyerekkora óta. A pincér bedobja, hogy príma jegeskávéjuk is van, a vendégek dicsérik, Ákoska lefordítja, Linda nagy kegyesen rábólint.

Zsófi végre félrehúzza Tóth Julit, üljünk át egy kicsit a megürült szomszédos asztalhoz. Linda nem érti, de Ákoska szabatosan elmagyarázza neki a helyzetet. Tessék, kisfiú, tiéd a pálya, gondolta Tóth Juli, s nem tudta, mi zavarja ebben. Zsófi mesélni kezdte, miért kellett haladéktalanul szakítania Danival, s miért okvetlenül ma, pedig olyan kedves és figyelmes fiú. Tóth Juli sejti, mit fog előadni, találkozott valakivel, egy másik hímmel, aki jobban akarja, ő is jobban akarja azt, erről nem tehet. Így megy ez, Zsófi sosem arra vágyik, akije éppen van. Okosabb, ha az ember nem szól bele, csak hallgatja, együttérző arccal.

Szal Ákos nagy-nagybácsikája tervezte ezt a házat… micsoda véletlen! Lehetne hallani erről valami bővebbet? Nyilván, de nem most. Majd. Valamikor.

Annyira szupi, Bauhaus, úgy mondják. Szal, épülház, hehe. Belül inkább art deco.

Linda ásítást nyom el. Felőle mehetnének. Csak még várni kell a fagyira, Tóth Juli már bánja, hogy rendelt. Zsófi is abbahagyhatná végre. Új csávója van, okés, de miért van ettől kiborulva? Ha összeszámlálnám, hányadik új pasihoz asszisztálok, aki jobb lesz, mint az előző, és ezt meg is mondanám neki, leordítaná a fejem, az tutkó száz. Hallgatok, a békesség fontosabb.

Nekem sose kéne jobb a jónál, gondolja Tóth Juli. Csak az a kérdés, hol van már egy legalább közepes csávó, aki spec engem akar? Mindig én akarom a jó csávókat, engem a rosszak pécéznek ki, nem csoda, hogy szingli vagyok, megint és mióta.

Bocsánatot kérek tőlük, elfutok a toalettre pisilni. Az opálüvegfalú fülkében megnézem az FB-n Dani ismerőseit. Itt van, ni. Kádár Ákos. Zenei szakíró és életművész. Nagy poén… És ki tervezte a házat? Igen, igen… Domány Ferenc és Hofstätter Béla.

Találgatom, melyik lehet a nagy-nagybátyja. A név alapján úgy döntök, a Domány, Ákoska nem látszik zsidónak. Majd megkérdezem. Ha úgy alakul.

Tóth Juli siet vissza, látja, már telerakták az asztalukat fagyikelyhekkel. Nem szereti, ha olvadoznak.

Délelőtt is ilyen setét van itt, mondta egy vendég a másiknak. A kávéház több nagy ablaktáblája kitört, csomagolópapírral pótolták, itt-ott deszkákkal. Nagy zajjal trappolt be egy járőr. Két kakastollas csendőr. Meglepően fiatalok.

Egyikük, akit Váraljai Árpádnak hívtak, katonásan lépkedett, ahogyan tanulta, s kifejezetten büszke volt magára, pontosabban a puskájára. Véznább társa, Biernatzky Endre fél lépéssel lemaradva követte. Élvezte, hogy amióta emberölő eszköz szíja nyomta a vállát, nem parancsolgathattak neki civil felnőttek. Volt abban elég része korábban, az apja rendszeresen verte. A járőrözést viszont utálta, nehezére esett a beszéd, kissé dadogott.

A kávéház csöndbe dermedt. A hórihorgas főpincér, alkarján a hanglival, próbálta útjukat állni, határozottan, de mézes-mázosan érdeklődött: Jó napot, vitéz urak, miben lehetek szolgálatukra? – nem kapott választ. Félretolták, odaléptek a bal egyes asztalhoz: Igazolványt!

Lali ült ott, a nyugalomba vonult légtornász és János, a szomorú költő. Előbbi alacsony, inas emberke, dekányi súlyfölöslege sincs. Utóbbi magas, testes, pocakos, mellényes öltönyében inkább kereskedőnek látszott, mint versírónak.

Tejeskávét reggeliztek. János föl se tudta idézni, milyen régen nem volt nyilvános helyen, zsidóknak újabban tilos. Habár ő mentességet kapott, azóta sárga csillagot se kell hordania. Ennek ellenére önként betartotta a rendszabályokat. Utálta, amikor a mentesítéséhez úgy gratuláltak, mint valami kitüntetéshez, pedig ezzel csak feleannyi jogot kapott az élethez, mint bármelyik analfabéta, akinek megengedett, hogy korlátlanul gyűjtsön vagyont, és korlátlanul élhessen szerelmi életet. Sajna, ő már e kettőről véglegesen lekésett. De az élet szép, tenéked magyarázzam?

Most nem bírta megállni, hogy be ne üljön ebbe a kávéházba, óvatos egészségügyi sétája végén. Azért gyalogolt el idáig, mert kedve támadt átmenni a Margithídon. Megállt a közepén, ahonnan jól látszott az egész város, középen a sziget, melyet ő mindig hajónak képzelt. Csak azért nem fordult vissza, mert eszébe jutott, mi lehet a drága Szép Ernővel. Állítólag a Pozsonyi úton húzta meg magát, a testvéreivel. Szegény már elég beteg, és úgy mondják,

nagyon rosszul lát. János azonban nem tudta a pontos címet, s mire ideért, el is fogyott az energiája.

Ő se volt túl jó bőrben. Amióta eltörte a karját, idestova fél esztendeje, leromlott az állapota, hamar lihegni kezdett. Cukorbeteg, így süteményt nem ehet, pedig anélkül a pótkávé még keserűbb. Egyetlen öröme, hogy szivarozhat, itt persze nem gyújt rá, zsidóknak az is tilos. Dohányt venni is tilos. Minden tilos.

Nem volt kedve beszélgetni. Naponta hallotta a legrémesebb történeteket, ha valakivel szóba elegyedett. Ismerősök eltűntek. Sokakat behívtak munkaszolgálatra. Állítólag vannak haláltáborok, ahol szándékosan pusztítják a zsidókat. *Endlösung*. Baráti körében többen öngyilkosok lettek. Irén, a színésznő szörnyethalt, amikor a villáját lebombázták. Mesélik, hogy az egyik kezére húsz méterrel arrébb bukkantak rá, színesre lakkozott körmökkel. Brrrrr.

Na, most ráfagytam, gondolta Lali a csendőrök láttán. Benyúlt a zsebébe, és az artistaigazolványát húzta elő. Váraljai átvette, és rögtön a társa kezébe nyomta: Ellenőrizze! – az olvasás nem volt a legerősebb oldala. Tagja valamilyen kamarának? – kérdezte, míg Biernatzky az iratot vizsgálta. Lali rázta a fejét: Nem, a hatvanadikban vagyok, már visszavonultam! – még egy gyűrött és piszkosnak látszó okmányt adott át. Váraljai Árpád csak egy pillantást vetett rá, s ezt is továbbította a társának: *Succpacc?* Igen, dünnyögte Biernatzky. Akkor maga svéd? – förmedt Lalira Váraljai. Lali bólintott: Mitagadás, anyai ágon.

Visszaadták a papírokat. Jánosra néztek. Ő ellentmondást nem tűrően kijelentette, hogy kormányzói mentessége van, mivel ő írta a *János vitéz*t. Ez furcsamód hatott, nem kellett elővennie az erről szóló hivatalos levelet, amit nem kért, de kapott. Lilla, a felesége hozta haza. János csak a szerettei miatt nem tépte darabokra.

Váraljai hanyagul tisztelgett, továbblépett a bal ketteshez, ahonnan egy halszálkás kosztümöt viselő nő úgy állt föl, mintha már kifizette volna a fogyasztását. Lágytojást rendelt vajas kenyérrel, de még hozzá se nyúlt, csak a kis pohár vizet itta meg, ami az összes reggelihez járt. A főpincér rutinos tekintettel fölmérte, és rögtön tudta, semmiféle papírja vagy mentsége nincs, zsidók nem léphetnek az utcára ebben az órában. Váraljai ráförmedt: Sárga csillag? De

kérem, sikította a nő, én svéd állampolgár vagyok! Na ja, itt mindenki svéd! – így a csendőr, gúnyosan. Lali, a nyugalomba vonult légtornász összenézett Jánossal, a szomorú költővel. Tudták, ez vicc akart lenni, de senki nem bírt nevetni.

Vita kezdődött, a nő lobogtatta a fényképes, telegépelt papírját. A csendőrök a kijárási tilalomra hivatkoztak, amely vonatkozik őrá is, hiába van ideiglenes útlevele. A nő azzal védekezett, hogy már tizenegy óra elmúlt, különben ő itt lakik a házban, tehát nem lépett ki az utcára. Nincs is bejárat ide az épületből, mondta Biernatzky. A hórihorgas főpincér elnézést kérve közölte, hogy éppenséggel van, hátul, a konyha mellett. Maga se hitte, hogy ezt beveszik. De a csendőrök már léptek tovább, a bal hatoshoz.

Őrültek kezébe került a világ, gondolta János, a szomorú költő. A szamarak, az agybetegek és a gengszterek uralkodnak, mindenki gyilkol és rabol. Az egyház is megéri a pénzét, alkalmazkodik, s titokban szinte áldását adja mindehhez, egészen addig, amíg őket békén hagyják. Igen. Ezt majd beírom a naplómba.

A német megszálláskor kezdte. Vezette, hogy a megszállás és a csillagkitűzés hányadik hetében és napján vagyunk. Amióta ki kellett költözniük a Bimbó úti lakásból, azt is odafirkantotta, hogy a gettó hányadik napja. A mentesítő levél óta a csillagtalansága idejét ugyanúgy számontartotta. Zavarba ejtő. Ma reggel idejövet az utcán hallotta, hogy gyerekek azt kiabálták egy zsidó vénasszony sárga csillagára mutogatva: Odanézz, seriff néni!

A bal hatos asztalnál Mendelényi miniszteri tanácsos úr ült a feleségével, és amikor igazolta magát, a járőr két tagja szalutált. Elnézést, alázatos szolgája, méltóságos uram! – bokacsattogtatás. Szeretném én azt tudni, hogy miért a kávéház vendégeit zaklatják, micsoda időket élünk! – így a feleség. A miniszteri tanácsos rápisszegett.

A főpincér örült, hogy a többi asztalnál nem ült senki. Azon gondolkozott, tájékoztassa-e a tulajdonost erről az inzultusról. Idáig még nem fordult elő, hogy a csendőrök bejöttek volna. Fontolgatta, megkínálja-e őket ingyenreggelivel. De aztán elvetette az ötletet, a végén még ideszoknak.

Annál is inkább, folytatta Mendelényiné, minthogy tudtommal ez svéd felségterület, védett ház! A két fegyveres elbizonytalanodott, Váraljai összecsapta a bokáját: Oppardon, méltóságos asszonyom, minket úgy tájékoztattak, hogy csak a negyvenes védett, mégpediglen svájci, a harmincnyolcas nem. Össze van építve ez a kettő, tisztelettel, dünnyögte a főpincér. Boldog volt, hogy őt nem igazoltatták. Csupán egy hamisított menlevele volt. Pénzért vette hajdani iskolatársától, aki a Dohány utcai nyomdában dolgozott. Ezzel csak akkor kerülsz bajba, ha nagyon megnézik! – állította a nyomdász. Na igen. Ki tudja, megnézik-e nagyon?

Egyedül Ő, akit sose szabad nevén nevezni.

* * * * *

E f g h

Előcsarnoka van a háznak, komolyan! *Foyer.* Mint egy színháznak. Belmagassága és márványborítása Lindát elragadtatott tetszésnyilvánításra indította: *Oh là là!* – s a vele járó könnyed ujjrezegtetésre. Hát igen, mondta Tóth Juli, mutatós, akkor még tudtak építkezni. Két lift. Elég kicsik, de akkor is. Finom zümmögéssel siklanak a hatodikra. A lépcsőház tágas és világos.

Tóth Juli csörög a kulcsokkal. A lakás előszobáját parafalemezekkel tapétázták, Lindának ez is tetszik. A falhoz állította a bőröndjét. Jobbra főzőfülke, aztán egy ajtó, szemközt pedig a szoba fogadta őket, kápráztató fényekkel. A házigazda átvezette rajta a vendégét, ki a tetőteraszra, itt aztán ollálázhatsz, gondolta, és nem tévedett, a francia nőnek elkerekedett a szája, pontyként tátogott, amikor a mellvéd széléhez ért. *Marvellous,* suttogta, kereste a szavakat, hogy kifejezze, ennél szebb panoráma talán nincs is ebben a városban, *best view in town,* ez úgy hangzott, mint egy luxushotel hirdetése, próbálta átfogalmazni. A terasz akkora volt, mint a szoba, vagy picivel nagyobb, csillagos nyári éjszakán kinn alhat az ember. A falnak támasztva két kempingágy. Napozhatsz meztelenül, mondta Tóth Juli, félreértve Linda pillantását.

A francia nő lassan fordította a fejét jobbról balra, akár egy svenkelő kamera, tekintete a sziget ősfáiról a szökőkútra siklott, onnan a sportpályákra, aztán a hídra, a túloldal forgalmas rakpartjára, föl a hegyoldalra, tovább a várra, vissza az innenső negyedek magas házaira. Végül lenézett a bekerített parkra, a gyerekek játszóterére és homokozójára. Jó lehet itt élni, dünnyögte. Igen, csak kéne azért még egy szoba, felelte Tóth Juli. Linda az innenső rakpartra pillantott, azon se kisebb a forgalom, mint a túlsón. A gyerekek területén túl medence, két oldalán ápolt virágágyak, a piros és sárga sziromkavalkád szinte pszichedelikus rajznak látszott

innen föntről. Így találták ki a kertészek, vagy véletlen? Az egész rekreációs park nagyon stílusos, már-már arisztokratikus.

Ekkor vette észre a különös építményt, a tompaszögben kétfelé tartó lapos kőalakzatot. Térdig érhet, aztán egyre alacsonyodva fut a talajba. A közepénél négyzetes sárga oszlop, a tetején sötét szobor, görög stílusú meztelen atléta, magasba emelt bunkóval támad a kígyóra, amely elég satnyának látszik, de talán mérges.

Tóth Juli időközben eltűnt, biztosan pisil. Nekem is kéne, gondolja Linda, de ugye nincs különvécé, várni kell. Lenyűgözi a tájkép minden oldala és részlete. Ha itt laknék, folyton a teraszon állnék, nehéz betelni ezzel a látvánnyal. Milyen lehet éjszaka? Úgy néz ki, lesz részem benne. Mivel viszonozhatnám a magyar lány vendégszeretetét? Ha még… akkor meghívhatnám Baldockba. Esetleg Antibes-ba… á, dehogy. Jó, ne sajnáld magad annyira, előbb-utóbb lesz hova… nem kérhetsz menedékjogot Magyarországon, igaz?

Még mindig a szobrot bámulta, amikor Tóth Juli mellékönyökölt a csiszolt kőlapokkal borított párkányra, s így szólt: Wallenberg. Linda nem értette. Tóth Juli biccentett, jótanulós arckifejezéssel: Raoul Wallenberg, a svéd, aki mentette a zsidókat… nem hallottál róla? Valami dereng, hazudta Linda. Okés, kéred a fürdőszobát? Igen, ha szabad.

A legjobbkor húzódhatott be, a déli fekvésű tetőterasz nagyalakú padlócsempéi már magukba szívták a nap hevét, sugározták vissza, a mellvéd befelé lejtő teteje is fölforrósodott, Linda izzadt, érezte a cseppek csorgását a gerincoszlopa mentén.

A fürdőszoba hosszú nudlinak bizonyult, belső sarkában zuhanyfülke, a kiöblösödésben egymással szemben a vécécsésze és a mosdó. Még egy parányi mosógép is odafért. Látszott, alaposan kigondolta ezt a magyar lány, vagy aki berendezte. De mi a túrónak terveztek ilyen falatnyi lakásokat ebben az impozáns házban? Persze egy személynek éppen jó.

Eljátszott a gondolattal, hogyan élhetne itt, ha az övé volna. Zongoraórákat adhatna, kezdőknek, házakhoz járva, mert ide még egy pianínó is csak nehezen férne be. Esetleg franciát oktathatna, magántanítványoknak, ahhoz nem kell magyarul tudni.

Megpróbálhatná honosítani az angliai diplomáját, s ha belejön az itteni nyelvbe, elhelyezkedhetne gimnáziumi tanárként. Talán úgy hívnák a diákok, mint Baldockban: *Madame*. Pedig ott, amikor munkába állt, még alig látszott idősebbnek a tanítványainál. Ezért hagyta abba, hogy két copfban hordja szénfekete haját. Sajnos az utóbbi években rohamosan őszült, így aztán levágatta és befestette. *The original hair colour*. Az eredeti hajszín. Hát… majdnem. Talán melíroztatni kéne.

A zuhanyrózsából sokáig csak langyos víz jött, nem bánta, fölhevült bőre kellemesen zsibongott tőle. Lassan melegedni kezdett, majd váratlanul olyan forró lett, hogy Linda kiugrott alóla, neki a fülke foncsorozottnak látszó műanyagfalának, beverte a vállát. Addig állítgatta az alumíniumkart, míg sikerült testmelegre szabályoznia a sugarakat. Nem hozta be a piperetáskáját, kölcsönvett Tóth Juli flakonjai közül egy tusfürdőt. Aztán egy sampont, bár a címke angol szövege kifejezetten szőke hajra ajánlotta.

Szegény Richard soha nem hitte el, hogy van különbség e löttyök – ő mondta így – között. Amikor összekerültek, folyékony szappant használt fürdéshez, hajmosáshoz, sőt mosáshoz és mosogatáshoz is. Állította, hogy nincs jelentősége, ezt őneki még George magyarázta el, akivel szobatársak voltak a kollégiumban, Leedsben. George vegyésznek készült, szerinte az alapanyag mindegyikben nagyjából ugyanaz, viszonylag magas szénatomszámú karbonsavak nátrium- vagy káliumsói. A gallok és a germánok találták föl, szappanos levű növényekből készítették, később hamuzsírból és sziksóból. Manapság a kozmetikai gyárak fontos alapanyaga a fenyőgyanta, meg sajnos az állati fehérje. Linda ezt nem akarta elhinni, s amikor egy biológus kollégájuk is megerősítette, sokáig csak levendulaszappant használt. Addigra divatba jöttek a bio szépészeti készítmények a növényi összetétel bizalomgerjesztően részletes leírásával, a probléma megoldódott.

Ahhoz képest, amilyen puritán elveket vallott, Richard tanár úr mindig jó szagú volt. Parfümöt vagy dezodort sose használt, csak akkor szokott rájuk, kissé vonakodva, amikor összeházasodtak. Az indokoltnál jóval hamarább, az eljegyzés átugrásával. A rokonság azt hitte, Linda teherbe esett, pedig dehogy. Richard Dutch

kijelentette, ha az ember egyszer megtalálta azt a nőt, akivel haláláig együtt akar élni, minél gyorsabban el akarja kezdeni, hogy jó soká tartson! Arra nem gondolt szegény, hogy nemcsak az elején, hanem a végén is múlik a tartam.

Azt se hitte volna el nekik senki, hogy a nászéjszakáig jóformán egymáshoz sem értek. Néha Richard szorongatta a szerelmecskéje – ő mondta így – kezét, időnként kicsit csókolóztak, óvatosan és félénken, mint a szüzek. Linda persze az volt még. Vártak a lagzival, amíg leérettségizett, némi szerencsével színjelesre. Addig titokban tartotta, hogy van már jövendőbelije.

Az esküvőt Párizsban tartották, nagyjából félúton Cambridge és Antibes között, hogy egyik rokonságnak se kelljen sokkal többet utaznia a másiknál. Richard édesapja már nem élt, kevéssel azután kapott végzetes szívinfarktust, hogy a cambridge-i Trinity Hall véglegesített professzora lett. Évekig csak vendégtanárként oktatta a francia nyelvet. A kinevezés hírére áthurcolkodtak Leedsből Cambridge-be, hátrahagyva Richard öccsét és húgát, akik addigra egymás után családot alapítottak, belegyökereztek az iparvárosba. A testvérek rajongtak az észak-angliai sörökért és a Leeds United focicsapatért, nem szívesen mulasztották el a hazai meccseiket. A klub indulóját *(Leeds United Calypso)* teli torokból énekelték a többi szurkolóval a tribünön – őnekik természetesen bérletük volt. Linda és Richard lakodalmára a testvérek nem tudtak, vagy nem akartak eljönni.

Richard Dutch Baldockban tanított, egy középiskolában, a *Knights Templar School*ban. Harminc-negyven percnyi autózásra „az" egyetemi várostól, Richard szerint ez a cím kizárólag Cambridge-nek jár, Oxford csak a második lehet, hiszen Ökörgázló – a név jelentésére gyakran hívta föl a francia vendégdiákok figyelmét. Linda még nem tudhatta, hogy Richard a fél karját odaadná, ha a *Leeds Metropolitan University* helyett a *Trinity Hall*ban szerezhetett volna diplomát, s ha ott nem, akkor bármelyik *college*-ban a cambridge-i harmincegy közül.

Az esküvőt zárt körűre tervezték, csak a famíliák és a legfontosabb barátok részvételével, így is majdnem negyvenen gyűltek össze a párizsi *Aparthotel Côte d'Azur* úgynevezett

konferenciatermében. Ez szűkösnek bizonyult, a kerek asztaloknál ülő vendégek könyöke összeért, olykor a térdük is. Richard választása több okból esett a közepesnek is csak jóindulattal minősíthető szállodára. Számított a neve (ezt Linda szülei iránti figyelmességnek érezte), az elfogadható árfekvés, de ezeknél is fontosabb, hogy onnan csak száz lépés a Place Vendôme, Richard kedvenc tere. Hamar kiderült, hogy az angol férj sokkal jobban ismeri Párizst, mint a francia feleség, Linda mindössze kétszer járt hazája fővárosában, egyszer a szüleivel, gyerekkorában, másodszor pedig autóbuszos osztálykiránduláson.

Linda izgatottan várta a nászéjszakát. Mind a ketten elég fáradtan szálltak ki a liftből a szálloda legfelső szintjén, ahol a padlástérben alakították ki a nászutaslakosztályt. Richard az ölében akarta bevinni ifjú hitvesét, ez nem sikerült maradéktalanul, Linda lába kétszer is beakadt az ajtófélfába. Éjféltájt járt az idő, a telihold sárgára festette a baldachinos ágyat.

Lily volt a Roman család fekete báránya, Linda nagynénje. Mi, Lik, tartsunk össze! – ismételgette huncut mosollyal. Lily picike volt, főleg amikor térdét felhúzva kuporgott a fotelban, mint madár a fészkén. Vence-ban élt, ritkán találkoztak, de ha mégis, órákig pusmogtak félrevonulva. Lily volt az egyetlen, aki fölkészítette, mi vár rá a házaséletben, s annak kezdetén. Sok hasznos információ mellett elmesélte neki, hogy az angol férfiak hagyományosan megfürdetik újdonsült nejüket, ez a nászéjszaka nyitánya. Linda tehát, amint Richard lerakta a lakosztály süppedős padlószőnyegére, visszavonult a fürdőszobába, az ajtót résre hagyta nyitva. Villanyt nem gyújtott, szerencsére a hold fénye ide is beszűrődött a két pici ablakon át. Levette a könnyű nyári ruhát, a menyasszonytánc előtt cserélte erre az esküvőit, kibújt a fehérneműjéből, mely az alkalomhoz illőn tényleg hófehér volt, megeresztette a vizet a kádban, belefeküdt. Amikor a víz már a túlfolyóig ért, elzárta, és várt.

Nem történt semmi. Kiszólt a férjének: Nem jössz akkor? Minek? – Richard, meglepetten. Hát hogy megmossál! Miért, piszkos vagy?

A kurva Lily! – szakadt ki Lindából, aztán csak nevetett. Richard semmit sem értett, de nem lépett a fürdőszobába. Linda magára húzta a szálloda biztosította vastag frottírköpenyt, futott a

nászágyhoz, hogy végre átessen a… azon. Becsusszant a paplan alá. Azt hitte, Richard ott fekszik a másik oldalon. Várta, hogy történjen valami. Csönd volt, mély és várakozásteljes, csak egy macska jajongott kinn a háztetőn. Linda kinyújtotta a karját, hogy megérintse a férjét. De nem találta, ujjai a vánkos makulátlan simaságán szánkáztak. Richard, hol vagy? – kezdte bizonytalanul.

Itt ülök – a válasz a szoba túloldaláról érkezett. Szeme ekkor már fölfedezte a sötétségben Richardot, a két Buckingham fotel egyikében ült, öltönyben, csokornyakkendőben, cipőben. Linda szívesen megkérdezte volna, hogy mire vár, mért nem vetkőzik le s bújik oda mellé, de nem merte, azt hitte, valamit nem tud, nem mondta senki, hogy mi a következő lépés. Várt, csak várt tovább.

Elszenderedett. Zavaros, menekülős álomból riadt föl, azt se tudta, hol van. Pirkadt. Egyedül hevert a baldachinos ágyon, keresztben. Amikor a szeme hozzászokott a félhomályhoz, észrevette Richardot, aki vigyázzülésben aludt a Buckingham fotelban, még a feje se csuklott félre. Erőteljesen szuszogott, picit mormogva. Ez a majdnem horkolás lett azután valamennyi éjjelük kísérőzenéje.

A rokonság a svédasztalos reggeli után elköszönt, ők ketten maradtak egész hétre – ez volt a nászútjuk. Richard kitűnő idegenvezetőnek bizonyult, a francia főváros valamennyi többcsillagos látnivalóját megmutatta az ő kis asszonykájának, következetesen így hívta, így is mutatta be. Linda nem értette, csak néhány centivel vagyok alacsonyabb, mégis kicsinek lát? – magas sarkú cipőt föl se mert venni.

Megtudhatott mindent a Pont Neufről, a Notre-Dame-ról, a Boul’Michről, a Shakespeare & Company könyvesboltról, a Chaillot-Palotáról, amelynek márvány fennsíkjáról a legszebb az Eiffel-torony. Richard megmutatta Victor Hugo házát a Place Vendôme sarkában. Aztán Maria Callas utolsó otthonát, az Avenue Georges Mandel 36.-ban. Továbbá azt a hotelt, amelyben Oscar Wilde öngyilkos lett.

Elzarándokoltak bizonyos magyar költők egykori szállodáihoz, emléktáblák jelezték, hogy itt laktak hosszabb-rövidebb ideig. Párizs címerét is látták, hullámok dobálnak régimódi vitorlás hajót, a latin

fölirat: *Fluctuat nec mergitur.* Hánykolódik, de nem süllyed el. A párizsiak így ejtik: Flüktüát nek merzsitűr.

A magyar költők emlékét őrző ovális plakettek egyikénél derült ki, hogy Richard Dutch szülei egyrészt magyarok, másrészt bizonyos mértékig zsidók. Linda nem értette, hogyan lehet valaki *bizonyos mértékig?* Richard azt felelte, ebbe most nem érdemes belemenni, hosszú és bonyolult, mindenesetre a fasizmus elől menekültek Nagy-Britanniába, a legutolsó pillanatban, amikor még lehetett. Az apja neve eredetileg George (magyarul: György, ejtsd Gjoergi) Deutsch, egy iparbárói család szegény ágából sarjadt, a gazdagok sörfőzéssel, cukorgyártással és mezőgazdasággal foglalkoztak, a szegények értelmiségi pályákon mozogtak.

George Deutsch újságírással és fordítással tartotta fönn magát. Felesége, Török Gizi az Athenaeum Könyvkiadó szerkesztője volt. George idekinn angolosított Dutchra, négy okból. Zavarta, hogy a Deutschot senki nem tudta kiejteni. Az angolok gyűlölték a németeket, és a műveltebbek tudták, mit jelent. Nem akart többé zsidó lenni. Végül, de nem utolsósorban: a háború alatti munkaköre miatt a főnökei ráparancsoltak, válasszon fedőnevet, a biztonsági szabályzat ezt írta elő.

Török Giziből Gisella Torok lett, noha őt nem alkalmazta az angol elhárítás. George Dutch az ipswichi központban lektorálta az idegen ajkú brit katonák levelezését – sok nyelven értett és beszélt –, továbbá meghallgatta a magyar rádió magnetofonra vett adásait, írt összefoglalókat, maga se tudta, kiknek. A háború után gimnáziumi, majd egyetemi tanár lett, előbb Leedsben, végül ugye Cambridge-ben.

Mindez érdekes volt, tetszett Lindának. Pompás mulatságnak érezte a nászutat, ámbár csodálkozott, hogy éjszakánként hiába fekszik mellé a férje, a jó éjt!-puszi után illedelmesen az ágy szélére húzódik, s hátat fordít, Linda pedig egyedül hallgatja férje mormogását. Nem zúgolódott, beérte azzal, hogy dugig telt élményekkel. Majdcsak lesz valami.

De nem. Be kellett érnie Richard félszeg simogatásaival és az illedelmes puszikkal. Mire hazautaztak, Linda kétségbe volt esve. Egek… tudok én várni, de nem a végtelenségig!

Képtelen történet, gondolta Linda. Megtörülközött a Tóth Juli adta vastag, égszínkék frottírral. Beleborzongott, hogy milyen ostobán viselkedett házassága korai időszakában. Nem mert kérdezni, nem mert szólni. Richard a saját apjára emlékeztette, akitől pedig még ekkor is félt. *Merdre,* nyögte félhangosan. Mondtál valamit? – Tóth Juli a szobából. Linda nem válaszolt, rájött, hogy be kellett volna hoznia valami göncöt, amit fölkaphatna, csak a törülközőbe csavarodva mehet ki innen. Talpát a bolyhos kilépőbe dörzsölve szárítgatta, aztán áttrappogott a szobán, a terasz padlócsempéjének forrósága most jólesett.

Tóth Juli örömmel nyugtázta, hogy a vendége otthon érzi magát, adjak egy köpenyt? Ha van – Linda leplezte zavarát. Tóth Juli hozta neki, a vastag bordó pongyola zsebére ezt hímezték: ELLE. Linda habozott, aztán hátat fordított, gyors mozdulattal ledobta a törülközőt, magára rántotta a köpenyt. Nézi a seggem, gondolta.

Hú de jó segge van, gondolta Juli, megkérdezte: Edzel? – a furán ejtett igét Linda nem értette, elengedte a füle mellett. Tűnődött, hogy most mit tegyen, mire döntött volna, észrevette, hogy Tóth Juli sír. Ez megbénította. A lehető leghülyébb kérdést tette föl: Valami baj van?

A magyar lány még hevesebben zokogott. Linda kihúzott néhány papírzsebkendőt a kézitáskájából, odaadta, Tóth Juli beléjük trombitált. Amint a hüppögés görcsétől meg tudott szólalni, a kerti székek egyikére huppant, s az angol nőre zúdította egész keserves problémakötegét. Linda elmulasztotta a panaszáradat kezdetén, hogy ő is leüljön, később bénultan állt a hallottaktól, szégyellt megmoccanni. Egész testén csordogált a verejték, talpát égette a felforrósodott kövezet.

Tóth Juli gyónását egyre nehezebb volt követni, minél komolyabb gondokról számolt be, annál több nyelvi hibát ejtett, már nem egyeztette az időket, néha nőnemű személyes névmást használt hím- helyett, ritkábban fordítva. Eleinte az anyjáról beszélt, aki egyszerre bonyolította a mániás depresszió nevű betegséget és a súlyosbodó alkoholizmust. Rendszeresen ráivott az erős gyógyszerekre, amelyeket az idegorvos írt föl neki, pedig szigorúan tilos. Ám az anyja nem az az asszony volt, akinek bármit meg

lehetett tiltani, példának okáért a haláláig dohányzott, előrehaladott tüdőrákja dacára, még a pulmonológiai kórházban is kiszökött a kertbe rágyújtani. Ha orvos vagy ápoló – esetleg a saját lánya – rászólt, vihogott: Ugyan-ugyan, mit árthat pár slukk már énnekem? – kezdett visszatérni az életkedve.

Az ezt megelőző mélypontjakor öngyilkos lett. Tóth Juli talált rá. A mentőorvos azt mondta, ne reménykedjen, kisasszony, ennyi tablettát képtelenség túlélni! – az anyja a háromhavi adagját nyelte le, két üveg sörrel. Tóth Julit nem engedték beszállni a mentőautóba, tömegközlekedve rohant a kórházba.

Abban a teremben húsz-huszonöt nő feküdt magas hordágyakon, cső vitte a szájukon át az oxigént a tüdejükbe, vízautomatákra emlékeztető gépek fújták surrogva. A félholt nők feje jobbra-balra ingott a légáramtól, mintha nemet mondanának. Tóth Juli hosszan búcsúzkodott az anyja földi porhüvelyétől. Amikor sikerült elszakadnia tőle, csak baktatott a sötétbe borult városban, amerre vitte a lába. A művészek klubjában kötött ki. Nem volt tag, de már mindenki bemehet az étterembe, ha van elég pénze. Ő sok rendezőt és színészt ismert, néha megbízták kisebb-nagyobb díszlet- és jelmeztervezéssel.

Az egyik részeg kompánia közepén ott ült Zsolt, a nagypofájú színész, aki soha nem tett lakatot a szájára, így került a Vígből a zalaegerszegi színházba, onnan a miskolciba, tolódott a pálya szélére. Tóth Juli megszakításokkal élt vele, két nehéz éven át. Bármennyire rajongott érte, el kellett hagynia, mert Zsolt csupán kettőt szeretett, saját magát, meg a töményt.

Szia, Julika, itt a te Liliomod! – bömbölte Zsolt. Ő tehetetlenül rogyott mellé, tűrte, hogy a férfi fogdossa, csókolgassa, alkoholízű nyelvét a szájába fúrja. Akaratát vesztve hagyta, hogy Zsolt a bérelt házgyári lakásába kormányozza, s annyira durván tegye magáévá, kényelmetlen kutyapózban, hogy ő úgy érezte, szétszakad. De a fájdalom valamiképpen jólesett, büntetésnek tekintette, amiért nem törődött eleget az anyjával.

Reggelre az anyja minden orvosi jóslatra rácáfolva magához tért, néhány nap múlva haza lehetett vinni. A sokk hatására minden átmenet nélkül a túlfutós periódusba lendült, káromkodott,

parancsolgatott, egyik cigarettát szívta a másik után, miközben hadarva szónokolt, gyakran értelmetlen szavakkal.

Még abban a hónapban kiderült az áttétes tüdőrák. Tóth Juli összeomlott, csak ez lehet a magyarázata annak, hogy átmenetileg Zsolttal maradt. Aki ekkor a békéscsabai színházban játszott, egy mesedarabban, ő volt a közlekedési lámpa, a fején viselt papundekliépítmény élethűen tudott égni és villogni, piros, sárga, zöld. Még szerencse, hogy az arcom nem látszik, mondta.

Szörnyű hetek kezdődtek, az anyja száradt össze, a fő daganat nem volt operábilis, csak a fájdalmat enyhíthette az orvostudomány. Alig kapott levegőt. Lassan megfulladt élve. Van ennél borzalmasabb? – kérdezte Tóth Juli Lindától, könnyes szemmel, de nem várt választ, folytatta: Sajnos hogy van… Zsolt részegen ült be a Suzukijába Békéscsabán előadás után, hogy fölvezessen Budapestre, a negyvenhatos úton Csárdazug közelében egy szembejövő teherautóval ütközött, frontálisan. Szörnyethalt, és – milyen hihetetlen – nem ő volt a hibás, a hivatásos kamionsofőr elaludt a volánnál. A vérében sokkal magasabb alkoholszintet találtak, mint Zsoltéban, ami azért tényleg…!

És akkor itt vagyok, ezzel a két halálesettel a hátamon, tök egyedül, mint a kisujjam, érted? – Tóth Juli bőgött: Szal ez van, ez van velem.

Linda nem mondta ki az ilyen helyzetekben szokásos, ám fölösleges mondatot (nyugodj meg!), inkább hozott egy pohár vizet a teakonyhából, megitatta Julit, aztán széket húzott oda, leült mellé, simogatta. Annyira égetett a nap, hogy behunyta szemét. Míg a vörös karikák táncát figyelte, érzékelte, mennyire elfáradt. Ő már megnyugodott, élvezte, hogy itt lehet a város fölött, biztonságban, sajnálta, hogy a nagyvonalú magyar lány épp most borult ki.

Tétovázott, mivel vigasztalja. Figyelmét elterelte az éles rikkantásféle, egészen közelről. Fölpattant a szemhéja. Egy csirke méretű fekete madár állt a mellvéd peremén, horgas körmei legalább olyan ijesztőek, mint a piszkossárga csőre. Széngomb szeme ellenségesen meredt rájuk. Linda hátrébb húzódott: Ööö… holló? Tóth Juli rázta a fejét: Nem, ő Józsi. Lindának ez ismerősen hangzott: Zsófi? Deeehogy, Jóó-zsi, a Szent István park izéje… –

hamarjában nem jutott eszébe angolul. Linda találgatott: Varjú? Igen, a Szent István park varjúja, a hírmondó, a társai kihaltak innen, vagy elköltöztek. Kár, tette hozzá magyarul. Eszébe jutott Edgar Allan Poe híres verse.

Linda még mindig attól félt, hogy a fekete madár rájuk támad, kivájja a szemüket, mint abban a filmben, nem emlékezett a címére. De ott sok madár volt, itt meg csak ez az egy, ez a Yooshi. Biztos, hogy varjú? Azok ilyen nagyok? Agya vetítővásznán megjelent a Tower, amikor utoljára járt ott a két lányával, már csak néhány maradt az erőd híres fekete hollóiból, azok is ketrecben. A többiek elmenekültek a légszennyeződés miatt, magyarázta az idegenvezető. Linda gyerekkorában rengeteg varjat látott a nagyszülei földjén, jöttek a vetésre csapatostul, hiába lődözött rájuk a csősz légpuskával. Soha nem talált el egyet sem, lehet, hogy nem is akart, vajszívű fiatalember volt, bifokális szemüvegben.

Richard szemüvege eltört a kórházban. Linda csináltatni akart neki egy másikat, a férfi legyintett, nem érdemes – Linda ekkor értette meg, hogy mindjárt meghal. Valóban, már csak negyvenhat órája maradt, hogy elfogadja az elfogadhatatlant. Ez az emlék annyira fájt, mint egy tőrdöfés szívtájon, így most Lindán volt a sor, ő kezdett sírni. Tudta, nem kéne, mégis elmesélte Tóth Julinak Richard haldoklását, igyekezett egyszerű szavakat használni.

A magyar lány vele zokogott. Duettjüket a fekete varjú félrehajtott fejjel figyelte, mintha rosszallná, halkabban károgott egyet-kettőt.

Linda keservei erősebbnek bizonyultak a zárkózottságánál, belebonyolódott a részletekbe. Kezdve Richard *erectilis dysfunctió*jánál. Amin néha lehetett segíteni valamennyire, ha ő sokáig dolgozott rajta, kézzel-lábbal, azaz főleg szájjal, a férfi ezt csak hosszan tartó rábeszélésre engedte meg, tartott tőle, hogy az egyház nehezményezi.

Tóth Juli nem tudta magába fojtani: Akkor hogyan lett a két lányotok? Linda fájdalmas mosollyal bólogatott: Igen… jelentékeny orvosi segítséggel.

Tisztán és mélyen szerette a férjét, évekbe telt, mire rászánta magát, hogy kibökje, ő még abban se biztos, hogy már rendesen elveszítette a szüzességét. Richarddal ilyesmiről nem lehetett

beszélgetni, a számára kínos mondatok hallatán úgy tett, mintha süket volna, kerülte Linda tekintetét, nézett maga elé, mint aki csak félig van ébren. Linda ilyenkor szívesen fejbe vágta volna a baseballütővel, amelyet Richard a tantestület vasárnap délutáni *softball* partijain használt. Azzal aligha ölhette volna meg, szivacsréteg borította a bunkót.

Tóth Juli ámult és bámult, te jó világ, ilyet se hallottam még! Linda fintorított, addig én se.

Eljött a pillanat, amikor világossá vált, hogy Richard Dutch ezt a problémát nem tudja és nem is akarja megoldani. Úgy képzelte, azzal, hogy feleségül vette és eltartja az asszonykáját, minden férji kötelezettségének eleget tett. Ekkor már a *Knights Templar School*ban a nyelvi programok felelős vezetője volt, helyettes igazgatói rangban s fizetéssel, szolgálati házzal és oldalkocsis motorkerékpárral, Baldock városka köztiszteletnek örvendő polgára, akit az itteniek befogadtak – majdnem minden családból járt valaki abba az iskolába. A Saint Mary the Virgin-templom gyülekezetének megbecsült tagjaként ingyenes vasárnapi nyelvtanfolyamokat szervezett rászoruló gyerekeknek. Mi kell még ahhoz, hogy senki ne értse, miért elégedetlen Linda Roman ezzel a tökéletes férfiúval, aki nem iszik, nem tart szeretőt, nem erőszakoskodik vele, egy ujjal se bántja.

Ami azt illeti, Linda bármit megadott volna némi erőszakoskodásért. Ám erről kivel beszélhetne a szentfazék környezetben, amely a házukat, az iskolát és a templomot vette körül? Kizárásos alapon csak a nagyszájú Juliette maradt, a barátnője, a másik francia lány a tantestületben, aki szabadkézi és műszaki rajzot tanított.

Én is Zsüliett vagyok! – kottyantotta bele Tóth Juli. Végre összenevettek, könnyeik fölszáradóban. Kis szünet! – Linda beszaladt, gurulós bőröndjéből tiszta fehérneműt, trikót és szoknyát vett ki, felöltözött. Vitt ki a teraszra magának vizet, a reptéren vett Evian palackja még félig tele volt. Ennyi nyomorra inni kell! – koccintásra emelte. Tóth Juli úgy emelte a tenyerét, mintha pezsgős poharat tartana: *Cheers!*

A java még hátravan, gondolta Linda. Mérlegelte, belekezdjen-e.

A nap úgy sütött, mintha megtébolyodott volna. Linda verejtékezett, már nem bánta, szinte élvezte. Tóth Juli beszaladt a lakásba, egy palackkal és poharakkal tért vissza, hogy ez a magyarok leghíresebb bora, a Tokay. Linda Roman úgy emlékezett, az egy olasz bor, ittak belőle Richarddal Toscanában. Igazából mindegy. Tóth Juli ügyetlenkedett a nyitóval, Linda átvette, gyors mozdulattal megoldotta, ennyi előnye maradt a hajdani pincérnősködésből. Koccintottak, a metszett talpas poharak dallamosan pendültek össze. A bor édesnek bizonyult, Lindának most mégis ízlett, Tóth Juli ennek úgy örült, mintha az ő pincészetéből származna. Máris töltött újra, vendége ellenkezését figyelmen kívül hagyva.

A varjú már elröpült. Linda a mellvéd párkányára állította a még félig tele talpas poharat, Tóth Juli követte példáját. Áthatolt rajtuk a napfény, narancsvörös csillámlással. Linda nézegette, miközben apróKat kortyolt belőle. A nyelve megeredt.

Három évvel az esküvő után már Richard anyja is sürgette, mi lesz az unokákkal. Linda a férjére hagyta, hogy leszerelje. Elég volt neki a saját apja és anyja szűnni nem akaró kérdésözönét kezelni. Amikor – további egy év múltával – végre kibökte az édesanyjának, mi a gond, az mindentudón bólintott: Ne izgulj ál, majd kis orvosi segítséggel! – fél tucat helybéli lányról súgta meg, hogy csináltatott babájuk született, most ez jött a szokásba, majd én intézkedem, bízzál bennem!

Ez túl nagy kérés volt, Linda Roman mégis elfogadta az anyja közbenjárását. Lyonba kellett utaznia, méregdrága magánklinikára, szerencsére a számlákat a szülei állták – bár az apja tudtán kívül. Az orvostudománynak sikerült barkácsolnia három pici zigótát az ismeretlen atya spermiumainak és Linda petesejtjeinek válogatott csapatából. Mennyit ültessünk be? – kérdezte a mosolygós doktor a zöld arcmaszk mögül. Mindet! – Linda biztosra akart menni. Figyelmeztették, hogy akkor esetleg hármas ikrei lesznek, ez nem zavarta. *The more, the merrier,* dünnyögte, amit a francia orvos meg se hallott. Minél többen, annál boldogabban. Kábé.

Nehéz beszélgetésre számított a férjével. Hosszan fejtegette neki, hogy ő mindenáron gyereket akar, s ehhez orvosi segítséget kért

Franciaországban. Richard ellenvetés nélkül hallgatta végig, s csak annyit mondott: Rendben… nem szeretném tudni a részleteket.

A három embrióból kettő élte túl a megrázkódtatásokat, világra jöttek a lányok, Chloé és Fleur, császármetszéssel. Linda úgy érezte, révbe ért. Annyi szorongás után nyilvánvalóvá vált, hogy az élete értelme a két pici lány, rájuk kell szentelnie minden idejét, erejét. Nem érdekelték az orvosi és védőnői figyelmeztetések, hogy vigyázzon a mellére, főleg a bimbójára, kéjes élvezettel szoptatta a csecsemőket, a szükségesnél gyakrabban és hosszabban, boldoggá tette a fizikai fájdalom és a kimerültség.

Érthető okból sokáig eszébe se jutott a szex, erotikus élvezetet akkor érzett, ha Chloé és Fleur elégedetten göcögött. Arra rendezkedett be, hogy nősége hátralévő éveiben velük foglalkozik, szinte főállásban, be kell érnie ennyivel. Kivitelezhető terv. Csak az fájt, hogy nem mondhatja el senkinek, Richardnak főleg nem. Készült rá, hogy majd esetleg a nagyszájú Juliette-nek, a rajztanár kolléganőnek. De amióta megszülettek az ikrek, Linda ki se tette a lábát a házból, és Juliette furcsamód nem jött el megnézni a babákat. Csak telefonált.

Sajnos az utóbbi időkben Juliette inkább Margaux-val haverkodott, aki földrajzot és biológiát tanított. Volt egy olyan pletyka, hogy Richard szeretője lett – ha valaki, hát Linda tudta, milyen kevéssé valószínű ez. Ha igaz volna, legyen nekik, áldása rájuk. Margaux a tavalyi évzárón kiírta a faliújságra: „Egy méh körülbelül negyven napig él, s ezalatt egy teáskanálnyi mézet termel. Hosszú, forró nyarat, kollégák!” Linda ehhez képest megfelelő életteljesítménynek érezte, ha két kislányt etet, gondoz, fölnevel.

Ám a jövő mindig másképp alakul, mint ahogyan elképzeljük. Még javában szoptatott, amikor Richard egy zavaros éjjel azzal állt elő, hogy legyen minden héten egy délután vagy este, amikor Linda kimenőt kap, mert anélkül nem fogja bírni. Ő nagyon meglepődött, neki nem kimenő kéne, hanem egy olyan éjszaka, amelyet végigalhat. Abban az időszakban Chloé és Fleur az átlagosnál is nyűgösebb volt, Linda le se hunyhatta a szemét, máris nyivákolt vagy az egyik, vagy a másik. Ekkor jött az ötlet, hogy éjszakázzon néha a nyelvi program vendégszobájában, amelyet arra használtak,

hogy ha német, francia vagy spanyol vendégtanár jött a *Knights Templar School*ba, legyen átmeneti szállása, míg szereznek neki végleges. Újabban többnyire üresen állt.

Hát jó, próbáljuk ki. Linda a pénteket választotta, két okból. Egyrészt péntek este elnéptelenedett az iskola, a bulikat, előadásokat, koncerteket szombaton rendezték. Másrészt a francia szó – *vendredi* – eredeti jelentése: Vénusz napja. Szeptember végi születése folytán az volt az ő bolygója a horoszkópjában, kétszeresen is (Mérleg, Bika aszcendenssel).

Tisztán emlékszik legelső éjjelére a nyelvi vendégszobában. Imádta, hogy egyedül fekszik a dupla (inkább másfeles) ágyon, de az izgalomtól nem ment az alvás, újra meg újra fölpattant, rendezgetni a néhány tárgyat, amit áthozott. Tucatnyi könyv, ruhadarabok, papucs, pipereholmik, törülközők és két bekeretezett fénykép, az egyik az esküvői fotó, a másikon Chloét és Fleurt fogja, pólyában.

Akármilyen gyűrötten ébredt, élvezte piciny birodalmát, s fizikai fájdalmat érzett a gondolattól, hogy vissza kell térnie Richarddal közös otthonába. Most az egyszer nem sajnálta, hogy az a ház nem az ő tulajdonuk, hanem az iskoláé. Hallotta Richardtól, hogy a *married (mariée)* szó magyarul azt is jelenti: házzal rendelkező. Akkor nekik miért nincs? – tette föl a kérdést az elmúlt hat év alatt sokszor, általában csak magában. Már tudomásul vette, hogy ő többé-kevésbé importálta a kapcsolatukba a kiinduló helyzetet: Richard Dutch a tanára, akinek az utasításait zokszó nélkül kell fogadnia, kérdezni is az ő előjoga. Nem csoda, ha kicsit tartott tőle, annak dacára, hogy Richard nem bántotta soha. Linda családjában gyakran megesett, hogy a férjek verték a nőket, még jó, ha csak részegen. Richardnak nem járt el a keze, és sosem ivott – a rokonság egyöntetű véleménye szerint a legnagyobb becsben tartandó.

Linda úgy érezte, a nyelvi vendégszobával átmenetileg megoldotta élete problémáját. Várta minden héten Vénusz napját, mint gyerekek a karácsonyt. Egyre több cuccát vitte át, hogy lakályosabbá tegye a csöppnyi lyukat. Az én zugom, mondta és gondolta. Hamarosan a Hold napján (*lundi,* hétfő) is ott aludt, az arány még így is öt-kettő

Richard javára, ami az éjszakákat illeti, ami pedig a nappalokat, száz-null. E magyarázatot sem a szülei, sem a barátaik nem vették be. A férje ógva-mógva elfogadta, a lányai sivalkodtak ugyan, ha fölébredtek hajnali egy tájt, de minthogy a szoptatást az anyjuk addigra már elhagyta, Richard boldogult valahogyan a tápszerrel.

Innen nem volt megállás, következett Merkúr napja (*mercredi,* szerda), majd fokozatosan az összes többi. Linda csak akkor maradt a szolgálati házban éjjel, ha a szülei látogatóba jöttek Antibes-ból, amire unokázás jogcímén másfél havonta került sor. Általában fölvezettek két nap alatt. Néha repültek, Linda értük ment a Heathrow-ra. Előbb-utóbb megtudták, hogy a lányuk gyakorlatilag elköltözött otthonról. Végeláthatatlan anyai szemrehányás-áradatok következtek telefonon, aztán egész napos veszekedés a tengerparton, Cap d'Antibes-ban, amikor a Dutch família a Côte d'Azurön tavaszolt. A leggyakrabban elhangzó fenyegetés: Édes lányom, a mi családunkban ilyen nincs, és nem is lesz!

Mit válaszolhatna erre? Okosabb szemlesütve hallgatni. Az anyja úgyse fogadná el, hogy a lánya egyszerűen fuldoklik Richard Dutch oldalán. Ha nem veszi menekülőre, belehal.

Ezt az érzést ismerem, szúrta közbe Tóth Juli, én az anyámmal egy légtérben éreztem így. Azért az más, gondolta Linda Roman, de nem mondta. Története felénél tartott, és elege volt a kitérőkből. Még csak most jön a képbe Jean-Paul. A gróf. Jean-Paul de La Verde.

Éhes vagy? – Tóth Juli. Ami azt illeti… – Linda bizonytalan bólintással válaszolt, pedig már hosszabb ideje korgott a nyomra, lehet, hogy a magyar lány meghallotta. Tóth Juli a telefonja gombjait kezdte nyomogatni: Franciát? olaszt? magyart? vagy? Linda vállat vont, rád bízom. Tóth Juli megkérdezte, eszik-e húst, aztán két *minestroné*t és egy családi pizzát rendelt, két utcával odébbról. Linda látta, az előszoba falán az üzenőtáblát színültig borították a házhoz szállítást ajánló éttermek reklámlapjai. Tóth Juli mintha kitalálta volna, mire gondol: Itt nehéz főzni, sütő sincs.

Jean-Paul de La Verde lyukas talpú cipőben érkezett Baldockba, gróf létére ez igazán meglepő. Linda Roman eleve haragudott rá, mert miatta átmenetileg ki kellett hurcolkodnia a nyelvi vendégszobából.

A gróf megérkezésének másnapján egymásba szerettek. Első pillanattól világos volt, hogy összejönnek, mihelyst lehet, nehezen halogatták másnap estig, amikor Linda néhány ottfelejtett tárgy ürügyén bekopogtatott. Nem hitte volna, hogy így rá tud rontani egy férfira, s képes a szó szoros értelmében leszaggatni róla a ruhát. Minden megtörtént, amiről a félresikerült nászéjszaka óta csak ábrándozott. Jean-Paul halálra rémült, amikor Linda éles hangon sikítozott, méghozzá elég hosszan, a férfi azt hitte, fájdalmat okozott neki.

A pedellus is azt hitte, bedörömbölt: Kinyitni! fegyver van nálam! nem félek használni! – Linda gyorsan magára kapta a nadrágot és a pólót, a gyámoltalan grófot betolta a pöttöm zuhanyfülkébe, s legbájosabb mosolyával lépett ki az ajtón: Nincs semmi baj, Albert bácsi, ööö… csak a tévé! Az öreg hitte is, nem is, mindenesetre leeresztette az ütésre emelt kalapácsot: A szívbajt hozta rám, Lindácska… és azt hittem, most nem maga van itt. Albert bácsi, legyen ez a mi kettőnk titka, köszönöm! – édes mosollyal csukta be az ajtót.

Linda és Jean-Paul pirkadatig gyakorolgatta ugyanazt. Másnapra az egész iskola tudta, mi történt, pedig Albert bácsi tartotta a száját. Nem úgy a hajnalban érkező takarítónők.

Tóth Juli irigykedett. Vannak olyan mázlista nők, akiket egész éjjel dugnak. Persze, ahhoz úgy kell kinézni, mint ez a francia szexbomba. Mielőtt kesergésbe süppedt volna saját külsejével kapcsolatban, csilingelt a kaputelefon, megjött az ételfutár.

A teraszon vacsoráztak, Linda jó étvággyal, Tóth Juli ímmel-ámmal. Megállapította, hogy evés közben francia ember se beszél. Pedig ő kíváncsian várta a folytatást.

Linda Roman összeomlott, amikor világossá vált számára, hogy képtelen folytatni az életét Richard oldalán, eddig is hülye volt, hogy kitartott mellette. Ugyancsak képtelen nélkülözni a gróf állandó jelenlétét a hétköznapjaiban. Pedig addigra kiderült, hogy Jean-Paul de La Verde nős, valahol a Loire mentén él egy közepes méretű udvarházban a feleségével, a két gyerekével és a dölyfös anyjával, aki a helyszínt kastélynak, a viszonylag tágas kertet pedig birtoknak nevezi. Az ingatlanra az apja annyi jelzáloghitelt vett föl, hogy halála

után okosabb lett volna megszabadulni tőle, ám az anyja kijelentette, a birtoktól és a kastélytól az élete árán se válik meg. Ekkor fontolgattuk, hogy agyoncsapjuk, mondta a gróf, mesélte Linda.

Nagyobb baj volt, hogy a *Knights Templar School* igazgatója és tanári kara sokkal jobban haragudott Lindára, mint a saját férje. Rövid úton felmondtak neki, ugyanakkor a gróf tudtára adták, hogy immár nemkívánatos személy Baldockban, több hónapra tervezett oktatói munkájára nem tartanak igényt. Jean-Paul megszégyenülten csomagolt. Lindának esküvel ígérte, hogy amint hazaér, elválik, aztán szeretettel várja Valleverde-ben. Hol? Hát a birtokon. De Jean-Paul, hogy képzeled, a feleséged, az anyád és a gyerekeket kizsuppolod, engem meg be, a lányaimmal együtt? Ööö… a lányaid is jönnének? – a gróf lehervadt. Miért, szerinted mit csináljak velük?

Jean-Paul a jelek szerint ezen még nem gondolkozott. Abban maradtak, hogy majd megbeszélik. Ám arra sose került sor. Mire a kedélyek kissé lenyugodtak Baldockban, Richard beteg lett, és Linda Roman úgy érezte, most nem hagyhatja el.

Richard úgy tett, mintha a grófügyet csupán álmodták volna. Linda kétségbeesetten próbált a kedvében járni. A férfi túlesett az összes embertelen gyógymódon, amivel az orvosok próbálják a daganatos beteg életét hosszabbra nyújtani, senki nem tudja, mennyire voltak sikeresek.

Richard elviselte a kínzásokat, betartott minden egészségügyi előírást. Amikor valamennyire összeszedte magát, előadta utolsó kívánságát. Szeretne eljutni még egyszer Budapestre.

A két lányt Linda szüleire bízták, s ideutaztak, tavaly nyáron. A csonttá fogyott Richard kórosan izzadt, csak a belvárosi panzió csöppnyi szobájában érezte jól magát, maximális fokozatra állította a léghűtést. Linda majd megfagyott. Richard mégis gyalogosan kereste föl a számára fontos helyszíneket, taxira sajnálta a pénzt. Verejtékfoltos ingben, nehezülő lélegzetvétellel tört előre.

Egyik nagy-nagybátyja híres személy volt, a magyar irodalom mecénása. Hogy hívták? – kérdezte Tóth Juli. Linda úgy vélte, ez igazán nem fontos, de engedelmesen válaszolt: Deutsch, ugye Richárd apja is Deutsch, csak Angliában lett Dutch, a család tehetős ága cukorgyártásból gazdagodott meg, egy vidéki városban, a nevét

Linda sajnos elfelejtette. Richard oda is le akart utazni, de arra már nem jutott sem idő, se pénz.

A nap a Dunában csillámporosabban ragyogott, mint fölötte, s készült lecsúszni az égről, amelynek kéksége érdekes módon a víz fölött sárgába hajlott. Linda ehhez képest szürkének érezte a saját drámáját. Ha itt élhetnék, folyton ezt bámulnám, motyogta. Tóth Juli nevetett: Valószínűleg nem, csak az első hetekben, aztán megszoknád… amikor apám nekem adta ezt a lakást, volt egy Polaroid gépem, azt is tőle kaptam, eleinte minden napszakban fotóztam a látványt, később minden évszakban, akartam csinálni egy albumot, de hamar elmúlt a lelkesedés, már csak akkor veszem észre, milyen szép, ha vendég jön… ennyire hülye az ember, természetesnek veszi, amije van.

Igen, gondolta Linda, és csak akkor jön rá, amikor már oda az egész. Az a Deutsch, az irodalmi mecénás, kezdte Tóth Juli, lehet, hogy Hatvany? Ezt nem értem, mondta Linda. Tóth Juli nekirugaszkodott: Hatvany, az egy magyar név… asszem Lajos, ő is gróf volt, mint a te Jean-Paulod, vagyis csak báró… nem tudom angolul, alacsonyabb rangú gróf… izé, nemesember. *Earl*gróf, tette hozzá magában, szerette a szófacsarásokat.

Linda találgatott: *Baron?* Tóth Juli megörült: Igen, az magyarul báró, hasonlít… most meg fogsz lepődni, de nagyon ám! szal az a Deutsch, vagyis Hatvany itt lakott a negyvenben, ami tulképp ugyanez a ház.

Ez éppen olyan valószerűtlen volt, mint a nap tomboló búcsúja, mielőtt átadná helyét a holdnak és a csillagoknak. Lindának halványan derengett, mintha Richard mutatott volna neki egy épületet, amelyik az őseié volt, de nem errefelé, hanem a túloldalon, fönt, abban a várban, ahová busszal mentek. Közben meg itt lakott volna a híres rokon?

Újra a napot bámulta, a tűzgömb szegélye kezdett besiklani a magasabb épületek teteje mögé. Eszébe jutott Apollinaire híres versének záró sora: *Nap, elvágott nyak.* Még soha nem érzékelte, milyen találó. E pillanatban rázúdult minden fájdalma, Jean-Paul csalárdsága, a szegény Richard borzalmas halála, a lányok dacossága, amellyel jóformán kitagadták őt a szülői szerepből, az

apjuk oldalára állva. Gyakorlatilag megszakították a kapcsolatot Lindával, amikor elköltözött Baldockból Letchworthbe, érzelmileg porrá zúzva, komoly anyagi gondokkal küzdve. Soha nem jöttek át hozzá, pedig csupán egy megálló vonattal. Mintha meghaltam volna, úgy viselkedtek.

Talán tényleg meghaltam, amikor végre elutaztam Valleverde-be, ahol az anyagrófnő be sem engedett a birtokra, a zárt kerti kapun keresztül szólított fel azonnali távozásra, ne rontsam itt a levegőt, most, hogy a fiatalok szépen kibékültek, miért akarok fölrobbantani egy boldog családot. Hiába ismételgettem, hogy Jean-Paul hívott, tovább sipítozott: Az nem számít, takarodjon, mielőtt magára uszítom a kutyákat!

Hagyni kellett volna, hogy uszítsa. Nem pedig elkullogni, sírva a megalázottságtól.

Linda Roman ezt már semmiképp nem akarta elmondani Tóth Julinak, aki volt olyan kedves, és befogadta. Néhány napra. Több időre nincs is szükség ebben az idegen városban, ahová teljesen fölöslegesen menekült Angliából.

Vissza kell menni Letchworthbe. Vagy azt a hídfőállást föladva Baldockba. Újabb kísérletet tenni, hogy a lányaiddal rendezd a kapcsolatod, amennyire lehet. Ha nem sikerül, akkor talán haza Antibes-ba, a szüleidhez. A lányok most úgyis odautaztak nyaralni. Vagy mi legyen? Ki kell találnod, ebben senki nem segíthet.

Tóth Juli evett még egy szelet pizzát, dacosan. Számít, ha elhízom? Úgysincs pasim. Gyerekem pedig sose lehet, ha hiszek a leleteknek és doktor Szórádnak. Hirtelen erős késztetést érzett, hogy átölelje a francia nőt, akinek az álláig ért. Gyorsan megtette, mielőtt elbátortalanodott volna. Linda anyai puszit nyomott a feje búbjára, s ringatta a magyar lányt jobbra-balra. Bőrük kezdett hűlni, a nap már eltűnt a horizontról. Egy szürke madár húzott át fölöttük, csattogó szárnycsapásokkal, vah-vah-va**h.**

* * * * *

Itt tilos a kéregetés! – szólt ki az előcsarnokban a portás a fülkéjéből. Íróasztal mögött üldögélt, akár egy mozipénztáros. Zsinóros öltönye és aranykarimás sildes sapkája valaha elegáns lehetett, mostanára megkopott, ingére ráfért volna a mosás-vasalás. Falnak támasztott mankója átlósan keresztezte az ajtónyílást.

Én kérem szépen nem koldulok, tanítani jöttem – így a görnyedt férfi, akinek a ruhája és a kalapja még sürgősebb tisztítást igényelt volna. Ádámcsutkája akkora, mint egy kisebb alma, most lebukott az ingnyak alá, onnan sokáig nem tért vissza. A portás előredőlt, s megvetően: Tanítani, hm, mit tudna tanítani, maga?! A férfi hadart: Kettős könyvelést, kérném, továbbá angolt, franciát… – a latint már nem sikerült hozzáfűznie. Aha – a portás egy szavát se hitte: Na jóember, akkor mondjon valamit franciául! A férfi nagyot nyelt, s tökéletes kiejtéssel: *Je préfère les récepcionnistes plus polis!*

A portás még ellenségesebbé vált: Ki a cionista, mi? A férfi zavarba jött: Cionista? Igen, tisztán hallottam, hogy azt mondta! Jaj, dehogy, félreértette, a *részepszioniszt*, az franciául a portás, aki fogadja az embert, a szállodában is, ők így mondják, nyugodtan elhiheti… szóval, a nagyságos Hofstätterné asszony vár engem, tessen csak megkérdezni, majd ő igazolja, ne a ruhámból induljon ki, én középiskolai tanár voltam a Bercsényi Gimnáziumban, a Markó utcában, amíg tönkretett a betegség, már csak fél tüdőm van! – illusztrációként vett egy sípolós levegőt: Hofstätterné igazol, meglátja! – a szeme párásodott.

Valóban, amikor a portás megnyomta a névtáblák melletti gombok egyikét és fölszólt, a márványfalba épített hangosbeszélőn utasítást kapott, küldje fel Vass urat. Ez olyan elegáns ház, hogy két automata liftje is volt. A férfi mindjárt jobban érezte magát, amint elszabadulhatott a sildes sapkástól.

A felvonó egyenletes zümmögése megnyugtatta. Mintha a mennybe suhannánk egyenest. Rossz billentyűt nyomott, egy

emelettel lejjebb lépett ki. Szétnézett a gumiszőnyeggel borított tágas térségen. A hosszú üvegablakok ferde során át dőlt be napfény, azt a… de jó. A barnára pácolt bejárati ajtókban függőleges kinézők voltak, azokból is áradt a világosság, ferde pászmákban. Milyen boldogok lehetnek, akik itt laknak, gondolta. Böngészte a neveket. Feld Ottó. Ungvári Elemér. Vidor András. Dr. Keller Aurél.

Fölbaktatott a következő emeletre. A kettes számú lakás ajtaját nyitva találta. Harákolt a lábtörlőn, hogy felhívja magára a figyelmet. Lihegett. Jaj, de rossz erőben vagyok, ennyi lépcsőtől is fulladok, rémes.

Kövérkés asszony jelent meg az előszobában, kék pongyolafélében, haján hálóval: Gyűjjön csak be, mire vár, tapsra? Vass Károly vagyok, mondta rekedten, a nyelvtanítás végett – törölte a cipőjét a gumirácson. Na, gyűjjön csak, nem harapok, adja a kalapját! – félreállt, nyúlt érte. Vass Károly inkább saját kezűleg nyomta a rézfogasra, nem akarta, hogy más megfogja, túl zsíros már a belső bőrcsík. Cipőmet vegyem le? Az asszony vállat vont, nem kell, most lesz a nagytakarítás. Átvezette a fényben úszó szobákon.

Hofstätterné a széles teraszon fogadta, éppen kávézott a barokkos asztalnál, melyet dupla abrosz borított, a fölső ropogósan fehér. Üljön csak le, maga is kap egy csészével, szereti a pillét? – választ se várva töltött az odakészített porcelánfindzsába, amelynek fémtokját arcok domborműve díszítette. Szép, dünnyögte Vass Károly, a gyomra kordult egyet. Hofstätterné szelíden bólintott: Tessék, egy kis diós kifli, most sütötte a lány! – a kövérkés asszonyra értette, aki a lakásból integetett, némi büszkeséggel, hogy ő az.

A dús illatú, még langyos süteményről a porcukor a férfi sötét zakójára pergett, amint észrevette, az ujjaival próbálta lesöpörni, de csak beledörzsölnie sikerült. Mártikám, hozzon már egy nedves rongyot, kis baleset történt, maga meg egyen sokat, akár kettőt, látom, elég éhes! Köszönöm tisztelettel, nagysos asszonyom, a diós kiflit igazán szeretem!

A kövérkés asszony szakavatottan tüntette el a foltokat a vizes konyharuhával. Vass Károly behunyta a szemét, mielőtt kicsordultak volna a könnyei. Mártikám az édesanyjára emlékeztette, aki már sok

éve meghalt. A forralt tej fölét utálta, mégis zokszó nélkül lenyelte, annyira jólesett neki az asszonyi gondoskodás.

Hofstätterné újratöltötte a findzsát kávéval, tejet is öntött hozzá, pilléstül. Na, Vass úr, szóval hogyan is kaptuk magát? Engem, kérem, beajánlottak a kedves férjének az irodájában, ahol küldöncként… sajnos… nehéz idők. De honnan tud angolul? Tanári diplomám van, angol, francia nyelvekből, a Bercsényi Gimnáziumban oktattam, amíg… – nem kellett folytatnia, Hofstätterné mindent értett: Tudja, hogy én angolul szeretnék tanulni, a lehető leggyorsabb tempóban, *ergo* ha eleget evett, bele is kezdhetünk... maradjunk itt, szeretek a szabadban ücsörögni, tetszik a panoráma… ki kell használni, hogy nincs légiriadó… bár én akkor se szívesen megyek le a… – félbehagyta. Tudták mind a ketten, hogyan folytatta volna.

Vass Károly egyetértőn ciccegett, a vászonszalvétát az asztalra helyezte. A zakója oldalzsebéből vette elő a könyvet. Szertartásos hangon kérte: Legyen kedves mondani utánam, nagysos asszonyom, mert ugye ismétlés a tudás anyja, *C. E. Eckersley, Essential English, Part One*. Hofstätterné mindent elkövetett: Szí í ekörszli, iszensöl inglis, párt ván. Vass Károly lelkesen hajlongott ültében: *Very good, very good!* Hofstätterné pedig mámorosan, hogy máris megszólalhatott Shakespeare és Byron nyelvén, kerekített ajakkal gurgulázta a szavakat, amelyeket még nem értett. Meglepte, hogy hiába kéri, a tanóra alatt a férfi soha többé nem mond semmit magyarul, ez a módszere.

Hofstätterné sötét szeme és koszorúkontyba font haja fénylett, talán azokhoz választotta a fekete-kék ruhát. Ha nem szedett volna magára némi túlsúlyt, Vass Károly kifejezetten szépnek vélné – ami azt illeti, így is. Kényszerítette magát, hogy egyetlen pillantást se vessen a keblére, ez nem sikerült maradéktalanul, két szabályos félgömb feszítette a selyemnek látszó anyagot. Hagyjuk. Meg se kérdezte, hogy mennyi az óradíj. Mindegy, ad, amennyit akar. Az a lényeg, hogy jöhessen rendszeresen, amíg... talán nem fogják megtiltani ezt is.

Bő félóra múltán Hofstätterné bekiáltott: Mártikám, hozzon még friss kávét! – a könyvet összecsukta: Ennyi mára elég lesz,

köszönöm, tud jönni hétfőn-szerdán-pénteken ugyanilyen tájt? Vass Károly örvendezett: Semmi akadálya. Príma, gondolta hevesen dobogó szívvel, csak nyugalom, az izgalom kerülendő. Örömmel ivott még egy kis feketét, pillével. A végén megszeretem. Az *Essential English*t otthagyta kölcsönbe, azt hazudta, van neki több, nem akarta elárulni, hogy pillanatnyilag az asszony az egyetlen tanítványa. Hofstätterné megígérte, hogy beszerez saját példányt a következő órára.

Vass Károly már fölállni készült, amikor Hofstätter Béla érkezett, egy nála fiatalabb úrral, akit Kádár Aurélként mutatott be: Az unokaöcsém. Letelepedtek az asztalhoz, Mártikám kérés nélkül rakott eléjük findzsákat, kistányérokat, s egy teli tálca diós kiflit. Akkor én nem is zavarok tovább! – Vass Károly megint távozni akart, de marasztalták.

Mondja, magának felmentése van? Tőlem tetszik kérdezni? – Vass Károly meglepődött. Persze! Őszintén… nem értem… Ugyan, kedves uram… nem akarom megsérteni, de akkor miért nincs sárga csillaga? Hofstätterné pedig, huncut mosollyal: Csak nem arra akar céloz, hogy ön nem egy *unzer?* De, éppenséggel… az vagyok én, viszont… kórházban voltam a szívemmel, ennélfogva… lemaradtam mindenről. Szegény ember, sok nehézsége lesz! – így Kádár Aurél. Természetesen… már van is, bőven! – belezongorázott a levegőbe, ahogyan a néhai apja szokott.

Hofstätter Béla azt javasolta, próbáljon *Schutzbrief*et szerezni, vagy legalább egy fehér igazolványt, a svéd konzulátuson, esetleg a svájciaktól, a Vadász utcában, az Üvegházban, Carl Lutzéknál, ott nagyobb az esély, persze kell némi pénz, és hosszú sorbaállás.

Kádár Aurél a családja felől érdeklődött, Vass Károly megint nehezen szedte a levegőt, mire kimondta, hogy nincs őneki már senkije. Úgy azért könnyebb, vélte Hofstätter Béla.

Könnyebb… legalábbis meghalni, gondolta ő. Magába tömött még két diós kiflit, ki tudja, mikor jut eleséghez, s udvariasan elbúcsúzott. Hofstätterné szája a füléig szaladt: *Áj ken szpík little, bát not veri gud!* – büszke volt magára. *To be continued, Madam!* – így a nyelvtanár.

Kétszer annyit kapott, mint remélte, a pénzt Mártikám gyűrte a zsebébe az előszobában. A liftben számolta meg. *Oh my God*. Amikor leért a földszintre, a portást nem találta a helyén. Itt csak egy lakás volt, ajtaja fölött ez állt: GONDNOK. Jó állás lehet. Mellette a pincébe vezető lépcső.

Vass Károly hirtelen ötlettel arra vette az irányt. Odalenn szép tiszta rekeszek sorakoztak egymás mellett, deszkafallal vagy drótkerítéssel elválasztva. Némelyik dugig polcolva lomokkal, de akadtak teljesen üresek is. Középen a négyszögletes kazán, lobogott benne a tűz. Minek? Lehet, hogy a fürdőszobai vizet melegítik.

Talált egy olyan fülkét, amelyben csak egy kopott dívány állt, rajta párna és lópokróc, mintha most kelt volna ki onnét valaki. Leült előtte a kispadra, a válaszfalnak vetve a hátát.

Talán meghúzhatná itt magát, amíg… a jobb időkig. Kényelmes volna innét járni föl Hofstätternéhez hétfő-szerda-pénteken. Á, úgyse hagyják, jön majd a portás, vagy a fűtő, vagy a takarító, és kidob.

A kazán barátságos roppanásokat hallatott. Vass Károly feje a kulcscsontjai közé csuklott, félálomba merült, majd egészbe. Arra riadt, hogy egy toprongyos alak nyitotta a fülke dróthálós ajtaját, s a díványra huppant. Vass Károly sejtette, föl kéne ugrania, és elrohanni, de a lába megmacskásodott, nem engedelmeskedett. Jó napot, nyögte alig hallgatóan. A toprongyos alak úgy tett, mintha észre se venné. Ő sóhajtott, összeszedte magát: Tessék mondani, ez védett ház? Ez nem, ez a harmincnyóc, a másik a védett, a negyven… de ott is szok lenni razzia… már az úristen fasza se védett.

Istenem, de nehéz éjszaka volt. Te jó világ! Sehogy sem akart pirkadni. *Világosodik lassacskán az elmém* – ez a verssor döngicsélt Tóth Juli agyában, nem jutott eszébe a költő, a cím sem. Melyiknek világosodott? Mittomén. *God only knows,* tette hozzá, jótanuló

módjára, pedig Linda, a francia nő vele ellentétben édesdeden aludt a kinyitott kanapén.

Szegény anyám mindig azt mondta, mély az álma annak, akinek jó a lelkiismerete. Akkor nekem rossz? Várjunk csak. Talán Zsófi miatt? Nem tudtuk rendesen kibeszélni a szakítását Danival. Fölhívhattam volna még tegnap este, de Linda hosszú története elterelte a figyelmem minden másról. Majd reggeli után.

Visszaaludt. Mire fölült az ágyon, Linda már járt a fürdőszobában, s megterített a teraszon, a pici jénai edényben a kávé, a porcelánkiöntőben a tej, tiszta evőeszközök, és fél tucat diós kifli. Ezeket honnan szedhette? Linda, mintha gondolatolvasna: Leszaladtam a Dunába, kölcsönvettem a kulcsod. Értem, *magnificent… magnifique!*

Linda arcára elégedett mosoly terült, kimutatta gyöngyfényű fogsorát, Tóth Juli úgy tippelte, valamiféle drága fehérítőtechnológiának köszönheti. Később derült ki, hogy simán örökölte az anyjától, aki eredetileg breton, a szülei Guingamp-ból keveredtek Antibes-ba. A nagymamáék még beszélték az ősi nyelvet, főzték a sós palacsintát, a *krampouez*-t, készítették a mézbort, a *chouchenn*t, mesélte Linda, Bretagne-ban most is lehet kapni az eredetit.

Talán el kéne utazni oda, előbb Normandiába, s araszolni Nyugatnak, egészen Brestig. Úgy látszik, Tóth Juli hangosan gondolkodott, mert Linda helyeselt, bizony, és a Mont Saint-Michelt se hagyjuk ki, ha még nem láttad.

Mit láttam én? Majdnem semmit. Normandiát is csak térképen! – harapdálta a diós kiflit, a porcukor az éjjeli trikójára pergett, próbálta lesöpörni, fehér foltok lettek, Linda gyorsan beszaladt, konyharuhával tért vissza, ügyesen eltüntette róla. Én is majdnem mindig leeszem magam, mondta nevetve.

Élveztem a gondoskodást. Milyen volna, ha ketten élnénk itt, minden reggel leszaladna valamelyikünk a kávéházba vagy a szemközti méregdrága büfébe, ahová tutira be kell ülnünk, vannak igazi francia sajtok, a nevüket se tudom, de Linda biztosan ismeri őket. Szereted a sajtot? – kérdeztem. Tessék? Úgy értem, a francia

sajtokat! Természetesen, szerinted van olyan ember a földön, aki nem? – Linda hátralendítette a haját.

A nap fölúszott magasra, ezúttal a szél se fújt. A francia nő szemmel láthatólag élvezte a sütkérezést, Tóth Juli tűnődött, adjon-e neki valamit, hogy bekenhesse magát. De nem volt kedve megmozdulni.

Szal hallgattuk a rakpartok autózaját és a dunai hajók búgását meg a hullámok neszét. Nem szívesen hunytam be a szemem, de hogy nyitva tartsam, kéne a napszemüvegem. Mindegy. Úgy éreztem, az idő lefékezett, s megállt. Szupi, akkor most nem öregszünk. Na. Mi legyen? Adjak neki egy kulcsot, hogy érezze, jöhet-mehet? Vagy találjak ki közös programot? Igazából ráérek. Csak azt felejtettem el, hogy beugorjak a Zöld Tinta Kiadóba, aláírni a szerződést két könyvborítóra. Ezek még mindig ott tartanak, hogy papíron kell aláírni. Jó volna, ha adnának előleget. Valszeg nem adnak. Beszaladhatok holnap is.

Kedves Linda, mi a terved mára? – kérdeztem, magyaros hangsúllyal. A francia nő erre olyan arcot vágott, mint egy kislány, aki rosszban sántikál. Vártam picit, aztán: És úgy általában, mit csinálnál itt, ebben az országban?

Linda oldalra döntötte a fejét, méghozzá jobbra, ahogyan szokta, s mondta, hogy ez hosszú, ráérsz? Bólogattam, csupa tiéd vagyok! – azt akartam, csupa fül, de így sikerült. Még nem vagyok tök ébren.

Újabb csésze kávét ittunk, és én még két diós kiflit is benyomtam. Lehet, hogy hármat.

Odabenn többször ciripelt a mobilom a szobámban, nem léptem be érte. Amikor végre megnéztem, láttam, ismeretlen szám. Azokat nem szoktam visszahívni, most mégis. Rekedtes férfihang, a nevét nem fogtam föl, szabadkozott, amiért zavar, de ő igazából Lindát keresi, ha véletlenül vele volnék. Vele vagyok, és nem véletlenül! – rájöttem, hogy Ákoska az. Nyújtottam a telefont Lindának: Téged akarnak. Nem vette át: Viccelsz?

Idegesnek látta a barátját, amikor reggel kiugrott hozzá Újpestre, hogy visszaadja a lakáskulcsát. Szóvá tegyem? Vagy ne? Előbbit választotta: Danika, akarsz róla beszélni? – kérdezte. Hülye vagy, Kádár, hülye vagy! – felelte Vas Dani, Ákos exnejének hanghordozásával.

Kati, a volt Kádárné annak idején folyton letorkolta a férjét, méghozzá a barátai előtt. A társaságban szállóige lett ez *a hülye vagy, Kádár, hülye vagy!* Nem csoda, ha Kádár Ákos a válást javasló szónoklatát (amelyet hosszan gyakorolt, még Daninak is előadta próbaképpen), imigyen kezdte: Hülye vagy, Kádárné, hülye vagy! – Kati pedig gurgulázva kacagott, még nem tudta, mi következik. Álmában se gondolta volna, hogy a férje, az ő kissé ütődött Ákoskája képes lelépni. Érik az embert meglepetések, panaszolta Zsófinak, aki ekkortájt érkezett Vas Dani életébe.

Dani panaszkodás helyett inkább kávét főzött, a sirámok úgyse segítenek. Ő volt a gyakorlatiasabb kettejük közül, talán a precízebb is, ami elvárható egy szerkesztőtől. Ákos a szokásos pózában állt az ajtónál, a kilincsre támaszkodva. Úgy nézett ki, mintha őt kéne vigasztalni. Mi a baj? – Dani szégyellte magát, hogy csak most jutott eszébe megkérdezni. A kotyogó sisteregve dohogni kezdett a takarékra állított gázrózsán. Ákos zeneként hallgatta, nem válaszolt.

Író és szerkesztője kibámult az ablakon, míg a kávé elkészült. Innen a konyhából volt a legjobb kilátás Dani lakásában, két ház között kibukkant a Népsziget sarka, mögötte a Duna. A túlsó oldalán ott a Római-part, s ha az egyik épület leomlana, talán látszana a zenei szakíró otthona. Jobb ezt nem emlegetni, a közelben néhány éve összedőlt egy régi üzemcsarnok, többen megsérültek. Napokig kavargott a sűrű por, nem volt ajánlatos szellőztetni. Mintha kitört volna a háború, mondta a szomszéd öregúr a folyosón.

Az ablak alá erősített félköríves asztalkán kávéztak, Dani Pilóta kekszet készített oda, föltépett dobozban, habozott, kitegye-e tányérra – Zsófi ragaszkodna hozzá. Nem számít, Zsófi már múlt idő, egy t. A konyhaszekrény fölötti faliórán látta, még háromnegyed órája van, amíg indulnia kell a kiadóba. Ákos maga elé nézett, hüvelykujjával egy régi foltot dörzsölgetett. Dani úgy döntött, nem sürgeti.

Van egy nő, bökte ki a zenei szakíró. Jól van, öregem, itt az ideje! – a szerkesztő átnyúlt, megveregette a vállát. Ákos majdnem egy éve szingli. Szóló bozótharcos, ahogyan ő mondja. Dani türelmetlenül várta a folytatást: Ki az a szerencsés? Én leszek szerencsés, ha egyáltalán szóba áll velem… te is láttad, a francia nő a kávéházból, aki ott ült… hát, Zsófival, meg a barátnőjével, Tóth Julival.

Dani nem értette: De az… az egy idősebb… szóval… Ákos megrántotta a vállát: Igen, éppenséggel idősebb, miért baj az? Nos, nem baj, csak… furcsa, hogy… most megleptél.

Kádár Ákos az asztalra könyökölt, bal tenyerével megtámasztotta az arcát, ahogyan szokta. Ilyenkor úgy festett, mint a huszadik század eleji írók, legalábbis Dani szerint, akiben egy ismert Thomas Mann-fotó keltette ezt a képzetet. A Nobel-díjas német szerző vastag pecsét- és vékony karikagyűrűt viselt, s tollat emelt az orrához. Előtte kézirat, másik kezében parázsló szivar. Mindez fekete-fehérben. Ákost viszont csak színesben lehet elképzelni, arcszíne mindig piroslik, már kora tavasszal lesül a teniszpályán és a Duna vizén.

Akadozva mesélte, hogy amikor Dani elrohant, ő még ücsörgött velük, aztán Zsófi félrevonult a tökmag barátnőjével, a Tóth Julival, ő meg maradhatott Lindával. Aki olyan szép, mint egy modell, magas, sudár, a szeme és haja egészen sötét, spanyolnak látszik, pedig délfrancia, soha véget nem érő lábak, hibátlan fogsor, hosszú ujjak, erős körmök… rám néz, ha hozzám beszél, világéletemben ilyenre vágytam, elegem van a nyafogós gyereklányokból, akikből nekem kéne nőt faragnom! – Ákosnak elfogyott a levegője, mindezt egy szuszra adta ki magából.

Nem túl ör… idős hozzád? – Dani ezt csak magában kérdezte. Ködös emlékfoszlányai alapján abban se lehetett biztos, hogy jól saccolta meg a francia nő életkorát. Türelmetlenül várta, hogy ez a kör lezáruljon, és érdeklődhessen Zsófiról. Ámbár sejtette, nincs sok értelme, csak föltépi vele a saját sebét. Hagyd a francba. Visszaadta a kulcsod, mindennek vége, a részletek nem fontosak.

Arra Dani nem számított, hogy Ákos további Linda-lelkendezés után Zsófi telefonszámát kéri tőle. De Ákos, már tudod, a

Facebookon is bejelöltétek egymást! Igen… viszont tegnap irántad való szolidaritásból töröltem Zsófit és Tóth Julit… viszont Linda most Tóth Julinál szállt meg… érted!

Vas Dani értette. Diktálta a számot. Ákos hívta Zsófit, elkérte tőle Tóth Juliét, Zsófi szerencsére nem kérdezősködött, megadta. A zenei szakíró fél perc múltán már a francia nővel társalgott, kissé irodalmias angol idiómákkal.

Fuvolázik, mint egy gerlice, gondolta Dani. Tulképp mi az a gerlice? Nyilván a kicsi gerle. Édes istenem, nem mindegy? Drukkoljak inkább, hogy összejöjjön neki a francia nő. Akkor is, ha minden valószínűség szerint a vesztébe rohan. Hagyományaihoz híven.

Igen, értem! – Linda átvette a bal kezébe Tóth Juli mobilját, hogy bekaphassa a diós kifli maradék csücskét, az a legjobb falat. Enyhén szédelgett. A túl sok kávétól? Vagy a magasságtól? Vándortériszonya volt, néha előjött, máskor nem. Az Eiffel-torony első emeletén például olyan hányinger tört rá még gimnazista korában, hogy be kellett rohannia a puccos étterembe, s csak a kezével mutatta az útját álló egyenruhás kidobóembernek, hogy ha nem áll félre, nyomban leokádja. Évekkel később a legfölső szintről viszont gond nélkül bámulta a fény városát. Párizs úgy feküdt alant dimbjeivel-dombjaival, mint egy magát örökre megadó nő. Rezgett is picit. Igaz, ekkor ő még Richardba karolhatott, akit viszont szilárd bástyának érzett. Az is volt, vastag fallal, megbízható lőrésekkel, amelyeken azonban csak kifelé jöhetett bármi, be nem jutott se gondolat, se lövedék, se tűz – az a legkevésbé.

Tóth Juli bizonytalanul piszkálta a műanyagabrosz recéit. Tűnődött, hagyja-e magára újdonsült ismerősét – talán már barátnőjét. Belekeveredtem az életébe. Ő az enyimébe még nem. Szerintem ez a mutatós nő nem akarhat semmit Kádár Ákostól, Zsófi exDanikájának barátjától. Ákoska… – ugyan-ugyan. Kortyolt a már

langyos kávéjából, fölállt, odalépett a mellvédhez, a széles peremre támaszkodva lenézett a Dunára.

Szokatlanul sok hajó húzott el mind a két irányból. Tóth Juli talán most először érezte bántónak a nagy motorok elégetett üzemanyagbűzét, ez nem hasonlított az autók kipufogásának szagára. A napokban olvasta, hogy Budapesten a folyó két partján mért légszennyeződés sokszorosa a megengedettnek a vízi forgalom jelentős növekedése miatt. Bámulta a túloldali rakpartot, aztán fenn a Halászbástyát, a királyi várat, a Gellért-hegyi Citadellát, balra pedig a sokemeletes házak téglái fölött a Parlament és a Bazilika kupolájának tetejét. Mutatnia kéne majd Lindának, hogy innen a város több négycsillagos pontja látható, azokat érdemes volna megnéznie közelről. Két napba belefér. Plusz Városliget a Széchenyi fürdővel, a szabadtéri sakkozókra minden külföldi kíváncsi, megjelent róluk fotó a nyugati lapokban.

Te jó világ, szédülök! – a mellvédbe kapaszkodott.

Linda változatlanul telefonált, pontosabban hallgatta, mit hadovál össze Ákoska. Tóth Juli biztosra vette, nagyjából tudja, s azt is, hogy mi lesz a válasz. Linda egyelőre csak aházott, értemezett, igenezett.

A Margithídról Tóth Julinak eszébe jutott a hajós karambol, mikor volt az? Még tavasszal. Május végén. Ezt is elmesélhetné a francia nőnek, mint a *couleur locale* újabb elemét. Egy este a nagy külföldi szállodahajó, a Viking nekiment a kis magyar Hableánynak, az pillanatok alatt elsüllyedt. Koreaiak vesztek a Dunába, meg a hajó kapitánya és matróza. Az áldozatok száma huszonsok. Milyen lehet bezuhanni a hideg vízbe, kapálózni és megfulladni? – Tóth Juli még erősebben szédült. Próbált másra gondolni. Visszaült a kerti székre, mélyeket lélegzett.

Linda egyszerűen nem akarta elhinni, hogy még mindig hallgatja a fiút, és azt sem, amit amaz egyre törtebb angolsággal hadarászott a membránba. Nem kétséges, randevúra hívta, állítva, hogy ő a legjobb idegenvezető ebben a városban, megmutat olyasmit, amit külföldinek sose szoktak. Kecsegtetően hangzott. Persze, arra megy ki a játék, hogy meg akar dugni. Egy ilyen fiúka… egek! Kényszerítette magát, hogy a józan esze győzzön a kíváncsisága és az… erotikus kiéhezettsége fölött. Tök világos, hogy nem élhet úgy

az idők végezetéig, mint egy apáca. Előbb-utóbb le kell zárnia ezt a korszakot, amikor csak saját magát kényeztetheti, ha van hozzá kedve egyáltalán.

Pontosan ezt szajkózták a barátnői, az a kettő, aki megmaradt, Olga és Edith. A baj az, hogy Olga Londonból, Edith pedig Lyonból, telefonon. Ettől még igazuk lehet. De Linda egyszerűen megbénult, ha egy pasi csapni kezdte neki a szelet. A pszichológus Cambridge-ben, akihez elvonatozott néhányszor, arra vezette rá, hogy Linda Roman tulajdonképpen átaludta az időszakot, amikor a normális – idéző- és kérdőjel – csajok belevetik magukat a randizásba, a bulizásba, a flörtölésbe. Őneki korán szembejött Richard Dutch tanár úr, és kész, vége, attól fogva az agyonterhelt háziasszonyok szokványos hétköznapjaiba süppedt. Klasszikus értelemben még Jean-Paul de La Verde se kezdett ki vele, Linda arra nem hagyott időt a grófnak.

Benne olyan fájdalmasan kellett csalódnia, hogy képtelen róla beszélni elcsukló hang és sírógörcs nélkül. Örökre az agyába égett a La Verde család udvarházának valaha zöld, bordázott fakapuja, amelynek csak az egyik szárnyát nyitotta ki a vénasszony. Mögötte, a domború tetejű, lovas kocsiknak épített behajtó végén ott állt Jean-Paul, a fekélyes vakolatú falat támasztva, szótlanul, szemét az apró macskakövekre függesztve.

Bazd meg – gondolta és mondta Tóth Juli, legalább két nyelven, amikor Linda elmesélte. Az ilyen férfit kerékbe kéne törni. Karóba húzni. Hátából szíjat hasítani. Nyelvét kivágni. Farkát pedig le.

Linda nem értett egyet. Okosabb az arányosság elvét követni, a római jog szerint. Csinálja meg vele ugyanezt a következő nő, akivel összejön.

Tóth Juli beleegyezett: Erre majd igyunk! Linda bólintott, s végre mosolygott, csodás fogsorát odavillantotta a napfénynek. Tóth Juli már megint irigykedett.

* * * * *

József a becenevét még a fronton kapta, azért lett belőle *Jóe*, mert a tisztektől, akiknek szolgálatára beosztották, mindig azt kérdezte: Jó-e így, tisztelettel? Nem tudta, hogy ékezet nélkül angol név, úgy ejtik: Dzsó. 1918-ban hozták haza, a sebesültvonattal, amely csak Nyíregyházáig jutott, a mozdony az állomás előtt kiadta a lelkét.

A katonai nyilvántartásokban Tóth III. Józsefként szerepelt. A bal lábát a fronton amputálták térdig, miután bombatalálat érte a századparancsnokság földbe ásott és faágakkal kamuflált irodaszobáját. A nem megfelelő ellátás miatt idehaza combtőig kellett levágni az elfeketedett végtagot. Állítólag az utolsó pillanatban, életveszély miatt.

Tóth III. József segélyen tengődött. Családot soha nem alapított. A harmincas években alkalmi munkát adtak neki egy építkezésen, az volt a dolga, hogy vigyázzon az anyagokra éjszakánként. Elintézték, hogy – tekintettel az állapotára és katonai múltjára – kapjon egy sörétes puskát, amivel elkergetheti a tolvajokat. Feladatát eredményesen végezte, bár a főnöke szerint túl gyakran tüzelt a levegőbe. Egy környéken lakó hepciás öregúr rendszeresen panaszt tett. Ő maga is háborús rokkant volt, a csípőhajlatában lövedékkel élt, amelyet az orvosok nem mertek kioperálni. Tóth III. József becsöngetett hozzá egy üveg kadarkával, remélte, hogy közös sorsuk miatt összebékülhetnek.

Ebben nem is tévedett, ám az öregúr – Bartha Jenő, nyugalmazott postatiszt – változatlanul minden éjjeli lövés után fenyegetőző levelet írt a rendőrségnek. Már ne is haragudj, aludni akarok! – mondta Tóth III. Józsefnek, akit a pertuivás óta Dzsónak szólított, értesülve a Jóe becenévről. Ez valahogyan elterjedt, már az építkezésen is. Sőt a rendőr – aki kötelességszerűen kiszállt valamennyi panasz után – mindig azzal kezdte: Meddig lövöldözik még, Dzsó, mi? Amíg jönnek a sehonnai lopósok, tisztelettel! – felelte ő, újra és újra fölmutatva az engedélyét a puskára.

Egy jóindulatú építész szerezte be nappali portásnak a luxusbérházba, amelyet a téglakészítők agyagos telkén emeltek, a Duna partján. Dzsó ezt komoly előrelépésnek érezte, magasabb lett a fizetése, és már alhatott éjszaka. Fölmondta ágyrajárását, harmadmagával osztozott az alagsori sötét helyiségen a Kis Salétrom utcában, a körút másik végén. Most egyedül vehetett ki egy szoba-konyhát a Váci úton, ahonnét negyedóra alatt idebiceghetett, sajnos az OTI-falábbal nem tudott megtanulni járni mankó nélkül. Több sorstársának sikerült. Hiába, én túl kövér vagyok, gondolta. Munkaköréhez alig kellett fölállnia.

A ház lakóit magában úgy emlegette: a kurva zsidrákok! Azoknak bezzeg mindenre van pénzük! Egyetlen kivételt tett: Hofstätteréket nem sorolta a kurva zsidrákok közé. Mert Hofstätter úr az építésznek a barátja volt, aki beszerezte ide, a nagyságos asszony pedig gyakran küldött le neki ételt Mártával, a cselédjükkel.

Jó fogni való fara van a Mártának. Itt lakik a felső szinten, a hármas számú személyzeti garzonban. Tóth III. József el-elképzelte, mi volna, ha egyszer munkaidő után fölliftezne, bekopogna, egy csokor piros virággal. Vagy mignonokkal, lehet kapni itt a kávéházban, a hölgyek szeretik. De félt, hogy Márta az orrára csapja az ajtót. Nagyobb baj, ha kitudódik, akár az állását is elvesztheti, pedig ilyen jó helyet sose talál.

Abban se volt biztos, hogy férfi-e még, olyan rég nem próbálta. Arra, hogy magának csinálja, jó ideje nem érzett vágyat. Féllábú öregember ne ugráljon, mondta neki Bartha Jenő nyugalmazott postatiszt, akivel változatlanul találkozgatott, annak kedvenc helyén, a Phönix utcai italboltban. Jenő a kevertet szerette, Dzsó a szilvát, de csak mértékkel ittak, két felest, legföljebb hármat.

Néha szabadnapján is benézett a munkahelyére, ez kifejezetten jól jött Ferinek, a váltótársának, aki szinte folyamatosan ittas volt, heti rendszerességgel kirúgással fenyegette őt a házmegbízott. Amennyiben találnának alkalmas embert a helyére, aznap elküldenék.

Ha Dzsó befutott, Feri átengedte neki a karosszéket az íróasztal mögött, s bocsánatkérő mosollyal levonult a pincébe, kicsit

spekulálni, úgy mondta, valójában szundított egyet a fűtő zugában, italmeghívásokért cserébe.

Dzsó szívesen ellenőrizte a házba jövőket, élvezte hatalmát. A lakókat megtanulta, hamar a nevükön szólította őket, a vele jóindulatúaktól érdeklődött, hogy s mint szolgál a kedves egészségük. A vendégekkel zordan bánt. Ahogyan most azzal a snájdig férfival, aki meg sem akart állni, rögtön a lifthez sietett volna. Ho-ho-hó! – sorompóként dugta ki fülkéje ajtaján a mankót.

A férfi választékos öltözete jólétről árulkodott. Elegáns öltönyt s hozzá illő sötét selyemnyakkendőt viselt, középen fehér csíkkal. Automobilon érkezett, ahhoz hasonlón, amilyen két keresztény lakónak volt – a zsidóktól már elvették. A sofőr pontosan az üveges kapu előtt állt meg, Dzsó szólni fog neki, hogy vigye arrébb a kocsit, útban lesz, ha szállítók jönnek.

A selyemnyakkendős ügyesen lefékezett, nem akart hozzáérni a mankóhoz a pedánsan vasalt nadrágjával: Jó napot, nevem Rául Wálenbejg, nagykövetség, Szverje. No, azt mindenki mondhassa! – Dzsó nem tudta, hogyan tovább. A sötét hajú férfi két igazolványt húzott elő a zakója belső zsebéből, a portás orra alá dugta, de nem engedte, hogy a göcsörtös ujjak átvegyék.

E pillanatban fordult be az üvegezett kapun Hofstätter Béla. Amikor odaért, a férfiba karolt: Minden rendben, József úr, énhozzám jött! – térdével félretolta a mankót, terelte a selyemnyakkendőst a perforált Emergé gumiszőnyegen az innenső lifthez. Príma előcsarnok! – mondta a vendég németül. Köszönöm, a mi irodánk tervezte… a falakon a borítás ruskicai márvány. Fogadja őszinte gratulációmat! – így a svéd.

A lakásban a férfi bemutatkozott Mártikának, a cselédnek és Ditkének, Hofstätter feleségének, ugyanolyan kézcsókkal, mintha nem tudná eldönteni, melyikük a ház asszonya. Amikor a teraszon leült, nadrágja élét ügyesen eligazította, hogy ne gyűrődjék. Tehát önök tervezték, ismételte. Hofstätter Béla örömmel részletezte volna mindazt, amit a két összeépült házról tudni érdemes, ám érzékelte, hogy Raoul Wallenberg kissé türelmetlen, így inkább hallgatott. A svéd diplomata egy manilaborítékot vett elő fényesre lakkozott irattáskájából, s az asztalra helyezte. Mártika éppen akkor rakta ki a

meisseni kávéskészletet és a süteményeket az aranyozott porcelántálcán. Azt a híres Zsolnay-gyárból rendelték, a desszerttányérokkal együtt.

Wallenberg tudta, nem sértheti meg a vendéglátóit azzal, hogy bele se kóstol, választott egy süteményt, amelyben a krém ugyanolyan színűnek látszott, mint a porcelántálca. Buzgón dicsérte, hogy milyen finom, Mártika színésznők módjára hajlongott a háttérben. A férfi megtörölte a száját, s a tárgyra tért: Hoztam akkor a *skyddsbrev*eket nektek… önöknek, ugye háromra van szükségük? Hofstätterné az urára nézett, közepes aggodalommal: Mit mond? Hofstätter Béla finoman meglökte a felesége lábszárát a sajátjával, s gyorsan: Igen, én köszöni szépen nagyon-nagyon! – nem javította a kis hibát, a manilaborítékot az ölébe húzta, hüvelykujjával megsimogatta.

A harmadikat majd átadjuk valakinek a családban, gondolta. Nekünk már van svájci is, Carl Lutztól. Ki tudja, melyik a jobb? A svájciak valószínűleg hamisak, a pecséten Svájc nevét – *Suisse* – elírták: *Süsse*. Édes. Az is gyanús, hogy sokba kerültek. Ami nem hamis, azt állítólag ingyen vagy kevés pénzért állítják ki az Üvegházban.

Wallenberg közben a lelkükre kötötte, hogy ha egy *igazolás* esetén bármely okból a *tsendőr* vagy a *nilasch* (ezt a három szót magyarul mondta) nem akarja elfogadni a menlevelet, erősködni kell, svéd állampolgárság, itt a hiteles okmány. Sajnálatos, hogy még a külföldi felségterületnek számító védett házakat se mindig tartják tiszteletben. A követség szinte naponta küld tiltakozó jegyzékeket a külügyminisztériumba, de hiába. Ez is egy svájci védett ház, ugye?

Nem, csak a Pozsonyi 40., ami érthetetlen, hiszen összetartoznak! – felelte Hofstätter Béla. Wallenberg csóválta a fejét, majd utánanézek, beszélek Carllal. Az építész és a felesége úgy érezte, ennél tökéletesebben nem is alakulhatott volna a vizit. Hofstätterné utasította Mártikát, hogy csomagolja be a krémeseket a követség munkatársainak. A csinos dobozt a diplomata csak a háziak kitartó erősködésére fogadta el.

Raoul Wallenberg gyalog ment le a lépcsőn, kedvtelve nézegette a hosszúkás ablakok sorát, az ívelt karfát és a barnára politúrozott

ajtókat. Szép. Carl Lutz igazán kiterjesztheti erre is a védettséget, pláne ha egy ház a kettő. Akkor ráteszik a megnyugtatóan arányos svájci keresztet.

Amikor elhaladt a portás mellett, köszönésképp biccentett neki. Kilépett az utcára, a sofőrje beindította a motort.

Ez is egy kurva zsidrák! egy gazdag külföldi zsidrák! – gondolta Tóth III. József. Üzletel valamit ezekkel. Nem kéne szólnom, hogy nézzenek a körmükre?

Jó, hát följöhetsz, nyomom a gombot! – mondta Tóth Juli a recsegő kaputelefonban. Sípolás után az üvegezett kapu halk zizegéssel jelezte, hogy nyitható. Kádár Ákos belépett. Alig akart hinni a szemének. Ilyen impozáns előcsarnokot még csak középületben látott. Nagyalakú, átlós erezetű márványlapok borították mindenütt. Sehol egy repedés vagy sérülés. Balra fönn kerek óra, alatta angolszász kandallónak látszó kőpárkány, ugyanolyan márványból. *Mantelpiece,* dünnyögte a zenei szakíró. Sok évvel ezelőtt az angolnyelv-vizsgán majdnem elkaszálták, mert a fordítandó szöveg a londoni kandallókról szólt, s ő nem ismerte ezt a szót. Magyarul sem. Kandallóperem? Isten tudja. *God knows!* – már tréningezte az agyát az idegennyelvű diskurzusra.

Két lift, kettő! A házgyárinak látszó, valójában zsaluzott betonból készült épületben, ahol ő élt a Római-parton (reményei szerint csupán átmenetileg), csak egy volt, az is mindig bedöglött. Sokszor meg azért nem jött le a földszintre, mert valamelyik emeleten nyitva felejtették a szürkére mázolt fémajtót. Mászhatott föl gyalog. De még ezt is inkább, mint hallgatni odalentről az egyik öregasszony vércsevisítását: Liftet! Küldjék már le a rohadt liftet! – és verte kulcscsomóval a rácsot. Ákost azzal a durva zörgéssel ki lehetett kergetni a világból.

Az itteni lift suhant a hatodikra, akár egy hullámtalan vízen úszó hajó. De hol van függőleges folyó? A holdon. Vagy inkább az űrben… egy messzi-messzi galaxisban.

Ákos körülnézett az emeleten. Kék linóleumra lépett, amelyet süppedékenynek érzett. Kevés lakás bejáratánál volt névtábla. Feld Imre lakott a bal sarokban, Kovács András az innensőben. A lift mellett kinyílt a barnára politúrozott ajtó, Tóth Juli dugta ki a fejét: Itt! – kimonószerű pongyolában, mezítláb.

Ígéretesen hangzott. Kádár Ákos odament: Cipőt le? Ahogy tetszik! – Tóth Juli beszaladt, kicsi talpai csattogtak az előtér terrakotta padlócsempéin. A szobában nem volt senki, a lány a mutatós, négyzet alakú teraszra vezette. A francia nő hintázott a kerti széken, rövidnadrágban, a trikója mintha lecsúszott volna a jobb válláról, valószínűleg ilyennek tervezték. Álmosan mérte végig az érkezőt, tetőtől talpig. Fejét jobbra döntötte: *Sois le bienvenue!* – aztán hozzáfűzte: *Welcome*.

Tóth Juli hellyel és kávéval kínálta a zenei szakírót, Ákos köszönte, de már ivott reggel. Csönd lett.

Mit akar tőlem ez a gyerek? – gondolta Linda, noha pontosan tudta.

Na, és akkor most? – Tóth Juli úgy érezte, nem az ő dolga, hogy beindítsa a társalgás motorját.

A zenei szakíró hallgatta a fejében szóló szimfóniát, az *Eroicá*ból a zárótételt, miközben gyűjtögette az erőt, hogy megszólaljon. Nem tért a tárgyra, magyarra váltott: Ez volna a legfelső szinten a saroklakás… egy része? – csavargatta a nyakát. A teraszt mindkét oldalt üveg- vagy inkább műanyagbetétes térelválasztó határolta.

Tóth Juli nem értette, most a lakásról akar beszélgetni? nem azért jött, hogy rástartoljon Lindára? hülye ez? Ő maradt az angolnál, hogy ne legyen udvariatlan Lindával, elmondta, hogy a szocializmusban szokás volt a nagy alapterületű lakásokat kisebbekre szétválasztani, különösen, ahol társbérletben élt több család. A társbérletet nem tudta, közös használatnak fordította, amit Linda nem értett, nálunk tilos falakat húzniuk a szobatársaknak.

Mire Tóth Juli magyarázatba fogott volna, Ákoska mesélni kezdte, hogy az ő nagy-nagybátyja, aki a házat tervezte, ide is költözött, egy tanulmány szerint a legfelső szint saroklakásába, és az talán éppen itt lehetett. Linda ezt unta, közbeszúrta, hogy az ő férjének az egyik fölmenője viszont báró volt, báró Deutsch, magyarosított később, a

nevére nem emlékszik, talán Atvani, vagy ilyesmi. Ákost fölzaklatta a hír, kétszeresen is. Egyfelől lelombozta, hogy tehát férj is van, nyilván, egy ilyen bomba nőnek ne volna? Másfelől nyomozó énje munkába állt: Lehetséges, hogy Hatvani, és ipszilonnal? Linda vállat vont: Már nincs kitől megkérdezni… dúsgazdag ember volt, gyárakkal, itt lakott Budapesten, láttuk a helyet.

Ilyen nincs! – Ákos hangja megbicsaklott: Hatvany Lajos, a cukorkirály építtette ezeket a házakat! ő bízta meg Hofstätter Bélát és a társát a tervezéssel! a véletlen bravúrosan keveri a kártyát! – tenyerét Linda alkarjára eresztette. Linda ezt a históriát hitte is, nem is, talán csak kamuzik a fiatalember, hogy gyorsan közelebb kerüljenek egymáshoz. Finoman odébb húzódott, megszüntetve a bőrük érintkezését.

Kádár Ákos ekkor mégis kért kávét, ha lehet, Tóth Juli adott neki. A diós kifliből már szó nélkül kiszolgálta magát. Aztán bedobta, hogy menjenek evezni a Dunára hármasban. Van saját kajakja és kenuja, de kílbótot is kaphatnak kölcsön a csónakházból, ahová bejáratos. *Kill boat?* abban ölni kell? – Linda humorizált, de Ákos komoly magyarázatba fogott: Nem *kill,* hanem *kíl,* vagyis tőkesúlyos, amúgy a német *kielboot* szó magyarosodása, két-, négy- vagy többpárevezős csónak, az ülése gurul előre-hátra, Linda biztosan hallott az Oxford–Cambridge evezősversenyekről a Temzén, talán látta is, na, azok nyolcszemélyes kílbótok. Ja, igen, egyszer elmentünk szegény Richarddal, ő a férjem… volt, már meghalt. Részvétem – így Kádár Ákos, leplezni próbálva örömét. A szükségesnek vélt gyászszünet után erősködni kezdett, itt a kocsija az utcán, tíz, legfeljebb tizenöt perc alatt kiérnek a Rómaira, a csónakokat a ház kertjében tartja.

Tóth Juli sajnálkozott, ő spec nem ér rá. Linda menjen nyugodtan, ha van kedve… van kedve?

Linda Roman nem válaszolt. Pergette agyában a *pro*-kat és a *con*-okat. Végül is miért ne, jó mulatság lehet evezni a Duna nevű folyón, főleg gurulós ülésen! – el se tudta képzelni, milyen érzés ide-odázni, miközben húzni kell a hosszú evezőket, valószínűleg nehezek. Ugyanakkor mit akarsz ettől a fiúkától? kár belebonyolódnod egy

kalandba, pláne itt, Magyarországon, úgyis balul üt ki, ha jól sikerül, azért, ha meg rosszul, akkor azért.

Ákoska kérlelő kutyaszemére pillantott, s elnevette magát, a fiú kéztartása miatt úgy látta, szabályosan pitizik.

Jézusom! – Vas Dani, a szerkesztő verejtékben úszva ült föl az ágyán. Mi van, nem ébresztett a teló? Hát... valszeg de, le is nyomtam, mégis aludtam tovább.

Kiugrott a takaró alól, futott a fürdőszoba felé. Megbotlott a parkettán, ahol már véget ért a virágmintás kék szőnyeg, vállal nekiesett az ajtófélfának, az is reccsent, meg a csont a vállában. Ettől magához tért. Te ökör, nem ma kell berohannod a kiadóba, hanem holnap… csigavér.

A konyhába ügetett, kávét, gyorsan! Míg kifolyt, bámulta az ablakon át a Dunát. Sosem unta meg. A pulttal átellenes oldalon lógtak a régi családi fényképek. A *feng shui* szerint az volna a családi fal. Dani apját úgy hívták: Vass Imre. Dani hagyta el az egyik s-t, amikor színész akart lenni. Nem tölthetem be az egész plakátot! – magyarázta később Kádár Ákosnak, kacsintva, mintha ezt ellenállhatatlanul viccesnek találná.

Szerkesztőnél nem fontos, mit nyomtatnak apró betűkkel a kolofonba, gondolta most. Énnekem jó az egy s! – mondta néha. Neki jó az egyes! – így a kollégái a kiadóban, ők meg ezt hitték ellenállhatatlanul viccesnek.

A nagypapa portréja mellett az apjáé lógott, szintúgy fekete-fehérben, állt a Duna partján, valahol Kisorosziban vagy a Lupán, egybe-fürdődresszben, jobb kezében evező, a balban kis fekete valami, amiről ő maga azt állította, paprikás lisztben sült keszeg. Imádott halat enni. *Mondja, marha, miért oly bús? Olcsóbb a ponty, mint a hús!* – e háború előtti reklámszöveget szívesen idézte. Dani olvasta valahol, hogy a versike Karinthy Frigyes agyszüleménye. Most is olcsóbb? Nem tudta. Szinte sose főzött, következésképp nem vett nyersen se halat, se húst.

Zsófi bezzeg tudná. Konyhatündér. Istenem, kidobott, mint… nos, teketória nélkül. Ákos váltig állítja, hogy ha már, akkor így a jobb. Mi a lófütty!? Rendben, akkor őt dobja ki így egy nő! Majd meglátjuk, jobb-e.

Hazajött valamilyen terápiáról a Zsófi, talán Hellingerről. Vas Dani az ágyán heverve olvasott. Zsófi benyitott, megállt, figyelte. Szia, Zsó, miújs? – kezdte ő. A lány megrázta a haját, hímoroszlánosan: Te pont úgy fekszel, mint amikor elmentem! Dani fölült: Nos… és ez baj? Azt nem tudom, de… beleszerettem valakibe, elköltözöm.

Dani erre nem számított: Hú… végleg? Zsófi idegesen fölnevetett: Szerinted lehet máshogyan? Ami azt illeti, tarthatnánk szünetet… mint Ákos és Kati – ijedtében ennyi telt tőle. Zsófi a saját hajába markolt: Danikám, nekik se jött be, okosabb, ha rendesen, végleg, érted?

Nem értette, de tudta, hiába minden. Annyira fájt, hogy amikor a lány behajigálta legszükségesebb holmijait a piros bőröndbe és két sportszatyorba, képtelen volt föltápászkodni az ágyról, hogy kikísérje. Zsófi után kiáltott: Elvigyelek? A válasz a bejárattól, sőt inkább a folyosóról érkezett: Nem kell, jönnek értem!

Erre már fölkelt, a konyhába sietett, hogy lássa, kicsoda. Ám az a valaki ravaszul a szűk keresztutcában várta a lányt a kocsijával. Később derült ki, hogy Zsófi az apját rendelte oda, akinek dzsipszerű fekete autója volt, hatalmas csomagtartóval.

Az alagsori tárolóban felejtődött a lány viharvert biciklije, többször említette Messengeren, hogy majd eljön érte, még nem került rá sor. Mindig olyan kecsesen ült a túranyergen! – Dani szemét az emlékképektől elöntötte a könny.

Ki számított erre? – panaszolta néhányszor Ákosnak. A zenei szakíró hallgatott. Csak ötödik ízben válaszolta csöndesen: Danikám, rajtad kívül mindenki. Akkor mér nem szóltatok?

Kádár Ákos zavarba jött: Szerinted ilyen helyzetben lehet? szabad? ne vicceljél – lehajtotta a fejét. Később azért bevallotta, hogy szerinte… lehet. Szabad. Sőt… szinte kötelező. Arra való a barát, szóljon, ha fogadon mák van. Ő azonban képtelen volt lehervasztani Danit.

Dani mérlegelte, ő vajon szól-e, amikor Ákos… dehogy-dehogy. Most is ezzel az idősebb francia nővel… nem baj, ha megdugja, csak ne élje bele magát. Kevés rá az esély, Ákos mindig és mindenbe beleéli magát. Talán az írók ilyenek. Viszont anélkül meg nem is olyan jó a… dolog. A szex, na! – ha Kádár Ákos itt volna, buzdítaná, hogy ne kerteljen, bökje ki. Tessék.

Újra Zsófi kúszott az agyába. Meztelenül. Szeretkezések emlékeinek filmrészleteiben. Hess! – kiáltotta Dani. A félig nyitott ablak külső párkányán a hangra megrezzent egy sötétszürke galamb, lusta szárnycsapásokkal elröpült. Dani próbálta azt képzelni, hogy Zsófi száll el végre az idegrendszeréből.

Blackbird singing in the dead of night – Paul McCartney zendített rá az agyában. Kádár Ákos egyszer lefordította ezt a szöveget. *Szénpinty csiripel a sötétben*. Dani azt hitte, van szénpinty, míg a barátja fölvilágosította, hogy nincs, ő találta ki, a széncinke mintájára. Mert a feketerigó nem fér rá a dallamra. *Törött szárnnyal is csak repülne, / Régóta / arra vár, hogy elhúzhasson innen örökre*. Vas Dani szerkesztőként rábólintott, szellemes magyarítás. Kár, hogy ezt sosem adta a barátja tudtára.

Mire a mélázásban idáig jutott, már meg is nyomta a telefonja regiszterében a *KadarAkos*t. A harmadik csöngetésre Ákos fölvette, és szokatlanul gyorsan: Szia, mi a pálya? Mire ő visszaköszönhetett volna, a barátja egy szuszra: Itt vagyunk a parton, nincs kedved csatlakozni? Milyen parton? Ne hülyülj, hát a Dunaparton, nálam, a Rómain, lehoztuk a túrakenut a lányokkal, tudod, ötszemélyes, ugorj be a kocsidba, megvárunk, kérek kölcsön evezőt a marslakótól, nekem csak három van.

Daninak rémlett, hogy a marslakó Ákos egyik szomszédja. Na jó, de várjunk csak, kikkel vagy? Mit tippelsz, Lindával és Julival, gyere te is, jó lesz!

Ő, hogy időt nyerjen: Zsófit nem hívtátok? Mért hívtuk volna? Hát csak… Juli barátnője. Nem, téged hívunk, ugye, Juli? – Dani hallotta, hogy Tóth Juli sikongat, nem értette, de biztosra vette, hogy helyesel. A francia nő is kiadott magából valami magas hangot, talán hogy *oui*. Ákos könyörgőre fogta: Naaa, ne kéresd magad, öregem!

Dani nulla kedvet érzett, hogy összeszedje magát, és mínusz nulla erőt – bár olyan talán nincs. Ha volna egy csöpp eszed, kinyomnád, gondolta.

Javaslom, hogy még szárazon tanuljátok meg! – így Kádár Ákos. Már lecipelte a túrakenut a társasház kertjéből a Dunapartra. A fejére borítva. Mire a közeli csónakház stégjére ért, erősen reszkettek a lábai. A nők segíteni akartak, nem hagyta, *thanks, but no, thanks,* tudom a módját, szoktam egyedül csinálni! – zihált, mire a gyalult deszkákra eresztette a pirosra festett műanyagkenut. Linda előtt villog, gondolták a nők.

A zenei szakíró trikóban és sortban állt a stégen, egy kenuevezővel, mutatta, ballal markolják meg a rudat a tolla fölött valamennyivel, jobbal pedig azt a kis keresztfát a végén, amilyen ásókon van. A vízen majd előre kell nyújtani, amennyire csak lehet, meghúzni, s mielőtt hátul kiemelnék, fordítsák oldalt, úgy, hogy a keresztfával együtt a hüvelykujjuk lefelé mutasson. Ezzel megtoljuk a vizet, és a kenu egyenesen halad, nem kajlázik jobbra-balra. Gondolaevezésnek hívják.

Linda Roman vörös-fehér csíkos bikiniben gyakorolt, amelyre áttetsző sárga muszlinkendőt kötött, lenge ruhaként. Hibátlan alakján megakadt az arra haladó kajakokban és kílbótokban ülő férfiak szeme. Kádár Ákos legszívesebben rájuk rivallt volna, ne bámuljátok már annyira!

Tóth Juli combközépig érő férfiingben jött le a partra. Izzadt, de semmi pénzért nem mutatkozott volna fürdődresszben, főleg egy ilyen bombázó mellett. Lopva nézegette Lindát, akinek hosszú combján a dupla izom olyan élesen vált ketté, mintha késsel metszették volna el. Válla és karja is sportoló lányokéra emlékeztetett. Tóth Juli föltételezte, hogy sokat edz, Linda csak nevetett, életében nem járt sem atlétikai pályán, se konditeremben.

Nem igazság, gondolta Tóth Juli savanyún, egyeseknek ilyen test jut, őneki meg a gyerekkori csípőficam és a később lerakódó

rengemények, minden kényes területen. Az volna *fair,* hogy hétfő-szerda-pénteken én nézzek ki, ahogyan ő, és ő úgy, mint én. Másnap csere. Szal ma szerda van, ha jól tudom, tehát … – irigyen figyelte, hogy Ákoska evezésoktatás ürügyén boldogan megfogja Lindát itt-ott. Várt, azután: Velem is foglalkozzál, jó?

Kádár Ákos oda se nézett: Máris! – kijjebb nyomta a francia nő két karját, így ér majd a vízbe a lapát. Valamivel később Tóth Julihoz lépett, neki is megmutatta, hogyan kell, de hozzá sem ért. Tóth Juli addigra lehiggadt, te jó világ, elment az eszem, mit akarok ettől az Ákoskától, Zsófi annyi rosszat mesélt róla, a fele is elég volna, hogy szóba se álljak vele.

De azt nem mondta, milyen izmos a combja és a karja… ó. Előre, hátra, fordítás! – ismételte bávatagon a fiú szavait. Ákos bólogatott, príma. Lelkükre kötötte, hogy egyetlen fontos szabály van, a túrakenuban a padon ülve evezünk, és soha nem szabad felállnunk, mert akkor kiborulunk! – elmondta magyarul, angolul és franciául is.

Linda sejtette, neki teszi magát. A férfi, ha gerjed rád, oktatni kezd. Richard is mindig ezzel takargatta a… nem a gerjedelmét, hanem annak teljes hiányát.

Richard Dutch talán az önérzetét tartotta karban a vesszőparipáival. Volt neki bőven. Például az ábécé. Ha az ember nem biflázza be az ábécét, sose tanulja meg a szavakat és a mondatokat! – minden osztályban és rábízott diákcsoportban így kezdte. A nebulók még nem sejthették, hányszor hangzik el majd ez a továbbiakban. Volt olyan osztály, ahol Ábécé tanár úr lett a gúnyneve. Lindát ez bosszantotta, sose találkozott Richardnál eredményesebb nyelvtanárral, ő is főleg neki köszönhette az angolját. Eleinte biztosan, később már Baldock városkának, s az egész Angliának. Ehhez képest otthagyta… menekülését bizonyos fokig hálátlanságnak érezte.

Miután megtartotta a gyorstalpaló evezősiskolát, Ákos a vízre eresztette a hajót, fogta erősen, mutatta Tóth Julinak, üljön az első padra, Lindának pedig, hogy a másodikra. Nyújtotta az evezőket, kérte, támasszák a stégre. Ő maga leghátra ült, onnan dirigált: Egyenes derék! senki ne féljen, amíg engem lát! egy-kettő-háromra kezdjük, Linda baloldalt, Juli jobbra! – lapátja élével ellökte a kenut a

stégtől. Árnyalatnyi imbolygás után a hajó egyensúlyba került. Mielőtt siklása a sodrással szemben abbamaradt volna, Ákos vezényelt: Gyerünk, most! most! így! csak nyugodtan! most! oké! – nem jutott eszébe, hogy kéne angolul, hogy: Megy ez! – mondta magyarul.

Tóth Juli abbahagyta az evezést, a hajó keltette hullám majdnem kirántotta a kezéből a lapátot. Kádár Ákos, akár egy szinkrontolmács, két nyelven hadarta: Aki nem bírja, abbahagyhatja, de húzza be az evezőt maga elé! Erre Linda is abbahagyta. Tóth Julinak a *megy ez* az anyját juttatta eszébe. Lindának a *csak nyugodtan* a néhai férjét, ő próbálta ezzel csökkenteni a feszültséget, az iskolában és a családban. Pedig ettől csak még idegesebb lett mindenki.

Tóth Juli anyjának az öngyilkossági kísérlet után újra kellett tanulnia a járást, valami megpattant az agyának abban a részében, ahonnét a mozgáskoordináció parancsai érkeznek. Megy ez! – hajtogatta az ellenszenves gyógytornásznő, dél-alföldi tájszólásban. Általában akkor mondta, amikor szemmel láthatóan csöppet se ment. Juli anyja pedig erőlködés helyett durván káromkodott.

Linda válla finoman rázkódni kezdett. Valami baj van? – Ákos csak lassan jött rá, hogy sír.

A lányai jártak az eszében. Mi lehet velük Antibes-ban, a nagyszüleiknél? Nem akartak odamenni, ám az anyjukkal sem akartak maradni, egyszerűen nem volt más megoldás. Csalódtak bennem. És mi lesz, mi lehet? Ősztől francia suliba járnak? Ahhoz nem tudnak eléggé. Persze, majd belejönnek, de addig elátkoznak, s még jobban istenítik az apjukat, aki már nem tud segíteni rajtuk a sírból. Ó, egek.

Minden darabjaira hullott… – magát is meglepve visszavágyott azokba az évekbe, amikor még szemet hunyt Richard erotikus zavara… képtelensége fölött. Azt, hogy impotencia, sem akkor, se most nem akarta használni. Évekig fogát összeszorítva igyekezett bedumálni magának, hogy eltöltheti földi beutalóját úgy… anélkül. Ha nem bukkan föl a rohadt gróf, talán sikerülhetett volna.

Mi legyen? – nem tudta a választ. A sírás jólesett. Kicsit aggódott, mert a srác mögötte egyre erősebben lihegve hajtotta a kenut előre,

mind lassabban.

Juli, legalább kormányozz, lógasd be jobboldalt! – nyögte Ákos. Tóth Juli a csónak orrában füle botját se mozdította. Már az ő válla is reszketett.

Azannyát! – Kádár Ákos minden erejét beleadta a húzásokba. Szakállára kiültek az izzadságcsöppek. Sóhajtott, erőlködött. Agyában egy kikiáltó ezt harsogta: Hölgyeim és uraim, íme itt látható a bőgő hajó! aki sírni akar egy jót, váltson jegyet! gyerekek és katonák fél áron!

Rezegni kezdett a mobil Kádár Ákos zsebében. Sebaj, akárki az, majd visszahívom. De aztán a kenu orrát a part felé fordította, legokosabb, ha kikötünk itt, amíg megnyugszanak a kedélyek – a füléhez emelte a készüléket. Női hang. Elsőre nem ismerte meg. Hol vagy? Kinn a vízen. Tessék? A Dunán… evezünk! – ekkor jött rá, hogy Zsófi az, Dani exZsófija. Aki már kiabált a gyönge térerő miatt: Azonnal hívd föl a barátodat, padlón van, mert elhagytam, és sír. Ő is??? Ákos, hallasz engem? Nem túl jól… miért sír? Csak sír, melyik szót nem érted?

Linda váratlanul fölállt a kenu közepén. Mely a jobb oldalára dőlt, a víz becsapott, pillanatok alatt elsüllyesztette. Ákos a hullám alá került, onnan látta, hogy mind a két nő kapálózik, s evezők sodródnak Budapest centruma felé, a csónak csak azért nem, mert ő rákönyökölt, mobilját a magasba emelve. Őszintén remélte, hogy a nők tudnak úszni.

Linda Roman lenyelte a torkába zúduló vizet, hosszúnak tűnő ideig csak köhécselt levegővétel helyett. A háta a kavicsos mederhez ért, itt már sekély a víz.

Tóth Julinak sikerült visszahoznia az evezőket, Ákos pedig kilökdöste a partra a kenut. Aggódott, hogy a mobilja tönkrement, érdemes megvárni, míg kiszárad.

Amikor túlestek a nehezén, sokáig hevertek a pocsolyák közt, hanyatt. Forrón tűzött rájuk a nap. Szédültek mind a hárman.

* * * * *

Két különleges megtiszteltetés érte a Pozsonyi út 38–40.-et. Először, hogy a cukorkirály ideköltözött, noha volt fényűző villája Budán. Másodszor pedig, hogy a *Tér és Forma,* a híres német iparművészeti folyóirat egy egész számot szentelt rá. Az alaprajzokat is elkérték. Mutatós fotókat közöltek. Amikor hozta a postás a négy tiszteletpéldányt a lapból, szegény Domány Feri még élt, s a legjobb egészségnek örvendett.

A két ház ünnepélyes átadása után a megrendelők, a tervezők és a kivitelezők bankettet tartottak a földszinti étteremben, gyertyafényes vacsorával. Hofstätter Béla most már úgy érzi, az lehetett az utolsó igazán békebeli estéjük. Mindenki újra meg újra gratulált, veregették a tervezők hátát. Domány Feri annyira becsípett, hogy a barátja nem engedte haza, föltámogatta a hatodikon lévő lakásba, s megágyaztak neki a vendégszobában.

Báró Hatvany Lajos is tette tiszteletét, ő volt a legelegánsabb. Nemsokára itthagyta Budapestet, Párizsba települt, onnan Oxfordba. Mintha pontosan tudta volna, mi lesz itt. Na ja, egy cukorkirály könnyen ugrál.

Domány Feri Londonba tette át a székhelyét, kevéssel ezután, 1939-ben. Szerencsés volt, az ottani Postapalotára hirdetett pályázaton díjat nyert, ennek köszönhetően azonnal megkapta az angliai munkavállalási engedélyt. De még abban az évben tragikus hirtelenséggel elhunyt. Tettének okára nem derült fény. Holtan találták a lakásán. Valószínűleg túl sok altatót vett be, s talán véletlenül ölte meg magát.

Hofstätter Bélát nagyon megrendítette a barátja és volt üzlettársa rejtélyes halála. Akkoriban erősen fontolgatta, hogy kövesse-e Londonba. A felesége, Ditke szerette volna rávenni, hagyják itt ezt a németesedő és nácisodó kis országot, ám a férfi rázta a fejét, nem is tudunk angolul.

Félt az ismeretlentől, és túlzottan szerette a magyar fővárost. Magáénak érezte Budapestet, nem csak az általa tervezett épületek miatt. Azok közül, érthető okból, a Pozsonyi út 38–40.-et preferálta, amely az otthonává vált. Ablakából és teraszáról a Dunát figyelhette. Titkos ábrándja az volt, hogy lakóhajókat tervezhessen a folyóra, látott ilyeneket Berlinben és Londonban, bár azok kicsik voltak, egy családnak adtak otthont. Ő nagyobbakra gondolt, négy-hat emeletesekre, legfölül bárral és étteremmel.

Londonban se fonják kolbászból a kerítést! – mondta Ditkének. Ami azt illeti, Domány Ferinek abból fonták. *Ein gemachter Mensch* lett. Baráti köre szerint jól ment a sora odakint, ez olvasható a haláláról szóló tudósításokban. Egymás után kapta a különböző megbízásokat, így mindenkit váratlanul ért öngyilkossága híre. A Scotland Yard az idegenkezűség lehetőségét némi huzavona után kizárta.

Miért lett volna öngyilkos? Remek anyagi körülmények között élt, jelentős ingatlanvagyonnal rendelkezett.

Ditke szerelmi bánatra gyanakodott. Hofstätter Béla legyintett, Feri az építészetbe volt szerelmes. Kizárólag alkalmi kapcsolatokat létesített, minden érintettel közölte, méghozzá a kezdet kezdetén: A pénztártól való távozás után reklamációt nem fogadok el!

A Pozsonyi út 38–40.-ről Hofstätter Bélának folyton szegény Feri jutott eszébe. Mindent együtt fundáltak ki. A két impozáns, szinte tékozlóan tágas lépcsőházból az egyik íves, stadiongörbe alakú orsótér köré szerkesztett, ahol a lépcsők csavart felületű lemezek, közbülső alátámasztás nélkül, vasbeton kørítőfalakra nehezedve. A másik széles, középen csavarodó csigalépcső, amely csupán az alsó és felső emeletfödémen támaszkodik. A bejáratoknál a márványpadokat is Feri akarta, nem törődve a többletköltséggel. Ami jó és időtálló, az megéri!

Remélték, hogy a gazdag középosztály jön ide lakni, lehetőleg sok híres ember. Ezért tenni is kellett valamit, mert még külvárosnak számított a környék. Korábban gyümölcsöskertek, téglagyárak, malmok voltak itt. A rohamos fejlődésnek indult terület a beépítéseknek köszönhetően zsúfolttá vált, ezért a Lipótvárosi Kaszinó elnöke, Scheuer Róbert mérnök lobbizott Rakovszky

Ivánnál, a Közmunkák Tanácsa elnökénél, hogy létesüljön egy közpark a Neuschloss parkettagyár helyén, levegőt és romantikát biztosítva.

Fölemelő érzés, ha az ember látja, hogy a tervei nyomán épült házak előtt kivirágzik a tér egy darabja. A széles parkkal igazán lélekmelengető látványt nyújt, háttérben a Dunával. Remélhetőleg akkor is így marad, amikor mi már nem leszünk.

Domány Ferit boldoggá tenné, ha tudná, milyen ismert emberek élnek s fordulnak meg a 38–40.-ben. A Nyugat-alapító és mecénás báró Hatvany Lajosnál rendszeres vacsoravendég a kortárs magyar irodalom színe-java, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Karinthy Frigyes, Füst Milán, Babits Mihály, Szép Ernő, satöbbi. Szép Ernő 1944 nyarán ide is költözött a testvéreivel, amikor csillagos házba kényszerültek.

Ditke mindent elkövetett, hogy összeismerkedhessen a híres írókkal, és szerette volna meghívni őket a heti fogadónapjára. Nem jöttek. Mi a bajuk velünk? – kérdezte a férjét. Az, hogy nálunk az inas nem oszt szét ezüsttálcáról pénzes borítékokat. Igen, Béla… meg inasunk sincs. Nem baj, Mártikától is átvenném, morogta az építész.

Kurva életbe, Zsófi, ne hülyüljél már, Dani spec ott se volt, mi a problémád azzal, hogy elmentünk csónakázni? – Tóth Juli kapkodva vette a levegőt a felháborodástól.

Linda egyetlen szót sem értett, de abban biztos volt, hogy ezek ketten itt veszekednek. A kávéház teraszán üldögélt Tóth Julival, *croissant*-t ettek, jegeskávét ittak, mikor a Zsófi (Sophie?) nevű lány fölbukkant, sietős léptekkel. Tudtam, hogy itt vagytok! – se szó, se beszéd, leült az asztalukhoz, Lindának nem köszönt, oda se pillantott. Jó reggelt, mondta ő éllel, angolul. Nincs válasz.

A két magyar nő már kiabált. Linda remélte, hogy rá való tekintettel befejezik, de azok csak nyomták, szinte lélegzetvétel nélkül. Oké, lányok, marjátok egymást! – elvonult a mosdóba.

Mire visszatért, Zsófi már elrohant. Linda nem kérdezte, hogy mi a probléma, Tóth Juli mesélte magától: Féltékeny rám, amiért az ő Danikájának a barátjával voltunk, legyek szolidáris, és ne lógjak Ákossal, szakítsam meg vele a kapcsolatot, mert a férfiak pletykásak, főleg ez a kettő! és Zsófinak nem hiányzik, hogy Ákoska visszamondjon ezt-azt Daninak, szal én szakítsak vele! hallottál már ilyet?

Linda bólintott: Hallottam. Tessék? – Tóth Juli nem értette. Kérdezted, hallottam-e már ilyet, és hát hallottam… amikor egy pár szétmegy, szigorúan elosztják a baráti kört. Te jó világ, Linda, de nem is én lógok Ákossal, hanem te!

Jogos fölvetés, gondolta Linda. Abban nem volt biztos, hogy csinál-e ő a fiúkával bármit, akármit, valamit, inkább csak sodródik az árral. Igazgatta a haját, ahogyan szokta, amikor zavarba jött. Ideje eldöntenem, mi a faszt akarok Ákoshkától, hadarta magában, franciáról angolra váltva, Richard anyanyelvén jobban esett a dühöngés, ki tudja, miért. Van néhány rejtély ezzel kapcsolatban. Linda úgy érzi, szerelmi ügyekre a francia való. Üzletiekre az angol. Lehet, hogy még jobb a német, de őneki esze ágában se volt megtanulni Goethe, Schiller, Thomas Mann és Marlene Dietrich nyelvét. Gyerekkorában a franciák még annyira haragudtak a *Boch*okra, hogy a német rendszámú autóknak rendszeresen beverték a lámpáit. Akkor még rohadt nácik voltak, nem a legerősebb állam Európában.

Azért ez nem ilyen egyszerű, ő például az orosz írókért rajong, pedig a cirill betűket el se képes olvasni, hiába emlékeztetnek a görögökre. Richard bezzeg majdnem minden nép ábécéjét megjegyezte. A, be ve, ge… – kérésre az oroszt is fölmondta, éneklősen, Linda csak idáig emlékszik rá. Van lágyságjel, izé, *jerü,* ha igaz. Csehov, Tolsztoj, Turgenyev. Tolsztoj grófot Richard is nagyra becsülte, az *Anna Karenina* szerinte az oroszok *Madame Bovary*ja. Richard úgy értelmezte, mind a kettő ugyanarról szól: ha az asszony megcsalja a férjét, abból nagy baj lesz.

Mindenki mást olvas ki a könyvekből. Linda a maga részéről Flaubert és Tolsztoj regényéből a boldogtalan nő fuldoklását élte át. Mintha őróla írták volna.

Ez az Ákosh fiú is író, állítólag. Nehéz elhinni. Milyen író lehet? Sose beszél a könyveiről. Hányat írt? Megjelentek? Richardnak volt egy író barátja – inkább ismerőse – Cambridge-ben. Egyetlen regényt adott ki. *A tenger kék,* ez a címe. Otthonában a vitrin középső polcán díszelgett, aranyozott állványon. Házioltárszerűen. Újra meg újra végig kellett hallgatni, milyen szép kritikákat kapott. Nagy-Britanniában nem vették elegen, de megjelent Japánban, és ott jól ment.

Az igazi írót Linda ilyennek képzelte. Ákoshka ehelyett túl nagyra nőtt kamasznak látszott, és nem magyarnak, hanem inkább angolnak, a kis szakállával meg a göndör Beatles-frizurájával, ami azért már határozottan divatjamúlt. Miről írhat? – Lindának eszébe jutott, hogy Tóth Juli azt mondta, a zenéről. A rockról?

Visszamentek a hatodik emeleti lakásba. Készülődtek, hogy elinduljanak, azt, hogy együtt vagy külön-külön, még nem beszélték meg.

Csilingelt a kapucsengő. Linda kérdőn nézett házigazdájára, az fintorított: Szerintem a barátod! – Tóth Juli megnyomta az előszobában a gombot. Juli, hallgass ide, azért nem a barátom! – Linda, bizonytalanul. Szal Zsófi exbarátja! – vágta rá Tóth Juli. Amikor a bejárati ajtó csengője megszólalt, odakiabált: Pillanka!

Linda visszahúzódott a fürdőszobába sminkelni. A magyar lány nem festi magát, a szempilláit se spirálozza… ilyen fiatal korban még nem szükséges. Hát… én már a gimiben is… voltam ezért sokszor bezárva, kaptam intőket. Nem értem, miért tartottam olyan fontosnak, hogy kipingáljam magam, akkor még nem kellett volna eltakarnom semmit. Most bezzeg… ha így folytatom, a szemem alatt olyan mély lesz a ránc, mint a Panama-csatorna.

Mire felöltözve és megfrizurázva bement a szobába, Ákos a keskeny étkezőasztalnál ült, kezében egy pohár ásványvízzel. Tóth Juli gesztussal kérdezte, hogy Linda is inna-e, ő ugyanúgy felelt, hogy köszöni, de nem. Várta, hogy a fiúka előálljon, mi a terve mára. Tóth Juli sietve leszögezte, hogy most nem csatlakozhat, dolgoznia kell. Ákos sétát javasolt a folyóparton. Linda ráállt, a zsibongó nyárban jól fog esni a levegő. Hátul mélyen kivágott szaténruhájában a bőre alig várta, hogy süssön rá a nap.

Mire az első hídhoz értek, a fiú már elmesélte, hogy a szülei azt szerették volna, ha zenész lesz. Hegedűórákra járatták, ide a közelbe, aztán elfogadták, hogy inkább zongorázzon. A tanárnője ügyesnek tartotta, nem vette észre, hogy ő a kottával keveset törődik, hallás után jegyzi meg a darabokat, s úgy játssza, teljes átéléssel. A vizsgákon lebukott. A muzsikusi pályán befuccsolt, talán ezért kezdett inkább írni a zenéről. Először egy *Operák kis könyve* jelent meg tőle, általános iskolásoknak. Aztán indult a *Komponisták* című sorozata, puha fedelű, vékony kötetek. *Így alkotott Beethoven. Így alkotott Mozart. Így alkotott Haydn*. *Így alkotott Verdi*. Satöbbi. Most Wagnernél tart, óvatosság kell, mivel a mestert sokan vádolják antiszemitizmussal, ebben van igazság, de a holokauszt előtti zsidóutálat azért más, mint… érted!

Linda Roman nem volt egészen biztos benne, hogy érti. Idáig fogalma se volt arról, hogy Wagner mit gondolt a zsidókról. Szegény Richard rajongott a *Tannhäuser*ért, megvolt neki fekete lemezeken. Egyszer végighallgatta rádión, amikor élő adásban közvetítették a New York-i Metropolitanből, a gyerekeknek pisszenniük se volt szabad. Na… hagyjuk Richard Dutchot, és Wagnert is. Szia, Budapest.

Fölszálltak a villamosra, Ákos lyukasztott jegyet Lindának. Előrelátóan hozott néhányat, sejtette, szükség lesz rá, neki persze bérlete volt. Találtak ülőhelyet. Lindát lenyűgözte a panoráma. Túloldalt a magyar főváros hegyes-dombos részét húzták a villamossal ellentétes irányba. Az innensőn pedig föltűnt a Parlament óriási, túldíszített épülete. Egek, sokkal nagyobb, mint a londoni!

Leszálltak, sétáltak lassan visszafelé a rakpart peremén. Rengeteg turista nézelődött, a japánok akkora fényképezőgépeket csattogtattak, csoda, hogy elbírták. A folyó pereménél a kövezeten Linda sötét cipők sokaságára lett figyelmes. Hát ezek?

Ákos elmagyarázta. Vascipők. A holokausztáldozatok emlékére. Linda nem akarta elhinni. Belőtték őket? a Dunába? itt? a város közepén? A zenei szakíró bólogatott: Pontosan így és itt, bármilyen hihetetlen. Tudod, Linda, ez Kelet-Közép-Európa, errefelé olyasmik történtek, amiket a normális emberi agy alig bír fölfogni. Belőtték az én nagy-nagybácsimat is, talán onnan, ahol most állunk, meséltem

róla, ő tervezte a házat, ahol Tóth Juli lakik, s most te is. Az utcán kapták el a nyilasok, a feleségével együtt… ha igaz. *Nilasok?* Igen, a magyar nácik, a *swastika,* az magyarul horogkereszt, van még a nyilaskereszt, de nem lényeg… érted?

Nem… nem értem, gondolta Linda Roman, s hirtelen angliai esőroham módjára tört rá a rosszullét. Megkapaszkodott egy pad karfájába, lehuppant az ülés szélére, fél fenékkel, mert hangos olasz turisták foglalták el a többi részét. Bocs, motyogta, lehet, hogy hányni fogok! Ákos rémülten térdelt elé: Linda, rosszul vagy? – megfogta a térdét. Linda lesöpörte magáról Ákos kezét, öklendezett. Úgy érezte, megfullad, partra vetett halként. Az olaszok odébb húzódtak.

Így kell ülőhelyet szerezni, gondolta Ákos, de szégyellte, hogy ez jár a fejében. Linda elképzelte, milyen lehet, ha lövedékek érik a testét, háttal zuhan a folyóba, nem kap levegőt, a szája megtelik a tisztátalan vízzel, a teste merül alá a semmibe, szétpattanó tüdővel és szívvel.

Az egyik kisgyerekes olasz anyánál volt nedves törlőkendő, adott Lindának, ő kétségbeesetten dörgölte vele az ujjait és a szája környékét. A ruháján a két pici folttal nem foglalkozott. Addigra az olaszok Ákosnak is adtak egy kis helyet, már ott ült mellette, úgy fogta Linda homlokát, mintha részeg volna. Közvetlenül előttük néhány vascipő hiányzott. Ezeket letörték, magyarázta Ákos, amikor Linda összébb szedte magát, antiszemita rongálók… akik szerint nem is volt holokauszt.

Linda úgy érezte, elég. Több mint elég. Túl sok mára. Szívesen lefeküdt volna a pad mögött a fűre, hanyatt, zúgó szemét bezárva. Mit szólna a fiúka? Már csak emiatt is érdemes volna megtenni. De moccanni se bírt, még küzdött a hányingerrel, várta, melyikük győz.

***K**omolyzenei* ABCD. Vas Dani, a szerkesztő úgy vélte, nem jó cím. Se nem eredeti, se nem poénos. Túl hosszú is, ha már, akkor elég volna a Zenei ABC, esetleg ÁBÉCÉ. Tapasztalatból tudta, Kádár

Ákost arról nehéz meggyőzni, hogy az általa kitalált címek, hát, átlagosak. Minden ezzel kapcsolatos érvre legyintett és ciccegett, egyszerre.

Dani próbálta magát szoktatni a címhez. Olyan, amilyen. Fontosabb, hogy az anyag nem rossz. Szarvasbőrrel dörzsölgette a szemüvege lencséjét, hogy tisztábban lásson. Nos, igen, igen… – ez annyit tett: rendben van ez a kötet, a célnak megfelel, majd utána kell nézni, hogy minden adat stimmel-e. Valszeg igen, Ákos elég precíz.

Igen… igen, na de nem! – ez meg annyit tett: szabatos, de szörnyen unalmas. Amin a száraz kéziratok szerzőinek utolsó mentsvára, a képanyag aligha segíthet. Mindenesetre ragaszkodni kéne a színes fotókhoz, bár a XIX. századi vagy még korábbi zeneszerzőkről és előadásokról csak rajzok lehetnek. Esetleg régi hangszerek is bekerülhetnének.

Talált még egy neuralgikus pontot. Ákos a *z* betűnél hosszú szócikket kreált: *Zsidó komponisták és zenészek* – mindenkit idesorolt, akinek az életrajza akár a legcsekélyebb mértékben is lehetővé tette. Miért olyan fontos ez?

Dani a témába vágóan szerette idézni Lukaš hadnagyot a *Švejk*ből, aki azt mondta az egyéves önkénteseknek: „Uraim, én is cseh vagyok, de ez maradjon köztünk.” Íme a helyes megoldás. Az ember ne titkolja vagy tagadja, de ne is hivalkodjék vele.

Vas Daninak például fogalma se volt, hogy a fölmenői között akadt-e zsidó. Nem kizárt. Ahogyan az sem, hogy török, vagy osztrák, vagy gepida, vagy longobárd, vagy kun, vagy satöbbi. Az apja feszt állította, hogy ő színmagyar családból jön. Az anyja se tudott más népből származó ősről, a dédpapa kitántorgott Amerikába, a nagyapa onnét tántorgott vissza, nem találván meg a számítását.

A Kárpát-medencében szüntelen a népek összekeveredése. Minek egy főleg gyerekeknek szánt ismeretterjesztő könyvbe az újlipótvárosiak örökös jidlizése? Meg kell próbálnom lebeszélni a *Zsidó komponisták és zenészek*ről. Vagy csináljon szócikket a cigányokról, a svábokról… sőt a németekről és az olaszokról is!

Sejtette, mi lenne a válasz. Ákos Yehudi Menuhint idézi majd, állítólag ő mondta, hogy elnézést kér, de a hegedű zsidó hangszer, legszebben a zsidók játszanak rajta, ez van, őszintén sajnálja. Ő pedig: És mit szólnak ehhez a cigányok? Amire Ákos rávágná: zsidó, cigány, egykutya! – ezek meg Adolf Hitler szavai, ha igaz.

Amióta Kádár Ákos megismerte a szép francia nőt, minden idejét vele tölti, s az ő kettejük találkozóját halogatja. Pedig közeleg a nap, amikor át kell adni a zenei ábécéjét a tördelőknek, előtte okvetlenül végig kell szaladni a szerkesztői javaslatokon, elég sok van. Ákos köszörülte a torkát a telefon túlsó végén, és azt mondta: Ne haragudj, öregem, de Linda már csak néhány napig marad, ki szeretném használni! – könyörgésnek hangzott.

Jóvan… az ember legyen megértő a barátjával. Viszont… írd és mondd, egyetlen csókig jutottak… nem sok. A Jászai Mari téren. A cukrászda kitelepült a járdára, és ott. Kádár Ákos részletesen elmesélte. Rögtön utána a francia nő észrevette a túlpart sarki házán a hatalmas reklámot, s rákérdezett: R G (franciásan ejtette), az mi az? Ákos folytatta volna a smárolást, gépiesen darálta: Richter Gedeon, nagy gyógyszergyár, a háború előtti tulajdonosáról nevezték el, na ja, őt is belőtték a nyilasok a Dunába, pedig Wallenberg próbálta megmenteni…

Linda Roman lehajtotta a fejét: Mondd csak, nálatok mindenkit belőttek a Dunába, aki számított?

Dani nevetett, amikor Ákos elmesélte neki. Rossz hírét kelted a mi kis hazánknak, dünnyögte. Okosabb lett volna, ha tartja a száját, mert Ákost mérges eszmefuttatásra indította, miszerint nem az a lényeg, hogy ő rossz hírét kelti-e, ha egyszer megtörtént, és igenis, rengeteg nagyszerű embert belőttek a Dunába, még többet hurcoltak a haláltáborokba, kár volna letagadni.

Hagyjuk ezt. Ha oda akarok érni a kávéházba, indulnom kell, gondolta Vas Dani. Azért várt az utolsó pillanatig, mert számított rá, hogy Kádár Ákos úgyis lemondja, rossz volna, ha akkor már a metrón ülne. Végül ráírt: *Tehát Dunapark, 11, ugye?* Válasz nem érkezett. Biztos a francia nővel van. Fontolgatta, kirakja-e a mosógép tartalmát, aztán hagyta visszatérte utánra, nincs benne semmi, ami túl gyűrődős volna. Eszébe jutott, hogyan tereget Ákos,

látta egyszer. Minden inget és trikót lendületesen csapkod a levegőben, majd nagy figyelemmel ránctalanra huzigál a szárítón, hogy ne kelljen vasalni.

Én se vasalok, viszont nem is izgatnak a ráncok… annyira. Sem a ruhán, sem az arcomon. Ákos hiúbb, a szeme sarkát évek óta kenegeti valami női pempővel. Annyira más, mint én. Hogyan lettünk ilyen jó barátok? Isten tudja.

Összesen három megálló a Lehel tér, onnan begyalogolt a Victor Hugo utcán. Hét perccel korábban ért a kávéházba. Beült egy ablak melletti asztalhoz, bambult kifelé a körbekerített parkba. Gimnazistának látszó srácok *softball*t játszottak. Érdekes. Az ő kamaszkorában még a *baseball*ról is csak kevesen hallottak. Megy össze a világ, mint tudjuk.

Odakint a Wallenberg-emlékmű kőpárkányán, amire az áldozatok nevét vésték, egy férfi és egy nő ücsörgött, elmélyülten beszélgettek. A nő olyan rövid szoknyában, hogy Dani láthatta a bugyiját. Fekete. Szűzanyám, ez a francia lady, Ákossal! – hamarjában meg sem ismerte a barátját a fehér baseballsapkában. Mi történt? Ákos mindig födetlen fővel járt, a leghavasabb teleken is, sűrű göndör haja védte a hidegtől.

Dani intett neki, de a barátja se-hall-se-lát-Dömötörré változott, tekintetét tizedmásodpercre sem emelte le a francia nőről. Aki viszont mintha kerülné a szemkontaktust. Úristen, Ákos totál belezúgott! Nos… nem csoda, ez a Linda Ra… Román tényleg gyönyörű. Izmos lábak, ívelt karok, feszes és formás mellek… tyű.

Úgy döntött, nem zavarja őket, inkább vár türelmesen. Majdcsak lesz valami.

A barátja tíz perc múltával a baseballsapkát Linda fejére rakta, óvatosan. Dani most látta rajta a kék föliratot: ELLE. Aha. A francia nő ott maradt a kőpárkányon. Lábtartását olyképpen változtatta, mint Sharon Stone az *Elemi ösztön*ben, fehér miniruhája is a színésznőére emlékeztetett. Tudatában van-e ennek? – kérdezte magától Vas Dani, miközben ugyanúgy benézett, mint a hím színészek a filmjelenetben. Lindán, amint ez már kiderült, volt bugyi. Dani még akkor is odabámult, amikor Kádár Ákos lezöttyent mellé: Bocs, de tudod… Tudom! – intés a park felé.

Előkerült a pincér, Dani tejeskávét rendelt, Ákos *latte macchiatót* és két *croissant*-t. Amikor a pincér elsietett a pulthoz, Dani megjegyezte, hogy ő nem éhes. Ákos elmosolyodott: Igen, de Lindának kértem, majd bejön ő is. Mikor? Amikor fölhívom.

Dani kezdett idegeskedni: Mennyi időt szánsz erre? – a gépiratra bökött. Amennyi kell… ööö, keveset, igazából csöppet sem érdekel. Nem érdekel a könyv, amit írtál, a zenei ábécé, amitől olyan sokat vársz? *ABCD,* és leszarom! – Ákos úgy mosolygott, hogy Dani képtelen volt haragudni rá: Ez esetben gyorsan beszéljük meg a legfontosabbakat, a többivel majd foglalkozol az imprimatúrában.

Kádár Ákost valóban nem izgatta a zenei ábécé, Dani összes javaslatát elfogadta, a cím egyszerűsítésébe is belement, s jóváhagyta, hogy a „zsidó komponisták és zenészek" szépen bekerüljenek egyenként a kezdőbetűjükhöz. Dani elégedetten csukta össze a printelt lapokat, arra gondolt, igazán leegyszerűsödne kettejük munkakapcsolata, ha a barátja minden könyv javítgatásakor szerelmes volna.

És… tulképp most… – Dani bizonytalanul elhallgatott. Ákos segített neki: Most hogy állunk Lindával, az érdekel? Nos… igen. Asszem, megkérem a kezét. Tessék??? – Dani összerándult. Ákoska csak mosolygott, mint az érett alma: Jól hallottad, vele szeretnék élni, minden percért kár, amit nélküle töltök. De Ákoskám, még alig ismered… ha jól tudom, az első csóknál tartotok! Igen… már a másodiknál… biztosra veszem, tökéletes lesz, ha egyszer megtörténik… tudod, a francia nők jók az ágyban! – torokhangon nevetett.

Ez meghülyült, gondolta Dani. Ez nem érti, gondolta Ákos. Kortyolgatták a kávéjukat, s azon tűnődtek, mit mondhatnának még egymásnak. Dani szórakozottan beleharapott az egyik *croissant*-ba. Zavarba jött, Ákos nyugtatóan az alkarjára eresztette a tenyerét: Semmi baj, majd kérek még! – enni kezdte a másikat.

Linda ekkor lépett oda az asztalhoz. Kecsesen intett, s túl dallamosan, de magyarul: Szia, fiúk, kész a munka? Dani nem hitt a fülének: Szia… ezt honnan tudod? Linda angolra váltott: Google Fordító, természetesen.

Kértem már, hogy ne mozogjatok, maradjatok veszteg! – Tóth Juli húzogatta a szenet a vastag, vágatlan szélű rajzlapon, egyre gyorsabban. Ákost könnyebb volt élethűre formálni, oroszlánsörénye és nagy, lázas szeme mindent kifejezett. Linda nehezebb, az arcán minden részlet szabálytalan, az egész mégis harmonikus. Tóth Julinak a Madonna-szobor jutott róla eszébe. Firenzében van… egy templomban, ő még csak fotón látta, az apja *Olaszország* útikönyvében. Rozetta alatt állhat, vörös és sárga fénynyalábok vetülnek rá a képen.

Apu albumokat és bédekkereket gyűjt, ahelyett hogy utazgatna, pedig van elég pénze. Adhatna nekem is… – ezt gyorsan visszavonta, hiszen kapott az apjától lakást, egy pindurka autót is, emellett rendszeresen nyom a kezébe kisebb-nagyobb összegeket, mindig fehér borítékban. Nem szívesen fogadta el, többször szóvá tette, hogy nem orvos ő, akinek elegánsan kell, az apja csak nevetgélt. Sose változtatott a szokásain senki kedvéért. Becsülendő. Én bezzeg mindent úgy csinálok, ahogyan mások elvárják… szal ahogyan képzelem, hogy elvárják, közben lehet, hogy nem is. Most például abban a hiszemben vagyok, hogy Linda és Ákos szeretné, ha lerajzolnám őket – pedig lehet, hogy csak én akarom.

Nekem jobban tetszenek a fekvő képek, mint az állók, róluk mégis állót csinálok, hogy jól elférjenek Linda hosszú lábai, tisztán kivehetőek az izmok határvonalai. Mezítlábasan ül a kanapén, hátát a támlának vetve, selyempongyolája újra és újra fölhúzódik a combján, mindig visszasimítja. Ha fiú volnék, én is beleszeretnék. Te jó világ, lányként is vonz, kicsit… picikét. Eddig nem tudtam rólam, hogy… á, csöppet se vagyok biszex, csak odáig mennék, hogy megtapintsam a mellét, a vállát és a lábszárát… esetleg adjak neki talpmasszázst, amire Zsófi tanított… te jó világ, töröl-töröl! Satírozz szépen, ahogyan kell.

Tóth Juli ebben a pillanatban fogta föl, hogy a csiklandós szúrósság, ami napok óta gyötri, igazából féltékenység. Azaz irigység. Ő is azt szeretné, ha valaki olyan olvadtan bámulná, ahogyan ez az Ákoska Lindát, s az is kéne, hogy ő feledkezzék alkalmas férfi tekintetébe annyira önfeledten, hogy megszűnjék köröttük a világ.

Linda Roman a reggelinél elárulta Tóth Julinak, szemérmes hangon, hogy még csak csókolóztak. Úristen… kész regény… mi lesz, ha egyszer kefélnek… fölrobban az ágy?! – Tóth Juli ezt azonnal lerajzolná, ha nem épp a párosukon dolgozna. És mi történik utána? Linda Roman Budapestre költözik? Vagy Kádár Ákos megy ki. Angliába? Franciaországba? Lyonba? Párizsba? A Côte d'Azur valamelyik pontjára? Netán Máltára, Ciprusra, Jersey vagy Guernsey szigetére, a két ország közé?

Buta tyúk, már megint ezt csinálod, fontolgatod a jövőt, okoskodsz, terveket szősz, pedig nem rólad van szó, az ő életük. Úgyse tehetsz értük semmit. Esetleg befejezheted a rajzod, dedikálhatod nekik, fixálhatod, átnyújthatod, aztán elegánsan magukra hagyhatod őket a lakásodban, hadd essenek túl azon… amin csak akarnak.

Végre sikerült Linda fura nyakát a papírra varázsolni, az árnyékoktól életre kelt. Nem érdemes tovább cifrázni, csak a kanapét kell alájuk rakni, és kész. Már fölösleges nézni őket, elmozdultak a helyzetükből, Ákos közelebb hajolt a francia nőhöz, mintha meg akarná nézni alaposabban. Tóth Juli látta, hogy a szeme félig csukva. Ó. De jó nekik.

Gyorsan a jobb sarokba firkantotta a szignóját, lefújta a képet fixírrel, s az íróasztalra tette, rajztáblástul. Na bájbáj! most mennem kell! négy előtt biztosan nem jövök haza! – arra sem adott időt, hogy visszaköszönjenek, fölkapta hátizsákját, kirohant a lakásból.

Amikor az utcára lépett, lefékezett a járdán. Most aztán hova? Talán kisétálhatna a Margitszigetre, ritkán jut el oda, pedig milyen közel van, negyedóra. Az épület sarkánál másképp döntött, olyan békességben sütkéreztek az emberek a kávéház teraszán, hogy keresett egy üres asztalt. Talált, a keskeny úttest túloldalán, a park fémkerítésének tövében. Mély levegőket vett, hogy megnyugodjon.

Ugyanitt, a Pozsonyihoz közelebbi ficakban Vas Dani ücsörgött, egy idős férfival. Elmélyülten társalogtak, miközben kanalaztak valami nyúlós, krémszerű izét, fagylaltoskelyhekből. A férfi ismerősnek tűnt. Tóth Juli kutatott hosszú távú emlékezetében, de nem járt sikerrel. Addigra belehajolt a képbe a bajszos pincér: Csókolom, hozzak étlapot? Nem, én csak… kávét kérnék szépen,

kis tejjel… és… tudja mit? hozzon egy tejberizst! egyszer élünk! – Tóth Juli mosolyogni próbált. Rendben, kedves hölgy, de azért ne vegyen rá mérget! – a pincér is mosolygott. Tessék? Úgy értem, nincs bebizonyítva, hogy többször nem élünk… sőt az se, hogy egyszer igen!

Ezen azért gondolkodni kellett. Úgy érti a pincellér, hogy ez sem élet? – Tóth Juli hajlott rá, hogy érvényesnek fogadja el.

Dani észrevette, széles karmozdulattal kérte, csatlakozzék hozzájuk, szemüvegén szikrát vetett a napsugár. Tóth Juli várt, nem tudta eldönteni, jó lesz-e az neki, idegen emberek társasága általában zavarba hozta. Ám azután csak fölállt, átült. Az idős pasi bemutatkozott, a nevét Tóth Juli már hallotta, de nem tudta, hol és mikor. A férfi kisvártatva indulni készült, sietve közölte, hogy nem a bájos ifjú hölgy miatt távozik, hanem mert dolga van, amúgy is mindent megbeszéltek. Integetett a pincéreknek, akik odabenn támasztották a pultot, egyik se figyelt rá. Akkor elköszönt, bement, hogy a kasszánál fizessen. Csámpásan jár, mint az apám, gondolta Tóth Juli, félretaposta a cipője sarkát.

Ki ez a csávó? Az az író, tudod… regényt írt Beethoven-szimfóniákra, és kölcsönkért egy könyvet! – Dani mutatta. A vastag kötet címlapján a zeneszerző arcképe, őrültnek és lázasnak tűnik, kezében vastag grafitceruza, eszerint már akkor is tudtak ilyet gyártani. Szal ha kölcsönkérte, miért hagyta itt? Most hozta vissza, mondta a zenei szakíró.

Tóth Juli fölütötte a közepén. *11. A kongresszus és a giccs.* Húha.

A könyv teleragasztgatva csiricsáré *post-it*ekkel. Ezt te csináltad? – kérdezte Tóth Juli. Nem, ő. Érdekes… szerintem vehette volna a fáradságot, hogy kiszedje. Vas Dani rázta a fejét: Á… az írók nem olyanok… nincsenek tekintettel a földi halandókra. Szal ezt Ákosra is érted? Nos, ő nem igazi író… állítólag nem is szeretne lenni, szerintem titokban azért de. És te? – Tóth Juli igenlő válaszra számított. Nem, kérlek szépen, én titokban se. Tényleg? soha, de soha? szerkeszted a mások könyveit, s nem jut eszedbe, hogy írhatnál egyet? Á, már kamaszkoromban föladtam.

Tóth Juli most először nézett Vas Danira sorstársként. Elmondhatná neki, mi mindent adott fel ő, a gimnazistaévektől a

legutóbbi időkig. Legalább Európa-bajnok ebben, ha nem világ-.

Megkapta a gyümölcsrizst, fagylaltoskehelyben érkezett. Talán ez lehetett a nyúlós dolog, amit Daniék ettek az imént. Nem minden szép, ami jó, gondolta. A kávét a pincér elfelejtette, vagy később azért majd hozza? Kiderül.

Kanalazgatta, túl édes. Lerajzolhatlak? – kérdezte, önmagát is meglepve. Itt? – Dani óvatosan körülnézett, tartott tőle, hogy feltűnést kelt, ha a lány munkához lát. Tóth Juli nevetett, ugyan, nincs nálam semmi.

A köröttük ülők fölfelé bámultak, erre ők is. Két színes papírrepülő rótt köröket a fejük fölött, ereszkedtek alá a magasból. Tóth Juli fölismerte a vörös és zöld papírt, az ő készletéből valók. Játszanak, gondolta vegyes érzelmekkel.

* * * * *

Lovagolni se tanult meg, noha lett volna rá módja, a családi birtokon jól felszerelt istállót tartottak, alkalmas hátasokkal és szakemberekkel. De ő, mint mondta, félt a nála nagyobb testű állatoktól. A rokonok különcnek tartották, szerinte pedig ők voltak a különcök, gazdag zsidóként próbálnak mágnást játszani, csupán azért, mert Ferenc József báróságot adományozott nekik. Nemesi címerük domborműve látható több kastélyukon, sárkány, oroszlán és sisakrostély éppúgy megtalálható benne, mint három darab korona, két kisebb, meg egy nagyobb, továbbá rengeteg cizráda-birádа. A külsőségeket fontosnak vélik, az olvasást és a művelődést kevésbé.

Báró hatvani Hatvany Lajost, a család ötödik nemzedékének tagját finoman kiközösítették, ami neki tökéletesen megfelelt. A rokonai állítólag féltek tőle, mert szerepet vállalt a polgári forradalomban, a barátja, Károlyi Mihály oldalán, a Vörösmarty Akadémia létrehozásában is részt vett. Aztán persze külföldre kellett menekülnie. A család úgy értékelte, „szociálista" lett, aki képes elkótyavetyélni a vagyont. Inkább kihagyták belőle, úgynevezett végkielégítést adtak neki 1921-ben, amelyet a cégek összbevételének kilenc százalékában határoztak meg.

Ő ezt is megfelelőnek találta. Hatalmas jövedelméből igyekezett minél többet fordítani jótékony célra. Sokat adott íróknak, az ő nagyvonalúságának köszönhette Ignotus és Osvát a *Nyugat*ot. Hálátlannak bizonyultak.

Bármennyire messze esett az alma a fájától, Hatvany Lajost érdekelték az ősei, tervezte, hogy egyszer megírja a történetüket. Gyűjtötte az ezzel kapcsolatos iratokat és tárgyakat. Felesége, Christa e „lomokat" nem szívesen tűrte otthonukban, így Lajos az anyag zömét erre a célra bérelt bankszéfben tartotta, a legértékesebb festményekkel együtt. Emezeket össze se lehetett hasonlítani a más okból, de szintén kiközösített képzőművész

testvére, Ferenc gyűjteményével. Tintoretto, El Greco, Delacroix, Courbet, Manet, Cézanne, Picasso… elképesztő ízléssel és ügyességgel tett szert rájuk.

Hatvany Lajos a képek miatt örült a vacsorameghívásoknak az úgynevezett Lónyay-Hatvany-villába, a várban. Akár egy múzeum. Sokszor elhangzott, főleg a háziasszony szájából, hogy a házat Ybl Miklós tervezte, tudjátok, aki az Operát meg a Bazilikát. Christa útban hazafelé mindig leszólta Feriék rongyrázását: *Too much!* Lajos magában igazat adott neki. Pedig isteni lehet ennyi szépség között élni.

Oh, my God… hová tűnt a háború előtti békevilág, amelyről akkor még nem is tudtuk, milyen tündéri volt. Hová tűnt az a Budapest, ahol a barátaim Lacinak hívtak? Ebből is tudhattam, kik tartoznak a legbelső körömbe.

Akkor még az írókat és költőket fontosabb személyeknek hittük a politikusoknál. A festőket, sőt a színészeket és a filmrendezőket is. Mi lehet velük, a durva németterrorban? Majdnem mind zsidó származású – velem együtt. Rajtam az se segítene, hogy az eredeti nevem Deutsch, tehát voltaképp *Német* vagyok. Szóviccekkel nem megúszható a haláltábor.

Hatvany Lajos a kedvenc hintaszékében ült, a boltíves ablak felé fordulva. A házat az oxfordi alapstílusban építették, szépre, egyúttal unalmasra, mintha a Trinity College kicsinyített változata volna.

Oxfordban is a legfelső emeleten éltek, hagyományaikhoz híven. Ezt az ideiglenes otthonát – mindet annak érezte – kevésbé szerette, mint a budapestit, a nagy, Dunára néző terasszal. Tavaly a születésnapján összeszámolta, az oxfordi a huszonhetedik lakhelye. Beírta őket a naplójába. Tűnődött, melyikben volt neki a legjobb. Hármas holtverseny: Bécs, Budapest, Párizs. Oxford nincs az első ötben. Talán az első tízben sem.

Lehet, hogy Bécs és Párizs csak azért került az élre, mert akkor még fiatalabb voltam, lelkesen és derűlátón pergettem a napjaim. Élveztem annak előtte az itthoni éveket, amikor biztosra vettem, jelentős író válhat belőlem. A *Nyugat*ot először gyanakodva figyeltem, már csak azért is, mert engem negligáltak. Hamar rájöttem, milyen fontos egy ilyen irodalmi hídfőállás, végre nem a

múltat, hanem a jövőt veszik célba. Adtam nekik pénzt, hogy részvénytársasággá válhassanak, alapíthassanak egy kis könyvkiadót, vehessenek maguknak nyomdát.

Kár volt megharagudnom rájuk, kimondva azért, mert Adyt nem pártolták eléggé, én ugyanis őt láttam a leghaladóbbnak, a legavantgárdabbnak. Adyt egyszerre nézték le és használták ki. Babits, Móricz, Heltai, Kaffka, Szép, Karinthy és Kosztolányi a *Nyugat* virágzása idején Adyval együtt lépett föl. A *Nyugat* az örök újítás folyóiratává akart válni, én pedig láttam előre, hogyha új irodalmi törekvések lesznek, azok idővel úgyis a *Nyugat* ellen fordulnak. Igazam lett. Babits és a többiek valamiféle értelmetlen modernség karámjába záródtak, amely nem is létezett Magyarországon. Amikor a *Nyugat* szerkesztőivel nyílt konfliktusba kerültem, Ady, aki engem biztatgatott, a hátam mögött az ellenfeleimmel is fraternizált. Túl érzékenyen reagáltam, mert igazammal egyedül maradtam.

Ez fájt nekem, csak szégyelltem bevallani. Az is, hogy Osvát engem íróként soha nem vett komolyan. Én az egész *Nyugat* számára csak a gazdag ember voltam, akinek a pénze kell, de az írásait semmire se becsülik. Néhány év múlva elváltam tőlük, 1911-ben, ha nem tévedek. Meg kéne néznem a naplómban. Milyen hülye voltam, hogy párbajoztam Osváttal! Még abban is ő járt jobban, én sebesültem meg. Jaj, de nagy butaság, két literátor fegyverrel ront egymásra az igazáért, kockáztatva az életét!

Naiv voltam, gyerekkoromtól fogva. És elvakultan derűlátó. Azért bíztam annyira a polgári radikálisokban. Kiálltam a barátom, Károlyi Mihály mellett, hagytam, hogy bevegyen a Nemzeti Tanács vezérkarába. Hová tettem a fejem? Biztosan szerepet játszott, hogy világéletemben imádtam az őszirózsát. Idén is alig vártam, hogy kihajtson itt a kertben, és kaphassak az íróasztalomra, a nagy Wedgewood vázába, szeretem a csiklandós illatukat.

Ezt azért egy regényből ki kéne húznom! – mélyeket sóhajtott. Magyarországon a születésnapomig ki szoktak tartani. Angliában hamarabb vége a szezonjuknak, a sok eső miatt.

Amint a kommünt leverték, okosabbnak láttam emigrálni. Bécsbe mentem, reméltem, a nehéz időknek gyorsan végük szakad, jöhetek

haza, Bécs legalább közel van.

Nem nyughattam, lapot alapítottam, azzal a címmel: *Jövő*. Támadtam a lovas tengerész uralmát, ahogyan csak bírtam. Írtam két könyvet Adyról. Odahaza íróként nem léteztem, a kutya sem emlegetett. Szörnyű érzés. Most persze már biztosan betiltanának, ha bárki meg akarna jelentetni tőlem valamit. Ez a tetszhalál állapota, bár a szó furcsa, mert halál ugyan, de csöppet sem tetsző.

Minő ostobaság volt, hogy kilencszázhuszonhétben hazamentem, azt hittem, már rég napirendre tértek afölött, miket írtam a lovas tengerész rezsimjéről a *Jövő*ben, s miket beszéltem *interview*-kban. Népes családom tekintélyes tagjai a kontinens különféle városaiból kórusban intettek: Ne! ne! NE!!! Azt hittem, én vagyok az okosabb, avagy a bátrabb. Budapesten rögtön rám szálltak. Én még akkor is úgy képzeltem, futni hagynak, ehelyett a bíróság másfél évi börtönre és pénzbüntetésre ítélt. Csak erős külföldi nyomásra engedtek szabadon.

Kezdődött a második aranykor a Pozsonyi út 38–40.-ben. Élveztem, hogy az irodalom legfényesebb csillagai jöttek vendégségbe. Nálam találkozhatott Bartók Béla Thomas Mann-nal. Igaz, hogy az a villában történt, a várban.

Meg a szerencsétlen József Attila is… írta azt a pazar verset Mannhoz, *fehérek közt egy európai,* ugyebár. Őrá például kár volt megharagudnom, elfelejtettem atyám tanítását: Nem az számít, hogy mit mond, hanem hogy ki mondja. Attila súlyos idegbetegségben szenvedett. Én meg személyem elleni támadásnak vettem a *Döntsd a tőkét,* s beszüntettem az apanázsát. Annak előtte én finanszíroztam, hogy tanulhasson Párizsban a Sorbonne-on. Hazatérte után tagja lett az illusztris írók csapatának, akik havi rendszerességgel kaptak vacsorameghívást a Pozsonyira, s távozáskor az előszobában az inasom ezüsttálcáról osztotta szét nekik a javadalmazást, monogramos borítékban. József Attilát továbbra is vendégül láttam, de pénzt már nem kapott. A két nagy K, Kosztolányi és Karinthy visszarontott a szalonomba, lehordtak, hogy épp Attilának nem adok, aki a legszegényebb köztük. Pillanat, nem annak adok, akinek akarok? – kérdeztem epésen. Megorroltak.

Most már azt hiszem, igazuk volt. Gazdag ember ne legyen kicsinyes.

Aztán a szegény Attila vonat alá vetette magát. A fasizmus meg rohamléptekkel szorította karmai közé az országot. Kilencszázharmincnyolcban újra emigráltam, mi mást tehettem? Párizs, Oxford. Ha győznek a szövetségesek, amiben most már joggal reménykedhetünk, visszatérjek-e újra, mint a föl-földobott kő? Nem lesz-e bántódásom? Jó volna egy harmadik aranykor a Pozsonyin. Talán még nem vagyok túl öreg ahhoz.

(De.)

Szegény Irén húgomat elvitték koncentrációs táborba, semmi hír róla. Ő tartotta össze a családot. Ha nem kerül elő, eztán már senki se fogja. Széthullunk, ahogyan széthullik minden, Európa köldökénél.

Lenéztek a tetőteraszról. Látták Tóth Julit és Vas Danit egy idősebb férfival. Találgatták, ki lehet az. Kádár Ákost jobban érdekelte, mint Lindát, és rá is jött. Egy író, dünnyögte, ám minthogy magyarul, a francia nő nem értette, visszahúzódott a mellvédtől, bement a szobába. Ákos követte.

Világos, gondolta Linda, Juli azért hagyott magunkra, hogy történhessen valami, mindenki erre számít, ezt várja. Csak én nem tudom, mire számítok, mit várok. Az isten szerelmére, mért jöttem ide, Budapestre? Richard Dutch- (Deutsch?-) emléktúrát akartam? Vagy komolyan azt hittem, hogy Magyarországon kezdhetnék új életet? Örökre hátrahagyva a gyerekeimet? Jó, jó, jelenleg hallani sem akarnak rólam, de ez úgyis elmúlik, megenyhülnek, és… Biztos? Igen… száz százalék! – felelte magának, a kelleténél bizonytalanabbul.

És most? – kérdezte Kádár Ákos, a zenei szakíró. A fejében Mozart d-moll zongoraversenyének sötétvörös futamai zengtek, néhány éve hallotta a Festetics-palotában, a karácsonyi koncerten. Régi vesszőparipája igazolásának vette. Bach zenéje a templomok

miatt lett olyan, amilyen, hiszen többnyire ott játszották őket. Mozart és Beethoven műveinek jelentős részén viszont átüt a paloták és színházak hangulata. Amúgy ez a zongoraverseny az elején és a végén kissé beethovenes. Mozart megérezte a jövőt.

Linda nem válaszolt. Te vagy a férfi, gondolta, noha néha úgy vélte, ez nem egészen biztos, Ákoshka inkább csak fiú. Fiúka. Ez a nemzedék mintha sosem akarna felnőni. Anyáskodjam vele? Ugyan-ugyan.

Az volt az eredeti terv, hogy a *Monsieur* fölkalauzolja a Várba, megnézik a festményeket a nagy képtárban. Linda nem akarta sürgetni. Ákos szívesebben maradt volna, beteljesíteni a közösnek hitt elvárást.

Ákos nem értette, miért gondolja Tóth Juli, hogy neki kellene kéglit biztosítania. Van énnekem lakásom. Ott talán kevesebb gátlással küzdenék.

A zene egyre tempósabban lüktetett az agyában. Így írta meg a szerző, vagy csak én gyorsítom? Vezényel Kovács László. A hallgatóság egy részének nem jutott ülőhely, a bejáratnál álltak, mintha buszra várnának. Ki zongorázott? Egy idősebb, gömbölyded asszony… hogy is hívták? – nem sikerült fölidéznie.

Volt a Budapesti Vonósokban egy magas nő, brácsás, bámulatosan szép alakú. Ákos sokszor kereste a tekintetét. Legnagyobb csodálkozására a nő vissza-visszanézett, főleg amikor a zongorista a szólókat játszotta. Meg kellett volna várni koncert után, odalépni, mondani valamit. Készült rá, de végül mégsem. Elszalasztotta. Hiába, a gyávák mindenről lemaradnak. Most is, miért teszefoszázol, ülj mellé a kanapéra, öleld át, csókold meg, gyerünk! – fogadkozott, hogy elszámol háromig, és cselekszik.

Ötig.

Tízig.

Na… akkor elindulunk? – Linda. Ákos úgy ugrott talpra, mint akit rajtakaptak valamin. Linda a terasz ajtaját kulcsra zárta, ahogyan Tóth Juli szokta, enélkül megeshet, hogy a szél belöki.

Linda hosszú lába csak úgy fért el Ákos pici kék autójának anyósülése előtt, hogy a térde a kesztyűtartó aljának préselődött. Ráadásul a kurta ruhája újra meg újra fölcsúszott a combján, hiába

húzogatta vissza, végül a tenyerével szorította oda, már csak az hiányzik, hogy a fiúka belásson, a tanga keveset takar. Vehettem volna nadrágot. De ebben a melegben… most már mindegy.

Nemzeti Galériának hívták a képtárat. Bonyolultan jutottak oda. Ákos egy széles hídon hajtott át a túloldalra, evickélt a nehézkesen haladó forgalomban, amelyre Linda ebben az órában nem számított. Itt mindig csúcs van? – kérdezte. Állandóan, ez kérlek egy világváros! – Ákos poénnak szánta, Linda azonban komolyan vette. Budapestet szebbnek találta Londonnál. A Parlamentet is monumentálisabbnak a kintinél. Emlékezett szegény Richard történelmi eszmefuttatására, Magyarország az első világháborúig nagyhatalom volt.

Amint elérték a következő díszes hidat, igazán sokat kellett várniuk, hogy behajthassanak a körforgalomba, ahol egy alagút volt, de nem abba kanyarodtak, hanem élesen jobbra, föl a meredek utcán. Ákos itt szeretett volna parkolni, nem talált helyet, magyarul mormogott, bizonyára káromkodik, gondolta Linda. Végül egy lejtő sarkán sikerült megállnia, nem száz százalékig szabályosan, az autó fele rálógott a becsíkozott területre.

Hosszas lépcsőmászással kapaszkodtak föl a várba. Kádár Ákos idegenvezető üzemmódba váltott. Mesélte a Lánchíd és az Alagút történetét, gróf Széchenyi Istvánt, az oroszlánok hiányzó – azaz nem látszó – nyelvét, amely miatt az építő a legenda szerint a Dunába vetette magát, s odaveszett. Ebből egy szó sem igaz.

Adam Clarkot Széchenyi hívta Budapestre, hogy William Tierney Clark (csak névrokon) tervei alapján megépítse a hidat. Haynau, a levert szabadságharc hóhéra avatta fel, 1849. november huszadikán. Egy hóhér? – Linda csodálkozott. Azt csak úgy mondjuk, Haynau tábornok a bécsi kormány teljhatalmú megbízottja volt, kegyetlenül kivégeztette a szabadságharc vezetőit… véreskezű hóhér, ez lett az eposzi neve… de már azelőtt bresciai hiénának nevezték, mert Lombardiában is leverte a felkelést, hasonló kíméletlenséggel… mindegy.

Micsoda okostojás, és mennyi évszámot tud, gondolta Linda, amikor a Tudományos Akadémia megalapításának részleteit is végighallgathatta. Végre fölértek, Ákoska lihegett és izzadt, újra meg

újra göndör hajába túrt, viszketett a fejbőre. Linda csak szédült egy kicsit, felszaladt az általában alacsony vérnyomása, nem tudta, hogy a dugni vágyó ifjú hím mekkora szerepet játszott ebben. Bámulták a panorámát, a Clark Ádám teret, a Lánchidat, az Akadémia épületét. Aztán megnézték a Mátyás királyról elnevezett gótikus templomot.

Ákos hirtelen belekarolt, hogy mutat valamit. Linda engedelmesen követte. Az egyik impozáns, hófehér vakolatú ódon utcában Ákos lefékezett, fölfelé szögezte az ujját. Linda csak lassan találta meg a néznivalót. Emléktábla. Először az évszámokat vette észre: 1880–1961, csak később bogarászta ki a nevet. HATVANY LAJOS. Ákoska várta a reakciót: Azt mondtad, a férjed… a volt férjed Dutch lett, a Deutschból, és ebbe a családba tartozott, a Hatvany-Deutschok közé, vagy nem? Linda sóhajtott: De, igen… ó… – már emlékezett, ide hozta őt fel Richard, amikor Budapestre jöttek. Hát persze. Kádár Ákos elégedetten mosolygott: Kérsz egy fotót vele? Linda nemet intett. És velem? Hm… veled igen – elkészült néhány *selfie*.

Újabb hosszú caplatást követően a nagy képtárhoz értek. Nemzeti Galéria. Linda hamar megtelt a festményekkel és grafikákkal. Sokkal jobban vonzotta a napfénytől vibráló világváros látképe, ráláttak a rekeszes ablakokból.

Ettek szendvicset a büfében, tűrhető, Linda kért egy pohár vörösbort, az viszont silány. Amikor kifordultak a kapun, Linda odaszaladt a bástyaszerű kőkorláthoz, sokáig gyönyörködött, kameraként forgatta a fejét jobbról balra, majd vissza.

Ákos kicsi léptekkel csalta magát egyre közelebb hozzá. Linda tudta, miben mesterkedik, de hagyta. Legyen meg az ő akarata. Essünk túl rajta.

A csók esetlen volt, orruk összeütközött. Na végre, gondolta a férfi elégedetten. *Oh well,* hagymaízűek vagyunk, gondolta a nő, de legalább mind a ketten.

Lécci, gyere le, hogy beengedj, nem nyílik a kapu, hiába nyomom a gombot! – hadarta Tóth Juli a mobiljába. Vas Dani rohant, mert a lift

bedöglött. Hármasával vette a lépcsőket. Persze mindig akkor, ha vendéget várok. Ami nincs túl gyakran.

A lány rajztáblát hozott, füles kartonmappában. Pici szalmakalap volt a fején, amilyet az idomított csacsikra adnak. Dani jókedvűen nyitotta a repedezett üvegű ajtót, színpadias főhajtással: Isten hozott! Igen, és a villamos! – Juli táncos léptekkel slisszolt be a napfényről a félhomályba, úgy szökellt a lifthez, akár egy gazella. Az sajnos nem működik, mondta Dani, közben azon tűnődött, eddig miért nem vette észre, hogy ilyen viccesen mozog ez a lány.

Nem baj, kis testmozgás jót tesz, hányadik? – Juli már szaladt fölfelé. Dani követte, kifejezetten erotikusnak találta Tóth Juli fenekének ringását, a fehér vászonruha rátapadt, láttatni engedte a valószínűleg hálószerű bugyiját. Nehezen sikerült tartani vele a tempót, Dani erőlködött, s picit megelőzte. Beszélni nem tudott, így csak mutatta, amikor fölértek az ő szintjére, hogy jobbra. Az ajtót nyitva felejtette, hiba, szoktak itt fölbukkanni besurranó tolvajok.

Juli ment előre, lerúgta szandálját az előszobában, ahogyan otthon szokta, a rajzmappát a könyvespolcnak támasztotta, s úgy nézelődött, mintha vevő volna a lakásra. Szóval, te itt! – nem fejezte be. Dani bizonytalanul bólintott: Nos, én itt, igen… foglalj helyet. Inkább még bámészkodok… ööö, dom! – szólt hátra Juli. Dani nem értette: Tessék? Szal volt egy csávóm, egy filmkritikus, mindig kijavította az ikes igéket, pedig apám szerint már a Lőrincze Lajos is megmondta, hogy kihalnak… szerintem te se tudod a Lőrinczét, túl fiatal vagy, én se tudom, csak apámtól hallottam, nyelvész volt, mindig beszélt a rádióba… ban.

Ezt is kijavította a nyelvész csávód? Eegen… szal mindig mindent ki akart javítani… az egész kapcsolatot is, addig javítgatta, míg már annyira jó lett, hogy azt se bírta, mer az meg unalmas, és tipli… szal lelépett. Nagy egy hülye lehetett, dünnyögte Dani. Nagy egy hülye volt, csak akkor… először tetszett, hogy folyton alternatív mozikba mentünk, furcsa filmekre, néha többször, mert megírta róluk, hogy mit kellett volna kijavítani bennük, érted.

Leült az IKEA fotelba: Nekem is pont ilyen van! Dani elmosolyodott: Akkor biztos tudod, hogy könnyebb beleülni, mint aztán fölállni. Vili, de egyelőre nem akarok fölállni. Kérsz valamit,

Juli? Mire gondolsz? Víz, narancslé, kávé, tea, bor, sör, unikum, konyakmeggy? Tényleg van konyakmeggy? Az az egy nincs, csak a dalban – mire befejezhette volna, Tóth Juli már rágyújtott a refrénre. Utána egy pohár vörösbort kért. Szerencsére, mert pillanatnyilag fehér nem volt Dani szűk konyhájában a szintén IKEA palacktartón. Ha Juli látná, mondhatná, hogy ő is vett olyat. Hozzáfűzhetné, hogy mi vagyunk az IKEA-nemzedék, tárgyaink nagyjából egyformák. Vajon a gondolataink is? Ez még egyeztetésre vár.

Amikor Dani behozta a palackot és két poharat egy IKEA tálcán, Tóth Juli örvendezve látta, hogy a metszett poharak szecessziósak. Nagyanyai örökség, mondta Dani gondolatolvasón. Nekik még volt ízlésük.

Mire igyunk? – Dani. A szerelemre! – a lány odacsattintotta a magáét, a vékony üvegek kecses dallamot hallattak. Aszta! – Juli fölkacagott. Ittak néhány kortyot. A lány elolvasta a címkét: A Figula pincészet dörgicsei merlot-ja, 2016. Olcsóbb borra számított. Ezt lehet a neten házhoz hozatni – így Dani. Te mindig kitalálod, mi jár a fejembe… ben?

Dani próbált valami frappánsat felelni, nem jutott eszébe semmi. Várta, hogy a lány lépjen. Arról volt szó, hogy Juli lerajzolja őt. Picikét kínos helyzet… vagy nem?

Ti hány s-sel írjátok, hogy Vas? – Juli. Eggyel. És mindig így volt? Nem, még az apám is kettővel írta, én hagytam el az egyiket, amikor még azt hittem, színész leszek. Mér adtad föl? Túl sok jó színészt láttam.

Tóth Juli értette: Szal már én is túl sok jó képet láttam ahhoz, hogy… – legyintett. Claude Monet-ról kezdett beszélni, aki valamikor a nyolcszázkilencvenes évek elején kábé harmincszor festette le a roueni székesegyházat, néha több vásznon dolgozott egyszerre, hogy megragadja a fény változását különböző napszakokban. Arcokat is így kéne, érdekes volna.

Próbáltad? – Dani. Á, nem, én sajnos inkább csak beszélek a terveimről, ahelyett, hogy megcsinálnám.

Ami azt illeti, Zsófinak pontosan ugyanez a véleménye rólam – Dani remélte, hogy Tóth Julinak az exbarátnője nem mondta el. Bár… valószínűbb, hogy igen.

Neked mit mesélt? – Dani. Hogy értve? Hát… énvelem kapcsolatban. Ja… annyi mindent, hogy… de ez nem legális kérdés, amit a barátnőnknek mesélünk a csávónkról, az *top secret*. Jó, bocs – Dani zavarba jött, jobb híján újratöltötte a poharakat. Csírio! – koccintottak megint. Ilyen zenei poharakat szeretnék, gondolta a lány. Fejembe fog szállni, gondolta a fiú.

Hallgattak egy verset. A fiú levette a szemüvegét, játszott a szárával. A lány előhúzta a mappából a rajztábláját, kinyitotta a színes krétákat tartalmazó méregdrága fadobozt, amit ő soha nem vett volna meg, az apjától kapta huszonötödik születésnapjára. Negyedszázad, negyedszázad! – így az apja.

A lehető legvastagabb, szabálytalan szegélyű lapokat szerette, amelyeket tulajdonképp festéshez gyártottak, ő rajzolt rájuk szénnel vagy krétával, s a legvégén kicsit beletemperázott, néha csak egy-két színnel. Az ilyesfajta művészpapír szivacsként szívta magába a festéket, nem lehet tudni, pontosan milyen lesz, csak néhány perc múltán. Ezt hívták tóthjuli-stílusnak. Egyelőre csak ketten hívták így, az apja és ő. Minden kezdet nehéz.

Akkor most ne mozogjak, gondolta Dani. Biztos majd szól, milyen pózba merevedjem.

A lány nekilátott, krétája úgy percegett a rajzlapon, mint ódon gerendákban a szú. A fiú jobb híján a lány testét fürkészte. Nincs rajta melltartó… izgi. A bimbók kiszögelltek a vásznon át. Idáig föl se tűnt, hogy egész jó az alakja.

Szép, romlatlan arc, gondolta a lány. Szemüveg nélkül nagyobb a szeme. Elég izmos test, kis pocival. Milyen lehet pucéran? – próbálta elképzelni. Zsófi nem mesélt erről. Na, hagyd abba, megkívánod, s kész a baj. Köreinkben az a szabály, hogy az exekkel se szabad kavarni. Pedig elég hülyeség, ha neked már nem kell, tőlem mér irigyled? És meddig tart a tilalom? Egy év? Három? Mindegy, mindegy, szal ez nincs, lapozzunk – közben a fiú combját próbálta megeleveníteni, a nadrág ráncaival kínlódott. Azon kapta magát, hogy újra meg újra odatéved a szeme. Pontosan ODA.

Hú de néz, gondolta a fiú, és milyen szexi a szája, ahogyan csücsörít. Ne… ne!

Igyekezett lazán ülni, instrukciók híján inkább az ablakon bámult ki, a szobából alig látszott a Duna. A konyhaablakból szokta nézni. Sosem unt rá. Agyában Latinovits hangján szólalt meg a nagy költő: *A Dunának, mely mult, jelen s jövendő, / egymást ölelik lágy hullámai. / A harcot, amelyet őseink vivtak, / békévé oldja az emlékezés / s rendezni végre közös dolgainkat, / ez a mi munkánk, és nem is kevés.*

Te jó világ, föláll a… hm – a lány elpirult. Legokosabb, ha észre se veszem. Könnyebb a nőknek, ő nem látja, hogy én meg… szal… nedves lettem. Szal csak azért, mert már olyan rég volt, hogy… sajnos.

A fiú összeszorította a két combját. Tök ciki, hogy feláll, gyorsan valami undorítóra kell gondolnom. A kukákra, amelyekből kibuggyan a szemét, sok szarházi lakó mellé is önti. *A rakodópart alsó kövén ültem, / néztem, hogy úszik el a dinnyehéj* – ezt már a gimnáziumi magyartanára skandálta, olyan melodramatikusan, ahogyan élt és beszélt. Négyest adott az a barom negyedik év végén, csak hogy kicsesszen velem, pedig tudta, hogy a bölcsészkarra felvételizem. Mégis bejutottam, hahaha.

A lány csak rajzolt, a keze önműködött. Mit szólna ez a srác, ha megkérném, vetkőzzön le, hadd készüljön róla akt is. Á… úgyse merem… ő se meri… a gyávák nem kerülnek ilyen sikamlós helyzetbe.

Lágyak a kontúrok, akármit rajzolok vagy festek, gondolta Tóth Juli, és ez nem biztos, hogy jó. Másképp mutatja magát az arc, a táj, a ház, függően a fényviszonyoktól, az időjárástól, a napszaktól és az évszaktól. Miért akarok mindent lágyítani, mint apám a csapvizet? Ez a becsípődése, nekem is adott egy kütyüt, amit a csőre kell szerelni. De már rég tönkrement az izéje… szűrője vagy mije.

Újra lent ült a kávéház teraszán a mappájával és egy kis doboz szénnel. Annyira idegesítette a francia nő, hogy képtelen volt fönt maradni a lakásában. Te jó világ, néhány napra hívtam, s már

majdnem egy hete van nálam, ami kisebb baj, mint az, hogy nem nyilatkozik, mi a terve, meddig óhajtja kihasználni a vendégszeretetemet. Szal a lágyszívűségem… hah, lehet, hogy azért lágyítok mindent, ami a szemem elé kerül, mert én vagyok túl lágy? Magamhoz alakítanám a mikrokozmoszt, amiben élek? Jaj, ezen még gondolkodnom kéne. Addig is rajzolok valamit, lágy kontúrok nélkül, önpedagógiából.

Ölébe vette az A/4-es csíptetős táblát, nekilátott, hogy papírra tegye a házat, körülbelül ötvenedszer. Ha megéri, hogy kiállítást rendeznek neki, Monet-t majmolva rakhatja egymás mellé ezeket, viszont jó volna néhányba beleszínezni festékkel vagy krétával. Nem lehet csupa fekete-fehér.

Most alulnézetből. Az épület innen picit erődjellegű, a fölénk hajló perem miatt. Az ég gomolyog odafenn, mint a forrásba kezdő víz, ezt kéne visszaadni valahogy, talán majd szürkéskék festékkel, utólag. Átrepül a képmezőn egy madár, ez esetleg Picasso-féle békegalamb lehetne mint idézet. *Hommage*. Mácsai bácsi szeretett ilyesmit csinálni, belevarázsolta a bombatalálat érte házba a reneszánsz angyalkát. *Röneszansz*. Te jó világ, már a szavakat is franciásan mondom, tuti, hogy Linda miatt.

Mácsai bácsi le-lejárt abba a rajzkörbe, ahová Linda beiratkozott, a Mester haverja volt, talán együtt végezték a főiskolát, Tóth Juli erre már nem emlékszik. Arra igen, hogy a Mester nagy erőbedobással rá akarta beszélni, jegyezze a munkáit Tóth Júliaként, mert a Juli parasztos. Nem baj, Tóth Juli, és kész!

A nevem is, hej, parasztos, de én nem szégyellem. Na ez a *János vitéz,* Petőfit átírta operetté Heltai Jenő… lehet, hogy ebben a házban?

Minek dumál az, aki nem vitte semmire a művészetben, s abban éli ki magát tanárként, hogy Mesternek szólíttatja magát, nagy M-mel? Hülye alak. De szabadkézi rajzban tudott valamit. Mégse volt kiállítása időtlen idők óta, talán soha. Mácsai szuperrealizmusát viszont imádták az újgazdagok, sikk volt beszerezni a kisebb – olcsóbb – képeit. Meghalt már… asszem. Biztos az ő fia a színész… nem tom.

Különben hagyjad te lógva Picassót, a te stílusod a Klimt–Schiele-vonal. Ha van stílusod neked egyáltalán. Többet kéne festened. És mehetnél újra Bécsbe, végignézni a képeiket a Leopoldban. Kikunyerbálhatnád apádnál, hogy vigyen el. Legutóbb is vele jártál ott. Bár apád unta a múzeumot, szolgálatkészen ügetett utánad a finoman percegő parkettán. Ennyit megtehet a lányáért. Ha nem áll rá, még mindig ott a gyorsvonat, egész olcsó.

Lassan életre kelt a ház, a madár mégis picassós lett, sebaj. Tóth Juli hirtelen ötlettel keretfélét csinált, mintha egy rajztáblán látnánk mindezt az odaerősített papíron. Kép a képben. Sokak által használt megoldás, de ehhez illett. Rövid habozás után a saját kezét is odabiggyesztette a jobb alsó sarokba, amint a szénnel vonalat húz.

Elégedetten szemlélte, tervezgette, hová fest majd bele. Törölte az ujjai közül a szenet, s ecsetet rajzolt oda, majd kell egy színes csík, amit húz éppen. Cím: *Dunaház, alunézetből*. Vagy legyen inkább *Dumaház?* Majd meglátjuk. Ez mindenesetre önálló kép lesz, nem való a sorozatba, amelyben kissé távolabbról ábrázolta az épület mindhárom *façade*-ját. Legtöbbször a délit, ahová a terasza nyílt, értelemszerűen azon tomboltak legélénkebben a napközepi fények.

Eszébe jutott, hogy egyszer le kéne rajzolnia Lindát és Ákoskát, ahogyan itt pusmognak a kávéházban. Kint vagy bent. Akkor már Danit is velük. Plusz még én… ahogyan éppen rajzolom őket. Hm… a szomszédos asztalhoz Zsófit, aki féltékenyen figyel, szeretne átülni, de… szal vergődik magában. Tuti megcsinálom. Jellemábrázolás két dimenzióban… az az erősségem, mondta a Mester. Attól, hogy nem vitte sokra, még fején találhatja a szöget… néha.

Bátor megoldás volna, ha Danit meztelenül tenném oda. Van egy cseh fotós, az csinál ilyen képeket.

Nem mertem megkérni aktra… gátlásaim győztek. Mindig ők győznek. Az se biztos, hogy megtette volna, ő is elég félénk. Pont az tetszik benne. Elegem van a bátor csávókból, akik előbb lőnek, aztán köszönnek. Nekem ilyenek jutottak. Durvák, erőszakosak… sokáig azt hittem, tűrni kell, ha kicsit verekedősek. Zsófi nyitotta föl a

szemem. Azóta rögtön szakítok, ha valaki kezet emel rám… és nincs is pasim.

Zsófi szerint inkább fogadjam el magyarázatul: egyszerűen pechem volt. PECHEM VAN.

Attól, hogy elfogadom, még ugyanolyan szar. *Plus ça change, plus ça la même merde,* így a franciák, ezt Ákostól hallottam. Szal hogy minél inkább változik, annál inkább ugyanaz a szar. Igen, *yes, oui.*

E pillanatban fölfogta, hogy három asztallal odébb róla beszélgetnek. Odasandított. Két idős nő. Nénik. Parasztasszonynak öltözve. Nédda má, rajzolja a csaj a házat, mi a jó francnak? – az egyik. Csak azér, mer biztos ingatlanos, annyi most má az ingatlanos, mint Dunába a hal, azok rabolják le az egész várost! – a másik. Ugyan má, miket beszélsz, a bibsik rabolják le, a Gyurcsán meg a Soros! Azok is, meg plusz az ingatlanosok, veszik az elegántos lakásokat, mint a cukrot, semmi se drága nekik, mer má összerabolták az isten pénzit! Naon jól mondod, Erzsikém, szerintem ez a csaj is bibsi, de minek jöttünk ide, ez egy bibsi környék! Azér jöttünk, mer lakást akarunk venni, csak nem annyiért, amennyiért a Zsolti mutatta a kétszobásat, annak sincs ki mind a négy kereke, hetvenöt milla két kis lyukért?! Igen, és lehet, hogy a Zsolti is bibsi, ha egyszer itt irodázik?!

Tóth Juli fölpattant, rajztáblája lehullott az öléből, számára idegenül éles hangon kezdett rikácsolni: Ne zsidózzanak itt, jó? ahonnan annyi szerencsétlent vittek a partra, hogy belőjék őket a folyóba! én különben se zsidó vagyok, hanem Tóth!!!

Dermedt csönd lett a teraszon és odabenn a közeli asztaloknál, a földbe eresztett üvegablakok résein minden behallatszott. Jött egy pincér, de fogalma se volt, mit kéne tennie. Hatásszünet után az egyik öregasszony: Aszongya a csaj, hogy tót! Mire a másik: Inkább cigánynak látszik!

Ha nem fogják be, rendőrt hívok! – visította ő. Csak nyugalom, mondta a pincér, aki már ismerte, ne törődjél a két agyhalottal. Mire az egyik öregasszony: Erzsikém, minket itt sértegetnek! fizetek! de borravalót egy kanyi fillért se adok!

Tóth Juli fölragadta a holmiját, elrohant. Megkerülte a sarkot, úgy menekült a bejárathoz, mintha üldöznék. Idióta vagyok… két hülye

nyanya miatt… ki se fizettem a limonádém. Majd legközelebb. Nyitotta a kaput a kóddal, nyargalt a liftekhez, nyomta a gombot. Amikor a fülkébe lépett, érezte, zihál a felháborodástól. Ide süllyedtünk, ilyen feneketlen ostobaságba! Szal csak elfutni lehet, az meg milyen már!

Bazmeg, bazmeg – ismételgette félhangosan. Hogy a pébe lehetséges, hogy ilyen vén banyák, akik sztem javába éltek negyvennégybe, ezt higgyék, ezt mondják?! még jó, hogy nem akarnak rögtön elgázosítani minden zsidót! ha mégis, akkor kúrvanyjuk, kúrvanyjuk, büdös kúrvanyjuk! és akkor zsidó vagyok! hiába nincs bennem zsidó vér!

Szal amennyire tudom. Apai ág Tóthok, Pécelről, anyai ág nádudvariak, Erdélyből, de sose veheted biztosra, akkora a keveredés.

A tetves banyák bírják leszarni, hogy a rohadt nácik csecsemőket dobtak a tűzbe, fiatal lányokat és gyerekeket küldtek a gázba – Tóth Juli, ha erre gondolt, nyomban kiültek a könnyek a szempilláira. Miért vagy erre ilyen érzékeny? – kérdezte az apja. Te viszont miért nem, amikor a barátaid közt sok a másodgenerációs holokausztos? Igazad van, de ami volt, az volt, hiába nyimvorgok rajta, senkit se támaszthatok fel, ugyebár.

Nyimvorog… Az apád jellegzetes szókészlete figyelemre méltó, ezt Zsófi mondta. Aki egyszer részegen bevallotta, hogy neki tulképp tetszik az apám. Ne őrülj meg… az apád lehetne, ugyebár!

Tóth Juli az ajkába mélyesztette a fogsorát. Milyen volna, ha apa és Zsófi járnának? A barátnő átváltozna mostohaanyává. Na neee.

* * * * *

Most a helyzet végképp tarthatatlanná és tűrhetetlenné vált, írta Raoul Wallenberg a svéd külügyminisztériumnak, kétszeresen titkosított távmondatban. Segítséget kért, egy, de inkább két új munkatársra volna szüksége, és mindenekelőtt pénzre, amellyel lefizethet hivatalnokokat és nyilasokat. Továbbá jó volna, ha Vilmos Langfeldert rendes állományba vehetné sofőrjeként. Jelenleg többé-kevésbé szívességszerűen fuvarozza őt nap nap után, cserébe a fényképes, német–magyar nyelven kiállított *Schutzpass*ért, amely mentesítette a sárga csillag viselése alól. Wallenberg küldött Vilmos családtagjainak is. Emellett lakhatást biztosított szolgálatkész sofőrjének a Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesületének székházában, a Jókai utca 4.-ben. Langfelder Vilmos később, október közepén átköltözhetett az Üllői út 2–4. szám alá, ahol a svéd diplomáciai testület újabb helyiségeket bérelt.

Langfelder kiváló németnyelv-tudásának és megbízható autóvezetési rutinjának köszönhette, hogy Raoul Wallenberg belső emberei közé került. A svéd követségi titkár azt is nagyra értékelte, hogy Vilmos tartotta a száját, ha megkérték. Szófukar, öltözködésére sokat adó embernek bizonyult, veszélyes helyzetekben se csúszott a szíve a nadrágjába.

Wallenberg jegyzeteket írt a noteszába gyorsírással mindarról, amit Budapesten sikerült megtennie a zsidók mentése érdekében. Sajnálta, hogy túl későn érkezett Magyarországra, amikor a vidék zsidóságát már szinte teljes egészében elindították a haláltáborokba, elsősorban Auschwitzba. A fővárosiak hasonlóan kegyetlen deportálását lassíthatta csak. Néha átfutott a fején, hogy majd a háború után a notesza tartalmából könyvet írhat. Most semmi effélére nem jutott ideje.

Tegnap is kora hajnaltól az éjszaka sűrűjéig talpon volt. Hírt kapott, hogy a csendőrök ismét összeszedik a svéd, svájci vagy más mentességgel rendelkezőket, s katonai oszlopokban terelik őket az

óbudai téglagyárba, illetve közvetlenül a Józsefvárosi pályaudvarra. Meg se reggelizett, hívatta Vilmost, aki perceken belül előállt az AY 152 forgalmi rendszámú Studebakerrel.

A téglagyárban Wallenberg – Vilmos tolmácsolásával – követelte, hogy haladéktalanul bocsássák szabadon *az ő zsidóit*. Aki bármilyen svéd mentességre utaló iratot fölmutatott, arról Wallenberg habozás nélkül kijelentette, hogy az övé, és a papírja hiteles. Gyerekeket lökdösött oda ezekhez az emberekhez, azt súgva németül, hogy hozzátartozók. Néha az ostoba szülők rángatták vissza a fiaikat és lányaikat, ettől Langfeldernek könny szökött a szemébe. Hátat fordított, hogy a csendőrök észre ne vegyék.

Wallenberg tudta, már nem sokáig ügyködhet szabadon, a berlini külügyi hivatal, amely Hitler külügyminisztériumaként működött, hivatalos jegyzéket küldött Magyarországra, nyomatékosan kijelentve, hogy a svéd követségnek a zsidó ügyekbe való beavatkozása jogtalan. Arról is hírt kapott, hogy Eichmann, aki ezeket a gyalogmeneteket kitalálta, tombolt: Puszta kezemmel ölöm meg Wallenberget, a magyar zsidóknak ezt a kutyáját!

Rászokott, hogy lehetőleg mindig másutt töltse az éjszakát, Langfelderrel együtt. Szoros barátokká tette őket a közös ügy, a veszély és az elhivatottság. Néha a Pozsonyi út 40.-ben aludtak, a védett házban, ahol Carl Lutz bérelt egy lakást, ideiglenes búvóhelyül a rászorulóknak. Olykor-olykor Lutz is küldött embereket a Jókai utcába és az Üllői útra, Wallenbergék mindig befogadták őket, néha annak ellenére, hogy több családot kellett bezsúfolni kisebb szobákba. A jövevények azzal a megbeszélt jelszóval kopogtattak be: *Pro tempore*. Wallenberg és Carl Lutz biztosra vette, hogy a háborúnak most már napokon – legföljebb heteken – belül vége, így tényleg csak átmenetileg van szükség a rejtekhelyekre.

Ha a Pozsonyi 40.-ben éjszakáztak, Raoul Wallenbergnek eszébe jutott, hogy valakinek azt ígérte, szól Carl Lutznak, nyilváníttassa svájci háznak a 38.-at is, de erre sose jutott ideje, örökké fontosabb küldetése akadt. Mint az ő közbenjárására létrejött 701. számú idegengyűjtő század megmentése. Amelynek tagjait az Aréna úti zsinagógában szállásolták el, azt hitték, biztonságos. De váratlanul rajtuk ütöttek a nyilasok. Wallenberg a helyszínre sietett, azt

hazudta, hogy már értesítette a belügyet, hamarosan csendőrszázad érkezik ide, és érvényt szerez a nemzetközi egyezményeknek. A fegyveresek orra előtt terelte vissza az embereket a zsinagógába.

A sikeres akció után az egyik kiszabadított zsidó megszólította a Pozsonyi úton, tört németséggel: Herr Wallenberg, mit szeretne, hol állítsuk föl a szobrát? Ő pedig a ködgomolyos parkra mutatott: Itt jó helye volna!

Langfelder nevetett, s lefényképezte őket. Az az ember is nevetett, és Wallenberg velük. Adódnak azért víg pillanatok a legvészesebb napokban, gondolta elégedetten. Az illető kérte, hogy kaphasson a képből, mondta a nevét. Langfelder megígérte, hogy a háború után leadja majd itt a kávéházban, a béke első napján. Hatkor vagy fél hétkor? – így a férfi. Ezt nem értették, de úgy tettek, mintha. Nagyon hamar vége lesz, gondolta Wallenberg, rohamosan közelednek az oroszok.

Meglátogatta az építészmérnököt, aki ezeket a házakat tervezte, és már kapott tőle menleveleket. A portás, ahogyan máskor is, megállította, s föltelefonált. Nagy a szigor, gondolta Raoul Wallenberg. Valószínű, hogy ez az alak is besúg a nyilasoknak. Szokás az itt a gondnokok és házmesterek körében, mert mind haragszik a lakókra. Tűnődött, vajon Svédországban is így volna-e, ha.

Ha… ez egy szörnyen nehéz *ha*. De csak úgy érdemes élni, hogy hiszünk a humanizmusban, a demokráciában, a szabadság-egyenlőség-testvériségben, meg az… izé… legfőképp abban, hogy emberek maradhatunk az embertelenségben.

***Ma**demoiselle,* ne kiabálj velem! – kérte Linda Chloét a telefonban. De a lánya nem törődött ezzel, bömbölte tovább a magáét, ismételgetve a fontosabb szemrehányásokat. Hogyan hagyhatta cserben az ikerlányait? pénz és útmutatás nélkül! le sem ült velük, szóba sem állt velük, csak simán kitűnt a képből! elárulná végre, hogy van-e bármilyen terve a jövőre?

Linda hiába igyekezett megszólalni, amikor csönd lett – pontosabban már csak Chloé szaggatott lélegzetvételét közvetítette az ezüstszínű iPhone –, nem jöttek szavak a torkából, annyira kiszáradt. Ivott egy korty ásványvizet, és szomorú barna hangon: Bocsáss meg, Chloé, teljesen igazad van… összezavarodtam, elment az eszem, azt hiszem… Azt hiszed? – vágott bele a lánya. Nem, tudom… most már… ott van veled Fleur is? Persze, hol volna, az isten szerelmére! Jó… szia, Fleur, drágám, örülök, hogy… bocsánatot kérek tőled is… minden rendben?

Fleur visított: Szart! semmi nincs rendben! – a legdurvább káromkodások következtek, amelyek csak léteznek a francia nyelvben. Lindának eszébe jutott, hogy szegény Richard többször magyarázta, mindez kismiska a magyar szitkozódás hihetetlen gazdagságához képest. Linda néhányra emlékezett. *Bosza mega kurvó iszten!* – remélte, megnevetteti a lányait, gyerekkorukban ők is megtanulták.

Tóth Juli erre odanézett. Linda mutatta, hogy telefonál, próbálta mozdulatokkal előadni, hálás volna, ha Juli kimenne a szobából a teraszra. Tóth Juli váratlanul fölkapta a vizet: Mi a lófranc, nem az van, hogy ez itt az én lakásom? nem az van, hogy csak én küldhetlek ki, te nem? mégis mit képzelsz? – indulatrohamában elfeledte, hogy a vendége nem beszél magyarul, hiába ismer káromkodásokat. Ákoska is megéri a pénzét, hogy ilyeneket tanít neki. De fölösleges lett volna elmondania angolul, Linda pontosan értette a lényeget, elnézést kérő mozdulattal ő húzódott ki a tetőteraszra.

Szerény felhőket sepregetett a szél az égen, odalenn pedig forgatott mindent, amit föl bírt emelni, falevelet, papírdarabot, ökörnyálat. Linda a kőpárkányra könyökölt, lenézett a kávéház szabadtéri asztalaira, a napernyők zárva, tisztán kivehette az ott ülők feje búbját, hátát, hasát, végtagjait. Ellenállhatatlan vágyat érzett egy erős kávé iránt, ma reggel még nem ittak, ha a magyar lány nem kínálta, ő nem kért semmit. Érzékelte, hogy már az agyára megy Tóth Julinak, de ez volt az első eset, hogy az ingerülten szólt hozzá. Mennem kell innét, mihamarább. Talán a telefonálás után azonnal.

Nem szabad haragudnom rá, én hoztam kényelmetlen helyzetbe. Meg persze magamat is.

Mindeközben Fleur Dél-Franciaországból követelte, hogy az anyjuk szedje össze magát, de rögtön, térjen vissza, a többit majd megbeszélik élőszóban. Ő mindenre alázatosan igent mondott. Ki időt nyer, életet nyer. Bontotta a vonalat. Gyűjtötte az erőt, hogy bemenjen a magyar lányhoz, s négykézlábra ereszkedve kérje bocsánatát. Vett néhány mély levegőt a jógaórákon tanult nádlégzéssel, bár ahhoz inkább le kéne ülnie.

Amikor a szobába lépett, megbotlott a magas küszöbben, s zuhant, az asztal peremébe kapaszkodva sikerült visszanyernie az egyensúlyát. Upsz! – sóhajtott, nyitotta a száját, hogy belefogjon, ám Tóth Juli ugyanakkor szólalt meg: Bocsáss meg nekem! – mondták egyszerre, ő franciául, Juli angolul.

Ezután mindketten magyarázkodtak. Tóth Juli kezdődő havi nehéz napjaival magyarázta idegességét és túlérzékenységét. Linda heves önváddal fejtette ki, sajnálja, hogy vendéglátója nyakára telepedett, ő tényleg csak egy-két napra gondolt, most viszont már a második hét elején járnak, sajnálja, túl kicsi élettér ez kettőnek, még ma veszi a sátorfáját. Azért annyira nem kicsi, vetette ellene Tóth Juli, mi itt Magyarországon hozzászoktunk, hogy összeszoruljunk.

Linda másodszor és harmadszor is bocsánatot kért, fahangjától Tóth Juli újra dühbe gurult: Nem gondolod te komolyan, csak kerülni akarod a konfliktust, de ha kerülöd, megnő, ennyit se tudsz? Lindának ettől tátva maradt a szája: Most mi bajod van, már elnézést kértem! Tóth Juli újra dühbe gurult: Jól van, Linda, megmondom én, mi a bajom, az, hogy játszod itt a szerencsétlen talajvesztett középkorú nőt (e döfés Linda szívébe talált), pedig mindannyian úgy ugrálunk, ahogyan te fütyülsz, Ákoskát totál bepörgetted, az a szegény srác se lát, se hall, közben még le se feküdtél vele! Zsüli, ehhez semmi közöd! – Linda, színtelen hangon. Tényleg? semmi közöm? de te elhúzod a csíkot, vissza Angliába vagy Franciaországba, vagy a fene tudja, hová, mi meg itt maradunk a bajunkban!

Tóth Juli éles hangszínétől Linda szája késvágássá préselődött, mielőtt közbevágott: Søren Kierkegaard, nem biztos, hogy így kell

ejteni, azt írja: *Nem művészet elcsábítani egy leányt, de szerencse olyat találni, akit érdemes elcsábítani,* ez fiúra is érvényes, érted? erről van szó… *Vagy-vagy*.

Hogyhogy vagy-vagy? – Tóth Juli, indulatosan. *Well,* ez a könyvnek a címe, a Kierkegaard-é, tartok tőle, hogy Ákoskát nem érdemes elcsábítani, ha úgyse maradok itt, hanem visszavonaglok Angliába vagy Franciaországba vagy a fene tudja, hová, ti meg itt maradtok a bajotokban! – akaratlanul is utánozta picit Tóth Juli hangsúlyait, ami olaj volt a tűzre.

Baszódjál meg, Linda, oké? baszódjál te meg! mi a faszért sír a szád? mi a te problémád egyáltalán? szerelmi csalódás? te jó világ! vedd tudomásul, hogy nekem az az alapeset! a *default!* engem elhagyott életem szerelme egy felfújt mellű kozmetikusnőért! neked legalább van két lányod, nekem senkim sincs! valszeg gyerekem se lehet, tudjad meg, és örökbe se fogadhatok, mert ahhoz is férj kell! mindenhez férj kell! a kurvaistenit!!!

Egek, most meg akarsz ütni? – Linda közelebb hajolt: Tessék, csak rajta, légy a vendégem!

Tóth Juli lehiggadt, úgy csukódott össze, mint a colstok, a kék mintás IKEA szőnyegre huppant: Mér ütnék? attól semmi nem lesz jobb, se neked, se nekem… nagyon el vagy te kényeztetve, Linda Roman! – sírt, hang és könny nélkül, görcsösen rázkódott a válla.

Linda egy darabig várt, aztán összeszedegette a holmiját, bepakolt a gurulós bőröndbe és a fekete *Super Dry* hátizsákba. Remélte, hogy mire elkészül, a magyar lány megnyugszik, föltápászkodik. Nehezen sikerült a cipzárt végighúznia a bőröndön, mintha a cuccai kövérebbek volnának most, ami ugye képtelenség. Az előszobába vitte mindenét, csak a csíkos tárcáját tartotta magánál. Visszalépett Tóth Julihoz: Akkor én most… minden köszönök, és ha szabad, beszállnék a költségekbe! – nyitotta a tárca patentos rekeszét. Ne, ezt ne, szia, jó utat! – Tóth Juli oda se fordult.

Au revoir! – Linda rejtélyes okból fontosnak érezte, hogy angolos távozásakor franciául köszönjön el. Bár nem akarta, becsapta az ajtót, durr. Lehet, hogy a huzat volt.

Megállni nehezebb ebben a városban, mint haladni, pedig az se könnyű, morogta Vas Dani a Bimbó út elején. Errefelé szinte lehetetlen. Úgy tíz éve többször járt itt, a túloldalon, a 3.-ban volt a magyar antropozófusok székháza. Akkoriban sokat olvasott Török Sándor könyveiből. Kádár Ákos hívta föl rá a figyelmét, hogy Török volt a magyar antropozófusok vezéralakja. Dani így jutott el Rudolf Steiner filozófiájához. Steiner szerint Johann Wolfgang von Goethe volt e hitrendszer első gondolkodója.

Dani nem tudta eldönteni, képes-e vallani az eszméiket. Az alaptétel tetszett neki: minden ember és nemzet mögött áll egy arkangyal, a hierarchia végén ott az Úristen. Török Sándor e körökben népszerű kijelentése is a szívébe talált: Mi nem a legfejlettebb majmok vagyunk, hanem a legkisebb istenek. Jólesett ebbe kapaszkodnia nehéz pillanatokban, amikor önmagát legeslegkisebb majomnak érezte. Egy pigmeus bonobónak.

A Bimbó út 4.-ben volt dolga, ahol féltucatnyi ügyvéd irodázott. A betéti társaságát a könyvelő javaslatára át akarta alakítani egyszemélyes káeftévé, amihez ebben járatos ügyvédre van szükség. Ákos ajánlotta a kedves, kék szemű nőt, aki a válását bonyolította.

Hepp! – a kanyarnál egy autó kifordult az úttestre festett vonalak közül, Dani boldogan odagördült a helyére, mely akkora volt, hogy orral is sikerült beállnia. Hú, mákom van! istenem, ha minden így sikerülne!

Elindította a parkolást a telefonjával. Nyomatékosan figyelmeztette önmagát, hogy ne feledje majd lemondani távozáskor, ahogyan szokta.

A jobb napokat látott villaszerű épület kerti kapujánál tartott egy darabig, mire a cégtáblaerdőben rátalált a megfelelőre, benyomta a kaputelefonon a kiírt kódot. Zürrögve tárult a rácsos, valaha zöldre festett vasajtó. Odabenn újabb kaputelefon, ismét kellett a négyjegyű szám. Ugyanolyan zürrögés, győzelem, bejutott. E pillanatban csilingelt a mobilja, a füléhez emelte. Szia, Dani, Juli vagyok, Tóth Juli.

My name is Bond, James Bond, gondolta ő, de megtartotta magának: Juli, figyelj csak, ügyvédhez jöttem, utána visszahívlak,

cirka félóra, max háromnegyed, képzeld, van itt egy emléktábla, *E házban élt 1929–1944 között Heltai Jenő író, s itt alkotta 1936-ban fő művét, A néma leventét,* mit szólsz te ehhez? Juli őrizte a csöndet, aztán: Szal hívj akkor, ha végeztél, csákány! – bontotta a vonalat.

Vas Dani elbizonytalanodott, talán rosszul emlékszik, de mintha szó lett volna arról, hogy a Pozsonyin a háború után abban a házban élt Heltai, ahol Tóth Juli. Igen-igen, emléktábla van ott is. Dani olvasta valahol, hogy a szomorú költő éppenséggel franciás humorú ember volt, s a barátai Jánosnak hívták. Talán a *János vitéz* miatt? Az operetthez ő írta a verseket. *Kék tó, tiszta tó, melyből az élet tüze árad!* Vízből a tűz? Hm.

Néma leventének az anyja sem érti szavát, gondolta, miközben fölszaladt a lépcsőn az elsőre. A tágra nyílt ajtóban várt rá a kék szemű ügyvédnő.

Igyekezett a lehető leggyorsabban végezni, hogy visszahívhassa Tóth Julit. Nem értette, miért lett olyan izgatott a lány hangjától. Nyugi már, ismételgette magában, míg gépiesen válaszolgatott az ügyvédnő szakszerű kérdéseire, s átadta a *Bt.* feliratú dossziéból az aláírási címpéldányt, az utolsó végzést és a nemrég módosított társasági szerződést. Akkor vette be Zsófit kültagnak, a meghalt anyja helyére. Most meg szeretné kitenni. Miért? – az ügyvédnő. Mert már nem vagyunk olyanba! Aha… értem.

Én nem, gondolta Dani. Zsófit sem értem. Magamat pláne nem. Tóth Julit sem, hiszen mi tabu volnánk egymásnak, az excsajom bizalmas barátnője… szal ez gáz, szupergáz.

Ügetett vissza az autójához, és hívta Tóth Julit. A beszélgetés közepén ült be a kocsiba, fél kézzel intézve mindent. A lány akadozva előadta, hogy kényes és kínos, de megengedné-e őneki Vas Dani, hogy aktot is készítsen róla, arra olyan ritkán van módja. Hát… hm… ööö…

Nyugodtan mondj nemet! – Juli. Nem tudom, hogy… talán rá tudsz venni… de csak akkor, ha én meg lefotózhatlak. Juli zavarba jött: Szal… úgy érted, meztelenül? Nos, előbb ruhában, de utána… hát… ha már, akkor legyen egyenlőség! – nyögte ki. És szabadság és testvériség! – fűzte hozzá a lány, mintha énekelne.

A parkolás törlése éppúgy feledésbe merült, mint Heltai Jenő néma leventéstül.

Megint itt… a Duna kávéház a kezdet és a vég. Búcsúebéd vagy búcsúvacsora szokott lenni, de búcsúreggeli… *Farewell breakfast*. Franciául *petit déjeuner d'adieu*. Akkor már inkább angolul.

Linda a teraszon ült le, a ház túlsó sarkánál. Ugyanaz a pincér volt szolgálatban, aki legelőször, nyilván nem tanult meg angolul azóta. Linda tűrhető magyar kiejtéssel kért hortobagi palatsintát, s okulva a múltból, egj pohár vörösbor, Bordeaux, ha van. A pincér mutatta az elegáns nyomtatású itallapot, kétféle bordeaux-i közül lehet választani. Kulturált kis ország ez.

Élvezhetnéd, ha nem rostokolnál itt ugyanolyan tanácstalanul, mint amikor megérkeztél. Adtál egy pofont a szarnak, végzet asszonya! A szemétláda Jean-Paul de La Verde hívta így. Pedig én csak saját végzetemen dolgozom, nem másokén. Na jó – rákapcsolódott a kávéház wifijére, próbált repjegyet szerezni aznapra Nice-be vagy Cannes-ba. Ahová mehet fapadossal, átszállás nélkül.

Te mit csinálsz itt?

Linda fölnézett a telefonjáról. Vas Dani állt az úttesten. Linda megfontolta a választ: Ami azt illeti… szomorkodom… hát te? Én a barátoddal… a barátommal találkozom. Ákoshkával? Pontosan… te is őrá vársz? Nem, én… – Linda lábizmai megfeszültek, úgy kellett visszatartania magát, hogy ne ugorjon föl, s meneküljön az erdő sűrűjébe, mint vadász elől az őz. Dani letelepedett az asztalhoz: Ha nem bánod, megvárom itt… hogy vagy?

Erre mit felelhetne az ember lánya? *Fucking good,* gondolta. Baj van? – Dani. Csak az van, gondolta Linda, nem érzett elegendő erőt, hogy belefogjon. Pörgette tovább a jegyvásárlást a *Wizzair.com*on. Aznapra vett jegy rohadt drága. Nem biztos, hogy van annyi euró a kártyáján. *Priority*t vennie kell, különben nem viheti föl a gurulós

bőröndöt, feladni még többe kerül. Az élet nem rózsaágy, drágaságom, dünnyögte.

Linda, Linda! – Kádár Ákos futott be, megbotlott a járdaszélben, szupergyors motorcsónak módjára érkezett az asztalhoz, négykézlábra. Föltápászkodott, a Dani melletti székre rogyott. Alaposan beüthette a térdét, de nem mutatta, boldogan vigyorgott: De jó, hogy itt vagy, már kerestelek, nem hívtál vissza. Linda sejtelmesen hallgatott. Ákos nem bírta a csönd feszültségét: Mi a helyzet? *Well,* én… utazom haza, Tóth Juli kitette a szűröm, és a lányaim is követelik, hogy… szóval, a sorompók lezárultak, így hát… – elhallgatott.

Kitette a szűröd? – Ákos és Dani, kánonban. Igen, érthető, túl pici a lakása, visszaéltem a… – hamarjában nem találta a megfelelő szót.

Búcsú nélkül szeretted… akartad? – Ákos, mélységes szomorúsággal. Dehogy… ez a búcsúregge… link! – rögtönözte Linda. Csakhogy én nem kaptam meghívást! Igaz, mert… szóval én tudtam, hogy idejössz. Honnan? – Ákos egy szavát se hitte. Linda Dani felé intett a szemével, benne könyörgéssel, hogy ne leplezze le. Dani megértette, kinyitotta az étlapot: Esztek? Én nem – Ákos, bús hangon. Én már rendeltem – Linda. Amikor jött a pincér, Dani *eggs Benedict*et kért. Ákos meggondolta magát: Ha mindketten kajáltok, akkor nekem legyen egy *ham and eggs*.

Hosszú csend következett, pontosabban hallgatás, mert finom kis szél zizgette a közeli fák apró leveleit, galambok röpte és panaszszava keveredett a felső rakparton és a Pozsonyin elhúzó autók változatos zajegyvelegével.

A pincér hozta a hortobágyit, jól nézett ki, az adag is figyelemre méltó. Ákos és Dani ugyanarra gondolt. Nekik már ügyelniük kell a bevitt kalóriákra, hiába sportoltak, Lindán viszont nincs fölösleg. Szerencse lánya. Már tudták, a francia nő sosem edz, csak fut egy kicsit, néha-néha. Nekünk kéne futnunk.

Kisvártatva érkezett az *eggs Benedict* és a *ham and eggs,* olyan frissen, hogy még sercegtek. *Sisling,* gondolta Dani, egy filmben mondták ezt a frissen sült baconről. Linda és Ákos is *sisling*. Itt sisteregnek némán. Na jó, megeszem, és *bye-bye*.

Rendezni végre közös dolgainkat, gondolta Kádár Ákos. A nagy költő szobra a Parlament túloldalán bámulta a Dunát, meg kellett volna mutatnod Lindának, amikor a partszéli cipőkhöz vitted. József Attiláról tudnia kell, ha… hm.

Szóval, te most… tulajdonképpen… – Ákos nem merte folytatni. Linda legkedvesebb mosolyát vette elő: Én most tulajdonképpen szomorkodom, mert haza kell mennem. Hova haza? – Ákos úgy hajolt előre, mintha válóperes bíró volna. Antibes-ba, Dél-Franciaországba, a lányaimhoz… a lányaimért, utána pedig… talán Baldockba, vagy Letchworthbe, Nagy-Britanniába, ha… *well,* ez még eldöntendő kérdés. Ákos kis szünet után: Jöhetnél esetleg ide. Hova ide? Budapestre, Linda, Magyarországra, nekem… hozzám.

Dani igyekezett semleges arcot vágni, úgy tenni, mintha a szomszéd asztalnál ülne. Linda és Ákos pedig kissé rémülten pislogott, vártak a másikra, próbálja fölvázolni, miként képzeli a közeli s távolabbi jövőt. Linda nem mondta ki, hogy hiba volna kettejükről párként gondolkozni, nem csak a korkülönbség miatt. Ákos nem mondta ki, hogy meglehet, azért akarja ennyire, mert kiéhezett a szexre. Igazából csak utána lehetne tisztázni, mennyire akarja a szép frangol nőt, s főleg, hogy milyen szerepet ajánlhat neki az életében. Most bármit és bármennyit megadna azért, hogy magáévá tehesse.

Linda gyanította mindezt, ám nem volt kedve lelkizésbe bonyolódni a rokonszenves írócskával. Egyébként se bízott a művészlelkekben. Volt egy költőcske a gimnáziumban, tőle is távol tartotta magát. Zűrösek és bonyolultak az ilyenek. Neki egyszerű, megbízható férfi kéne, aki mindkét lábával szilárdan áll a talajon, tehát a világban, amelyben élünk. Tagadhatatlan, hogy kelt benne vágyakat ez az Ákoshka, de talán csak azért, mert már régen fektette le valaki. Utoljára a szemétláda Jean-Paul. Az se volt tökéletes, de ő érezte, ha szorgalmasan gyakorolják, majd javul, és igazán jó lesz. Aztán igazán szar lett… körülbelül az egész élet.

Most mi jár a fejedben? – Ákos. Szomorú vagyok, Ákoshka, szomorú, levert, tanácstalan. Én is, ha elmész! – Ákos nyúlt a keze után, Linda hagyta, hogy megfogja, sajnálta, hogy az övé jéghideg. Így van ez, ha az embernek túl hosszúak a végtagjai, a lábam se

meleg, még ilyen heves nyárban sem. Jégkirálynő volnék? Vagy csak simán jég. Jégasszony. Jégnő. A srácé bezzeg forró. Igen, lángol, mint a dugni akaró férfiak általában.

Ákos odahajolt Linda füléhez, kissé magához is húzta, s hadarta lázasan: Ne menj el, ne hagyj itt egyedül, kérlek szépen, legyél még velem, amíg… amíg csak lehet, szükségem van rád, szeretlek, attól tartok!

Linda kipirult az arcába zúduló vértől: Ákosh, Ákoshka, légy szíves, higgadj le, túl öreg vagyok én hozzád, és túl… A zenei szakíró közbevágott: Túl öreg? te? ne röhögtess! fiatalabb vagy, mint mi Danival ketten együtt!

Ezen kuncogtak mind a hárman.

Dani biccentett Lindának, és sietős léptekkel távozott, mutatta Ákosnak, majd hívja. Látták, odabenn a pultnál kifizette a számlát, Ákos tudta, Linda sejtette, hogy valamennyiükét. Ők ketten ott maradtak, kéz a kézben, némán.

Vas Dani, a szerkesztő a főbejáraton futott ki, vissza se nézve. Balra indult a Pozsonyi úton, nem akart elhaladni a kávéház kiülős része mentén, ahol nehezen tudná megoldani, hogy ne lessen feléjük. Tíz lépés után fékezett. Íme a ház kapuja, ahol Tóth Juli él. Magától értetődő volna, ha fölcsöngetnék. Mutatóujja közelített a számnégyzethez. Fél centire attól megállt. Nos… ennyire remeg a kezem? Ez új.

Tóth Juli egy ideje figyelte hármójukat a tetőteraszáról, fontolgatta, hogy leszaladjon. Már megbánta, hogy úgy rátámadt Lindára. Kereste a lelkében az okot, arra jutott, erotikus feszültség ez, Danival kapcsolatos. Plusz a bűntudat Zsófi miatt. Sok így egyszerre. Linda nem tehet semmiről. Vissza kéne hívnom.

Mégse mozdult. Inkább elővette a rajztábláját, s rögzíteni kezdte az alant ülőket, meg ami a házból látszott így, felülnézetből. Alakult szépen. Sajnos Vas Dani egyszer csak elment. Sebaj, ő már nagyjából a papírra került.

Tóth Juli saját magát is odaültette ahhoz az asztalhoz, képzeletből. A figurák reszketeg vonalábrákra hasonlítottak. Absztrakt korszakom kezdődik… szal alakulok.

* * * * *

N o p q r

Nem örült, ha megállították az utcán, hogy svájci dokumentumokat kunyeráljanak tőle. Sose tartott magánál, de a szolgálati autójában és Szluha Karcsinál, a sofőrjénél mindig akadt néhány.

Carl Lutz tudta, hogy a németek elvesztették a háborút. Már csak fékezhetik a teljes összeomlást, ezért szállták meg Magyarországot márciusban. Meg azért, hogy a német hadigépezet számára kirabolják.

Meg kell menteni annyi embert, amennyit csak lehet. Szörnyű a nyomás, amióta a hebehurgya Horthy kormányzó megpróbálta követni a román példát, s ki akart ugrani a háborúból. Jött a nyilas uralom, azóta a saját törvényeit se tartja be sem a kormány, sem a rendőrség. A nemzetvezetői munkatörzsé a hatalom, és a nemzetvezető Szálasi parancsol. Az a bárdolatlan, ostoba barom. Minden hazának olyan vezető jut, amilyet megérdemel.

A nyilasok kirángatják a zsidókat a védett házakból, és belelövik a rakpartról a folyóba. Kinek a tébolyult ötlete ez? Mit képzelnek, a Duna ugyanúgy mindent kibír, mint a lakosság? Most már magasabb sebességbe kapcsolhatna a Vörös Hadsereg.

Sok panasz érkezik, hogy a nyilas suttyók egyszerűen darabokra tépik a svájci menleveleket, és a svédeket is, amelyeket Raoul osztogat. Ha a csendőrök összeállítanak egy menetszázadot, hogy vigyék őket a halálvonatokhoz, mindig akad éber rokon, aki jelez, és valamelyikünk nyomban odahajtat, a határozott fellépés sokszor eredményes. Raoul ebben ügyesebb.

Én nem vagyok olyan jó színész, mint ő. Vagy kevesebb a bátorságom? Isten tudja. Azért igyekszem. Négy-öt órákat alszom, talpon vagyok pirkadattól sötét éjszakáig. Raoul magyarul is jobban megtanult nálam, pedig később jött Budapestre. Engem negyvenkettőben küldtek alkonzulnak, ő idén érkezett, ráadásul

könnyebben ugrál, mert csak névleges a funkciója a svéd követségnél. Egyébként sokkal fiatalabb, ha elég korán kezdem a fajfenntartást, a fiam lehetne. Azt mondja, itt kezdett erősen öregedni és kopaszodni, nyilván viccel. Bár a háborús évek duplán számítanak, és Budapesten nyílt háború folyik az utcákon a nyilasok meg az áldozataik között. Az a baj, hogy a nyilasoknál vannak a puskák.

Raoullal rendszeresen találkozunk, hogy egyeztessünk. Rossz véleménye van a csoportos svájci útlevelekről, mert túl könnyű cserélni bennük a jogosultak fotóit. (Megjegyzem, idővel azért ők is kiadtak ilyeneket.) Igen, de mit tehetnénk? Hazám összes igazolványa sem elég ide. Szerintem hatásos a csoportos útlevelek preambuluma, németül és franciául gépeltük a fedlapra. *A Svájci Követség Idegen Érdekek Képviselete felkér minden polgári és katonai hatóságot, hogy engedjen szabad akadálytalan utat eme kollektív útlevél valamennyi tulajdonosának. Kérjük továbbá a hatóságokat és tisztségviselőket, hogy adjanak meg az útlevél birtokosainak minden szükséges támogatást és védelmet*.

Én fogalmaztam, én is írtam alá mint az Idegen Érdekek Képviselője.

Raoul néha a Szabadság tér 12.-be jön hozzám, az épületet a háború kitöréséig az USA nagykövetsége használta, máskor meg a Vadász utcai Üvegházba, amelyet különlegesnek talált, ő ugye végzett építész. Ott csak szerényebb és szűkösebb körülmények között fogadhattam, kávéval azért meg tudtuk kínálni. Ha nagy ritkán a rezidenciára jött, ebédet is kapott, Magda, bűbájos magyar házvezetőnőnk remekül főz, és beszél németül. Hamar kitanulta az ízlésünket. Ennivaló kislányával, Ágnessel együtt fogadtuk be. (Hm, bújtatjuk.) Feleségem, Trudi igen elégedett vele. Nehéz ám olyan cselédet találni, akit az ember oldalbordája ne kritizálna agyon.

Amikor legutóbb teáztunk Raoullal, fölvetettem, hogy az áldozathibáztatás természetesen helytelen, de azért érthetetlen, miért tűri ötven vagy száz ember, köztük férfiak is, hogy két-három kamasz kölyök odavezesse őket a pesti rakpartra, és célba lőjön rájuk. Raoul tudta, hogy a nyilasok Mauser ismétlőpuskát használnak, vagy Mannlichert, ezeknek a tárában öt töltény lehet.

A Luger pisztolyban nyolc, a Frommerben hét. Vannak modernebbek, azokban esetleg tíz. Ha a zsidó férfiak nekirohannának a nyilasoknak, s tegyük föl, azok egyszerre lőnek, akkor is csak keveset bírnak eltalálni, amíg elveszik tőlük a fegyvereiket. Miért nem támadnak rájuk?

Talán mert alig akad életerős férfi, azok mind a már összeomlott frontokon, a haláltáborokban vagy az orosz lágerekben vannak. De akkor is, sokszor gimnazistakorú gyerekek mészárolják le a felnőtteket. Az új nemzedék lázadása? Elképesztő.

Wallenberg ugyanúgy kap pénzt a zsidó szervezetektől, a legnagyobb titokban, ahogyan én, ebből finanszírozzuk a védett házakat. Raoul mindig gyorsabban üríti ki a kasszáját, gyakran adok neki kölcsön. Olykor soha-vissza-nem-kérem alapon. Teszünk egymásnak szívességeket.

Carl Lutz csak akkor ért rá merengeni, ha már ágyban volt, félig álomban. A sietős étkezések idején az asztalnál Trudi hiába próbált beszélgetni vele, csupán tőmondatos válaszokat adott. Magdának eszébe se jutott, hogy megszólítsa jótevőjét, míg tálalt neki, vagy összeszedte a szennyesét. Érzékelte, hogy tetszik a férfinak, de kerülni akart minden bonyodalmat. Képtelenség volna… azok után, hogy Gertrud asszony a barátnőjének tekinti, s úgy bánik vele.

Magdán Wallenbergnek is megakadt a szeme, ám a fess svédet nem kellett komolyan venni, ő minden csinos nővel flörtölni próbált. Csicseregték a verebek, hogy egy neves építész felesége a szeretője, aki a legnagyobb titokban be-beszökik Raoul szálláshelyére. Carl Lutz tervezte, hogy alkalomadtán majd rákérdez.

Püspöknek a kenyere! – felelte Magda szerényen. A nyájas svéd cuppogott, mutató- és hüvelykujja gyűrűbe hajlításával jelezte, hogy *prima primissima*.

Carl Lutz büszkén mosolygott, mintha ő sütötte volna, fokozva az elvörösödő Magda zavarát. Szluha Karcsi, a sofőr már az üvegbetétes ajtón kívül topogott, siettetve a főnökét. Jó, jó, itt se vagyok!

Raoullal kezet fogtak, ő még maradt egy kicsit, hercigeskedni Trudival és Ágnessel. Carl Lutz bizonytalan érzéssel hagyta ott, de

már tudta ezt kezelni, elfojtani.

Megint a hírhedt pesti rakpartra kellett száguldaniuk, Krausz egyik embere jelentkezett, csak annyit mondott a telefonos kisasszonynak: Akció a víznél! Carl Lutzhoz egy cédulán indult el ez az üzenet, magyarul, a svájci konzulátus emberei már megtanulták, mit jelent. Szluha Karcsi, a sofőr is. Őt Trudi nevezte el Rudynak, szerinte hasonlít Rudolph Valentinóra, a némafilmek sztárjára. Különösen a tányérsapkájában. Még a volánnál se vette le, ha szolgálatban volt. Trudi – Rudy.

Elhajtottak a Tőzsdepalota mellett, aztán két gyors kanyar, és már látszott a Duna sötét ruhája. Mint egy kopott papköpönyeg, gondolta Carl Lutz. Gyerekkora jutott eszébe, az apja kőbányája és a kis templom, az örökké náthás Abel atyával. Ő mondta a gyászbeszédet Carl anyjának ravatalánál, úgy nézett ki, mint egy tollavesztett fekete madár. Carl akkor tizennégy volt, és nem tudott sírni. Budapesten tanulta meg, hogyan kell. Abel atyáról az a rabbi jutott eszébe, aki menlevelet kért és kapott tőle, beköltözött az Üvegházba, tartott istentiszteleteket az összezsúfolódott zsidóknak. Rebesgették a városban, hogy már háromezren dekkolnak ott és a szomszédban. Carl tudta, ezernyolcszáznál többen, ezerkilencszáznál kevesebben. Hétfői állás szerint.

Talán még időben vagyunk! – nyitotta az ajtót. Rudy gyakorlottan fékezett, az alkonzul kiugrott a még csúszó kocsiból, rohant a rakpartot szegélyező, négyszögletes kövekből álló peremhez. Félszáz szerencsétlen már kis halmokba rakta mindenét, most éppen a cipőjüket vettette le két nyilas, puskát szögezve rájuk. Carl Lutz ordítani akart, de csak nőies sikoly tört ki a száján: *Sprechen Sie Deutsch?* – félrelökte az egyik fegyvert, mire a másik nyilas odafordította a magáét, s a csövet az ő bordáinak nyomta: Nix dajcs, takarodj, amíg…

Carl Lutz nem emelte megadásra a kezét. Sejtette, hogy úgyse lövi le ez az állat, mégse vehette biztosra. Ó, Istenem. A szemébe nézett. Az állat pupillái szokatlanul nagyra tágultak, köröttük apró zöldes szigetkék úsztak a szürkeségben. Addigra odaért Szluha Karcsi is, hadarni kezdte szokásos szónoklatát svájci diplomáciai

testületről és mentességről, közben előrántotta fényesre szidolozott fekete browningját, kibiztosította, s a nyilasra fogta.

A suttyó, aki a puskával sakkban tartotta Carlt, huszon-egynéhány lehetett, kurta gyér bajszán néhány kis csepp, eldönthetetlen, hogy verejték vagy orrváladék. Ádámcsutkája egészen magasan meredt előre inas nyakából. A másik fiatalabbnak látszott, szemében a rossz tanulók aggodalma, mintha félne, hogy a helyére küldik, és szekundát kap.

Szluha Karcsi az ádámcsutkáshoz beszélt. Carl Lutz úr Svájc magyarországi alkonzulja, diplomáciai mentességet élvez, ne akadályozzák, hogy a munkáját végezze, azért jöttünk, mert hivatalos forrásból nyert értesülésünk szerint a Svájci Konföderáció alattvalói keveredtek ebbe a csoportba, bizonyára véletlenül vagy tévedésből, ők ideiglenesen tartózkodnak itt, Svájc alattvalóinak tekintendőek, senki más nem gyakorolhat fölöttük ellenőrzést, amint kiválogattuk őket, már itt se vagyunk.

Azt mindenki mondhassa! – az idősebb nyilas. Carl Lutz előhúzta az útlevelét és a meghatalmazását, de nem adta át, tudta, ezek szeretnek összetépni papírokat. Szluha Karcsi változatlanul az ádámcsutkás mellkasára célzott a browninggal. Carl nem vett volna mérget rá, hogy töltve van. De már látta, semmi szükség lövöldözésre. Odalépett a folyóval párhuzamosan álló embersor elé, felszólította őket németül, hogy akinek bármi köze van Svájchoz, lépjen elő.

A ragályos félelem mintha már megbénította volna őket, senki nem moccant. Carl megismételte, emeltebb hangon, Szluha Karcsi pedig magyarul. Erre néhány férfi és egy asszony tett egy bátortalan lépést feléjük. Nyugodtan, bátran, nem lesz semmi baj! – biztatta őket Szluha Karcsi, pisztolyát leengedve lépett a főnöke mellé.

A két nyilas odanyomult az első kilépett férfihoz: Mit akar? Svájci vagyok, dadogta az. Bizonyíték? Volt, de ő – a fiatalabbra mutatott – összetépte. Nem szabad összetépni semmit – jelentette ki Szluha Karcsi, menjen az autóhoz. A férfi tétovázott: Visszavehetem a cipőm? A sofőr intett, hogy persze, az ádámcsutkás nyilas pedig: De csak azt!

Fölbátorodtak a többiek is, egyre többen állták körül az alkonzult és a sofőrjét. Ő észrevétlennek szánt mozdulatokkal nyújtogatta neki a magával hozott menleveleket. Aki kapott, gyorsan a cipőjébe ugrott, s futott a kocsi felé. A többség nem állt meg, szaladt tovább a házak közé.

Beleőrülök, amikor hirtelen döntenem kell, hogy kit mentsek meg. Isten, hol vagy ilyenkor? Miért hagyod rám ezt az egészet? Én csak egy ember vagyok!

Na álljon meg a fáklyás menet, ne mondják má, hogy minden zsidó svájci! – kiáltotta a fiatalabb nyilaskeresztes, és a levegőbe lőtt. Akik még a rakpart szélén voltak, hasra vetették magukat. Előbb azér lássam a papírjaikat! – a másik nyilas.

Már csak a kilépettek fele volt ott. A két fegyveres egyenként kérte el az iratokat. Volt, aki tényleg rendelkezett valamiféle menlevéllel, többnyire svéddel, ezeket visszalökdösték a sorba. Carl enyhe büszkeséggel vegyes keserűséget érzett, amiért a Raoul-féle okmányok kevésbé hatásosak, mint az övéi.

Egy asszonyt a lábánál összekötöztek egy férfival, ki tudja miért, talán hogy csak egyikük kapjon golyót, s rántsa magával a másikat? Carl Lutz koponyájában izzó vassá változott az agya, minő barbár idea! – indult feléjük. A fiatalabb nyilas a nő reszkető kezéből rántotta ki a svájci mentesítő iratot, Carl látta rajta a saját aláírását. Negyvenöt fokban jobbra dőlt betűk, *C. Lutz*.

Ne kabarézzunk, hát ez egy férfi igazolványa! – lengette a nyilas. Az asszonyt rázta a hideg. Carl odanyomakodott: Lehet, hogy eltévesztettem, motyogta, a belső zsebeibe túrt. De azok már kiürültek. Az asszony félrehajtotta a fejét, mintha megszólalna, aztán váratlanul lépni próbált, menekülni. A nyilas többször lőtt, a férfi homlokába talált. Carl látta a kifröccsenő agyvelőt, majdnem elájult. Az élettelenné vált test hátrahanyatlott, magával rántva a nőt a Dunába.

Ez gyilkosság, jelenteni fogom a magyar kormánynak! – bömbölte Carl. A sofőrje, aki több fejjel alacsonyabb volt nála, határozottan elhúzta onnan, terelte volna a fekete kocsi felé, amelyet most mintha égi fények tettek volna csillogóvá. Lutz tisztán látta a rendszámot: 354. Fölötte a CD jelzés, ovális fémkeretben.

Futólépésben indult abba az irányba, amerre az összekötözötteket sodorta a Duna. Elhagyta a kivégzendők libasorát, és beugrott a folyóba. Érthetetlen tettével legjobban önmagát döbbentette meg. *Action gratuite,* gondolta. Indokolatlan tett. Hallotta még, hogy Szluha Karcsi kétségbeesetten üvölt valamit a rakparton, de a szavak már nem jutottak el hozzá. Amint becsobbant, első gondolata az volt: nem is olyan hideg. A második pedig: Úristen, mit tettem!

Carl Lutz, Svájc harcedzett diplomatája, ilyen dicstelen véget érsz? Belefulladsz a Dunába e történelmi időkben? Eszébe jutott, hogy a kedvenc zakója van rajta, a nagy négyzetmintás. Talán ebben temetik. Szegény Trudi, vörösre bőgi majd a szemét. És Csányi Magda? Meg a lánya, Ágika? Aztán a budai várat látta, jelenlegi rezidenciáját, már lebombázva. Végül a Szabadság teret. Tudta, a negyvennyolc–negyvenkilences szabadságharc magyar mártírjait ott, az egykori Neugebäude laktanya udvarán végezték ki. Errefelé szeretik a kivégzéseket.

Egy boka akadt a kezébe, az asszonyé. Jól megszorította, minden erejével tempózott vele a part felé. A férfi addigra leszakadt a nőről, kötelestül. Nyomta Carlt a sodrás, de sikerült kormányoznia magát magát két lábbal, fél karral, amíg ki tudott kapaszkodni a méteres szikladarabokra, a magatehetetlen testet is odaráncigálta. Az asszony a vállánál erősen vérzett, de élt. Tud… hall? – Carl ennyit volt képes kibökni magyarul. A nő köpködte a vizet, zokogva bólintott.

A hűséges Karcsi sofőr talált egy horgászlétrát, azon segítették föl a síró nőt és saját magukat. Carl a szemüvegét elvesztette a Dunában, homályosan látott. A kocsi már odakerült a közelbe. Carl és az asszony hátraültek, összevizezve a párnázatot. Azonos ritmusban reszkettek. Húzzák le a fejüket, hátha lőnek! – Szluha Karcsi. Engedelmeskedtek.

Amikor már lőtávolon kívülre kerültek, a sofőr hátraszólt: Már nincs baj, hölgyem, legyen erős, perceken belül lesz meleg és orvos.

Carl átölelte, hogy felmelegítse. Az asszonyból mintha kiszállt volna az élet, rongybabává erőtlenedett. A svájci alkonzul, remegő hangon: Karcsi, gyorsan!

Nem kellett biztatni, csikorogtak a kerekek. A várban a sofőr olyan közel állt meg a bejárathoz, ahonnan ölben cipelhette be a sebesült nőt, a nagy kapkodásban leesett a fejéről a tányérsapka, a vacogó alkonzul vitte utána. Az előtérben segítő kezek vették át az asszonyt, vitték a földszinti vendégszobába. Carl utasította a titkárát, telefonozzék Barabás professzornak. Szluha Karcsi, miután a fejére illesztette a tányérsapkáját, el is ment érte.

Carl remélte, hogy se Trudival, se Magdával nem találkozik, míg eljut a fürdőszobába, de mind a ketten szembejöttek, te jóisten! – így a felesége. Magda csak pislogott rémülten. Később, mondta ő szigorúan, és valaki keresse meg az egyik pótszemüvegemet!

Bezárkózott, lehányta vattává duzzadt ruháit a padlócsempékre, a kádba ült. Szerencsére reggel befűtötték a kerek vízmelegítőt. Olyan forrót eresztett magára, amilyet kibírt a bőre, mely mintha összeugrott volna rajta, ahogyan az új ingek a mosásban.

Na… túléltem, gondolta. Remélte, a nő is megússza. Habozás nélkül agyon tudta volna verni azt a rohadt állatot, aki elsütötte a puskáját. Sokszor töprengett már azon, miként teremthetett Isten olyan lényeket, mint a nácik és a nyilasok – általában arra az eredményre jutott, hogy az ilyenek nem emberek, hanem ördögök, Istenhez az égvilágon semmi közük.

Most ettől se nyugodott meg. Mi lett volna, ha engem is lelő? Vagy ha belefulladok? Szörnyű perceket élt át az ellenségesen kavargó folyóban. A kád tüzes öblében úgy hevert el, mintha hazatalált volna. Csak az orrát és a szemét hagyta szabadon. Várta, hogy az utólagos rettegés csillapodjék végre.

Elképzelte az összes barát, rokon, munkatárs, főnök reakcióját a halálhírére. A nők persze sírnának. A drága Maximilian Jaeger csak nézne búsan azzal a beszédes tekintetével, hogy ő ugye megmondta. Carl sokkal kevesebbet tehetett volna a magyar zsidókért, ha Maximilian a misszió vezetőjeként nem támogatja mindenben. Bízom benned, öregem, mondta neki, szabad kezet adok, de kérlek, vigyázz magadra! – ezzel zárta a megbeszéléseiket. Carl inkább apafigurának érezte őt, mint főnökének, megfeledkezve arról, hogy Maximilian csak bő tíz évvel idősebb nála. Kopaszsága és a kerek vastag lencséjű szemüvege öregítette. Harald Fellerre se

lehetett panasz, ugyanúgy segített Lutznak, őt inkább az unokaöccsének tekintette, annyival fiatalabb nála. Uszkve tizenöttel. Vagy hússzal.

Maximiliannal hetenként találkoztak, Lutz ment hozzá a Stefánia útra. A főnöke többször figyelmeztette, életveszélyben van, ezt vegye komolyan. Hírszerzési információ szerint Edmund Veesenmayer, Hitler nagykövete és teljhatalmú magyarországi megbízottja Berlin engedélyét kérte, hogy megölethesse a svájci alkonzult, aki annyi borsot tört az orra alá. Fogadkozott, hogy a svéd megfelelőjét, aki szintúgy a zsidókkal fúj egy követ, ugyanazzal a lendülettel teszi el láb alól. Raoul is tudomást szerzett erről. Nem tréfa, Veesenmayer a Wehrmachton kívül minden megszálló erőnek parancsolhat, legfőképp a Gestapónak, azok pedig jól szervezett és alaposan kiképzett gyilkosok, nem olyan hitvány alakok, mint a nyilaskeresztesek.

Hogyan juthat odáig egy diplomás ember, hogy a hentesek közé keveredjék? Ez a Veesenmayer – sőt állítólag dr. Veesenmayer – eredetileg közgazdászprofesszor volt a müncheni egyetemen. Carlnak hányhatnékja támadt a gondolattól, hogy bármelyik egyetemi tanárból Hitler megbízottja lehet. Istenem… – újra alámerült a már enyhülő forróságba. Agyában az öntudatért felelős területek fokozatosan borultak homályba.

Arra riadt, hogy levegő után kapkod, a szája a vízbe csusszant. Jesszusom… még az hiányzik, hogy miután túléltem a dunai kalandot, belefulladjak a fürdőkádba. Ekkor figyelt föl arra, hogy Trudi kopogtat az ajtón, s szólongatja: Carl, minden rendben? Igen, drágám, semmi baj, rögtön jövök! – elfelejtette kulcsra zárni az ajtót, de a felesége úgyse nyitna be figyelmeztetés nélkül, soha nem mutatkoznak egymás előtt mezítelenül.

Leeresztette a vizet, alaposan átdörzsölte magát a nagyobbik törülközővel, és felöltözött. Mindig tartott tiszta ruhát a falra erősített vállfákon. Néhány percig szárította a haját Trudi egyenetlenül zürrögő főngépével.

Amikor kilépett a gőzgomolyos helyiségből, ugrásra készen várt rá a titkára, papírokkal, a felesége a pótszemüveggel, és Karcsi sofőr, különféle üzenetekkel. A háttérből Magda és a kislánya leskelődött.

Trudi tört előre, a nyakába ugrott, ölelte, csókolta, rácsimpaszkodott: Jajjaj, mit csinált már megint? annyira izgultam! ki az a nő? Az… csak egy nő, akit belőttek a Dunába. És maga utánaugrott, Rudy elmesélte, ne haragudjon, de kifaggattuk! jajjaj, maga egy hős! egy igazi hős!

Carl finoman lefejtette a felesége karját, lehet, de most a hősnek rengeteg dolga van, majd beszélünk az ebédnél, vagy inkább a vacsoránál! – a titkárához fordult, valami sürgős? – átvette a távmondatokat. Karcsi-Rudynak: Megjött Barabás prof? Igen, bekötözte, s azt mondta, most pedig vigyük kórházba.

Barabás prof a klinika sebészetének főorvosa volt, amelyet hadikórházzá nyilvánítottak, csendőrök és katonák silbakoltak előtte, nem biztonságos hely egy zsidónak. Ja, és Raoul Wallenberg úr várja a szivarszobában – jelentette a titkár a maga kimért modorában. Rendben – Carl elhaladt Magda és a lánya mellett. Ágika mindkét szemével hunyorított – Carl tanította kacsintani, de még ráfért a gyakorlás. Ettől visszatért Carl életkedve és tettvágya, loholt a szivarszobába.

Wallenberg már kiszolgálta magát, javában szívott egy Trabucót. A barátjára fújta a füstöt: Hát itt vagy, te úszóbajnok?! – átölelte. Carl nem szerette a testi érintkezést, pláne férfiakkal, de ez most jólesett. A szeretőd? – kérdezte Raoul, csöndesre fogott hangon. Deeehogy, akkor láttam először, amikor… – mutatta a kezével, hogy valaki puskával lő. Sóhajtott: Barabás szerint kórházba kéne vinni, lehetne, hogy tihozzátok? Persze hogy lehetne, gyerünk! – Wallenberg fölállt. Carl a vállára eresztette a kezét: Azért csak szívd végig! – nem fűzte hozzá, hogy már csak néhány szál Trabuco maradt, ki tudja, sikerül-e szerezni kubai szivart, amíg tart ez a rohadt háború.

Raoul a rokokó asztalkához lépett, ott tartották a telefonkészüléket, szerencsére működött. Néhány szót kaffogott a beszélőbe svédül, aztán lerakta. Jön mindjárt egy mentőkocsi – mondta.

Mire a vöröskeresztes autó a ház elé kanyarodott, a két diplomata kabátban, kalapban, sálban állt ott, Karcsi pedig az őr segítségével vitte ki a sebesült asszonyt. A nőre valaki adott egy blúzt, egy

fürdőköpenyt és egy kötött gyereksapkát, Carl biztosra vette, Magda volt ez a jótét lélek.

Odalépett, hogy búcsút intsen, s minden jót kívánjon neki, a nő magához húzta a kockás sáljánál fogva: Nem tudom, hogyan fejezzem ki a hálámat… ha fölgyógyulok, megkereshetem?

Carl ezúttal is kiszabadította magát: Csak gyógyuljon, kedves! – hátrébb húzódott. A fehér kocsi elzúgott a vár kapuja felé.

Szerintem menjünk utána! – Raoul. Szluha Karcsi már hozta a kocsit, amelyben maximumra állította a fűtést. Jól tette, Carl Lutznak még picit nedves volt a haja. Levette a kalapját, a térdére akasztotta. Wallenberg követte a példáját, az ölébe rakta széles karimájú Eden kalapját: Na… akkor mesélj.

Carl tőmondatokban összegezte a történteket. Szluha Karcsi néha hátrapillantott, arckifejezése jelezte, azért nem volt annyira egyszerű, ahogyan a főnök beállítja. Mire Carl befejezte, már lefékeztek a szűk pesti utcában, közel a Dunához, ott rendezték be a svéd szükségkórházat. A mentőautó másodpercekkel előttük érkezhetett, vitték be hordágyon az asszonyt, akibe útközben infúziót kötöttek. Carl elegáns kocsija mögött ott állt a Studebaker, amelyen Wallenberget szokta fuvarozni a sofőrje, Langfeld. Vagy Langerfeld? Langerfelder? – Carl Lutz hamarjában nem tudta biztosan. Mindenesetre Vilmos. Most nem ült ott volánnál. Az autó rendszáma ferdén állt egy kisebb koccanás óta.

A svéd kórházban legalább akkora volt a dekkolók tömege, mint az Üvegházban, de itt tényleg működött az egészségügyi részleg, körülbelül a terület húsz százalékán. A sebesült asszonyt az alagsorba, az intenzív melletti vizsgálószobába szállították. Egy fehér köpenyes nő már ollóval vagdosta a felsőtestéről a vériszamós blúzt. A melltartót is lenyeste róla. A két férfi kényszerítette magát, hogy ne nézzen oda, de hiába, a kicsi, körte formájú mellek látványa vonzotta a szemüket. Annál borzalmasabb volt a két bemeneti nyílás, az egyik valamivel a bal kulcscsont fölött, a másik alatta, összeroppantva a legfölső bordát, a szilánkos csontvégek átütöttek a bőrön.

Sietős léptekkel ügetett oda doktor Valló, a sebész, halványzöld vászonsapkában és maszkban, épp csak a nőre pillantott: Műtétre

fölkészíteni… uraim, kívül tágasabb! Értettük! – Raoul tolta a folyosó felé Carlt, aki még megkérdezte: De ugye megmenti? Mindent elkövetek, ami emberileg és orvosilag lehetséges! – a sebész kacsintott, azt hitte, valamelyikük szeretője az operálandó asszony.

Az ápolónő megkérdezte a páciens nevét, életkorát és a lakcímét, a sebesült nyöszörögve válaszolt, alig lehetett érteni, valamilyen Zsuzsa, huszonkilenc éves, egy svájci házból, a Pozsonyi út 40.-ből terelték ki, az anyjával, a nagybátyjával, és egy kisfiúval, Gyurival, jaj, mi lett velük, mi lett a kis Gyurival, végig szorongatta a kezem… amíg…

Carl ezt a könyörgő hangot vitte magával, borsódzott a háta. Zsuzsa… és Gyuri, egy kisfiú… az ember eszét veszti. Ők meg az életüket. De álljon meg a menet, a Pozsonyi 40. svájci ház! mi a jóistent képzelnek ezek? panaszt teszek a belügyminisztériumban… már megint… újabb tiltakozó diplomáciai jegyzék… eh… Hogyan lesznek képesek itt élni az emberek a háború után, együtt a gyilkosok és az áldozatok, a nyilasok és a zsidók… meg a rokonaik… utódaik… barátaik… ismerőseik… megszakad a szív… elborul az elme… kapitulál az idegrendszer.

Wallenberg fölvezette Carlt az alagsorból az emeletre, mindenfelé emberek hevertek szalmazsákokon vagy dobozokból tépett kartonlapokon a sakktáblaszerűen lerakott fekete-fehér csempéken. Segítség, sikította valaki Carl agyában.

Raoul pici, szabálytalan alakú irodába vezette a barátját, fülkébe inkább. Asztalka, három szikár szék, meg egy falra erősített telefonkészülék. Wallenberg kiszólt az ajtón, hadart valamit franciául, Carlnak nem maradt ereje, hogy figyeljen. Hamarosan forró teát adott be egy erdélyi parasztasszonynak öltözött zsidó nő, a fémtálcán néhány aprósüteménnyel. Carl öntudatlanul a szájába vett egyet, keménynek és száraznak érezte a nyelvével, sebaj, majd megpuhul a nyáltól. Kortyolt rá a csészéből, rumosnak bizonyult, örömteli fejlemény. Lassacskán átmelegedett a forró italtól és az alkoholtól.

Na, te kis Johnny Weissmüller, kezdte Wallenberg, beszéljél! Carl összerezzent: Tessék? Valamit el akarsz mondani, ez így megy

napok óta, de amikor nyílik rá alkalom, mégse bököd ki, itt a perc, hallgatlak.

Carl itta a teát, álmában se gondolta volna, hogy ennyire látszik. Latolgatta, merészelje-e kiönteni a szívét svéd barátjának. De mi oka volna Raoulnak, hogy pletykáljon?

Van még? – kérdezte elhalón. Wallenberg újra kiszólt. A parasztasszonynak öltözött nő hozta a rumos teát egy fémkancsóban. Raoul azt mondta, Budapesten rekedt francia hölgy, szakképzett altatós nővér, de eltörte néhány ujját, azóta a konyhásoknak segít.

Raoul teletöltötte a csészéket, beszélj csak mellé, csavaros agyú svájci barátom, gondolta, az alkohol föloldja majd a gátlásaidat, aztán úgyis elmondod, ami a szívedet nyomja.

Tévedett. Carl apró kortyokat ivott a rumos teából, amit ő „bélelt”-nek nevezett, és továbbra is hallgatott. Raoul föladta – majd legközelebb.

Kopogott, aztán bedugta a fejét az ajtón doktor Valló, a sebész, a maszkja a jobb fülén lógott, így Carl láthatta impozáns, mákostésztaszerű bajszát. Hamarosan táncolhat, mondta, s már ott se volt. Istennek hála, sóhajtotta Carl Lutz. Fölállt. Wallenberg kikísérte.

A svájci alkonzul sofőrje nem ült a kocsiban. Karcsi hová ment? Mindegy, Vilmos úr elvisz, az autódat majd utánad küldöm! – a ferde rendszámú Studebakerhez kísérte. Nyitotta előtte az ajtót, mire Langfelder kiugorhatott volna. Wallenberg elköszönt: Szerbusz, Carl, *à bientôt!* – Langfeldernek pedig: Vilmos, a rendszámot majd csavarozza vissza, mielőtt elveszti. Igenis! – a sofőr szalutált, indította a motort.

Raoul visszasétált az intenzívre. A sebesült nő már ott feküdt a fémágyon, többrétegű gézkötésben, amelyen picit átütött a vére. Lehunyt szemhéja pulzált. Hirtelen kinyitotta, fölsikoltott. Wallenberg megfogta a bal kezét: Semmi baj, műtötték, biztonságban van. Az… jó – föl akart tápászkodni. Ő finoman, de határozottan visszanyomta, az ép vállánál fogva: Korai még ez, nyugalom, pihennie kell.

A másik fér… ember hova lett, aki…? Raoul biccentett: A megmentője? ő már fut, hogy másokért menteni tud! – ma nem jól

ment neki a magyar. Aha… – az asszony elgyöngülni látszott, szeme becsukódott. Raoul úgy értékelte, tényleg nincs semmi e nő és Carl között. Svájci barátját valóban az emberszeretet ugrasztotta a Dunába, bárminő hátsó szándék nélkül. Több mint hihetetlen. Attól tartok, én nem volnék rá képes.

Na jó, gyerünk! – hirtelenjében nem tudta, mi is a következő teendője, Langfelder úr, aki nálánál pontosabban tartotta számon a feladatokat, nincs kéznél, elvitte Carl Lutzot. Sebaj, majd eszembe jut. Kiment az utcára, beült a svájci misszió kocsijába, az időközben előkeveredett Karcsi mögé: *Grüß Gott,* hát maga hol járt? Elnézést, megteáztattak a konyhán a… lányok. Helyes, most viszont legyen kedves elröpíteni engem a Harmincad utcába, aztán siessen a gazdája után, őt elvitte az én kocsim a… azt hiszem, a Szabadság térre, de lehet, hogy a Vadász utcába, majd megtalálja.

A járdák és az úttestek elhagyatottak, alig látni embert. A zsidóknak eleve csak néhány órát szabad előjönniük. Kitódul-e majd a nép, ha ideérnek az oroszok? Kérdés. A hírük megelőzte őket, capcaráznak, elveszik az órákat, a pénzt, az ékszert, megdugják a nőket. A férfiak sincsenek biztonságban, összeszedik őket munkára, *málenkij robot,* ha igaz. Kigombolta kék kabátját, ennek az autónak jól működött a fűtése. Eszébe jutott, hány lakcíme volt a városban az elmúlt hetekben, biztonsági okból igyekezett váltogatni, számított rá, hogy az SS vagy a nyilasok esetleg rajtaütnek.

Budapestre érkezése után egy darabig a Gellért Szállóban nyittatott szobát, de ott túl sok német és nyilas mozgott. Az I. kerületi Ostrom utca 9–11.-ben lévő villát bérelte ki azután, ezt tekintette otthonának. Budán elméletileg nagyobb biztonságban volt az ember, kivéve azt a házat, minthogy idővel magas rangú német tiszteket is meghívott vacsorára, Eichmann kétszer vagy háromszor járt nála, egy ízben evés közben fenyegette meg, pórul jár, amennyiben nem hagyja abba a zsidók mentését. A XI. kerületi Minerva utca 1/A számú ház Zwack Mici tulajdonában állt, előnye, hogy csak a soványka Pipacs utca választotta el a követség Gyopár utcai épületétől. Rendelkezett még búvóhellyel a XI. Elek utca 9/B-ben, az I. kerületi Dezső utcában, a VII. kerületi Madách Imre úton és az

V. kerületi Harmincad utcában, utóbbit azért szerette, mert a város kellős közepe. Mehetett még a VI. kerületi Benczúr utca 16.-ba, amely a Nemzetközi Vöröskereszt oltalma alatt állt, esetleg az I. kerületi Úri utca 15.-be, Berg báróék lakásába, ahol mindig szívesen fogadták, s tartóztatták éjszakára.

Néhány perc alatt odaértek. Adott volna egy kis pénzt Carl Lutz sofőrjének, ám az rázta a fejét, elhúzott. A Studebaker pedig föltűnt a sarkon, bekanyarodott. Wallenberg a fejébe csapta az Eden kalapot, megvárta, míg a kocsi odaért. Langfeldernek nem volt ideje kiszállni, a főnöke olyan gyorsan ült be az anyósülésre. A kalapját lesodorta az ajtó teteje, ki kellett hajolnia érte. Saras lett, ujjaival törölgette. Mi a helyzet, Vilmos úr? Főnök, arról volt szó, hogy rohanunk a vonatállomásra a menlevelekkel, aztán meg a teherautó után, kaját osztani, de szerintem az állomást lekéstük, próbáljuk utolérni a vonatot. Jó, igen… indulhatunk! – mondta, noha legszívesebben fölment volna a lakásba, pihenni egy kicsit. Ereje fogytán. Azzal biztatta magát, hogy már csak néhány napot kell kibírnia. Maximum egy-két hetet.

A város peremén záporozni kezdett az eső. Hamar fölváltotta a hó, zenei dallamokat játszva a kocsi tetején. Wallenberg kibújt a kabátjából, takaróként terítette magára, Vilmos úr, lehet, hogy szundítok egyet. A sofőr tisztelgett: Csak nyugodtan! Jó, de szóljon, ha utolértük a szerelvényt, majd segítek megállítani, és osztani is. Rendben, főnök, de megcsináljuk mi a Józsival, jön mögöttünk a teherautóval. Azért csak szóljon, ha kérhetem.

Langfelder újra a halántékához emelte a mutató- és a középső ujját. A vezetésre összpontosított. Baljós feketeségbe borult a táj, nem égtek az országút menti lámpák, a házakból se szivárgott ki fény, törvény kötelezte a lakókat ablakaik teljes besötétítésére. Na csak figyeljél, biztatta magát, nem hiányzik, hogy egy balesetbe keveredj, s az pusztítson el a nyilasok helyett.

Wallenberg adott neki száz százalékig megbízható okmányt, és a szüleinek is. El se tudta képzelni, hogyan hálálhatná meg, majd egyszer, ha béke lesz. Az biztos, hogy csinálni fog Raoulnak sertéspörköltet galuskával, egész kondérral, azt nagyon imádja a

szent ember. A zsidók angyala, ahogyan a jótéteményeiben részesülők nevezték a háta mögött.

Mindeközben a szent ember az igazak álmát aludta. Kattogó kerekű vonaton ült, hatszemélyes kupéban, furcsamód matrózblúzban, noha már felnőtt volt. Térdnadrágjának zsebe kidudorodott, hatszáz üres svéd útlevelet tartott benne, nem értette, hogyan férhettek ott el, erősen feszítették a szövetet. A Svédországgal kapcsolatban álló magyar üzletembereken kell segítenie velük. Rajtuk kívül több száz árva gyereket kéne kimenekítenie. Ugyan miért egy kiskorút küldtek Budapestre diplomáciai szolgálatba? – kérdezte tőle a Wehrmacht egyenruháját viselő német tiszt, aki az iratait ellenőrizte, köztük a meghívólevelét V. Gusztáv svéd király és Vitéz Nagybányai Horthy Miklós aláírásával. Ő erről nem is tudott. A német tiszt szalutált, amikor észrevette a magyar kormányzó cirkalmas kézjegyét. Ekkor lépett be a fülkébe Marcus Ehrenpreis, a svéd rabbi, és elmondta Wallenbergre a kohanita áldást. Baj lesz, ha megtudja, hogy én evangélikus vagyok, gondolta a gyerek-felnőtt Raoul.

Arra ébredt, hogy a Studebaker áll, hűl kifelé a síri sötétségben. Langfelder sehol. Elemlámpa fényében derengtek a marhavagonok. Józsi dobálta oda az egyencsomagokat a hálálkodó zsidóknak, Langfeldert pedig lökdöste egy kakastollas csendőr. Wallenberg megemberelte magát, kiugrott, a jobb térdére esett, alaposan beütötte. Hátára kanyarította a kék kabátot, fejébe csapta az Eden kalapot, s a csendőr elé lépett: Pillanat! én vagyok Svédországtól diplomat, igazolom magam! hivatalos ügybe itt! tudtunk szerint svédországi illetőségűek keveredni a csoportba bele! semmi baj! hozzuk hiba helyre!

Dermedt csönd lett. A csendőrhöz csatlakozott a társa: De mi a jóisten! nem is adtunk engedélyt a vagonajtók kinyitására! csak a légiriadó miatt kellett megállnunk! azonnal kapcsolják ki a lámpát, mer mingyár lebombáznak minket, marhák!

Józsi és Vilmos engedelmeskedett. Hallatszott a repülőgépek távoli zúgása. Wallenberg szólalt meg a higgadt, megnyugtató baritonján: *Sprechen Sie Deutsch, meine Herren?* Hosszabb szünet után az egyik csendőr: *Ja*. Wallenberg németül, halkan, mintha

imádkozna: Sötétben persze nem tudjuk bemutatni a csoportos útleveleket és az egyéni menleveleket, de megvárhatjuk a riadó végét, nem hajt a tatár, rendben lesz így?

A gépek zaja fokozatosan erősödött. A válasz, még hosszabb szünet után: Lehet éppen, de ha kiderül, hogy valami svindli ez, akkor magát is visszük velük együtt, érti? Persze, hogy értem, legyen nyugodt, nincs svindli, én svéd diplomata vagyok, Raoul Wallenberg!

Langfelder Vilmos elhadarta ugyanezt magyarul. Hangját elnyomta a szövetségesek gépeinek átható zúgása, bőgéssé erősödve. Raoul türelmesen várta, hogy hulljanak le a bombák, amelyek megtörhetik végre a németek maradék ellenállását. Drukkolt, hogy telibe találják katonai célpontjaikat. Most se gondolt arra, hogy az egyik töltet éppenséggel őt is elpusztíthatja. Eszébe jutott a várban a rezidencia, a brit misszióé volt a háború előtt, jelenleg Carl Lutz és családja élt benne, többször érte találat. Mintha direkt ránk vadásznának a szövetséges gépek. De ugyan miért tennék?

Fülszaggató dörgéssel robbantak a bombák, az egyik lángra lobbantott egy magas fát a mezőn, nappali fény ömlött a szerelvényre, amely egy következő bomba detonációjakor mintha felugrott volna a sínen. A két csendőr a zűrzavarban fölszívódott, nyilván elpucoltak biztonságosabb helyet keresni. A repülőgépek lassan távolodtak.

Vilmos a mozdonynál kezdte, Józsi leghátul, nyitották sorban a marhavagonok tolóajtaját, s ismételgették: Kiszállni gyorsan, fussanak, merre a szemük lát! – osztogatták az elemózsiát és az okmányokat. Sokkal több papiros volt náluk, mint amennyi hiteleset Wallenberg aláírhatott.

Sajnos a szögletes cipók gyorsan elfogytak, csak sajtot és paradicsompürét kaphattak, akik később kerültek sorra. Wallenberg nem értette, miért nem ugranak ki a zsidók tömegestül a vagonokból, kevesen futottak neki a sötét határnak. Segített Vilmosnak az osztogatásban, igyekezett bátorítani a foglyokat: Hajrá, próbáld meg, időt nyersz, életet kapsz! – nem sok sikerrel.

Józsi és Vilmos a középső vagonhoz ért, egyszerre rántották oldalra az ajtaját. A gépek zúgása elhalkult. A tehervagonból

énekszó jött, mintha egy zsidó kántort hallanának. Józsi odavillantotta az elemlámpát. Imazsinóros ortodox rabbit láttak a fénykörben, teste ritmusra ingott, sötét szeme dühödten villogott, mintha mérges volna, amiért megzavarták. Félbehagyta a davenolást, s a két sofőrre dörrent: Azonnal csukják vissza az ajtót, vagy föllármázom az őrséget, a végén még bajba kerülünk maguk miatt!

Azok ketten bénultan álltak, mire az öreg rabbi saját kezűleg zárta a vagont, s folytatta a kántálást odabenn.

Raoul úgy érezte, megzavarodik. Bajba kerülnek? ennél is nagyobb bajba?!

Már nem volt mit osztani, elfogytak a papírok és az élelmiszerek. Vilmos belekarolt a főnökébe, húzta a Studebaker felé. Józsi szaladt a teherautóhoz. Okosabb, ha fölszívódunk, mire a csendőrök előkerülnek.

A teherautó motorja sehogy sem akart beindulni Józsinak. Langfelder fölnyitotta az elejét, s azt mondta: Menjél, mondjad nekik, hogy aki fölszáll a platóra, azt visszük, amíg bírjuk, de gyorsan!

Mire Józsi végigrohant a szerelvény mentén, akár egy kikiáltó, a teherautó hengerei megnyugtató brummogással életre keltek. Tucatnyi férfi és nő mászott a platóra, háromszor annyian is elfértek volna. Langfelder szelíd erőszakkal vezette a főnökét a Studebakerhoz, gyerünk, most már tényleg!

Mennyi embert hagytunk ott, motyogta Raoul. Csináltuk, amit tudtunk, felelte Langfelder Vilmos. Igaza van, gondolta Raoul. Majd leragadt a szeme. A reflektor sugárnyalábjában látszott, változatos alakú gödrök nyíltak az út közepén, Vilmos szakavatottan kerülgette őket. Ezek akkor is itt voltak, amikor jöttünk? Persze, ilyenek az utak manapság, tönkreteszik a tankok meg a nehéz teherautók.

Raoul Wallenberg igyekezett ébren maradni, sejtette, támadnának rá a rémálmok, azokból mára elég. Büdös kurva anyját Hitlernek! büdös kurva anyját Szálásinak! büdös kurva anyját az összes rothadt nácinak és nyilasnak!!! – sziszegte. Tessék? – Vilmos közelébb hajtotta a fejét. Raoul ebből jött rá, hogy az anyanyelvén motyorászik. Semmi-semmi, csak káromkodtam, nem kell törődni

velem. Hova vigyem, főnök? A Harmincadba… de nemsoká keresnünk kell másik lakást.

Langfelder értette a főnökét. Ennyi idő alatt a nyilasok már kileshették, hová megy haza, nem biztonságos többé a Harmincad. Tudta, a Nemzetközi Vöröskereszt védettsége alatt álló épületekben Wallenberg meghúzhatja magát, ha forrósodik a talaj a lába alatt. Legalkalmasabb a Benczúr utca. Langfelder szerette azt a környéket, régebben sokat focizott a ligetben az évfolyamtársaival. A Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaság-tudományi Egyetem gépészmérnöki karán szerzett diplomát. Komoly teljesítménynek számított, hogy sikerült bejutnia, a *numerus clausus* alacsony százalékon tartotta zsidó hallgatók arányát. Lehet-e ő mérnök a háború után? Visszakaphatják-e a családi céget? Mindegy, éljük túl, az a lényeg.

Raoul hegyes horkantásokkal aludt. Így szokott. Aludj csak, aludj, gondolta Langfelder Vilmos szeretettel. Ha béke lesz, egészen biztosan kitüntetik – nem tudta eldönteni, honnét és kitől kapja majd Wallenberg azt az érdemérmet, amelyet ő valamilyen okból nyakba akaszthatónak képzelt, amilyet az olimpikonoknak adnak. A szalag hol a svéd, hol a magyar nemzeti színekkel készült.

Világosodott az ég alja, mire beértek Budapest közepére. Langfelder megállította a Studebakert a ház kapujánál, kikapcsolta a motort. Homlokát a kormánynak támasztotta. Úgy érezte, egyetlen métert se képes tovább vezetni. Villámgyorsan süppedt a fizikailag végletesen kimerült emberek kába álmába.

Egyikük se tudta, mennyi idő után ébresztette föl őket a hideg, szinte ugyanabban a pillanatban. Raoul kacskaringós nyögéssel ásított: Azért ezt jól csináltuk, nemde? Igen, de… én azt sose fogom elfelejteni, hogy az öreg rabbi visszazáratta a vagonajtót, és vitte a híveit a… – a sofőr elakadt. Pedig okosabb volna, mondta Wallenberg, köszönöm, Vilmos úr… van kedve bejönni egy jóéjt-pohárra? itt is alhat, ha akar! ne kéresse magát, mindkettőt megérdemli! Na jó, akkor viszont odébb teszem az autót, ne legyen útban.

Wallenberg kiszállt, nyitotta a kaput a hosszú kulccsal, nehezen talált bele a zárba. A keze remegett. Mi a fene? eddig ez nem volt.

Fölbaktattak a lépcsőn. Wallenberg vécére ment, Langfelder pedig puncsot készített, jó erősre, ahogyan a főnöke szerette.

Reggel későn ébredtek, a telefon csörgésére. Carl volt az: Gyere át ebédre! De… dolgom volna. Vasárnap van, ilyenkor az úristen is megpihen.

Wallenberg végül elfogadta a szíves invitálást, kikötötte, hogy a desszertet ő viszi. Adott pénzt Langfeldernek, kérte, ugorjon le a Gerbeaud-ba süteményekért, remélhetőleg nyitva van. Addig ő zuhanyozik és borotválkozik.

Főnök, hány süti legyen? Tucat. A sofőr bólintott, indult a bejárat felé. Nem mondta – amit Wallenberg voltaképpen tudott –, hogy újabban gyakorlatilag ott is lakik az Üllőin, a Schützling Protokoll irodájának egyik hátsó helyiségében, amely eredetileg a takarítók öltözője volt.

Mire megjött a süteményekkel, amelyeket a Gerbeaud-ban selyempapírral bevont kartondobozba csomagoltak, Wallenberg már útra készen állt az előszoba cirádás tükrénél. Ez gyors volt, Vilmos úr. Ugyan, főnök, csak egy sarok, ilyenkor nem sok van emberek – a sofőr rögtön rájött, hogy gyerekes hibát ejtett a német mondatban, mégse javította, Wallenberg már megszokhatta a tévesztéseit. Ennyire fáradtan csoda, hogy egyáltalán képes beszélni *auf Deutsch*.

Langfelder hetekkel ezelőtt fogadalmat tett, ha sikerül átvészelnie a veszedelmes időket, s kitör a béke, okvetlenül nekilát, és megtanul svédül. A drága ember kedvéért, akinek olyan sokan köszönhetik az életüket. A békét olajzöldnek képzelte, ugyanakkor orgonaillatúnak. Hogy e kettő miként jön össze, arra nincs magyarázata.

Wallenberg a várban kiszállt, a sofőrét elküldte, ma nincs több dolga. De főnök, hogyan fog visszajutni a Harmincadba? Majd megoldom, különben se biztos, hogy oda megyek majd, pá, Vilmos úr.

A Gerbeaud vegyes sütiválogatása mellé hozott ajándékba egy doboz Trabucót a tartalékából, legutóbb látta, hogy Carl készlete fogytán. Ágika nyitott ajtót, grófi kastélyban szolgáló komorna szertartásos főhajtásával és pukedlijével. Raoul viszonozta a gesztust, összenevettek. A süteményes dobozt a kezébe adta.

A háttérben fölbukkant Magda, a kislány mamája, ő úgy is volt öltözve, mint a szobalányok. Jól állt neki a makulátlanul fehér, bidres-bodros kötény. Raoul fejet hajtott, nyújtotta kalapját és esernyőjét, aztán a kabátját is. Belenézett a barokk tükörbe, amely a legutóbbi bombatalálatkor átlósan megrepedt. Rohamosan kopaszodom. Hátrasimította maradék haját, indult befelé a széles folyosón. Ágika előrefutott, vezette az ebédlőbe. Senki nem ült a feketére politúrozott, oroszlános lábú nagyasztalnál. Ezek még a britek oroszlánjai, gondolta.

Hamarosan összegyűlt a Lutz család, és néhány barátjuk. Meghívták Friedrich Bornt és Komoly Ottót, a Nemzetközi Vöröskereszt magyarországi vezetőit, de csak az utóbbi jött. Sztehlo Gábor lelkész úr más elfoglaltsága miatt mentette ki magát. Befutott viszont Kovacsics Ernő a feleségével, ővelük Lutzék erős családi barátságot ápoltak, a két asszony sok időt töltött élelmiszer-adományok gyűjtésével és csomagolásával. Per Angert is várták, ő sem érkezett meg.

Az ebédlőben hidegebb volt a kelleténél, az ablakok kitörtek, a helyükre ragasztott csomagolópapír nem tartotta bent a meleget, amit két széntüzelésű kályha adott, pedig rostélyaik vörösen izzottak. Trudi – szándéka szerint észrevétlenül – siettette a fogások behozatalát, így viszonylag hamar túlestek a szokásosnál szegényesebb ételsoron. A Gerbeaud süteményei egytől egyig elfogytak.

Amikor a többi vendég távozott, Carl a barátját a szivarszobába hívta, amelynek ablaküvegei rejtélyes módon épen maradtak. Behúzták az ajtót, hogy ne jusson át a füst a szomszédos hálóba. Rágyújtottak az ajándék Trabucókra. Honnan vetted? – Carl. Vilmos úr szerezte, jobb, ha nem tudjuk a részleteket!

Mindketten istenadta tehetségek voltak füstkarikafúvásban. Darab ideig őrizték a csöndet. Aztán Wallenberg: Hogy vagy mindig?

Carl fészkelődött a karosszékben: Az igazat megvallva, nem túl jól… bizonyos szempontból rosszul. Kérdezhetlek, vagy húzzak el inkább a Skandináv-félszigetre? Ja, a híres svéd humor, emelem kalapom.

Újabb hallgatás után Carl belekezdett, suttogva: Neked könnyű, Raoul, te nőtlen vagy, és pofátlanul fiatal… amikor én harminc voltam… Carl közbeszólt: Harminckettő múltam, és miért suttogsz? Lutz idegesen körbenézett: Mert nehogy véletlenül… szoktak itt hallgatózni, meg ugye – mutatta, hogy lehetnek beépített mikrofonok. Már a britek fölszerelhették, gondolta, de a mi elhárításunk sem alszik. Fojtott hangon mondta tovább: Harminc vagy harminckettő, egyre megy, még meg se nősültél, előtted az egész élet! Az biztos! – Raoul fanyar arcot vágott.

Carl nem akadt fönn ezen: Próbáld elképzelni, maholnap ötven vagyok, öregember, itt fáj, ott fáj, egyre vastagabb lencséjű szemüveg kell, romlik a hallásom, fáj a lúdtalpam és a gerincem, közben bombabiztos házasságban élek már kilencedik éve, és rémálmok gyötörnek, sokszor az, amit meséltem, láttuk Trudival Palesztinában, amikor az arabok halálra vertek egy fegyvertelen zsidót, minden különösebb ok nélkül, és persze álmomban engem szoktak meglincselni, fröcsköl a vérem, nem sikerül elveszítenem az eszméletem, pedig megváltás volna, nem bírok én meghalni se, élni se, jeges izzadságban ébredek… és nemcsak a nyilaskeresztesek rémtettei miatt, hanem mert… – elfogyott a levegője.

Raoul a kialudt Trabucóját a hamutartóra eresztette, majd később foglalkozik vele: Úgy beszélsz, mintha halni készülnél! Halni készülök, barátom, a szó szoros értelmében. Jó, jó, Carl, igazad van, veszélyes játékot űzünk mi ketten itt Budapesten, bármikor ránk támadhatnak, lelőhetnek, de éppen azért nem szabad félned, nem szabad félnünk, aki kalandor módjára él, annak sose jusson eszébe a halál, és ne fesse az ördögöt a falra! Az ördögöt… – Carl hirtelen mozdulattal lekapta a szemüvegét, azt nem én festem, hanem… – eszébe jutott Isten, látta maga előtt, mint gyerekkora óta oly sokszor, haragos nagypapaként, jobbjában tűzbottal, lesújt vele a vétkesekre, őreá is azzal fog, mert…

Raoul újragyújtotta a Trabucóját a gyertya mellé készített fidibuszok egyikével. Carl, akinek szintén kialudt a szivarja, követte a példát. Az első szippantás füstje ugyanabban a pillanatban érte a torkukat, Raoul lenyelte, Carl nem bírta, köhentett. Raoul várta a folytatást. Carl nekirugaszkodott.

Bűnbe esem, barátom, súlyos bűnbe, ez az én ördögöm, nem az életveszély, azzal már nem törődöm, megszoktam… te tudod, mennyire szeretem Trudit, ő az én jobbik felem, azt is tudod, mennyit köszönhetek neki, és mi mindent éltünk át együtt, de ennyi év után a tűz már nem lobog annyira, talán ki is hunyt, viszont a szeretet ugyanolyan erős, talán még erősebb a közös emlékek sokasodása folytán, és… nem tudom, hogyan fogalmazzam meg neked, aki… hidd el, nagyon szégyellem, igazából félek kimondani, de… magam sem értem, mi történik velem… amióta Magdust megpillantottam, meséltem akkor, Ágikát hozta, hogy adjak a kislánynak védelmet, útlevelet a jövőbe, ezek az a ő szavai, gyönyörűen beszél németül, csak a kislányt mentsem, aki angol állampolgár, ő meg a férje majdcsak boldogul valahogy, megesett rajta a szívem, vagy csak tetszett, tudod, milyen csoda szép… a férje elbújt ismerősöknél, mi pedig befogadtuk Magdust a kislánnyal, Trudi szerint a világ legjobb házvezetőjét kaptuk, gondos és figyelmes, ők ketten megszerették egymást, Ágikát pedig a gyerekünknek tekintjük, mindez túl szép ahhoz, hogy igaz legyen, érted? – újra levegő után kapkodott. Raoul gyanakodni kezdett, hogy atyai barátját talán asztma vagy tüdőkór gyötri, akkor pedig tartózkodnia kéne a dohányzástól. Carl azonban ritmikusan pöfékelt, mint a gyárkémény, ingatta a fejét, mintha nem hinné a saját szavait.

Az volna a legokosabb, ha el tudnám felejteni, amit érzek, ha le tudnám nyomni a tudatom alá, az nagyvonalú és nemes viselkedés volna, én azonban se lenyelni, se kiköpni nem vagyok képes, a torkomon akadt, megfojt, egyszerűen megfullaszt, ha nem csinálok valamit, komolyan mondom, elpusztulok, gondolom, már rég kitaláltad, rájöttél, észrevetted, szerelmes vagyok Magdusba, tessék, csak sikerült kimondanom, ha róla beszélek, énekelni vágyom, Magdus, MAG-dus, MAGDUS, mi az istent csináljak, hová meneküljek magam elől, az érzéseim elől, a vágyaim elől, te tapasztaltabb vagy, adjál tanácsot, kérlek szépen, ha egyáltalán létezik bármilyen tanács vagy segítség ilyen helyzetekre, én komolyan veszem a házassági esküt, keresztény vagyok, mit szaporítsam a szót, betartom a tízparancsolatot, és morális okból se hagynám el a feleségemet soha, mindig mellettem állt, támaszom volt, ahogyan én is az övé,

bízhattunk egymásban tűzön-vízen át, sose képzeltem, hogy lehetne másképp, de most szétfeszítenek az érzéseim, a vágyaim, s a tehetetlenség, hogy nincs megoldás, se remény, se vigasztalás, tudatában vagyok, mennyire illetlen és erkölcstelen ez az egész, pedig egy ujjal se értem hozzá soha, nem is fogok, inkább kasztrálom magamat, vagy megölöm, az volna a legokosabb lépés, fájok, Raoul, de nem kicsit, reggel arra ébredek, hogy nehezen kapom a levegőt, a szívem úgy pumpál, mintha rögtön szétpukkanna, ilyet még sosem éreztem, fizikai kínná alakult a vonzás, Magdus hatása, tartok tőle, hogy ő is átél valami hasonlót, de még nálam is erősebben nyomja el, annyira hálás Trudinak, ez őrjítő, nem lehet kibírni ép ésszel, múlt héten minden este hánytam, az én kis feleségem azt hiszi, a napi borzalmak miatt, á, dehogy, egy éjszaka pengével belevágtam a csuklómba, reggel azt hazudtam, hogy borotválkozás közben, véletlenül, sajnos képtelen voltam olyan mélyre, amitől túl lehetnék mindenen, hiába, nincs mód arra, hogy ilyen vészterhes időkben szerelmes legyen az ember, amikor mások a puszta életükért küzdenek, és az ő segítésük annyival fontosabb, mint az ilyen érzelmi izék, érted, ugye érted, ugye megérted, bizonyára csalódsz most bennem, de ez az igazság, a színtiszta igazság, Isten látja lelkemet, jaj, jajjaj, jajjajjaj!!!

Carl Lutz elnyomta a szivarja maradékát az ólomkristály hamutartón, nem elégedett meg a parázs kioltásával, addig csapkodta a vastag csikket, míg elemeire hullott szét. A beálló csöndben finom porceláncsöngés szűrődött be odakintről. Aztán óvatos kopogtatás, és Magdus hangja: Óhajtanak kávét az uraságok? – a *Herrschaften*ben kicsit hosszabban pörgette az r-t, ahogyan a magyarok szokták. Ők egyszerre válaszoltak: Köszönöm, nem! – Carl. Köszönöm, igen! – Raoul. Már nyílt is az ajtó, Magdus tolta be a nyikorgó zsúrkocsit, és gyorsan magukra hagyta őket.

A házigazda töltötte a kávét a finom csészékbe, amelyekre a Brit Nemzetközösség címerét domborította a gyártó. Remegtek az ujjai, néhány csepp a kistányérra hullott. Na… mi a… mit szólsz? – kérdezte zavartan.

Raoul kortyolt a feketéből, csak aztán felelt, a maga keresetlen módján: Dugd meg!

Carl összerezzent, az arca elé kapta a kezét, mintha a sátán jelent volna meg neki. Csuklóján látszott a kötés, Trudi ügyes csomókkal rögzítette.

Lelkifurdalni ráérsz majd később, mondta Raoul, egyébként az ember soha nem lehet túl semmin, nekem elhiheted… és tévedsz, kérlek szépen, vészterhes időkben is vannak az embernek szívbéli ügyei, sőt, ilyenkor sietősebb, mert talán csak egy nap az élet.

Na. Akkor.

* * * * *

Sajnos az nem old meg semmit, ha elfutsz… tudtam én ezt, akkor mégis, mi az istennek jöttem ide?

Linda ezen tűnődött, úgy látszik, fennhangon, Ákos rávágta: Azért, mert érezted, hogy rám találsz itten. Linda magában folytatta: Utazhattam volna bárhová… de nem, én szegény Richard szüleinek hazájába vettem jegyet… mondjuk, az is igaz, hogy ide indult gép a leghamarabb. Bíztam az intuícióban. A megérzés az intelligencia legmagasabb fokú működése. Ez jól hangzik. Most akkor ideje, hogy legmagasabb fokon visszamenjek a lányaimhoz, és elrendezzem, amit még lehet. A kérdés csak az, mit mondjak ennek az Ákoshkának, aki tisztára úgy tesz, mintha belém zúgott volna, a fejétől a sarkáig.

Szemrehányó női hang szólalt meg a homloka mögött: Azért lefekhettél volna vele. Legalább egyszer. Te is kívántad… egek… valami visszatartott. Gyávaság? Nem… igen… nem tudom – nézte a magyar fiatalembert. Próbálta elképzelni, milyenek az írásai. Göndörök. Csak magyarul olvashatók, neked tehát örökre hozzáférhetetlenek. És ez az egyik oka, hogy nem feküdtél le vele. Sose lehet a tiéd teljesen, ha csak számára idegen nyelveken érintkezhettek, egyiket se beszéli annyira, hogy kifejezhetné, amit érez. Gépiesen ismételgeti, szeret. *I love you. Je t'aime*. Persze, de mit jelent ez pontosan? Lehet, hogy csak meg akar dugni, ami szép, mégsem elég arra… ahhoz… áh… komplikált.

További visszatartó erő, hogy kotonnal kéne, márpedig Lindának az óvszer puszta gondolatától is lelohadt a vágya.

Kádár Ákos engedelmes kiskutyaként baktatott a francia nő mellett a járdán, a magyar főváros turisztikai centrumában. A központi tér pillanatnyilag átépítés alatt állt, egy kiejthetetlen nevű költőről nevezték el. Kádár Ákos mesélt valamit a szemközti modern házról. Annak a helyén állt a szürke kockaépület, valaha abban voltak a legjobb magyar könyvkiadó irodái. *High brow* szépirodalom a

profiljuk. Újabban egy szlamosodott kerületbe tették át székhelyüket, arrafelé, ahol a Rajk-pert rendezték, a vasmunkások szakszervezetében.

Linda kukkot sem értett: Rajk, az ki, milyen per, és a vasmunkások szakszervezete hogy jön ide, ha per, miért nem a bíróságon? Ákos a stréber diákok arckifejezésével kezdte magyarázni, hogy kirakatper volt, hamis vádak, *et cetera*. Belebonyolódott. Linda nem tudott odafigyelni. Újra fölszálltak a kettes számú villamosra, az ellenkező irányba. Megint lenyűgözte a túloldal festő ecsetjére kívánkozó tájképe. Ákos mesélt a láncról elnevezett hídról, ugyanannak a nagybirtokos grófnak köszönhető, akinek a pénzéből megalakult a Magyar Tudományos Akadémia, az épülete itt látható jobbra. Linda mintha erről már hallott vagy olvasott volna.

Nem bánnám, ha kicsit fölfüggesztené a folyamatos idegenvezetést, és csak úgy bámulnánk a magyar napfényt, most sávokra tagolták a bárányfelhők karavánjai. Ilyen kicsi és szinte egyforma fellegek francia eget ritkán borítanak, angolt szinte soha. Magyar felhő, magyar napfény, gondolta Linda. Eszébe jutott szegény Richard, aki úgy szeretett a házuk pindurka kertjében ücsörögni a hintaágyon, s bámulni az angol eget. Hogy is van a hintaágy? Ööö… *porch swing*. Bár őnáluk nem a teraszon, hanem a Richard által agyonöntözött gyeptéglákon állt. Linda szüleinél nem volt *balançoire de porche*. Ő vágyott egy olyanra, amilyet a barátnőinél látott, akácfából készült, nem függött, hanem alulra helyezték el a ringást lehetővé tevő elmés szerkezetet. Az igaz, hogy egyre erősebben nyikorgott, ha már eljártak fölötte az évek, vetemedett a fa.

Na jó, hagyjuk szegény Richardot, vagyis a múltat, szőjünk tervet a jövőre. Előbb a közelire, *going to,* aztán a jövendő hónapokra, évekre.

A Marguerite-ről elnevezett hídnál szálltak le, ez a végállomás. Gyalogoltak Tóth Juli lakása és a kávéház felé, Linda kérésére a folyóparton, a feketére mázolt korlát mentén. Idővel elfogytak a házak, kezdődött a nagy park, a szegélyén hosszú, elkerített kutyafuttatóval. Egyetlen állat se szaladgált, a gazdik itt-ott csoportba tömörülve beszélgettek, ebeik köröttük barátkoztak.

Érdekes, hogy a kutyások többsége cigarettázott. Már egy vonalba értek a kávéház épületével, de kicsit tovább kellett menniük, hogy kikerülhessék a park kerítését.

Kádár Ákos mutatta újra a tetőteraszt, amelyen mintha fák nőttek volna, s ismét elmondta, hogy a házat megrendelő cukorgyáros, Lajos Hatvany élt ott fönn. Ő volt a *Nyugat* nevű híres irodalmi folyóirat nagyjából egyetlen szponzora, ugyanakkor könyveket írt, például Sándor Petőfiről, a tizenkilencedik századi nagy magyar költőről. Rémes lehetett neki, hogy dúsgazdag emberből a szocializmusban deklasszált elemmé vált. De azért adtak neki Kossuth-díjat, ötvenhat után. Amúgy a tizenkilencedik század másik nagy magyar költője János Arany, aki a Tudományos Akadémia titkára is volt, tudod, mutattam az épületet a villamosról.

Linda ennyi fura hangzású nevet akkor se bírna megjegyezni, ha akarna. Másutt járt az esze. Be kell ugrani a kávéházba a holmijáért. Aztán megkérdezni Ákoshkát, alhatna-e nála egy – legföljebb két – éjszakát, amíg repjegyet intéz, s eltakarodik ebből a kicsi országból.

Itteni napjai elején még megfordult a fejében, hogy esetleg maradhatna huzamosabb ideig, próbálhatna munkát, állást szerezni. Már nem értette, mi ütött belé, józan ésszel nem vehető komolyan e bizarr ötlet. Elképzelhetetlen, hogy szakít eddigi életével, lelép a két nyelv felségterületéről, amelyekben immár szinte azonos mértékben otthon érezte magát, egyszersmind lemond arról, hogy játssza tovább az anyai szerepet Chloénak és Fleurnek.

Nekik még szükségük van rád. Teneked meg semmire sincs szükséged, csak felejtésre, ahhoz az idő múlása kell, nem a tér cseréje.

Salátát készített, mert tudta, Tóth Juli örökké fogyókúrákkal gyötri magát. A receptet a neten találta, egy gasztroblogger tette közzé. Főtt édeskrumpli, nyers répa, narancs, gránátalma, kis darabokra tört dió, almaecetes olívaolajjal. Hátha ízlik neki.

Az utolsó mondathoz gyors pornófilmjelenet pörgött az agyában. Na igen… hátha az is ízlik neki. Ha ugyan valaha is meglesz, és – tegyük föl – lenyeli. Zsófi például nem volt kapható semmi különlegesre, maradt a hagyományos misszionárius póz. Pedig olyan vagesz csajnak látszott, amikor megismerkedtek. Mindegy ez már, *fuck off,* Zsófi, *fuck off,* erotikus képzelgés, összpontosíts a valóságra, különben elcseszed, öreg, ezt is elcseszed.

Tóth Juli késett, Vas Dani egyre idegesebben ugrabugrált a konyha és a nappali között, odabenn terített a négyzet alakú kihúzhatós asztalon, amelyen a korrektúrákat szokta javítgatni. Számítógépének csővázas állványt vett az IKEA áruházban, felül három polcban végződött, azokon tartotta a szótárakat és a kézikönyveket, amelyeket újabban soha nem ütött föl. A Google fordítója és a Wikipédia gyorsabban ad választ. Ma már nincs szükség a vastag kötetekre, amelyek régebben nélkülözhetetlenek voltak mindazoknak, akik a nyelvvel dolgoztak. Ki is dobhatná őket, ha nem tekintené a múlt fontos emlékeinek, múzeumi tárgyaknak.

Megszólalt a kapucsengő, a beeresztő hálistennek működött, halk ciripelés jelezte, hogy Tóth Juli bejutott a lépcsőházba. Dani rohant a fürdőszobába, megigazította a haját, hideg vízzel hűsítette az arcát, aztán iszkolt az előtérbe, a kulcsot átfordította a zárban, hogy ne akkor ügyetlenkedjen, amikor a lány sziluettjét észreveszi a katedrálüvegen keresztül.

Túl határozott mozdulattal tárta ki az ajtót – alaposan elkaszálva a nagylábujját. Igyekezett leplezni a fájdalmat, könnyednek vélt mosollyal: Szia, Juli, te vagy az? Mért, nem engem vártál? – a lány ugyanolyan erőltetett vidámsággal beszélt, mint ő.

Gyere beljebb szerény hajlékomba – színpadi mozdulattal invitálta a nagyobbik szobájába. Juli sikkantott: Ebéddel vártál? Nos… délidőbeli meghívásnál ez… – nem tudta, miként folytassa. Olyan édes vagy! – Juli nekifutásból adott két puszit, összeütötték az orrukat. Danit elöntötte a boldogság. Sajnos nem csak az. Juli megijedt: Te jó világ, vérzel! bocsáss meg! szal nem akartam! – rémült arckifejezését Dani viccesnek találta, és imádta: Szokott nekem, gyönge egy ér az orromban, semmi baj – szakavatott mozdulattal összenyomta az orrát a két mutatóujjával: Így kell, és

várni kicsit, foglalj helyet. Juli nem moccant, táskájában turkált: Papírzsepi? Nincs szükség rá, ha elállt, majd lemosom.

Csönd lett, azaz ők ketten nem beszéltek, Dani szuszogása és az utcazaj fölhangosodott. Elbénáztam, gondolta Juli. Tiszta ciki, gondolta Dani. Türelmetlenségében túl hamar engedte el az orrát, a vére még csorgott, le az almazöld pólójára, amelyen fehér antikva betűk hirdették: *RULES BREAKER.* Kínosnak érezte, hogy gondos válogatás után ezt választotta az alkalomhoz, pont szabályszegő, az nem vagyok… csak szeretnék lenni. Juli pólójára tévedt a pillantása, a feliratból a könnyű blézer alól csak ennyi látszott: GYEN ÖLE. Nyilván INGYEN ÖLELÉS.

A mellemet nézi, állapította meg a lány, elszomorodva. Férfiszakmunka. Picit kidugta őket, hogy nagyobbnak mutatkozzanak. Látta, Dani észrevette. Szal… ez meg női – óvatosan visszaeresztette magát szokásos, kissé görnyedt tartásába. Na jó. Majdcsak lesz valami, gondolták mind a ketten, bizakodva.

Igazuk lett, a kínos helyzeteknek előbb-utóbb végük szakad, akkor is, ha a kelleténél tovább tartanak. Az orrvérzés csillapult, aztán elállt, Dani a fürdőszobában tisztára mosta az arcát, vörösre színeződött trikóját a kerek szennyestartóba dobta. Sajnos tisztáért be kellett mennie a hálószobába, egy frottírtörülközőbe bugyolálta magát, nem jelenhet meg a lány előtt félmeztelenül… még. Bocsánatkérő biccentéssel átügetett a szalonon – ő így hívta –, amikor rájött, a föliratokkal ma nincs szerencséje, a kék törülközőbe ugyanis ezt hímezték: VIAGRA. Kádár Ákostól kapta szülinapjára. Bízott benne, hogy Julinak nem volt ideje elolvasni.

Mit vegyek föl? – eszébe jutott az *Érintés,* Ingmar Bergman filmje. Bibi Andersson – Dani életre szóló szerelme – indul az első randevúra, gyönyörűen fölöltözik, kiszalad a szobából a falon előredöntött tükörhöz, elégedetlen, visszasiet, megint fut a tükörhöz, ez a ruha se tetszik neki, késésben van, de még vagy kétszer öltözetet cserél, végül pontosan ugyanazt veszi föl, mint először, bólint, ez jó lesz, siet a bejárat felé.

Hányta szét a pólóit a fiókból, végül azt vette föl, amelyre az *Abbey Road* borítóját nyomtatták. Kedvenc Beatles-lemeze.

Agyában fölharsant: *Come together, right now*. Aztán a zárószám, a *The End*. Ákos leműfordította neki, karácsonyi ajándékul.

Bármit kavarsz, / csak épp annyit kapsz / a szerelemből, mint / amennyit adsz! – és szívszorongatón sír a gitárszóló.

Mire visszaért a szalonba, Juli behozta a konyhából az odakészített salátát, ki is tálalta, mellérakott két-két szeletet a buján illatozó sokmagvas rozskenyérből. Daninak tetszett ez az öntevékenység, odaült. Bántotta a szemét a hirtelen vakítóra erősödött napfény. Juli nekilátott, fogai alatt hersegett a kenyér, pici lövéseknek hallatszott a gránátalma vörös magjainak roppanása.

Dani csak apró falatokat tett a szájába, félt, nehogy szokásos habzsolásába kezdjen, Ákos szerint túl mohón és valamennyire gusztustalanul evett. Igyekezett jó benyomást tenni a lányra. Nem tudta, hogy Juli is erre törekszik, elsősorban a hasa behúzásával.

Amikor már zavaróvá vált a csönd, a lány megszólalt: Min dolgozol jelenleg épp? – tudta, a két utolsó szó egyike fölösleges, vagy talán mind a kettő, de már kimondta. Dani örült a kérdésnek, ez biztonságos téma: Kaptam egy könyvet szerkesztésre, tegnap – elhallgatott, az ember ne beszéljen teli szájjal, egész gyerekkorában ezt ismételgette az anyja étkezéseknél. Rágott, nyelt. Amikor kiürült a szája: És te? Én… – Julit nem zavarta, hogy falatozott: Vicces rajzokat kéne leadnom a pécsi napilapnak, de nincs humorom, hehehe… miről szól? Micsoda? A könyv, amit szerkesztened kell. Ja, az egy… tényirodalom, a svájci védett házakról és menlevelekről, zsidó szemtanúk vallomásai a háborús évek Budapestjéről, érdekes, de a fordítás elég zötyögős, majd megkérem Ákost, javítsa át.

Dani odahozta az íróasztaláról a kötetet. A borítón fekete-fehér fotó egy igen szép, íves kapuról, kovácsoltvas-szerkezet, tiszta üvegtáblák, mögöttük veterán autó, a rendszáma: AU 867. Fölötte kerek fémkorong: DT. Szal diplomatakocsi. Balra a sofőr, egyenruhában, tányérsapkával, jobbra fehér nadrágos, sötét zakós magas férfi. *Under Swiss Protection. Jewish Eyewitness Accounts from Wartime Budapest.* Agnes Hirschi, Charlotte Schallié (eds.), foreword by Timothy Snyder.

Dani azt mondta, hogy a zakós, az Carl Lutz, ő volt Budapesten a svájci alkonzul a vészkorszakban. Amint ezt a nevet kiejtette, elment

az étvágya. Tóth Julinak szerencsére nem, ropogtatott tovább: Ha jóllaktunk, lerajzolhatlak? – kérdezte. Dani bólintott: Portré? vagy akt? – viccnek szánta. Juli higgadtan szemlélte: Még az is megeshet.

Ettől igazán tompa csend lett köztük. Odakint a konyhában egyre hangosabban csöpögött a csap.

Sírni csak a győztesnek szabad, mondta ezt valaki, szal többen mondták, főleg a híres úszónő, olimpiai bajnok, akinek a lánya is híres úszó, ő csak ezüstérmes lett, és az apám ismeri, szerinte az ezüstérem egy életre szóló kudarcélmény annak a nőnek. Pedig a világon a második legjobb valamiben, az milyen szupi!

Tóth Juli lerajzolta a vázlatkönyvébe Vas Danit. *Fiú, reggelizés közben*. Mindig adott címet a képeinek, de ritkán írta rá a papírra, sokszor el is felejtette. Azzal vigasztalta magát, hogy az igazán jók azért az agyában maradnak. Készített egy szkeccset is Daniról, amint meztelen felsőtesttel áll a kitárt ablak előtt, addigra sikerült legyőznie a fiú gátlásait annyira, hogy levette az *Abbey Road*-borítós pólót. Juli oldalnézetből ábrázolta, a pocakját kisebbre vette. Szemüveget és nadrágot nem rajzolt. Alsót sem. A hímtagot egyszerűen kihagyta. *Reggeli fény a Váci úton*.

Teltek a lapok.

Legénylakás.

Árnyékos arc, csillogó szemek.

Férfikéz, magyarázás közben.

Dani a *cider*t – szájdert – szerette. Néha *szidm*ek ejtette, kérdezte, tudom-e, hogy a franciák cidre-nek írják. Nem tudom. Semmit se tudok.

Lassan, tűnődve kerültek ők ketten a fehér fémszerkezetű IKEA-ágyra, amely szecessziós stílust imitált. És nyikorgott. Tóth Juli igyekezett nem hallani. Vas Dani annyira megszokta, hogy észre se vette.

Sírni csak a jó szextől szabad. Ez napok múltán készült, emlékezetből.

Szal a rajzom inkább azt fejezte ki, amilyenre vágyok. Van úgy, hogy a nő azt érzi, ez még nem az igazi, de ha gyakoroljuk, majd az lehet. Dani tök kedves és figyelmes, minden rendben, csak valami pici hiányzik, egyelőre. Az a férfias izé. A határozottság. Ami áttöri a falat. Én is tehetek róla, belőlem meg hiányzik az a nőies izé. A teljes megadás. Mer én meg az önkontroll királynője vagyok. De majd… szal remélem, gyakorolni fogjuk.

Milyen klassz, hogy sikerült, gondolta Dani. Meztelenül még szebb. Vagyis nem okozott csalódást. Takargatja, hogy picit lóg a cicije, pedig az olyan nőies… szerintem. Utálom a feszesre plasztikázott, fölfújt mellű és szájú plázacicákat.

Amikor hanyatt fekve próbálták visszanyerni a lélegzetüket, mind a ketten fogalmazták a legmegfelelőbb mondatot, ám egyikük se találta. Juli aztán odabújt Dani mellkasára, finoman tekergetni kezdte a szőröket, az járt a fejében, milyen ritkás. Szinte pucér a bőre, s ugyanolyan világos árnyalatú, mint az övé. Egymásra találtak a sápadtak.

Odakint sziréna vijjogása, egyre közelebbről, dobhártyaszaggatóan. Na, már jönnek értem, dünnyögte Vas Dani. Tóth Juli ezt a poént ellenállhatatlanul viccesnek találta. Lehetséges, hogy ilyen testi és lelkiállapotban bármit ellenállhatatlanul viccesnek talált volna. Hát még ha eljutok az orgazmusig… de énnekem annyira ritkán jön össze, nem Dani hibája. És most majdnem, tényleg, csak egy milliméter hiányzott, szal paraszthajszálnyi, ahogyan apu mondaná.

Na, megint Ákos aratott sikert, gondolta Dani, a „már jönnek értem” az ő ismétlődő poénja sziréna hallatán. Cyrano. Sziréna de Bergerac.

Tóth Juli és Vas Dani megtették az első drámaian fontos lépést a kanyargós és göröngyös úton, mely szerencsés vagy szerencsétlen esetben az együttéléshez, végül talán a házassághoz vezet. Hevertek, oldódó kábulatban.

Osztályoztak. Dani a lánynak ötöst, magának négyest adott. Tóth Juli fordítva. Simogatta a fiú vállát, karját, hátát. Bizonyos pontok

érintésekor Dani vékony hangon fölkacagott, bocs, csiklandós vagyok. Több se kellett Tóth Julinak, ráment azokra az érzékeny részekre. Dani menekült volna, a lány nem hagyta, már-már birkóztak, újabb szeretkezés előszelét érezve.

Megszólalt a mostanában berekedt kapucsengő. Dani nem törődött vele, ilyen esetekben szeretett úgy dönteni, hogy a szomszédé szól. Ám a fránya szerkezet másodszor is zürrögött. Tóth Juli megmerevedett: Vársz valakit? Senkit.

Ekkor Dani telefonja kezdett csöngeni és zúgni a nagyszoba asztalán. Majd abbahagyja, gondolta. Vedd már fel! – Juli.

Kádár Ákos volt: Szia, erre jártunk, fölmehetünk? Dani homlokán előbukkant az első izzadságcsepp: Én… most ébredtem, de… Kádár Ákos hüledezett: Délután háromkor? hülyéskedsz? Nos, ledőltem… várj egy percet! – befogta a mikrofont a tenyerével, s fojtott hangon: Ákos meg a… a francia csaj… nő. Szal még nem utazott el? Ezek szerint… mit csináljak? Találj ki valamit.

Dani kérte a barátját, üljenek be a Kávés Anitába a sarkon. Mindjárt jövünk, és csatlakozunk. Csatlakoztok? név szerint kik? – de Dani bontotta a vonalat.

Tóth Juli szemrehányással illette, mért kell mindig ugrani Ákos kedvéért? Dani kínban volt: Te mondtad, hogy találjak ki valamit, ez jutott eszembe. Juli visszavonulót fújt: Na jó, de mire összeszedem magam, az közepes ideig tart! Nem baj, előremegyek, jöhetsz utánam, amikor elkészülsz. Hát… okés – Juli bevette magát a fürdőszobába, kulcsra zárta az ajtót. A mosógépen vannak a tiszta törülközők! – kiáltotta utána Dani.

Világos, hogy sokáig nem jön elő, a nőknek idő kell. Sebaj, én megoldom a konyhában – tartott a pulton fogkefét és fogkrémet. Kapkodva kezet, arcot, hímvesszőt mosott. Mindezek után nem talált más megoldást, belepisilt egy üres PET-palackba, gondosan lezárva a szemétkosár mögé rejtette. Nna… – ügetett a hálószobába, tiszta trikó, alsógatya. A nadrágja az ágy mellett. Zokni ilyen melegben nem kell. Szia, Julika! – búgta, olyan negédes hangon, amilyen tellett tőle. Lécci, az ajtót majd csapd be, jó? Válasz nincs. Sóhajtott, indult kifelé. Aktatáskáját is vitte.

A Kávés Anita néhány éve nyílt, egy ramaty ABC helyén. Dani sajnálta, hogy bezárt, abban az üzletben mindig kevesen voltak, gyorsan megvehette reggelijét, vacsoráját. Zsófi bezzeg fintorgott, mert az áruk távol álltak a biótól. Még gluténmentes kenyér sincs! – panaszolta. Igen… most meg már Zsófi nincs, helyette Tóth Juli van, emiatt is lesz hiszti, ha megtudja. Ami elkerülhetetlen. Nos, sajnálom, így alakult.

Sokan voltak a presszóban, amely a kávéválasztéka miatt lett népszerű, huszonkétféle szerepelt az árlapon. Kádár Ákos és Linda pici asztalnál kuporgott, kettejüknek is szűk volt. Vas Dani elkérte az egyetlen üres széket a helyiség túloldaláról, s míg odavitte, aggódott, honnét szerez majd még egyet Julinak. Alig tudott leülni, a támla hozzáért a szomszédjukéhoz. Helló, embertárs, *bonjour, Madame,* mizujs, *comment ça va?*

Azok ketten csak bólogattak. Dani erre magyarul, félhangosan: Hogy álltok? Ákos ugyanúgy: Megy el mindjárt… ez van. Értem, és… megvolt? Ákos nem válaszolt. Dani angolra váltott: Nagy tömeg itt van, ugye van itt? Linda sejtette, időhúzó mondat ez, hasonlóval felelt: 2050-ben tízmilliárd ember él majd a Föld nevű bolygón, akkor milyen sokan lesznek! Igen… de nem mind a Kávés Anitában… rendeltetek már? Még a kutya se kérdezte, mit akarunk! – Ákos, és súgva: Juli az, aki…? Dani biccentett: Majd jön.

Háromféle faksznis kávét kértek, Ákosék *croissant*-t is. Az árlapon így szerepelt: *Francia croisante dán vajjal.*

Dani tudta, van idő bőven, amíg Tóth Juli befut. Elővette a táskájából a könyvet. *Under Swiss Protection.* Udvariasságból angolul adta elő (egyre több hibával), hogy ezt fogja szerkeszteni, készül a fordítás, de olyasvalakire bízták, aki angolul istenien tud, magyarul kevésbé, jó volna, ha Ákos vállalná, hogy stilárisan rendbe szedi a kéziratot, kontrollszerkesztői megbízatást szerez neki, maximális honorral.

Linda kinyitotta a könyvet, nézegette a fekete-fehér fotókat: Ezek áldozatok? Nem, mondta Dani, hanem azok, akiket Carl Lutz megmentett. Ó… de jó lehet neki! – így Linda. Dani nem értette: Kinek? Hát annak a Carlnak… én még soha senkit nem mentettem meg.

Pedig szerettem volna, fűzte hozzá gondolatban.

Dani mesélni kezdett Carl Lutzról, aztán Raoul Wallenbergről. Már a *Schutzbrief*eknél tartott, amikor Tóth Juli belépett az ajtón. A kelleténél határozottabban csukta be maga mögött, éleset csörrentek az üvegnégyzetek. Mindig túltolom a dolgokat, ha bizonytalan vagyok.

Itt! – a két férfi egyszerre integetett neki. Hálisten, a sarokban a kerek asztal épp megürült, átültek. Julinak a Linda melletti támlátlan szék jutott. Kerülték egymás tekintetét. Ugyanabban a pillanatban szólaltak meg, angolul, kánonban: Bocsánatot kérek! Ne, ne, igazad volt! – Linda. Szerintem túlreagáltam, ne haragudj! – Juli. Oké, hagyjuk, minden rendben.

Dani a könyvet a pici asztalon felejtette, odaugrott érte. Miért hoztad le? – Tóth Juli. Hogy megmutassam Ákosnak, hátha vállalja az átfésülést. Persze, Dani, neked mindent!

Linda a fényes felületű borítóra eresztette hosszú ujjait: Lesznek egy ilyen szomorú könyvnek olvasói? Nos, azt nem tudom, de szükség van rá… ebben a városban négy ember közül átlag kettőnek a felmenőit érintette a holokauszt, az a minimum, hogy emlékezzünk rá, mondta Vas Dani. Pontosan négyen vagyunk! – állapította meg Linda. Kádár Ákos fölemelte a kezét: Nagyapám, nagyanyám! Tóth Juli és Dani nem jelentkezett. Akkor csak én lehetek a második, mondta Linda, de én ugye elfranciásodott szláv családból jövök, semmi jel nem mutat zsidóságra a felmenőknél. Jó, viszont a férjed, a Hatvany-rokon eredetileg Deutsch volt, szóval… – Ákos nem folytatta.

A nők elképzelték, milyen borzalmas lehetett a zsidóüldözéskor élni. Semmi szerelem, semmi érzelem, csak félelem és rettegés a… a Harmadik Birodalomban. Brrrrrr. Szörnyű. Alig fölfogható. Szerencsések vagyunk, hogy később születtünk. Linda látta, átélte, amint kitépik a kezéből a csecsemő Chloét és Fleurt, viszik őket a gázba, jaj, aaaaa – borzongott.

Fázol? – Tóth Juli. Linda pedig, suttogósan: Nem, csöppet sem… figyelj, Juli, megvolt a lényeg? Hm… ki tudja, mi a lényeg. Én… és te… szóval, megtörtént?

Tóth Juli halogatta a választ, végül csak kibökte: Igen. Milyen volt? Fantasztikus… és ti? Hát… mi nem. Te jó világ, mire vársz?

Egymillió fontos kérdés.

Sóvár pillantásokban nem volt hiány. Rettegtek mind a ketten, hogy valaki észreveszi.

Arra gondolni se mertünk, mi lesz, ha Trudi, aki annyi jót tett Magdussal és Ágikával, rájön… azt nem bírnánk túlélni. Most nem fenyegetett ez a veszély, Trudi vidékre utazott a nagy autóval, szokásos élelembeszerző körútjai egyikére. Ezeknek köszönhették a rezidencia lakói és az alkalmazottak, meg az őrök, hogy volt mit enniük. Trudi ügyesen alkudozott a parasztokkal, Karcsi-Rudy tolmácsolt. Lutznak nem sok hasznát vette volna, ő csak néhány mondatot tudott magyarul. Annál azért többet, mint ahogyan *bon mot*-ként el-elsütötte a vacsoravendégeknek, összes tudománya e nehéz nyelven körülbelül ennyi: Nincs. Van. Igen. Nem. Adok. Tessék. Krumpli. Minden hétfőn zárva.

Trudi és Rudi dugig rakta az autó csomagtartóját és hátsó ülését krumpliszsákokkal, lisztet, lencsét, babot tartalmazó bugyrokkal, tojásos dobozokkal. Néhány üveg bort és pálinkát is szereztek. Ezúttal azt tervezték, hoznak haza egy kisebb fenyőfát, nyakunkon a karácsony.

Carl Lutz és Magdus állandóan azon töprengett, miképpen szabadulhatnának e helyzet börtönéből. Hiába, nem láttak más kiutat, mint a közös szökés. Vagy a közös öngyilkosság. De egy anya nem ölheti meg magát. És ugyan hová szökhetnének, a háború kellős közepén, az oroszok által már-már bekerített városban?

A rezidenciát többször találták el a bombák, miközben ők az óvóhelynek berendezett nedves, fűtetlen pincében reszkettek. Volt úgy, hogy nagy lángokkal égett az épület odafönn, minden másodpercben várták, hogy felrobban az udvaron az óriási tartály, amelyben háromezer liter benzint tároltak, akkor aztán végük. Isteni szerencse, hogy erre nem került sor.

Másik alkalommal nyilas fosztogatók rohamozták meg a házat, ha megtalálják a pince lejáratát, talán agyonlövik őket. Hálisten, inkább a berendezésre és az értéktárgyakra összpontosítottak, sok mindent elvittek. Carl és Trudi nem bánkódott, az a lényeg, hogy élünk, pénzen csak a hülyék izgatják magukat. Meg a szegények, tette hozzá Magdus, de nem mondta ki.

Ágikának kifejezetten tetszett a hatalmas, rengeteg szobás ház romos állapota, újabb és újabb játékokat talált ki, a bújócska vadregényes változatait, Tomi, Lutz sofőrjének kisfia volt a partnere. Tomi két évvel fiatalabb, önként vállalta az engedelmes szolga – beosztott, őr, udvari bolond, lovas futár – szerepét.

Carl többször lefotóztatta magát az ókori épületmaradványokra emlékeztető udvaron. Szeretett volna egy páros felvételt Magdussal, de nem merte fölvetni, így Trudival ült a követség fényképészének gépe elé.

Soha egyetlen ujjal sem értek egymáshoz, csak vágyakoztak némán. A szemeknek azonban nehezebb parancsolni, mint a kezeknek. Márpedig az idő sürgetett. Carl Lutzot visszarendelték Svájcba, csupán a háború miatt nem indulhattak haza. Kétségbeesésében siettette volna a távozásukat, talán könnyebb elviselni a messzeségből, hogy ennyire kéne neki a magyar asszony. Akinek ráadásul férje volt, egy sikeres gabonakereskedő, a vészes idők kezdetéig jól ment neki. Nem tudni, hol bujkál. Régebben a Szabadság tér közelében éltek, hatszobás lakásban. Valaha sokat utaztak, Ágika a sors szeszélye folytán Londonban született, így a családból egyedül brit állampolgárként. Ez jól hangzik, jobban, mint az, hogy a zsidó Grausz család sarja. Angol útlevele azonban nem jelentett védettséget, ellenséges hatalom alattvalójaként deportálás várt rá. Magdus erre hivatkozva kereste fel a svájci alkonzult a Szabadság téri irodában, Carl Lutz képviselte Nagy-Britannia ügyeit Magyarországon. Magdus csak a kislányának kért védelmet. Aztán mi lett belőle.

Az alkonzult lebeszélték a biztonságiak, hogy átmerészkedjék Pestre, többszörös légiriadó várható. Álláspontjukat elfogadta, pedig a kisebbik autó már odagördült érte a külső kapuhoz. A délelőttöt a dolgozószobájában töltötte, átolvasta az iratokat, erre az elmúlt

héten nem jutott ideje, szünet nélkül rohangászott a Szabadság tér 12. és az Üvegház között. Soha ennyi éhes szájat nem kellett még betömni a Vadász utcában, Weiss úr hajdani üveglerakatában.

Tizenegykor Magdus behozta az uzsonnáját. Vajas kenyeret kapott a tejeskávéja mellé, vékonyan kenve, ahogyan szerette. Marasztalta volna Magdust, ám ő nem mert leülni, mutatta, hogy ebben a házban a falaknak is van fülük. Carl igazat adott neki.

Miután Magdus kiment, Carl úgy érezte, nem kap levegőt. Fölállt, ablakot nyitott. Aztán otthagyta az íróasztalát, dolgozószobáját. Az előcsarnokban a spanyol ügyvivő jött szembe. Carl megörült neki, Ángel Sanz Briz volt a második legkedvesebb a Budapesten maradt diplomaták között. Ő is sokat tett a veszélyeztetett magyarokért, szóval a zsidókért. Joviális úriember, ötgyerekes családapa. Carl barátságosan átölelte.

Ángel Sanz Briz látogatása csupán percekig tartott, búcsúzni jött. Őt is visszarendelte a kormánya. Kérte, Carl a továbbiakban működjék együtt Giorgio Perlascával, hiszen ismeri, most kint ül az autóban. A szomszédos dominikánus kolostorba tartanak, odaajándékozzák a spanyol ügyvivő nehéz időkre félretett élelmiszer-tartalékát az ott ápolt sebesülteknek. Azoknak a szerencsétleneknek a jajgatása olykor áthallatszott a rezidencia épületébe. Carl kérte Magdust, fejelje meg néhány tábla svájci csokoládéval a szeretetcsomagot az ő rezervjükből. Sajnos penicillinünk már nincs.

Kikísérte Ángel Sanz Brizt, akit az általa megmentett magyarok Budapesti Angyalnak hívtak. Perlasca az anyósülésről pattant a járdára, szívélyes kézfogása soká tartott, jobb és bal tenyere közé szorította Carl Lutz ujjait. Lassacskán elfogy a gárda, mondta magyarul. Carl nem értette, mégis bólintott. Milyen érdekes, ez a két bátor, rokonszenves úr falangista volt, Franco seregében harcoltak a polgárháborúban. Öregkorukra megjött az eszük?

Magdus jelent meg a kapualjban, kezében Carl Lutz télikabátjával. Ő maga irhabundában volt. Tegyünk egy gyors kört, míg nem bombáznak! – ajánlotta Carl.

Megkerülték a romos rezidenciát és az egész házsort. Félig leomlott, elhagyatott épülethez értek. Átbaktattak a kormos falak közt

keletkezett szűk sikátoron. A mellvédről elébük tárult a pesti oldal, még így, bombaverten is tündökölt a ködgomolygásban. Carl tudta, hogy a Margithidat a Wehrmacht utászai november elején belerobbantották a Dunába, az innen nem látszott. A város hídjainak szépségét Carl Lutz most is megcsodálta. Az a legjobb, hogy ahány, annyiféle. *Varietas delectat*.

Milyen gyönyörű, dünnyögte, s mire Magdus válaszolhatott volna, átölelte, és nagyon óvatosan megcsókolta. Az asszony, mint akit darázs csípett meg, hátrébb akart ugrani, ám ő szorosan fogta. Nem szabad, ezt egyáltalán nem szabad! – suttogta Magdus. Carl szomorúan csóválta a fejét: Miért nem, amikor itt a világvége? Azért, mert én örök hálával tartozom Trudinak… ne értsen félre, alkonzul úr, magának is, de… szóval, okosabb, ha…

Carl Lutz ekkor térdre ereszkedett. Zakója belső zsebéből négyrét hajtogatott amerikai géppapírt húzott elő. Akadozva olvasta föl a vallomást, amelyet több napon át fogalmazott a német–magyar és a francia–magyar nagyszótár segítségével.

Kedves drága édes Magda hölgy, absurd, hogy az ember fojtja magába el, azt amit érezni. Soha nem még volt énrám ilyen erősség. Tudok, nem szabad, fogni mond maga nekem rá. De mégis bír nem tudottra adni, hogy képtelenség az élet nélküled, és a halál se is. Szeretlek, imádlak, örülök meg érted. A bárd szavai: Az vagy nekem, mi kenyér testnek. Nincs ötlet, hogyan tovább van, mit csinálni. Csak szeretném, ha biztosra vesz, amit sejteni már biztosra régesrég. Tartom a távolság, a szabályok, válasz se szükség. Ezt megírni kénytelen kell nagy híved, örökre tiéd: Carl Lutz

Átnyújtotta, lehajtott fejjel, mintha az angol királynő előtt térdepelne, lovaggá ütésre várva.

Sírtak mind a ketten. Magdus fölsegítette, hideg van ehhez. Hagyta, hogy a férfi átölelje. Aztán a levelet egészen apró darabokra tépte, s a fecniket szélnek eresztette. Sokáig kavarogtak lefelé, volt, amelyik a Dunáig röpült. Magdus úgy érezte, e gesztussal semmissé tette a forró üzenetet, s egész kilátástalan helyzetüket.

Csakhogy Trudi már tegnap rábukkant a zakó zsebében, amikor mérlegelte, kivasaltassa-e. Gondosan átolvasta, ő is szótárral, ám valamivel gyorsabban, mint ahogyan íródott. Utána összehajtogatta, visszacsúsztatta. Vasalás majd legközelebb.

Szegény jó Carl, gondolta, szenved, mint ökör a járomban, súlyos rakomány előtt. Szegény, kedves, drága, édes Carlom.

* * * * *

Tényleg elmegyek, ismételgette Linda, Ákos többféleképp megfogalmazott kérdésére. Az emberek gyakran remélik a lehetetlent. Megérti a fiút, csakhogy mennie kell, igen, ez elkerülhetetlen. Vett repülőjegyet a mobilalkalmazással, s tudatta érkezése időpontját az ikerlányaival Messengeren.

Amikor kivitték a kávéház ruhatárából (nyáron nem üzemelt) az oda berakott gurulós bőröndöt és a dugig pakolt fekete *Super Dry* hátizsákot a kocsihoz, Linda lecövekelt a csomagtartónál: Megköszönöm, ha szállást adsz, Ákoshka, de szólnom kell, ez nem azt jelenti… ne számíts rá, hogy mindenképp… majd… majd alakul… *que será, será*. Jó, jó, persze! – Ákos berakodott. Nem mutatta, de természetesen lehervadt.

Linda jobban aggódott, mint ő. Már késő visszakozni. Szegény Richard Dutch hajtogatta: Ne aggódj a holnap miatt, a holnap majd aggódik a saját dolgai miatt. Bibliai idézet, Gospel of Matthew, azt hiszem. Ám ő se tartotta be, szorongott a legutolsó percéig. Szorongott vagy aggódott? Nem mindegy most már?

Ákos egy méternél közelebb csupán véletlenül közelített Lindához, akkor hátrább húzódott, elvörösödve. Néha olyan vágyakozva bámulta, hogy Linda csak állig begombolkozva mutatkozott előtte. Úgy viselkedem, mint egy megfélemlített apáca, gondolta, ő pedig mint egy zavart gimnazista. Agyunkra ment.

A fiúka lakásának mindhárom ablakából látszott a Duna. Kisebb-nagyobb hajók húztak el mindkét irányba. Merre folyhat? Az evezős kiránduláskor elhangzott, hogy délnek, Linda próbálta térképként fölfogni a tájat, mintha északon volnánk, akkor talán jobbra. Figyelte, gyorsabban úsznak-e a vízi járművek arrafelé.

Ő tenger közelében nőtt föl, folyókhoz nem fűződtek érzelmei, noha Franciaországban akad belőlük bőven. A gimnáziumi földrajztanárnő patrióta dölyffel ismételgette: Hazánk földjét százhuszonkét folyó szakaszolja, ragaszkodom hozzá, hogy ebből

legalább harmincat föl tudjanak sorolni, és meg is mutassák a térképen!

Lindának sose jött össze annyi. Szajna, aztán Rhône és Saône – e kettő kanyarodik át Lyonon, ugye –, Garonne, Loire, Maine, Marne… ööö *et cetera*. A magyaroknak jóformán csak kettő maradt Trianon után, írta a bédekker, a Duna és a Tisza. Mi az a Trianon? – kérdezte Linda Ákostól, kiderült, hogy az első világháború utáni békeszerződés. Amiatt vesztette el Magyarország a területe kétharmadát. Sok magyar azt hiszi, a Trianon név eredeti jelentése a latin „három nem”, ami a revizionisták jelszavává vált: Nem! Nem! Soha! Ez tévedés, a szerződést a nagyhatalmak vezetői, élükön Clemenceau-val Versailles-ban írták alá, a Le Petit Trianon kastélyban.

Na… most már mindent tudok. Ákoshka gyakran válaszolt úgy, mintha tanári pulpituson állna. Linda sajnálta Magyarországot, s haragudott Clemenceau-ra, a Tigrisre, akiről a földrajztanárnő dicshimnuszokat zengett. A törikönyvbeli fotón Linda egy bajszos és pocakos nagypapát látott. Öreg tigris.

Bámulta tovább a Dunát, s érezte, szalad föl a vérnyomása, megtörténik ez vele, ha valamin felizgatja magát. Ákoshka, hallgass ide, nincs neked véletlenül vérnyomásmérőd? Van, de nem véletlenül, a feleségem… a volt feleségem kissé hipochonder volt… minek az neked? Csak add ide.

Megmérte. A jobb karján szokott alacsonyabb lenni, de ott is 166/98-at mutatott a kijelző. Nem szerencsés, dünnyögte Ákos. Nyugi, van egy kis tachycardiám, bakfiskorom óta. És azt mi okozza? *Well,* az enyimet állítólag szívizom-vastagodás, de lehet szorongástól, láztól, bizonyos orvosságoktól vagy drogoktól, elromlott pacemakertől, satöbbi. Ákos, döbbenten: Neked pacemakered van? Nincs, de majd lesz, egyelőre az apámnak van, aki miatt egész életemben féltem, szorongtam, idegeskedtem… ne izgasd magad, mire nekem is kéne, már nem leszek itt a nyakadon. Ákos biccentett: Na ja… témát váltok, mivel töltsük a hátralévő időt, amíg még Budapesten vagy?

Egymással, gondolta Linda, ehelyett azt mondta: Vigyél olyan helyekre, ahol még nem jártam. Ákos magára öltötte az ábrázatát,

amelyet akkor szokott, ha magasan képzett értelmiséginek akart látszani: Ó, még rengeteg van, mind kulturális, mind történelmi szempontból, és fontoljuk meg jól, hogy mi az, ami örök emlék marad!

Linda vigyorgott: Nem mindegy, hogy az okos hülyéskedik, vagy a hülye okoskodik. Aha, és tessék mondani, melyikhez van szerencsénk? – így Ákos.

Nem kinevették a másikat, hanem együtt nevettek.

Kádár Ákos a Városligetbe vitte Linda Romant. Megmutatta a csónakázótavat, a Gundelt, a millennium épületegyüttesét a felvonóhíddal, a jáki templom másolatát és Anonymus szobrát. Szelfiztek a csuklyás alak mellett a kőpadon. A képet Ákos később kitette a Facebookra, ezzel az aláírással: Ismeretlenek az ismeretlen jegyző oldalán.

Utána a Király utcába mentek, a főváros népszerű bulinegyedébe, amelyet a délután sűrűsödésével azonos ütemben leptek el a mulatni vágyó fiatalok, többségük külföldi. Ezen a napon főként olaszok harsogták egymásnak, hogy milyen istenien érzik magukat. Ákos végigvezette Lindát a szögletes árkádokon, a házsorok tökéletesen egyformáknak tűntek, s valamiképpen ridegnek, ahhoz képest, hogy mennyien nyüzsögtek a különféle vendéglátóipari helyek szabadtéri asztalainál. Ákos magyarázta, hogy ez volt az úgynevezett nagygettó, ahová Budapest zsidóságának zömét bezsúfolták Adolf Eichmann instrukciói alapján. Ő az, akit izraeli titkos ügynökök elkaptak Argentínában, Tel-Avivban bíróság elé állították és fölakasztották, biztosan hallottál róla!

Linda rázta a fejét, így Ákos folytatta: Eichmann személyesen felügyelte az *Endlösung*ot, vagyis a zsidók deportálását és megsemmisítését Magyarországon.

Ákoshka, most komolyan, mindenről a szegény zsidók jutnak eszedbe? Nem, kérlek szépen, csak pont a szegény zsidókról, például azokról, akik itt pusztultak el… nekem legalább eszembe jutnak, ha már a többség annyira el akarja felejteni őket… az én rokonságomból is meghaltak a soában, például Hofstätter Béla, tudod, a tervezője Tóth Juli házának. Aha… tehát a soa a holokauszt magyar neve? Nem, a héber neve.

Dumálj csak így, gondolta Ákos, és kiszeretek belőled, mindenkinek egyszerűbb lesz.

Végül visszatértek a Szent István parkba. Íme egy hely, ahol már voltál! – Ákos mutatta, hogy üljenek le a kávéház teraszának parki oldalán, az egyik négyszögletes napernyő alá. Lindát jobb kedvre derítette a rácskerítés mögötti játszótér gyerekzsivaja.

Ákos erőnek erejével elnyomta magában a vágyat, hogy a Raoul Wallenberg-emlékműről beszéljen. Hallgatni arany.

Nem az ismerős pincér jött fölvenni a rendelést, hanem egy tétova nő. Linda zöld teát és somlói galuskát kért, Ákos *latte macchiató*t.

A parkbéli fák levelei suttogtak helyettük. Ákos történetesen tudta, de megtartotta magának, hogy vénséges vén akácok, platánok, hársak, nyírfák, olajfüzek és egy védett szivarfasor. A harmincas évek elején ültették őket. Nna. Ennyi.

A méretes üvegablakok mentén lévő asztalsornál minden hely foglalt. Ákos az ott ülőket fürkészte. Ekkor vette észre Vas Danit és – meglepetés! – Zsófit. Integetett nekik, de nem figyeltek rá. Mindegy, majd.

Linda a körmeit nézte, rájuk fért volna már egy tatarozás, de se lemosót, se lakkot nem hozott magával. Tóth Julitól kérhetett volna kölcsön, amíg… *Tant pis,* ez legyen a legnagyobb bajom, ráér, mindjárt hazaröpülök. Haza? Kérdés.

Ákos mintha gondolatolvasna: Linda, kedves, tulajdonképp miért jöttél Magyarországra? Igen… miért is, lássuk csak, talán elegem lett Angliából, talán vitaminhiányom van, talán szerelmi bánatom, gyászolom a férjemet és a szeretőmet, talán új kalandra vágyom, vagy talán hirtelen megöregedtem, ezekből válassz egyet vagy néhányat, fiatalember! Ákos nem válaszolt, az indokok közül csak az új kaland lett volna ínyére, de már beletörődött, hogy arra nincs esély.

Linda megkapta a somlóit, Ákos pedig a lattét. Linda behunyt szemmel kezdte kanalazni, apró adagokban. Eszébe jutott még egy indok, kimondta: Esetleg azért, hogy ilyet ehessem!

Tudom, *it’s orgasmic,* dünnyögte magában Kádár Ákos, hallotta már a nő beszámolóját e magyar specialitásról, amelyet ő viszont túl édesnek találta.

Zsófi éles hangú kiabálására figyeltek föl. A szavaknak csak egy része jutott el hozzájuk.

– te is a picsába – miféle fogalmaid vannak a – nekem mikor akartad – beadom a boámat a – sugárban hányok – kapjátok be az összes –

Már a kávéház szinte valamennyi vendége őket nézte. Az ősz hajú üzletvezető odasietett, valószínűleg kérte, hogy a hölgy mérsékelje magát, erre Zsófi őt is elküldte melegebb égtájakra. Mielőtt a középkorú férfi felelhetett volna, Zsófi fölugrott, elrohant a trolimegálló felé. Vas Dani vérvörös arccal bámult utána, próbált úgy tenni, mintha nem volna ott. Pillantása Ákosékra tévedt, ettől még erősebben szégyellte magát. Végül átkullogott hozzájuk: Szasztok… ez a szitu.

Egyikük se kérdezte, mi történt. Valamivel később Ákos, magyarul: Rájött, vagy megmondtad? Dani, összetörten: Megmondtam… amilyen hülye vagyok… mit fogok kapni Julitól, úristen! – fölállt, bizonytalan léptekkel indult a Pozsonyi út felé. Tudták, ha balra fordul, máris megy, hogy túlessen a letoláson.

Balra fordult. A pincérnő jelent meg az asztaluknál, kezében egy vastag dossziéval: Itt felejtette a… az ismerősük. Köszönöm szépen – Ákos megfogta. Az *Under Swiss Protection* című könyv magyar változata volt, nagy sorközzel printelve, tele ceruzás javításokkal.

Mindenhová magával viszi? – Linda. Nem tom… gondolom, nekem akarta elhozni. Honnan vette, hogy itt leszünk? Na ja, nyilván később. Akkor ez rövid úton megoldódott… miért olyan fontos nektek ez a könyv, amikor ő például azt mondta, nem is zsidó.

Ne! Ne!! Ne!!! – visította egy Zsófiéra emlékeztető vércsehang Ákos agyában, mégis belefogott: Honnan veszed olyan biztosra, és akkor szerinted én viszont zsidó vagyok? Hát… úgy vettem ki. Ide figyelj, Linda, ez nem Franciaország, errefelé valamennyire mindenki zsidó, meg cigány, meg sváb, meg tót, ha elég messzire megyünk az életrajzában, engem néha álmomban elvisznek a nácik… vagyis a nyilasok, a magyar nácik, munkaszolgálatba, haláltáborba, Dunába lövésre… ez a mi örökségünk, a kurva életbe, mást nem is nagyon hagyott ránk senki!

Terítette az asztalt, már megint. Tóth Julit várta vacsorára. Ünnepi abrosz (többféle kutya kergetőzött rajta, zöld mezőn), két cirádabirádás bronz gyertyatartó, melléjük készítetve a hosszú szárú Korona gyufa. Mindig ilyet vett, ez nem ég az ember körmére. Mély tányérok, alatta laposak.

Francia hagymalevest készített, második fogásnak lazacos tésztát. Ezeket elég jól tudta. Juli jobban szerette, ha nála találkoznak, Dani most ragaszkodott a saját lakásához, hogy ő főzhessen.

Romantikusan esteledett, a kerület madarai sok szólamban tárgyalták meg, milyen napjuk volt, mielőtt nyugovóra térnek. Dani a galambok és verebek kórusából hullámos papagáj csirregését vélte kihallani, régebben volt neki olyan, kettő is. Figyelmetlensége áldozatai lettek, az egyik kirepült a nyitva hagyott ablakon, amíg ő a kalitkáját tisztogatta, a másikra véletlenül ráült. Ha csak tehette, szabadon eresztette őket a szobában, azt hitte, úgy jó nekik. Harmadikat már nem szerzett be, a kör alakú röpde a pincerekeszben porosodik.

Tóth Juli sötét arckifejezéssel lépett be, megijesztve Vas Danit. Valami baj van? Te jó világ, törölt a Facebookon! Dani, hogy időt nyerjen: Kicsoda? Hát Zsófi! Mondta, miért? Nem, csak kihúzott az ismerősei közül, és sose veszi föl… biztosan befújták neki, hogy mi ketten… okosabb lett volna, ha a szemébe nézve elmondom, akkor lehetett volna esélyem… talán.

Dani kerülte a tekintetét, remélte, sose derül ki, hogy ő nézett Zsófi szemébe, meg akarta kérni, hogy legyen nagyvonalú, térjen napirendre a Juli-ügy felett, senki nem akarta megbántani, így alakult, bocsásson meg. Nyilván ügyetlen voltam, különben azért talán… esetleg… vagy nem.

Tudta, legokosabb, ha békén hagyja Tóth Julit, ad neki elegendő időt, hogy egyedül vívódjon, s megeméssze, annyira, amennyire. Konyhai ügyködéssel leplezte idegességét. Az illatok már uralmukba vették a légteret. Juli hosszabb hallgatás után odanyomult a tűzhelyhez: Miaz, miaz, de jó szaga van! Dani átölelte, finoman kitolta az előszobába: Te csak várj, míg felkel majd a nap! – énekelte

neki. Tóth Juli szerette Demjén slágereit, Dani ellenben nyálasnak érezte a szövegeket, sokszor a zenét is.

Szal csak úgy törölt az életéből, tutkó száz, hogy miattad… miattunk. Dani félt a folytatástól, zörgött a merőkanállal. Figyeljél, Dani, téged is törölt? Nem tom, nem néztem. Akkor nézzed meg!

Természetesen mindkettejüket törölte. Így jártunk, dünnyögte Dani, viccnek szánta, de nem nevettek. Kimerte a hagymalevest, meggyújtotta az IKEA-gyertyákat: Hölgyeim és uraim, tálalva van! – közölte szertartásosan. Tóth Juli odazöttyent a székre, nem tudta, hogy Molnár Ferenc *Játék a kastélyban* című színdarabjának utolsó mondata ez. Jó étvágyat, kedves Juli! Neked is.

Egyikük se kezdett hozzá.

Most itt fogunk gyászolni? – Dani. Igen… miért ne gyászolhatnánk, amikor elvesztettem az egyik legjobb, ha nem a legjobb barátnőmet?!

Dani behúzta a fejét a nyakába. Várni kell, mondta magának. Az idő… – csak az jutott eszébe, hogy pénz, ami nem illett ide. Végül Tóth Juli törte meg a csöndet: Együnk akkor, mielőtt kihűl.

A hagymaleves sósabbra sikerült a kelleténél, Dani nem tette szóvá, Juli nem vette észre. Amint a tányérok kiürültek, Dani hozta a második fogást, a lazacos tésztát. Afelől már nem nyugtalankodott, sikerült vennie a szokásosnál szélesebb olasz metéltből, amelynek *pappardelle all’uovo* a neve (és hét perc alatt megfő), illik a füstöletlen kanadai lazacszeletekhez. Reszelt *Parmigiano-Reggiano* sajttal, friss bazsalikommal és fűszeres tejföllel tálalta. Julinak ízlett, kért repetát. Dani örvendezett. Zsófi bekaphatja… de nem az enyémet, gondolta. Desszertnek koldustortát akart adni, amit az anyja sütött, Juli abból már nem kért, mutatta a tenyerével a hasán, hogy jóllakott.

Kitűnő előjelek ahhoz, hogy a lány nála aludjon, s az ágyban végigehessék a teljes étlapot, minden megtörténhessen, amire ő vágyik. Tűnődött, Juli vajon mit szeretne, tételesen és részletesen, ám erre még soha nem merészelt rákérdezni senkinél. Majd kiderül… alakul… ne légy türelmetlen, mert hamar megöregszel! – idézet az anyja készletéből. Sajátságos, hogy a mamánál türelmetlenebb személyt nem ismert, mégis kevésbé fogott rajta az

idő, kortárs csoportjában a (barát)nők kivétel nélkül öregasszonynak látszottak hozzá képest.

Dani – kezdte Tóth Juli nyúlós hangon, te meg tudod mondani, mit szeretnél tőlem, szal velem? Nos… – erre nem számított ilyen hamar, tudta, saját érdekében meg kell fontolnia a választ, könnyen elronthat mindent. Eszébe jutott Houellebecq, akinek a könyvében hosszabb eszmefuttatást olvasott arról, mi a különbség a szerelemben férfi és nő között. A nő röpköd, a fellegekben jár, a férfi pedig csak szemlélődik, hogy mi ez a nagy felhajtás.

Fölpattant, átugrott az asztalnak ahhoz az oldalához, ahol Juli ült, letérdelt elé, úgy ölelte át, székestül, odafúrta a fejét a lány combjaira, olyasformán nyögdicsélt, mint a kiskutyák. Juli a tarkójára eresztette a kezét, és játszadozni kezdett a fiú vékony szálú hajával.

Dani úgy érezte, sikerült áteveznie az örvényes vízen. Bizakodással várta az este meg az éjszaka további részét. Hátha minden rendben lesz.

Juli is ebben reménykedett.

Tóth Juli tengerről álmodott. Nagy hallal viaskodó öreg halászról. A múlt héten olvasta. Zsófitól kapta ajándékba. Ez Hemingway, gondolta még álmában. *A halász már öreg volt, kis csónakján egyedül halászott a tengeren, a Golf-áramlat mentén, s immár nyolcvannégy napja, hogy nem fogott semmit.* A híres első mondat nem szerepelt az álomban, csak az öreg halász. És a horgon vergődő hal. Akkora volt, mint egy bálna. Fokozatosan alakult át négyfejű sárkánnyá. Tóth Juli csodálkozott, miért nem hét? Ráadásul tüzet okádott, a vízben! Ilyen van? Azt hittem, a tűzhöz levegő kell, oxigén.

Addigra ő is ott tempózott a hullámzó tengerben, a víz kék árnyalatúból változott vörössé. Talán mert annyira sütötte a nap. Odafönn az égen sötét madarak közelegtek, azok is egyre bíborosabbak lettek. Hú, de én nem úszom elég jól ahhoz, hogy – és már fuldoklott.

Ebből mentett ki a vércserikoltozás, ami a telója csöngésévé változott. Jaj, de jó. Tóth Juli meztelen teste verejtékben ázott. Mellette ott szuszogott Vas Dani, akár egy elégedett óvodás. Két kezével a paplan szélét markolta, mintha abba kapaszkodna.

El kellett kúsznia a táskájáért, amúgy pucéran. Ha Dani leselkedik, láthatja hátulról. Éjjel is volt, hogy… de sötétben. Különben a fölajzott csávók szemében a nő másképp fest! – ez Barbi, a kettes számú barátnő szövege.

Az apja hívta. Szokásos módján indított, Hállójuli, neduddki, jókor? Ő pedig: Még alszom, de mondjad. Gyors ebéd délben a Dunaparkban? Jó, csak… szal van valakim, és… Az apját nem tudta irányváltásra bírni: Annál jobb, hozzad, legalább megismerem, déli dél?

Az apja korán szeretett ebédelni, Juli későn, de most ráhagyta. A telefont a székre rakta, s visszabújt az ágymelegbe, amikor eszébe jutott, meg kellett volna kérdeznie, történt-e valami, amiért… á, ne szorongj, elmondta volna. Az apja szokott előállni ilyen hirtelen fölindulású meghívásokkal.

Figyelte Danit, ő csukott szemmel feküdt a hátán, egy-egy pici horkantással tarkítva nyugodt lélegzetvételét. Talán álmodik ő is. Juli határozottan férfiasabbnak látta, amióta… igen. Próbált visszaaludni. Hátha folytatódik az öreg halas epizód a… hm, a vörös tengeren.

Az éber álmok jobban fájnak.

Zsolt, a nagypofájú színész, a kocsmai handabandázó tűnt föl a lelki vetítővásznon. Szerette őt a kompánia, ha már elég rundot fizetett nekik. Tóth Juli undorodott az alkoholszagától, mégse koptatta le. Így ment ez két évig, hamar távkapcsolattá alakulva, mert Zsoltot kirúgták a Vígből. Ugyanekkor próbálta megölni magát Tóth Juli anyja, és ő épp az alkoholista csávója miatt törődött vele túl keveset. Alighogy a mama túlélte az öngyilkosságát, még abban a hónapban kiderült az áttétes tüdőrák.

Tóth Juli összeomlott, csak ez lehet a magyarázata, hogy Zsolttal maradt. A mama lassan megfulladt élve, Zsolt pedig részegen ült be a Suzukijába Békéscsabán, előadás után, teherautóval ütközött frontálisan, és szörnyethalt.

Én meg itt maradtam, két halálesettel a hátamon, egyes-egyedül. Bele kellett szoknom, hogy senkim sincs. De ha én se vagyok magamnak, ki lesz velem?

Ezt mindenképp el kell mondanom Daninak, hogy értse, miért vagyok ilyen… amilyen.

Emlékezett, Lindának mesélt erről, tört angolsággal. Aztán nagyon megharagudott rá, most nem értette, miért, az angol–francia nő semmiről se tehet. Elutazott már? Dani biztosan tudja. Majd, ha fölébred.

Hiába iparkodott, nem sikerült álomba merülnie. Bántotta a korai fény. Egyáltalán, hány óra? Lusta volt visszamenni a telefonjáért, résre nyitott szemhéja alól fürkészte a szobát, hátha szemébe ötlik valahol egy óra, vagy kijelző a monitoron, de nem. Ekkor esett le neki, hogy Dani csuklóján még sose látott karórát. Erre is rá kéne kérdezni. Annyi mindenről nem beszéltünk… még. Türelmetlenül várta, hogy a fiú visszanyerje öntudatát.

Tea nem volt már, csupán a Planta nevű szederlevelekből készült őrlemény, kávé sem, legföljebb cikóriából vagy malátából főzhettek a vendégeknek – de vendégek is csak mutatóba jöttek. Kinek van kedve egy itt-ott bedeszkázott sötét helyiségben kvaterkázni, ahol kísérteties fényt – vagy inkább homályt – áraszt néhány villanykörte, az egyre gyakoribb áramszünetek alatt pedig gyertyák. Próbálkozott a kávéház személyzete petróleumlámpákkal, a nehéz szag még taszítóbbá tette az L alakú termet.

Odakünn az épen maradt széles üvegablakra egyre több nagyalakú hirdetmény került. Oltóhomok tárolása kötelező minden épületben, a légópincében kell elhelyezni. Az ellenséges légitámadásból származó tárgyak elvitele szigorúan tilos. Fel nem robbant vagy csak részben robbant bombákhoz nem szabad hozzáérni, aki ilyeneket talál, haladéktalanul jelentse a legközelebbi rendőrőrszemnek.

Most már hetek kérdése! – biztatgatták egymást a még dolgozó pincérek. Aztán: Most már napok kérdése!

Sose mondták ki, micsoda. Némelyek tudni vélték, hogy lehallgatókészülékeket építettek be valakik a szellőzőrések mögé. Az se hangzott el, kicsodák. A csendőrök? a nyilasok? a belügy? vagy?

Bárki tette, veszélyes az oroszok közeledéséről beszélni. Pedig nyilvánvaló tény. Tisztább levegőjű napokon, ha északról és keletről fújt a szél, hallatszott a tompa mormogás, amit bennfentesek a szovjet hadsereg ágyúdörejeként azonosítottak. Inkább gyárak üzemzajára emlékeztetett. Gyárak azonban már alig működtek az állandósult olaj-, gáz-, áram- és vízhiányban.

Hofstätter Béla sajnálta, hogy ilyen eshetőségre nem gondolt, amikor a házakat megálmodta. Legalább rendes kéményeket kellett volna terveznem, lakásonként kaminajtókkal, amelyekbe csatlakoztatható egy-egy vaskályha. Azt képzeltem, béke lesz, nyugalom és biztonság, örökkön örökké. Hajtogatták a pesszimisták – azaz az emberek többsége –, hogy előbb-utóbb kitör háború, el is hittem, de… mégse vettem komolyan.

Ó, jaj… mennyit hívogatott a drága Domány Feri, tegyem át a székhelyemet Londonba, dolgozzunk együtt odakint, ahogyan Budapesten csináltuk, van munka bőven, tárt karokkal vár. Nem akartam itt hagyni ezt a várost, ahol állnak a házaim, úgy éreztem, mintha a gyerekeimtől kéne elszakadnom.

Béla, bazmeg, hogyan képzelhetted, hogy az épületek fontosabbak, mint az emberek?

Ditke a konyhában csörömpöl az edényekkel, és sírdogál. Ma vitték el az öccsét meg a húgát. Az a hír járja, hogy a védett házakból kicibáltakat belövik a Dunába, a Margithídon túl. Nehéz elhinni – pedig lassan minden szörnyűség megtörténik, ami már az abszurditás világába tartozik. Embereket belőni a Dunába? Elképesztő. Hullákkal tömni tele a folyót? Ebből ragály lehet. Dunapestis.

Amióta fölrobbantották a Margithidat, Hofstätter Béla nem szívesen lépett ki a teraszra. Siralmas látvány. A detonáció akkora

volt, hogy megremegtette az egész házat. Micsoda barbárság… mennyivel tovább tart fölépíteni, mint negsemmisíteni.

Ditke sír, mert ma elvitték az öccsét és a húgát. Érthetetlen. Szereztem nekik *Schutzbrief*et. Lehet, hogy hamisak voltak? Tegnap a nagynénjét vitték el, a három lányával és a férjével. Nekik nem bírtam szerezni. Reménykedtek, hogy még viszontlátjuk egymást, hiszen elérhető közelségbe került a háború vége… de még senki nem tért vissza, akit elvittek… csak a költő a negyedikről. Szép Ernő. Ami azt illeti, elég csúnya ember.

Hofstätter Béla boldogult úrfi korában maga is próbálkozott költemények fabrikálásával, de gyorsan abbahagyta, mert még neki se tetszettek. A dagályos sorok aggályosan rímeltek – építészmérnöki precizitással. A szív és a lélek kimaradt belőlük.

Te ostoba, te idióta, elszalasztottál minden alkalmat, hogy itt hagyjad a fasizmust, a háborút, a nyilasokat! A várost, amit mindjárt szétágyúznak, porrá bombáznak. Segít bárkin, ha te is benne pusztulsz? Na ugye, címeres ökör.

Ditke sír a konyhában, és nincs erőd kimenni hozzá, hogy megvigasztald. Mivel is vigasztalhatnád, az isten szerelmére? Talán azzal, hogy már csak napok kérdése?

Újabban nem mertek a teraszukon üldögélni, elterjedt a hír, hogy az egyik szemközti épületből nyilasok távcsövezik ezeket a házakat, olyan történet is járt szájról szájra, hogy valakit egyszerűen lelőttek a park túloldaláról. Micsoda idők! Akkor sem érezheted magad biztonságban, ha menleveled van. Márpedig ő és Ditke nemcsak svéd, de svájci *Schutzbrief*fel is rendelkezett. Emiatt nem kellett kitűzniük a sárga csillagot. A svédet Wallenbergtől kapták, a svájcit Hofstätter vette egy megbízható régi ügyfelétől. Állítólag az Üvegházból valók.

Ma sajnos le kell menni, és délelőtt érdemes, a zsidóknak engedélyezett órákban, akkor többen járnak az utcákon, könnyebb elvegyülni. Nincs már itthon jóformán semmi elemózsia. Amíg a kedves Mártika volt a házvezetőnőjük, mindig került valami az asztalra, mert a kövérkés asszony heti rendszerességgel hazalátogatott a falujába, Ladánybenébe – Ladánbene, így ejtette –,

hozott ezt-azt batyuban. Másfél hete nem jött vissza, azóta nincs hír felőle.

Amikor Hofstätter Béla megette a szelet kétszersültet, amire csak két csepp étolaj jutott vaj helyett, indulni készült. A műteát otthagyta. Ditke váratlanul kijelentette, hogy ő is jön. Nem sikerült lebeszélni, pedig újabban bottal járt, lassan és bicegve. Hofstätter Béla nem vitatkozott.

A lépcsőn voltak kénytelenek lemászni, a lifteket kikapcsolták, nem tudni, miért. Hat emelet nem tréfa. Lihegtek mind a ketten, mire a márvánnyal borított *foyer*ba értek. Hofstätter Bélának még mindig nagyon tetszett az általa tervezett elegáns térség az íves kandallóval, az órával és a házitelefon-rendszer egyengombjaival a falon.

Jaj, nagysos asszonyom, hát maga is? – így a sánta portás, akit a lakók úgy hívtak, Dzsó. Hofstätter Béla volt az egyetlen, aki következetesen Tóth úrnak szólította. Ide jutottam, válaszolta Ditke olyan nyájasan, amennyire tőle tellett. Szégyellte, hogy sántít. Hova lesz a séta? – a portás föltápászkodott, odamankózott a fönt félkörben végződő üveges kapuhoz, hogy kitárja előttük. Nincs se kenyerünk, se krumplink, se semmink, mondta Hofstätter Béla, van ötlete, melyikbe menjünk?

Tóth III. József ingatta a fejét, mind csalók a boltosok, csupa… – a folytatást lenyelte. Büdös zsidók. Van pofájuk még most is kizsigerelni a népet. Nem értem, mér nem szedik már össze mindet.

Ha kapunk, hozzunk magának valamit? – Hofstätter Béla. Hát, egy vekninek tudnék örülni, ekis szalonna se ártana! – a portás mosolygott, tudta, szalonna aligha kapható a Pozsonyi út két megmaradt élelmiszerüzletében.

Még csak a park túlsó végénél jártak, s már tudták, hogy baj van. Egyenletes léptek zaja a hátuk mögül, nagyjából egyszerre csapódó cipők, mind közelebbről. Menetoszlop. A keramitkockás úttesten, a villamossínek mentén. Három fegyveres kísérte a rémült civilek csapatát. Ne nézz hátra! – súgta Ditkének, pedig sejtette, ezen semmi nem múlik. Bazmeg, bazmeg, bazmeg… add Isten, hogy ne… kérlekkérlekkérlek!!!

Az egyik nyilas a vállánál ragadta meg: Na, maguk ketten, állj, igazolványt! Hofstätter Béla gyűlölte, ha idegenek hozzáértek, igyekezett kiszabadítani magát, nem sikerült. Süket maga? mutassák a papírjaikat! gyanúsak nekem! nagyon gyanúsak! Ugyan, kérem – az építész a zakója belső zsebéből halászta elő a Wallenbergtől kapott *Schutzbrief*eket. A nyilas átvette, nézegette őket, széles ovális arcán formára nyírt szőke szakáll kunkorodott. Azt hiszi, ettől idősebbnek látszik, gondolta az építész. Egy másik is odalépett, harminc körüli lehetett, ugyanúgy bicegett, mint Ditke, talán ő kedvesebb lesz.

A rossz lábú nyilas nyögve lehajolt, papírfecnit emelt föl: Ez meg mi a fene? – lengette az orruk előtt. Végünk van. Az egyik svájci menlevél volt, kiránthatta a zsebéből a svédekkel együtt.

Aha, szóval maguk svédek is, meg svájciak is, meg még mi a lófasz!? – a szakállas kihúzta a társa kezéből a svéd menleveleket, összegyűrte a svájcival együtt, és a kanális felé dobta: Be az oszlopba, most rögtön! – puskatussal adott nyomatékot a parancsnak. De kérem, ez – Hofstätter Béla nem folytathatta, a fiatalabb ököllel arcon vágta. Szűzanyám! – sikította Ditke, az ő kezéből a sánta kitépte az elefántcsontnyelű botját, s azzal vágta hátba: Pofa be!

Hofstätter Béla szájából csorgott a vér, a monogramos zsebkendőjét szorította oda, már menniük kellett a sorral, pedig Ditke alig bírt vánszorogni a botja nélkül, a sarkára léptek a mögöttük haladók. Néma csönd, sápadt arcok.

A Dunához vezették őket, le az alsó rakpartra. Ott azt a parancsot kapták, hogy álljanak a víz melletti szegélyre, vegyék le a cipőjüket és a kabátjukat. Akinél pénz vagy ékszer van, tegye mellé, tíz centivel előbbre.

Hofstätter Béla kábán engedelmeskedett. Halszálkás felöltőjét gondosan összehajtogatta. Mintha nem volna mindegy, gondolta. Karikagyűrűjét, óráját és tárcáját a következő kockakőre rendezte. Látta, a többiek is így tesznek.

Ditke nehezebben tudta lehámozni magáról a rókaprém galléros kabátját, beakadtak a gombok. Béla, csináljon már valamit! – nyögte hideglelősen. A férje átölelte: Szeretem… szeretlek! – súgta.

Az oszlop legvégére kerültek, talán csoda történik, mire hozzájuk érnek. De a fegyveresek váratlanul arról az oldalról kezdték. Így lesznek az utolsókból elsők, gondolta valamelyikük keserűn.

Találkozunk odaát! – mondta Hofstätter Béla. Behunyta a szemét. Kurva anyjukat, a legszebb házaim mellett ölnek meg, még láthatnám őket, ha arra néznék.

* * * * *

Utolsó. Ez volt a nap jelszava. Linda késő délután (kora este) elutazik. És ennyi.

Kádár Ákos mélyen elkeseredve figyelte, ahogy az imádott nő alszik az ágyban. Hasmánt. Még soha senkit nem látott, aki így töltötte az éjszakát. Ráadásul mindkét kezét ökölbe szorítva. Érdekes. Talán csak rosszat álmodik? Várt, hogy jól megfigyelje.

Linda egy izmos, szakállas férfiról álmodott, akinek a lázas szemei akkorák voltak, mint egy-egy pingponglabda. Csak feketék. Úristen, ez Sean Connery, bakfiskora kedvenc filmszínésze, skót szoknyában, kezében dudával. Motorcsónakon száguldottak a Földközi-tengeren, jachtfélén, senki nem kormányozta, cikcakkban haladt előre, dülöngélve. Fejük fölött formatervezett vadászgépek húztak át az égen, mire a dörejük megérkezett, már eltűntek, addigra újak érkeztek, egyre sűrűbb rajokban. Hadgyakorlat, mondta Sean Connery, úgy látszik, háború lesz, már megint, akkor erre nincs szükség! – a dudát a tengerbe dobta.

A gépek zúgása fokozatosan utcazajjá alakult, Linda kinyitotta a szemét. Mintha meglepné, hogy Ákoshkát találja maga mellett, szája csodálkozó mosolyba kunkorodott. Szia, mondta Kádár Ákos. Szíja, felelte Linda. Te mindig ökölbe szorított kézzel alszol? Linda eltűnődött: Nem is tudom… ha alszom, nem látom… képzeld, Sean Conneryvel álmodtam! – föltápászkodott, hálóinge mindkét pántja a felkarjára csúszott, aztán lesiklott róla az egész, a derekáig. Ákos nem volt képes elfordítani a fejét a mellek tömör dombjáról, az erős bimbók közepén ferde kis vágatok, mintha csavarhúzóra várnának. Linda visszarántotta magára a rózsamintás ruhadarabot, bocsánat. Semmi baj, mondta volna Ákos, hang nem jött ki a száján. Én nem álmodtam Marilyn Monroe-val, gondolta búsan. Lobogó tekintetét nem tudta leplezni, félrefordult.

Ennyire odavan értem? – kérdezte Linda önmagától. Egek… egy kis nyeretlen kétéves, én meg ugye már… őrület. Mit csináljak?

Helyes fiúka, de… szegény Richard vajon mit szólna ahhoz, hogy itt kötöttem ki, a magyar fővárosban, az ő Dunapestjében, egy írócska ágyában… *unbelievable, Ladies and Gentlemen*.

Éhes vagy? – Ákos. Linda bólogatott. Öntudatlan mozdulattal fogta meg a fiúka vékony, de izmos alkarját, amelyet sűrűn borítottak a szőrszálak, csak közelről tűntek föl. Húzta maga felé, amíg Ákos elvesztette az egyensúlyát. Linda megcsókolta, alaposan és minden lehetséges részletet sorra véve. Aztán eszéhez tért, félretolta. Bocs… ne haragudj, de inkább… reggelizzünk.

Kádár Ákos biccentett, *fine*. Ő már ennyire se számított, beletörődött, hogy nem kell a francia nőnek, délután úgyis elröppen az életéből, örökre.

Tehát. Utolsó vacsora helyett utolsó reggeli. Sütött *ham and eggs*t, mellé vajas pirítóst, csinosan elrendezte az IKEA-tányérokon. Linda fogai alatt ritmikusan ropogtak. E neszektől Ákos jobb kedvre derült. Azért ez szép kaland… volt.

Magyar ember evés közben nem beszél. Úgy látszik, a francia sem. Bár Linda azért félig angol. *Franglais,* mondják a franciák.

Amikor jóllaktak, tovább őrizték a csöndet. Folyton a mellemen legelteti a szemét ez az Ákoshka, pedig már nem elég feszes, nem is elég formás… megható, hogy így beindul rá.

Na, kedves Linda, mivel múlassuk utolsó délelőttödet hazánk szívében, Budapesten? – nem árulta el, hogy ezt az *Ablak-Zsiráf* gyereklexikonból idézte, abból tanították olvasni az óvodában. Linda, hosszabb merengés után: Ákoshka, ezt a délelőttöt neked adom, hálából és köszönettel.

Így történt, hogy kajakozni mentek. Linda már tudta, a társasház kertjében E alakú fémidomokon vannak a csónakok. Ákos a fejére borította a kétszemélyes kajakot, Linda pedig hozta az evezőket.

Öt perc alatt leértek a Dunához. Ákos a stégen megmutatta, hogyan kell használni ezt a lapátot, a bal kéz laza gyűrűjében forgatva a jobbal. Vízre szálltak. Linda félt egy kicsit az enyhén imbolygó műanyagalkotmányban, de Ákos tudta a forszát, egyenesben tartotta, az evező tollával támaszkodva a vízen. Megmagyarázta, hogy az elöl ülő Linda nyugodtan húzzon a saját ritmusában, majd ő alkalmazkodik, s ha Linda elfárad, eressze

nyugodtan maga elé a lapátot a csónakra. Erre hamar sor került, de Ákos egyedül is jó tempóban hajtotta a kajakot, amelyről már elmesélte, hogy szovjet gyártmány, legalább hetvenéves, mégis jó karban van, nem sajnálták belőle az anyagot. Ez gyorsabban haladt, mint a nagyobb, nehézkesebb túrakenu.

Linda elandalodott a víz csobbanásaitól, a madarak csirregéseitől, a platinafénytől. Örült, hogy Ákoshka megérezte, okosabb, ha csöndben marad. Az is lehet, hogy csak az erőfeszítés miatt akadt el a szava. Linda lehunyta a szemét, a nap lángolása így is elérte a látóidegeket, aranyvörös villódzás kezdődött az agyában, köralakzatokban. Na gyerünk! – újra evezni kezdett, elég gyakran lespriccelte magát, a fiúkát is, de az nem reklamált, talán neki is jólesett. Kósza szellők cirógatták őket.

A széles folyam közepén zöld sziget kezdődött, két ágra osztva a vizet. Ákos kezelte a lábítós kormányt, a bal oldaliba kanyarította a csónakot. A szigettel szemközti part itt is *beach*re emlékeztetett, húsz-harminc méteres, néhol kavicsos, másutt homokos sáv, ameddig a szem ellát. A fűzfák a víz fölé hajlottak, akár egy sátor. Béke, nyugalom, sehol senki.

Ákos odakormányozta a csónakot. Amikor az eleje ráfutott a lágy fövenyre, biztatta Lindát, szálljon ki először. Aztán ő is a bokáig érő vízbe lépett. Fölhúzta a kajakot, hogy az alumíniumkormánylapát a levegőbe kerüljön, erős a sodrás, nehogy elvigye. Az evezőket a csónak orrának támasztotta.

Szabad itt fürödni? – Linda. Aha… nem szabad, de lehet azért! – Ákos ledobta a sortját és a pólóját, fürdőgatyában volt, beleszaladt a gyorsan mélyülő vízbe. A parttól tízlépésnyire már úszhatott. A sodrás ellenében tempózott, először gyorson, aztán mellen. Linda fölkacagott. Mi az? – kérdezte ő. Egy helyben úszol!

Igen, ez így megy a Dunában, gondolta Ákos. A képletes értelem is megfontolandó.

Linda habozott, kedve lett volna követni a fiú példáját, de ujjatlan strandruhája alatt tanga és melltartó, lubickolásra nem számított. Mindegy. Bemerészkedett a vízbe térdig. Borzongott a hidegtől. Ákos biztatta: Gyere nyugodtan, látod, a kutya sincs itt, ha csónak jönne, messziről észrevesszük. Ööö… *bon* – a strandruhát a kajakra

dobta, tapicskolt befelé. Csípte a víz hűvössége. Amikor a derekáig ért, majdnem meghátrált, de lépkedett tovább. Már a melléig ért, hanyatt taszította a folyó ereje. Tűszúrásmiriáddal támadott a hideg. Meg lehet szokni, gondolta.

Mielőtt tempózni kezdhetett volna, eszébe jutottak a fémcipők a Parlamentnél, a Dunába lőtt emberek mementója. Képzeletében áldozattá változott, akit nem egy nagy, hanem sok kicsi golyóval találtak el, pillanatai lehetnek hátra, fájdalmat furcsamód nem érez, csak valami végtelen búbánatot, s érthetetlen módon megkönnyebbülést, hogy vége, most aztán vége, igaz, az életnek is, de a szenvedésnek és a megoldhatatlan gondoknak is. Szerbusz, világ! – alámerült.

Arra révedt, hogy Ákos markolja a haját, annál fogva cibálja a sekélybe, s azonnal a szájára tapasztja az övét. Nem volt ereje lelökni magáról. Csak amikor a fiú levegőt vett, tolta kettejük közé a tenyerét: Ákoshka, mit csinálsz te? – vizet köhögött a torkából. Életmentő csókot adok, felelte az, s folytatta. De miért? – ezt nem sikerült kinyögnie.

Később, amikor már hanyatt feküdtek a homokon egymás mellett, azonos ritmusban zihálva, Ákos azt állította, hogy Linda lebukott a felszín alá, és hosszú percekre eltűnt. Alig sikerült megtalálnia, láthatja, lejjebb sodródtak a csónaktól. Mi történt veled? – kérdezte.

Linda erre nem tudott választ adni, magának sem. Ez egy ilyen nap. Érzékelte, hogy a fiú most is a mellét nézi. Jól van… tessék! – a hasára húzta a sportmelltartót. Megfoghatod, gondolta. Mondania nem kellett. Ákos rájuk vetette magát, csókolgatta, cirógatta, tapogatta, akkora lelkesedéssel, hogy Linda ellágyult. A tangáját is lehúzta. Szeme becsukódott, újrakezdődött a lángkarikák tűzijátéka. Érezte a fiú férfiasságának ügyetlen döfölését a combhajlatánál, segítőkészen megfogta, odaigazította, ahol a bonyolult izomcsoport már teljes harci díszben várta a behatolót.

Nem akart hinni az érzékeinek. Erotizmusának hosszú évek óta palackban tartott dzsinnje kiszabadult, vulkánkitörések rángatták, hosszú sorozatokban, váratlan erővel. Soká tartott. Úristen! úristen! úristen! úristen! – ismételgette hangtalanul.

Ma kétszer vesztettem el az öntudatom, gondolta, amikor magukhoz tértek.

Ákos duplán élte át a nagy boldogságot, a sajátját, és Lindáét is, ami igazán ritkán történt vele. Talán megpróbálhatnánk még egyszer… utána pedig… francia nővel franciázni, *extraordinaire*… és három a magyar igazság.

Kecses fehér madár landolt a közelükben. Szárnyát a hátára simította. Félredöntött fejjel figyelte őket.

Sirály, gondolta Linda. *Seagull. Mouette*.

Kócsag, gondolta Kádár Ákos. Nem tudta se angolul, se franciául.

Uzsonnázunk, pedig ebédre hívott, állapította meg Vas Dani, de nem akart kötözködni Juli apjával. Igyekezett jó benyomást kelteni, emiatt túlzásba vitte az udvariasságot, mézesmázosság lett belőle. Látta mindkettejük szemében, hogy ez nem nyerő. Juli apja mesebeli óriásnak tűnt a lánya oldalán, valószínűleg a néhai mama volt kicsi.

A bajszos pincér Juli apját ismerősként köszöntötte, s tegezte. Mi újság, Tibike, rég jártál itt! Igen… átszoktam egy jobb étterembe! – Juli apja kacsingatott. Mondjad, melyikbe, nekem is át kéne szoknom! – a pincér nevetett. Juli apja pedig: Jó ötlet, Ottó, és addig is el bírnád intézni, hogy kivételesen kapjak egy benedekrendiek tojását, tudom-tudom, lejárt a reggeli ideje. Persze, öregem, neked bármit, békönnel vagy rákkal?

Tóth Juli csatlakozott az apjához, erre Dani sem akarta megbontani az egységet. Unalmasak vagyunk, mondta Juli apja, viccnek szánta, nem sült el. Juli már sokszor hallotta ilyen helyzetben, Dani pedig izgalmában nem értette.

Akadozva indult a beszélgetés. A férfi csak méregette őket, szelíden, de kutatóan: Szal… most vele vagy, állapította meg. Igen, papa, ráhibáztál… de még csak rövid ideje, majd alakul – Juli ivott egy kortyot, aztán: Papa, kezdj bele, bökjed ki… akkor szoktál meghívni, ha van valami.

Az apja elmosolyodott, így jelezte Daninak, milyen okos az ő leánygyermeke: Ami azt illeti, tényleg szeretnék… szal arra jutottam, hogy életteret váltok.

Csönd fogadta e bejelentést. Dani várakozón, Juli izgatottan figyelt. Az apja – Tibor – befejezte az evést, s rövidre szabott mondatokban előadta, hogy Berlinbe költözik, fél év próbaidőre, ha beválik, örökre.

Tudod, az van, hogy Barni, a haverom hív, kezd befutni Németországban, már nem bírja egyedül vinni az ügyeket a vállalkozásában, ajánlja, legyek a jobbkeze. Juli erre nem számított: Milyen vállalkozás, úgy tudtam, Barni fotós! Igen, viszont modellügynöksége is van, csomó lányt futtat. Futtat?! – Juli ráncolta a homlokát. Jó, hát képvisel, tőle lehet megrendelni őket divatbemutatóra, reklámba, eszkortnak… – ezt szívesen visszaszívta volna. Eszkortnak – ismételte Tóth Juli élesen.

Juli és Dani ugyanarra gondolt. Futtat. Eszkort… Barni valszeg *call girl*-hálózatot üzemeltet Berlinben. Nem biztos, hogy az ilyesfajta vállalkozás legális.

De papa, és én… velem mi lesz? Éppen ezt fogjuk átbeszélni, Julikám, ha volna kedved, jöhetnél velem, akkor nagyobb lakást bérelek, akár egy egész házat, érted, és amit itt csinálsz, csinálhatod ott is.

Ezt azért emészteniük kellett. Dani megrémült, most, hogy összejöttünk, Juli fogja magát, s Berlinbe megy, tehát nem az a kérdés, hogy mi lesz vele, hanem hogy mi lesz velem.

Na pillanat, lassítsunk csak, kezdte Tóth Juli, mióta vagytok ti ilyen csókos haverok Barnival, és mióta akarsz mindent abbahagyni, ami eddig voltál, és mióta akarsz egy cégnél dolgozni, te, aki mindig azt mondtad, nem bírod a kötöttséget, a jármot, a láncot, mert magányos bozótharcosnak születtél, ezért is váltál el?! Julikám, a válásomat hagyjuk, olyan régen volt, ki emlékszik már arra?

Én, bazmeg, tönkrevágtad anya életét, és valamennyire az enyémet is, mindig csak a pénzeddel akartad jóvátenni, azt hiszed, mindenkit megvehetsz, szal most meg Berlinbe mész, hogy havonta se kelljen találkoznod velem, ezt nem hiszem el! – kis öklével csapdosta az asztalt. A bajszos pincér indult feléjük, de Tibor

határozott kézmozdulattal megállította, s szigorú atyai hangon: Julika, ez nyilvános hely, a hisztit sürgősen abbahagyod! Ne Julikázz, abból már kinőttem, szarok bele, milyen hely, szar hely, ha éppen tudni akarod, és engem nem a látszat érdekel, mint téged, akit más se! – elsírta magát. Dani békítőleg a vállára eresztette a tenyerét, Juli lerázta magáról: Hagyjatok békén!!! – fölpattant, szaladt a toalett felé, a terem hátulsó sarkába, ott vezetett le a lépcső az alagsorba, az illemhelyekhez.

Dani kerülte Tibor tekintetét. Szívesen fölpofozta volna. Bár tudta, csak olaj volna a tűzre. Kotorászta a fehér abrosz vízszintes szálait a körmével. Te mivel foglalkozol? – kérdezte Tibor tárgyilagos hangon. Most éppen azzal, hogy szerelmes vagyok a lányodba! – Dani úgy érezte, szétveti a feszültség. Én azt kérdem, mivel keresed a pénzt? Szerkesztő vagyok, könyvkiadóban. És az jó? Nekem megfelel. Mennyit szakítasz havonta? Nem tudom, hogy… – az eredeti kérdés az lett volna, miért fontos ez? Helyette: Havi fizetésem két kiló, de a megszerkesztett kötetekért kapok külön. Mennyit? Kábé százötvenet… plusz áfa. Hány ilyen van egy évbe?

Évben, gondolta Dani. Fennhangon: Öt-hat. Aha… – Tibor számolgatott, és: Az nem is rossz… nem is olyan rossz… persze, itteni viszonylatban, mert Berlinben még egy pincér se kap kevesebbet, mint…

Dani felállt mellőle, sietett a bejárat felé. Linda és Ákos érkezett. A gurulós bőröndöt és a fekete *Super Dry* hátizsákot a most sem üzemelő ruhatár pultja mögé rakták. Szevasztok! – Dani, gyors egymásutánban, két nyelven. Linda ügyetlenül intett, mint a kezdő színésznő a vörös szőnyegen, Kádár Ákos viszont teátrálisan átölelte a barátját, és súgva: Búcsúkávé, öregem… ez van – zavarba jött, eleresztette. Ballagtak befelé. Az ott Juli apja, mutatta Vas Dani. Igen, ismerem. Honnan? – Dani erre nem számított. Gőzöm sincs, de már találkoztunk.

Tibor kíváncsian nézte őket. Kádár Ákos odabiccentett, aztán a kezénél fogva húzta Lindát a terem belsejébe. Ki az a férfi? – kérdezte Linda. Julinak az édesapja. Tényleg? akkor oda kéne mennünk! vagy nem? – Linda tett egy lépést arrafelé. Ákos nem engedte: Egyáltalán nem, nincs időnk! – egy kétszemélyes asztalhoz

kormányozta. Amint lezöttyentek a hosszú támlájú székekre, Juli viharzott el mellettük, kisírt szemmel. Észre se vette őket.

A legújabb üzletvezető – ősz hajú, élénk tekintetű ember – vette föl a rendelésüket. Klubszendvics, gyümölcstea, buborékmentes ásványvíz citromkarikákkal.

Odakinn lenge szellő cibálgatott egy átlátszó nejlonzacskót, amely a Wallenberg-emlékmű tövéhez szorult. Annyi ereje nem volt a szélnek, hogy fölemelje.

Dine-duna! – dünnyögte Tibor, amikor a lánya leült. Mi van? Szal ez a te gyerekszlenged volt, nem emlékszel? Tóth Juli ettől sem enyhült meg, mire az apja kislányhangon skandálni kezdte: Élija, Tóbija, egy tál bödöne, dine-duna, a katona, ugójatata… istenem, de kis édi voltál!

Akkor még szeretett, gondolta Tóth Juli. Ehelyett, emelt hangon: Mi a jó büdös francnak mész te Berlinbe, amikor utálod a németeket? Igen… vagyis nem, Juli, én nem ezeket a németeket utálom, hanem a régieket, a fasisztákat, a wehrmachtosokat, az eszeszeket, a nácikat, meg főleg a horthystákat, akik most megint kidugták a fejüket a szarból, rohadt egy feudalista ország lett ez, nyomják a háború előtti szlogeneket, megy az urambátyám rendszer, az antiszemitizmus, az anticigányizmus, nem látom, mitől lesz ennek vége, én már túl idős vagyok, hogy kivárjam, akkor inkább sok pénzt keresek Berlinben, és élvezem az életet… gyertek ti is, jó lesz, meglátod!

Dani ingatta a fejét, mintha mérlegelné e lehetőséget. Juli viszont határozottan: Nem, valakinek azért maradnia kell itt! menjenek innen ők! ha mindenki elfut, esély sincs rá, hogy…

Tibor és Vas Dani szerette volna hallani a folytatást. Ám Tóth Juli nem szólalt meg többé. Amikor elbúcsúztak az apjától, akkor is csak egy puszit nyomott a borostás arcára. Úgysincs mersze kimenni, gondolta, csak a szája nagy.

Ugyan, Danika, te tényleg azt hiszed, hogy a gólya hozza?

Vas Dani rágta a szája szélét, nyilván nem, arról azért értesült, hogy miképpen keletkeznek a csecsemők az anyjuk hasában.

Tóth Juli már észrevette, hogy Dani igyekszik kerülni minden konfliktust. Szal ingerlékeny vagyok, amióta az apám készül áttenni a székhelyét Berlinbe. Abban Daninak igaza van, hogy nem mondtam, szedek-e gyógyszert, azt se, hogy nem bánnám, ha teherbe esnék. A nőgyógyász szerint kevés az esélyem, hogy megfoganjak. Kevés, szal azért nem nulla. Kellett volna beszélnünk erről, de velünk minden olyan sebesen zajlott, nem volt rá alkalom. Sok minden másra sem. Nem egyeztettük életterveinket.

Viszont ha azzal kezdem, Danikám, én spec készen állok a családalapításra, biztosan elijesztem, azt nem akartam. Istenem, legalább én tudnám, hogy mit akarok kezdeni magammal! Kéne egy szusszanásnyi idő, átgondolni a dolgokat. Nem olyan könnyű. Linda se biztos abban, hogy merre vegye az irányt, pedig ő azért sokkal idősebb… hm, már középkorú? Ahhoz képest elég jól néz ki. Ha igaz, kitűnt a képünkből. Kádár Ákos pedig sír, igazából és ténylegesen, Dani szerint. Ez a legjobb, amit eddig hallok róla. Na de sírni csak a győztesnek szabad, mondta a… valaki híres sportoló. Nem is igaz. Sírni mindenkinek szabad. És ha egy csávó sír, az nagyon jó jel.

Még akkor is, ha Dani azért sír, mert fél, hogy úgy maradtam tőle. Hát… el bírom fogadni, hogy ez túl korai. Én se örülnék, szerencsére nem tutkó száz. Egy-két nap ide vagy oda, van az nálam.

Még nem biztos, Danika, ne gyászolj, okés? – átöleltem. Jaj, te… – odagubózott hozzám. *An intimate family moment*. Ez egy képaláírás a színes, szélesvásznú *EE* munkafüzetből *(English for Everyone).* Színes, szélesvásznú… apa szavajárása. Sokáig nem értettem, mire utal. Szal mert voltak régen nem szélesvásznú filmek, sőt sokáig csak olyanok. Még a fekete-fehér korszakban.

Tóth Juli az általa látott kevés fekete-fehér filmre is színesben emlékszik. Az apja megmutatta neki a kedvenc rendezői – Fellini és Bergman – legjobb műveit, átragadt a lelkesedése a lányára, noha később, hideg fejjel már nem értette, mi a jó azokban. Állati lassúak. Fellini jön folyton a világmegváltó allegóriákkal, Bergman meg

pepecsel a lélek mezején. Ezen azért már túl vagyunk a huszonegyedik században.

Igaz, ami igaz, Tóth Tibor a telepátia nagymestere – ebben a pillanatban telefonált. Hadarva adta elő, hogy szortírozza a cuccait, csomó mindentől megszabadul, mielőtt kidobná, Juli átnézhetné, nem akar-e megtartani ezt-azt. Az apámat akarom megtartani, gondolta ő. Az apja persze most azonnal szeretné, vagy legalább a mai napon, a várás vagy a halogatás nem az ő műfaja. Akkor egy pillanat!

Mi a tervünk mára? – kérdezte Danitól. Üvegház – felelte ő. Azt nem beszéltük meg, csak szó volt róla! Hát… akkor amit akarsz.

Juli megállapodott az apjával a kora estében. Te, ez tényleg kimegy, motyogta, miután bontotta a vonalat. Dani simogatni kezdte az alkarját: Julika, ne harapd le a fejem, de miért olyan nagy baj az, kéthetente kiugorhatunk meglátogatni, van egy kedves pici törzshotelem a *Kastanienallee*n. Te jó világ, Dani, neked törzshoteled van Berlinben? Nos, engem sokszor kiküldtek a frankfurti könyvvásárra, ha tehettem, oda vagy vissza útba ejtettem Berlint, hogy lássam az ottani haverokat, van négy, inkább öt… kettő disszidált a szüleivel, a többi kiköltözött, amikor lehetett. Szupi, és jó nekik ott? Szerintem igen, eléggé… kettőnek nagyon. Jobb, mint teneked itt?

Az nem nagy kunszt, gondolta Vas Dani, ám ezt se mondta ki. Sokszor harapom el a… az igazságot. Töprengett, hogy ebben mennyi Tóth Juli szerepe.

Némán reggeliztek, Dani a mélykék frottírköpenyében, Juli a fehér-bordó csíkos fürdőlepedőbe csavarodva. Jól állt neki. Édes, kezdte Dani. Édes, én? – támadóan. Igen, méghozzá nagyon édes… ha igaz a hír, ő is olyan édes lesz, mint te.

Tóth Juli a nyakába ugrott, e mozdulattól a törülköző lecsúszott róla. Próbálta visszahúzni, Vas Dani nem engedte, szájába vette a lány bal mellét. Juli lehunyt szemmel azt látta, hogy egy csecsemő szopizik ott. Ajjaj… kezdek megbolondulni.

Nehéz elképzelni, hogy nőni kezd a hasam, mert kuksol benne egy sejtcsoport, először állítólag hal, aztán fokozatosan emberi formát ölt, végül előfurakodik – kipréselem ott lent –, attól fogva én

leszek neki a napocska, gondoskodnom kell róla, minden más lényegtelenné válik… hát… szal nem tudom. De hogyan lehet gyereke ennek a fiúkának, amikor még ő is gyerek? És én… felnőttem már? Talán… nem tom. Jó… majd meglátjuk. Hátha vaklárma. Most nem is feszül a mellem… csak a bimbók ágaskodnak, Dani nyelvétől… júj, közbe meg csiklandós vagyok. Dani, ne, ne, ne! – bár ne vihognék ilyen idétlenül.

Mire megfürödtek és felöltöztek, a nap már az égkupola közepéből tűzött Budapestre. Elsétáltak a metróállomásig. Az úton Dani egy idősebb íróról mesélt, akit futólag ismert, Kádár Ákos révén. Annak az írónak, aki a nyugdíj és a halál közt lehet, az első novelláskötetét Ákos megtalálta az antikváriumban. *Előszó az ábécéhez*. Irigyli ezt a címet. Szívesen írna egy könyvet: *Utószó az ábécéhez*. Mert úgy érzi, a *fiction* műfajának lassan búcsút inthet.

Az Arany János utcánál szálltak ki. A Vadász utcát lezárva találták az autósforgalom elől, építkezés miatt. Begyalogoltak. Dani izgatott lett, amint meglátta az épületet, fölismerte az *Under Swiss Protection* című könyv egyik fényképéről. Magyarul valószínűleg *Svájci védelem alatt* lesz, Ákos se talált ki jobbat. A képet Agnes Hirschi készítette, ha Dani jól emlékszik, az egyik szerkesztő, aki egyébként Carl Lutz nevelt lánya. A háború után Lutz kivitte Svájcba édesanyjával, Magdussal együtt, ő volt Lutzék magyar házvezetőnője. Aztán Lutz második felesége. Bonya. Nem mondta el Tóth Julinak.

Túl korán értek oda, a Carl Lutz-emlékszoba csak délután egy és négy között látogatható. Beültek a Bajcsy sarkán a kis kávézóba. A képtelenül sovány pincérlány ázsiainak tűnt, pedig a hely ukrán büfének bizonyult. Egzotikus egytálételeket rendeltek, frissen sült cipócskákkal.

Danika, komolyan gondoltad… azt? Micsodát? Szal hogy ha lenne nekünk egy… tudod! Igen, persze… szeretlek, Julika, és mindent komolyan gondolok!

Tóth Juli átnyúlt a kerek asztal fölött, megszorította Dani vállát. Egyúttal fölborította a poharat, a víz a szoknyájára ömlött. Dani föl akart ugrani, hogy rongyot szerezzen, Juli nem engedte: Nyugi, jólesik, meleg van.

A vékony selyemszerű anyag egyszeriben átlátszóvá vált a nedves folt alatt, tisztán kirajzolódott a tanga. Juli a falnál ült, a fiú takarásában. Hamar megszárad, gondolta, addig nem állok föl. Ráérünk.

Hozta a pincérlány a konyhakendőt. Juli megköszönte, az ölébe terítette. Daninak fogalma se volt, mit eszik, de ízlett neki. A kaja élvezeti százaléka lelkiállapot kérdése, gondolta Tóth Juli. Remélte, hogy nem hizlal *annyira*. Pedig ami ízlik, az árt csak igazán.

Amikor jóllaktak, Dani megkereste az Üvegház 1944-es fotóját a telefonjában, azt a bizonyosat, amelyet Ágnes készített. Fölnagyította. Tóth Juli bánatosan nézte a régi Vadász utcát. Az emberek öltözete jelezte, késő ősz lehetett. A férfiak többsége kalapban. Talán mer a zsidóknak nem szabad födetlen fővel… vagy hogy is… Három csendőr állt a járda szélén, mintha a tömegre vigyáznának. Egyforma verzál betűk hirdették a két ablaksor közti fehér sávon: ÜVEGHÁZ. A kapu mellett fölirat: Ifj. Weiss Gyula.

Amikor végre kinyílt az Üvegház kapuja, ők voltak az egyedüli látogatók. Sírni fogunk, súgta Tóth Juli. Nem tévedett.

Ugrani próbált az utolsó pillanatban, rántva magával Ditkét. A felesége följajdult, de engedelmesen követte. Velünk kezdték, pedig mi vagyunk az oszlop legvégén, ilyen az én szerencsém, gondolta Hofstätter Béla hulltában. A víz robbanásszerűen fröccsent szét alattuk, és már a sárgás hidegség vette őket körül. Ő arra számított, sötét lesz idelenn. Még szorosabban ölelte a feleségét, és a Hajós Alfréd uszodában tanult szabályos lábtempókkal próbálta lökdösni magukat minél messzebbre, hogy kikerüljenek a lőtávolból. Tolta őket a sodrás. Váratlanul tört rá a lüktető fájdalom, ahol eltalálták, a hasfalán. Rohamosan folyt ki belőle valami, nagy meglepetésére barna folyadék terült szét körötte, na mi van, az én vérem nem piros? Érezte, Ditke egyre súlyosabb, és nem mozog, ajjaj, sietni kell, ha… gyorsan, ki a partra valahol, mielőtt baj lesz… még nagyobb baj… úristen, ÚRISTEN!!! – fogyatkozott a

végtagjaiban az erő. Megszállta valami végtelen nyugalom, elég, ha nem hagyom abba a tempózást, a többi már nem rajtam múlik. Alig érzékelte, hogy a víz nem kifelé görgeti, hanem be a folyó közepére. Sebaj, nekem a budai rakpart is megfelel, csak Ditke bírja ki addig! Látása felhőződött, de még eljutott az agyába a motorcsónak, mely átlósan keresztezte a Dunát. Vigyázni kell, ez katonai rocsó, a végén még újra lelőnek, az azért már túlzás volna – öntudata filmszakadással hagyta cserben.

A két összekapaszkodott holttestet végül újra Pest felé taszította a folyó ereje. Órákkal később bukkant rájuk egy kisfiú a Fővámház közelében, a partot védő szikladarabokon. Rémült sikítására csupán egy csavargó figyelt föl, de eszébe se jutott cselekedni, ő is elfutott.

Raoul Wallenberget telefonon értesítette valaki, hogy már megint kivégzés lesz a Margithídnál. Riasztotta Vilmost, a sofőrt. Száguldottak oda.

Elkéstek. Mire Wallenberg kipattant a fekete autóból, már csak néhány zsidót menthetett meg, az ott hagyott cipők, kabátok és más személyes holmik kupacai világosan jelezték, hogy legalább százat lőttek be a Dunába ezek az állatok. Gyorsan kellett cselekednie, nem volt idő menlevelek mutogatására, húsz-húsz dollárt nyomott a nyilasok kezébe: Párdon, ezek enyém dolgozóim! szükség a munkára! vagyok én svéd diplomat! követség! érteni?

Minthogy vonakodtak, adott még tíz-tíz dollárt, s mutatta a kivégzésre váróknak, futás! – azok szétspricceltek. Wallenberg vállon veregette a két nyilast, s igyekezett nyugodtnak szánt, de gyors léptekkel követni Vilmost. A legutolsó kupacnál lefékezett egy pillanatra, azonban a sofőrje továbblökte, nyitotta előtte a kocsi ajtaját. Beszállt. Vitte magával, amit látott. Sejtette, a kép vele marad, amíg él.

Halszálkás férfifelöltő. Női rókabundás kabát. Mind a kettő szépen négyzetesre hajtogatva. Oldalt tárca és egy véres zsebkendő.

Hofstätterék… szűzanyám. Hiába adtam nekik eredeti *Schutzbrief*eket, csak belőtték őket. Nincs mentség ezen a földön.

Néhány percen múlott. Nem tehettem értük semmit. Istenem… a Duna lett a sírjuk. Borzalom. Carl mindig ügyesebb volt, mint én. Kimentette azt a nőt is, akihez pedig semmi köze nem volt. Be kellett

volna ugranom? Jaj. Jajjajjaj. Széttárta két térdét, így könnyebben elfért a hosszú lába a kocsiban. Most vette észre, hogy a jobb cipője talpa kilyukadt. Szabályos kerek lyuk, középen. Akár egy lövés bemeneti nyílása. Sírva fakadt.

Langfelder Vilmos tapintatosan előrenézett. Szokott a főnök elérzékenyülni. Nem egyszerű ezt csinálni. Ideérhetnének már a ruszkik, mer a tetves nyilasok sose pihennek, gyilkolnak rendületlenül. Hazádnak rendületlenül… az isten verje meg őket. Ezek nem emberek. Karácsony előestéje van, legalább ilyenkor... Szeretet ünnepe, vagy mi a szösz?!

Wallenberg Ditkére gondolt, az asszony merev teste órákig hánykolódhat a vízben. Leázik róla a ruha? Ő csak egyetlenegyszer látta meztelenül, akkor is félhomályban, a Benczúr utca 16.-ban. Bevásárolni vitte, a férje tudtával, délután, amikor zsidóknak nem ajánlatos az utcán kódorogni, hacsak nincs bombabiztos papírjuk. Ditke és Béla kapott tőle, de most, hogy a nyilasok a vesztüket érzik, néha a leghitelesebb papírra is rámondják, hogy hamis.

Vilmos úr tudott egy üzletet a Benczúrban, ahol pult alól lehetett kapni falusi kolbászt és szalámit, komoly felárért, oda készültek. De megszólaltak a szirénák, légitámadás. A sofőr gyorsan a vöröskeresztes házhoz kormányozta az autót, noszogatta utasait: Gyorsan, a légópincébe! Ditke kelletlenül szállt ki, a kapuboltozatban megmakacsolta magát: Nem megyek le a sötétbe! – toporzékolt. Wallenberg nyugtatóan rámosolygott: Na jó, jöjjön, kedves! – fölvitte az irodákba. Ott már senkit se találtak. A redőnyök lehúzva, a homályban derengtek az íróasztalok. Wallenberg megnyomta a villanykapcsolót, hiába, a Benczúr utca 16.-ban napok óta csak ritkán volt áram, a víz se folyt a csapból. Hát jó – az ablaksortól legtávolabbi fal tövébe ereszkedett, úgy tartják, az viszonylag biztonságos hely. Ditke egy darabig csak állt mellette, ám amikor fölharsant a szövetségesek gépeinek rémisztő robaja, gyorsan a magas svéd mellé kuporodott, őzbarna vadászkalapja a padlóra esett a fejéről, nem nyúlt utána.

Összeért a válluk. Hamarosan bombák detonációjától reszketett a ház, mintha össze akarna dűlni. Ha az egyik eltalálja, biztosan leomlik, láttak ilyen romhalmazzá vált épületeket Budapesten. Nincs

kegyelem, gondolta Wallenberg. A kabáton keresztül is érezte az asszony gyorsuló pulzusát. Nem tehetett mást, megcsókolta. Ditke félrehúzódott volna, de egy magabiztos hang a fejében kijelentette: Úgyis mindjárt végünk, nem mindegy? – már tépték le a ruháikat. Ditke pucéron még jobban festett, a férfi begőzölt attól, amit látott s tapintott.

Sajnos a legrosszabbkor egy bomba becsapott a sarkon az úttestbe, a robbanás fénye reflektorként világított át a redőnyök résein, s amikor az óriási durranás elült, hallatszott a kő- és üvegdarabok szitálása. Váratlanul meggyulladtak a lámpák az irodában, a csillárok imbolyogva, pislákolva, de égtek. Ditke kapkodva felöltözött. Wallenberg kelletlenül követte a példát. Ez volt minden, ami jutott nekik egymásból.

Kétségbeejtő. Nemcsak sírni kéne, hanem átkozódni üvöltve, s fölszántani az arcot körömmel.

De jó lett volna kapni a sorstól egyetlen éjszakát Ditkével.

Megérdemeltük volna.

Hova? – kérdezte a sofőr, amikor Wallenberg összeszedte magát, s kifújta az orrát a zsebkendőjébe. Lutzékhoz, a várba, legyen szíves.

Carl az egyetlen ember, akinek elmesélheted Ditkét, ugyanő az, aki meg is értene.

Félúton meggondolta magát. Inkább az Üllőire, Vilmos úr, jó? Persze.

A telefonok nem működtek, így másnap, karácsony délutánján Raoul Wallenberg bejelentetlenül érkezett Carl Lutzékhoz a várba. Üres kézzel jöttem, mondta Trudinak, bocsánatot kérek. Semmi baj, mindenből van elég! – hazudta Lutzné.

Langfelder Vilmos tisztelgésre emelte a kezét, s távozni akart, de Carl nem engedte, maradjon vacsorára, sült kacsa lesz. A nappaliban ünnepire terített asztal, a sarokban földíszített karácsonyfa. Gyertyák és petróleumlámpák égtek.

Behívták a személyzet valamennyi tagját és a hat rendőrt, akik a romos épület biztonságáért feleltek. Néhány kibombázott angol is velük evett. A szakácsnő brillírozott, a kacsát olyan sok darabra metszette, hogy jutott mindenkinek. Szluha Karcsi, Lutz sofőrje volt

az egyetlen, aki kétszer kért, nem magának, hanem Tominak, a kisfiának. Erre a többi gyerek is kapott repetát. Magdus sütött bejglit, noha se dió, se mák nem állt rendelkezésükre. Senkinek nem árulta el, miből készült az édeskés töltelék, csak Trudi tudta, hogy agyonfőzött cukros babmasszából.

Raoul arra számított, hogy később kettesben maradhat Carllal a szivarszobában, s kiöntheti neki a lelkét. Inkább a szívét. Ám a vacsora után következett a gyerekek megajándékozása. Aztán Carl a harmóniumhoz ült, karácsonyi dalokat játszott, némelyiket a hölgyek vele énekelték. Láthatatlan angyalok töltötték be a levegőt, amelyet csak langyosra sikerült fűteni.

A *Jingle Bells* kellős közepén felbőgtek a légvédelmi szirénák. A közel ülők megragadták a gyertyákat és a petróleumlámpákat, Szluha Karcsi vezetésével libasorban sietett a társaság le a pince nedves sötétségébe. Itt sokkal szűkösebb volt a hely. A rendőrök hoztak föntről székeket, hogy mindenkinek jusson. Hullottak a bombák, zuhanásuk sivítását egyre közelebbről hallották, a rémisztő robbanásokat is. Por szitált a födémből, néhol vakolatdarabok zuhantak a megfélemlítve hallgató csoportra. Az anyák szorosan ölelték a gyereküket. Magdus fennhangon imádkozott magyarul, Trudi pedig németül. A kurva anyjukat, a büdös kurva anyjukat, ismételgette Raoul Wallenberg svédül. Nem volt világos, hogy a németeket, a nyilasokat, avagy a szövetséges légierőt szidja. Amint a bombázás alábbhagyott, fölszaladt a lépcsőn. Mire a többiek előmerészkedtek, Wallenberg már elment. Senki se tudta, hová, hogyan, így a sofőrje se indulhatott utána.

Karácsony másnapján Lutz az Üvegházba vitette magát Szluha Karcsival. Szétosztották az ennivaló maradékát. Utána kiült az udvarra, egy használaton kívüli kád szélére. Itt kapta a hírt, hogy a szovjet seregek ostromgyűrűje bezárult Budapest körül.

* * * * *

Végre a magasba emelkedett a gép. Linda kinyújtóztatta hosszú lábait, nehezen fértek el a fapados légitársaság repülőjének szűkre méretezett ülésközében. *Practically no legroom*. Annyi baj legyen, nem olyan hosszú út ez, két óra és egy kicsi, széljárástól függően.

Bevégeztetett, gondolta. Hogyan fogok visszaemlékezni ezekre a budapesti napokra tíz év múlva? Húsz év múlva? Elképzelni se tudom.

Well… nem azért jöttem ide, hogy egy fiúka megdugjon. Egyszer. Sebtében. Pedig… nagyon jó volt, komolyan. De mégis. Mégse.

Kipillantott az ovális ablakon. Budapest úgy terült alá, mintha megadná magát a benne gyönyörködőknek. Fénylett a Duna íve, a kecses hidak. Linda esküdni mert volna rá, hogy látja az épületet, amelyben Tóth Juli tetőteraszos lakása van. Talán a lány meg a repülőt nézi odalentről, a kőpárkánynak támaszkodva. Lehet, hogy Dani is mellette áll. Ákoshka pedig a reptérre vezető többsávos úton autózik hazafelé. Gondterhelten. Vagy szomorúan. Vagy az isten tudja, hogyan. Az is lehet, hogy megkönnyebbülten. Amit annyira akart, odaadtam neki. Kizárt, hogy azt higgye… á, nem. Nos, magyarok, sziasztok. *Good-bye*. Ha van telepátia, megkapjátok.

Helyes kis ország ez. Bár a történelme… Ákoshka szerint nagyjából minden csatát és háborút elvesztettek. Pechesek. Ez nem látszik az utcákon, a házakon, az embereken. Valamilyen hatása tuti fölfedezhető. De én nem voltam itt elég hosszan.

A lányaira gondolt. Ha igaz, várni fogják Nice-ben, a reptér érkezési oldalán, ahol az üzletek és bisztrók között kijut az ember a *foyer*-ba. Linda Roman ezt a szót még ennyi, Nagy-Britanniában töltött év után is franciásan ejtette. El bírom-e magyarázni, hogy mi a túró történt velem? Ahhoz előbb nekem kéne megértenem. Új életet kezdek, velük. És magammal. Sajnos a szüleim is kijönnek… egek.

Átfutott az agyán, milyen volna, ha Kádár Ákoshkával tűnne föl a reptéren, a folyosó végén, a belülről tükrösre festett önműködő

üvegajtó nyílásában. Elhessegette az abszurd képet. Bámulta tovább a Duna ezüstbe öltözött felszínét, a vigyázzba álló házakat, míg át nem adták a helyüket valamiféle mezőknek, erdőknek, végül a gomolyfelhők sűrűsödő habjának, amelyből vízcsöppek pattogtak a dupla ablak külsejére. Perceken belül följutott az Airbus a kék végtelenbe, ahonnét a fellegek már dimbes-dombos hótakarónak látszottak. Mintha azon siklana a repülőgép, nagy méretű szánként.

A Franz Liszt nemzetközi reptéren Linda vett a lányoknak *Budapest* feliratú pólókat, magának pedig egy útikönyvet, *souvenir* gyanánt.

Austria–Hungary, with Excursions. Találomra ütötte föl. *A Duna egy széles kék szalag Európa térképén. Magyarországi szakasza 417 km. Háromszáz mellékfolyója közül harminc hajózható. Európa második leghosszabb és legbővizűbb folyója a Volga után, hossza 2860 km. Németországban, a Fekete-erdőben két kis forrásból ered, és gazdagon szerteágazó torkolattal ömlik a Fekete-tengerbe. A következő országokat keresztezi: Németország, Ausztria, Szlovákia, Magyarország, Horvátország, Szerbia, Románia, Bulgária, Ukrajna, Moldova.*

Lindának ez új anyag volt. Kényszerítette magát, hogy ne a dunaparti szerelmeskedésre gondoljon. Inkább lehunyta a szemét. Várta, hogy nyugtató álomba süppedjen. Ezt nehezítette a bal oldalán ülő testes férfi örökös mozgolódása. Az az ember újra és újra meglökte a könyökével. Linda az ablak felé fordult. *Bye-bye, Budapest, Hungary*. Könnyen lehet, hogy most látja utoljára. Amennyit megismert belőle, tetszett neki. Békében és boldogságban élhetnének itt a magyarok, ha... Ha, ha, ha.

Összehúzta magát, hogy a szomszédja ne érhessen hozzá. A gyerekkorában sokszor hallott mesét zümmögte némán a parasztlányról, aki viszi a tejet a piacra egy kancsóban a fején, s a házasságáról ábrándozik. Na, az már nem szerepel a *life program*omban.

Jött a két stewardess az élelmiszeres fémkocsival. Linda elhatározta, nem eszik-iszik itt, mert amit adnak, túl drága, és elég silány. Mégis kért egy kávét, mellé az étlap szerint magyar

kolbászkákat. Ezek azonban angol kolbászkáknak bizonyultak. Vagy nemzetközinek.

Kádár Ákos elvétette a kihajtót, Újpest helyett Szolnokra indult az M0-s belső sávján. Amint tehette, visszafordult a főváros felé.

Jó volna rendbe tenni, mi történt veled. Azt ugye nem gondoltad komolyan, hogy párkapcsolatot kezdhetsz a nálad idősebb francia–angol nővel. Ha el tudunk feledkezni arról az apróságról, hogy Baldockban él, te meg Budapesten, a távolság köztetek más szempontból is hatalmas. Ő egy bomba nő, modellalkattal, az se mellékes, hogy két fejjel magasabb nálad. Na ja. Ittavége, fusselvéle. Kend a vajas kenyérre.

Néhány napja kiderítette a neten, hogy Baldock városa a templomos lovagok székhelye, ők alapították. Bagdad régi francia nevét adták neki: Baldac, mert sokat háborúztak a Szentföldön, többek között az igazi Bagdadnál. Vicces, hogy a gyönyörű nő bagdadi. Illetve már nem, Letchworth Garden Citybe költözött, amikor kitört náluk a házassági izé… krízis. Persze meg kéne hallgatni Richard Dutchot is, de ő már nem beszél.

Linda csak hosszas kérlelésre egyezett bele, hogy Ákos kivihesse a reptérre, azt mondta, szívesebben menne egyedül. Végül ráállt, de ragaszkodott ahhoz, hogy a fiú csak kitegye a *drop off areá*nál. Utálok búcsúzkodni, *please*.

Így csupán könnyed ölelést kaptál tőle, s máris eltűnt a csapóajtón, a *Super Dry* hátizsákkal és a kerekes bőrönddel. Ákos bámult utána főbe kólintottan, a taxisok dudálására zökkent ki a bénultságból, az ő placcukon állt meg. Jó, jó, lazítsatok, már itt se vagyok. Bevették a türelmetlenségpirulát, mormogta, amikor átjutott a sorompókon. Három repülő emelkedett a magasba a közvetlen közelében. Próbálta kitalálni, melyikben ül Linda. Á, egyikben se, még túl se juthatott a biztonsági szívatáson.

Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj, / s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály. Hagyjad most szegény Radnótit, mert sose találsz haza. Éppenséggel te megmutathatnád, hol lakott Radnóti, néhány saroknyira a kávéháztól. De Vörösmarty? Fogalmad sincs.

Most már a helyes irányba hajtott a táblák szerint autóútnak minősülő sztrádán, igaz, a megengedett száztíz kilométeres

sebességnél valamivel gyorsabban. Átgondolta, mit is kéne csinálnia ezen a napon, mi a legsürgősebb a teendőkből, amelyeket elhanyagolt Linda Roman jelenléte miatt. A szerelmes regénynek vége. Talán át kéne futni még egyszer az *Under Swiss Protection* fordításának javításain. Előbb azért hívd föl a barátodat. Ő talán szerencsésebb Tóth Julival.

Lehiggadni, megnyugodni, visszatérni a normál kerékvágásba. Tekintsd úgy, hogy csak álmodtad az egészet. Vagy filmen láttad. Egy rossz filmben. Hát, közepesben.

Vas Dani azért szerkesztett annyira szívesen érdekes könyveket, mert mindig hozzáolvasott, és bizonyos mértékig az adott terület szakértőjévé képezte ki magát. Úgy érezte, ahány kézirattal foglalkozott, annyi plusz élete lett.

Kádár Ákos, a barátja ugyanezt mondta az általa elolvasott jó regényekről. Szerinte valamennyiben volt olyan hős, akivel azonosulhatott, vagyis abban az időszakban az ő bőrében létezett. Dani nógatta, írjon végre egy igazi könyvet, egy regényt, amelyben saját magával azonosulhat. Azt persze máshová kell beadnia, mert a kiadó, ahol Dani dolgozott, zenei tárgyú művekre szakosodott, fő profilja a kották és tankönyvek gondozása. Dani azokkal ezirányú képzettsége híján nem foglalkozott, őhozzá a nagy muzsikusokról szóló ismeretterjesztő kötetek, a zenetudósok által írt monográfiák, az esszégyűjtemények kerültek.

A *Svájci védelem alatt* szerkesztését egy másik kiadó bízta rá, ahol hajdani osztálytársnője volt az irodalmi vezető. Dani már megbánta, hogy a barátja segítségét kérte a magyar szöveg följavításához. Ákos ezúttal a szokásosnál is lazábban kezelte a határidőt, amelybe Dani kis biztonsági tartalékot illesztett, mert tudta, amíg Linda itt van, Ákosnak nincs szabad agykapacitása. Immár naponta sürgette telefonon. Addig is, amíg megkapta a véglegesnek szánt változatot, a képaláírásokat és a tényeket ellenőrizte. Aztán a

különböző interjúkban talált ellentmondásokat igyekezett föloldani, biztosra vette, hogy Ákos ezeket észre se veszi.

Emiatt ment el az Üvegházba, a Vadász utca 29.-be. Tanulmányi kirándulásnak tekintette. Julit vitte magával. Egész idő alatt a könnyeiket próbálták legyűrni. A küzdelmet akkor vesztették el, amikor megtudták, hogy a ház hajdani tulajdonosát, Weiss Arthurt – aki ifjabb Weiss Gyulának hívatta magát – az utolsó pillanatban vezették ki innen a nyilasok, puskacsővel taszigálva.

Egy nappal korábban, 1944. december 31-én fegyveres különítmény rohamozta meg az Üvegházat, géppisztolyokkal lövöldözve, kézigránátokat hajigálva. Három halott, tizenhét sebesült. A szűk utcába terelték az odabenn bujkálókat. Ekkor ifj. Weiss Gyula és néhány embere jött elő, papírokat mutogatva, ordítozva a nyilasokkal. Közölték velük, hogy értesítették a svájci alkonzult és a belügyminisztériumot is, hamarosan csendőrosztag érkezik, hogy rendet tegyen.

A nyilasok káromkodva elvonultak. Vezetőjük visszaszólt: Még találkozunk! – Weiss ezt inkább átkozódásnak tekintette, mintsem fenyegetésnek. Tévedett. A nyilasok alig huszonnégy óra múltán, az új év első napján visszajöttek érte, elvitték Komoly Ottó cionista vezetővel együtt, és agyonlőtték őket, ismeretlen helyen. Ők ketten nem érhették meg, hogy 1945. január 18-án az orosz katonák benyitottak. Parancsnokuk körbejárt, pincétől padlásig. A szovjet tiszt becslése szerint körülbelül kétezer ember zsúfolódott össze az Üvegházban és a vele szomszédos épületben, a Magyar Labdarúgó Szövetség székházában. Valamennyien Weissnek és Lutznak köszönhették az életüket. Weiss önként engedte át a bemutatótermét, a raktárát és az irodáját a svájci alkonzulnak, így lett a zsidómentés egyik fő helyszíne. Sok hamis menlevelet is itt készítettek ügyes kezek.

A feliratokból kiderült, hogy ifj. Weiss Gyula emléktábláját a ház külső falán az emlékhely megnyitása (2005) óta többször leverték ismeretlen tettesek.

Érthetetlen. Fölfoghatatlan. Kik lehettek? – Tóth Juli költői kérdésnek szánta. Mindketten ifj. Weiss Gyula helyébe képzelték magukat, abban a végső pillanatban, amikor farkasszemet nézett a

fegyverekkel. Mit érezhetett a halál torkában? Dsss, dsss, dsss! – lelki füleikkel hallották a lövéseket.

Egy asszony az első tábla darabjait megtalálta. Hazavitte, de utóbb visszahozta, és átadta az emlékmúzeumnak. A kőmaradványokat keretbe rögzítették, odabent lóg a falon.

A listát, amely az itt rejtőzködők névsorát tartalmazta, több-kevesebb pontossággal, Dani és Juli aznap délután megtalálta az emlékszoba honlapján. Átnézték, vannak-e Tóthok. Nincsenek. Vassok? Vasok? Kádárok? Sincsenek. Nem tudták eldönteni, örüljenek vagy szomorkodjanak. Dani találomra klikkelt más kezdőbetűkre. Kilenc Deutschot számolt össze. Deutsch Berta (Dundi), Deutsch D., Deutsch Ervin, Deutsch Erzsébet, Deutsch Gyula, Deutsch Ignác (Icig), Deutsch Iván, Deutsch Jankó, Deutsch Rozália (Krausz Ráchel).

Nem sejthette, hogy a Dundi becenevű asszony a Hatvani-Deutsch család oldalágához tartozott, Richard Dutch távoli rokona volt. A férjét, az öccsét és az egyik gyerekét az óbudai téglagyárból kísérték a Józsefvárosi pályaudvarra. Végállomás: Auschwitz. Pedig volt svéd menlevelük. (Hamisított.) További sorsukról nincs adat, a férj és a báty túl öreg, a gyerek túl kicsi volt, nyilvánvalóan gázkamrába küldték őket az első szortírozásnál. Az a halál még annál is abszurdabb, mint a puskalövés általi.

Vigyázz! – kiáltotta egy női hang. Résre nyitottam a szemem. Te jó világ, mintha kocsonyába kerültem volna. Hol vagyok, akartam mondani, de a jeges massza befolyt a számba, fuldokoltam. Mi az isten… – nem bírtam beszélni. Kapálóztam. Sötét testnek ütköztem. Megragadtam a karját. Rémes gyanúm támadt, mit keresünk a vízben… a fagyos folyóban… belőttek minket? Ugyan, kérem, azok az idők már elmúltak, régesrégesrégen! – próbáltam figyelni, találok-e rajtam vérző sebeket, fájdalmat nem éreztem, arra pedig nem volt lehetőség, hogy végigtapogassam magamat, egyik kezemben az a kar, a másikkal tempóztam, a két lábammal is, mellúszás, ahogyan

Zoli bá tanította gyerekkoromban a Széchenyi fürdőben, utáltam, hogy egy olyan nagy horgászbotról lógatott a vízbe, az legalább langyos volt, nem úgy, mint –

Tóth Juli éles torokhangra ébred. Ő adta ki. Vas Dani hasonlóval válaszolt.

Nem tudták eldönteni, hogy a sajátjukra vagy a másikéra riadtak föl.

Juli odabújt Dani mellkasához: Fú, de borzasztót álmodtam! Én is. Tényleg? Aha. Miről? Nos… holokauszt. Meséljed.

Vas Dani belekezdett, hogy a Dunában hánykolódott, és csak lassan jött rá, hogy már nem él. Belelőttek? – kérdezte Tóth Juli hideglelősen. Nagyon úgy nézett ki… valaki szorította a csuklómat, azt hittem, egy másik halott, de lassan világos lett, hogy húz valamerre, erősen tempózva, a víz olyan volt, mint a jéghideg kocsonya, bement a számba, nem éreztem az ízét, persze, hiszen meghaltam.

Őrület, motyogta Tóth Juli. Daninak futkározott a hátán a hideg: Igazad van, miért álmodom ilyesmiket, amikor… Juli türelmetlenül közbeszólt: Nem arra mondom, hanem mert én fogtam a csuklódat! Tessék? – Daninak tátva maradt a szája. Szal én pont ugyanezt álmodtam, csak én meg azt nem tudtam, hogy te vagy ott!

Vas Dani felkönyökölt: Ugyanazt álmodtuk?! Tóth Juli pedig, aggódó kutyaszemmel: Azért ez ijesztő! nem gondolod? Nos, lehet, de hátha égi jel, valami üzenet odafentről, hogy mi szorosan összetartozunk. Azt hiszed? – Juli még közelebb bújt hozzá. Soha senki nem mondott neki ilyen szívmelengetőt. A fiú ebben a pillanatban nyerte meg az életbajnokságot a lánynál. Aki habozott, tudtára adja-e, és ha igen, miféle szavakkal.

Csináljak reggelit, és hozzam ágyba? – kérdezte Dani. Juli ingatta a fejét: Majd később. Cirógatta a fiú hátát, aki erre csapkodni kezdte az egyik lábával a matracot, ahogyan a kutyák szokták a farkukkal, ha fekve örvendeznek. Juli agyában wurlitzerlemezek módjára jelentek meg a hímek, akikkel Dani fölbukkanása előtt randizott. Néhányukat a Tinderen ismerte meg. Ezt az internetes *dating service*-t Zsófi mutatta neki, s buzdította, hogy használja.

Ő idegenkedett tőle: Most tényleg, egy fotó és néhány sor alapján döntsem el, melyikkel találkozom?

Zsófi kinevette, ugyan már, nem kell hozzájuk menned feleségül, csak összefuttok, ha nem tetszik, negyedóra után otthagyhatod, s amelyikhez van kedved, azzal lehet valami, ne csinálj akkora ügyet ebből, sokkal egyszerűbb, mint várni, hogy szembejöjjön a nagy Ő, mindenki használja a Tindert, bevett dolog. Szal te is? Szal én is! – Zsófi újra azt az ordenáré kacagását hallatta, amitől Tóth Juli hátán fölállt a szőr.

Kipróbálta, de egyik rémes élmény követte a másikat. Ha egy pasi elküldte neki a farka közelképét, azonnal megszakította vele a kapcsolatot. Idővel rájött, hogy legszívesebben mindegyik elküldené, csak némelyiket visszatartotta a régimódi eszmény, hogy az ilyesmi illetlenség. A második találkozás után mind meg akarta mutatni élőben, s a kölcsönösség alapján látni akarta Juli párzószervét. Elpanaszolta Zsófinak, noha tudta, újra a rémületes nevetést lesz kénytelen végighallgatni.

Úgy látszik, eltűnőben a férfi-nő kapcsolatokból a titokzatosság, kimegy a divatból az a játék, amellyel fölmérjük a másikat, óvatosan tapogatjuk értelme rajzolatait, érzelme fidreit-fodrait. Pedig hogy milyen lesz nektek a lepedőn, főleg ettől a ráérős egymásra hangolódástól függ, vagy nem? Zsófi szerint csak az én becsípődésem. Julikám, mindig tudtam, hogy te egy marslakó vagy, hihihihihi!

Szal akkor Dani is marslakó. Zsófinak valszeg ezért nem kellett. Azt mondta, ennek a fiúnak a szájában megalszik a tej. Szal lehet, hogy nem a sebesség szerelmese, de kedves, figyelmes, szórakoztató, és biztonságban érzem magam mellette.

Kiparancsolta Zsófit az idegrendszeréből. Maga felé fordította Danit.

Az alakuló szerelmeskedés leírásától okosabb tartózkodni, kár volna szétverni azt a bizonyos titokzatosságot. Elégedjünk meg annyival, hogy amikor kikászálódtak az összegyűrt ágyneműk közül, a reggeli már nem volt esedékes. Miután végeztek a fürdőszobában – Dani kevés híján bepisilt, amíg Juli odabent készülődött –, korai

ebédet készítettek, mélyfagyasztott csirkemellből és krumpligolyókból.

Juli a fiú csíkos ingét húzta magára, miniruhaként, Dani pedig a kék frottír fürdőköpenyét. A nap reflektorozta a szobát, kirajzolva a repedéseket a falakon. Nem ártana egy festés, gondolta Juli. Az egész lénye csillog, gondolta Dani.

Csilingelni kezdett a telefon, hamarjában nem tudták eldönteni, melyiküké. Amióta együtt voltak, Tóth Juli átállította a sajátján a csengőhangot, s anélkül hogy tudatosan tette volna, Daniét választotta.

Kádár Ákos hívta a barátját, színtelen hangon. Kész vagyok, mondta rekedten, köszönés helyett, följöhetek? Hát… persze, merre vagy? Itt lent, a kis helyünkön, tudod. Jó, gyere, csak kérünk öt percet. Ööö… Juli? Igen, de azért gyere bátran.

Tóth Juli picit haragudott, amiért Dani az ő véleményét nem kérdezte, mégse szólt, a legjobb barátja, hagynom kell… rendes srác az is. Linda úgy hívta: Ákoshka. Ez mosolyt csalt Juli arcára, mert tényleg, olyan Ákos*ka*. Szal igazából Dani is Dani*ka*. Fiú*kák*.

A rendes srác gyűröttnek látszott, mint aki ébren töltötte az éjszakát. Maradt egy csirkemell, Dani elébe tolta. Ákos nem nyúlt hozzá. Hiába nógatta a barátja, hogy meséljen, csak ült a kényelmetlen széken, horpadtan.

Dani kezdett beszélni, hogy ne legyen csönd: Képzeld, pontosan ugyanazt álmodtuk Julival! Szép… volt egy ilyen film, dünnyögte Ákos. Igen, de abban szarvassal álmodtak, mi viszont holokauszttal… belelőttek minket a nyilasok a Dunába… szerinted miért álmodunk ilyesmit, amikor bőven a háború után születtünk? Juli vette át a szót: Közben a mi családunkat nem is bántották, egyikünk se zsidó! Na igen, mondta Ákos, viszont Kelet-Európában így vagy úgy voltaképp mindenki zsidó… és a holokausztot minálunk még senkinek nem sikerült se lenyelni, se kiköpni.

Feszes csönd ült közéjük. Juli arra gondolt, mondaná-e a fiúkákon kívül bárki azt: voltaképp. Régimódi regényekbe való.

Dani azon tűnődött, hogy miket álmodhat a barátja, akinek a felmenői nagyon is megszívták a nyilas időket.

Ákos arra tippelt, hogy a *Svájci védelem alatt* című könyv feküdte meg Daniék gyomrát, értesült róla, hogy elmentek az Üvegházba. Egy versrészlet jutott eszébe, elszavalta: *Nekem származni nem öröm, / se jól, se rosszul. Köszönöm.* Ki írta ezt? – kérdezte önmagától, de fennhangon. Dani pedig: Asszem talán… Nemes Nagy Ágnes?

Szal az a legokosabb, ha fölhívjuk! – Juli tettre készen ragadta meg ezüstszínű telefonját. Kit? – a fiúk, kánonban. Kit, kit, nagyokosok, hát Lindát! – és mire Ákoska vagy Danika felelhetett volna, már nyomogatta a gombokat. Úgy csöngött ki, mintha macska dorombolna.

Allô? – szólt bele Linda franciás hangsúllyal, kristálytisztán. Tóth Julinak egyetlen szó se jutott eszébe angolul, gyorsan Kádár Ákos kezébe nyomta a készüléket. Ő krákogott, s franciául: Ez Budapest… itt Akosh Kadar, meg a többiek, azaz Dani és Zsüli. Ó! – Lindától csak ennyi tellett. Ákos újra nekilendült: Hogy vagy te ott a messzeségen… ben? Köszönöm, rendben… nehéz most így… és te, ti? Minden jól megy, makogta Ákos a rég megtanult idiómát. Az jó, bocs, én főzök a lányaimmal, beszéljünk később, máskor, szia, *bye-bye!* – lerakta.

Most ez mire volt jó? – dühöngött Ákos, visszaadta Julinak a telefont. Ő vállat vont, legalább megpróbáltuk, gondolta. Dani látta az arcukon, hogy mi jár a fejükben, nem tudta, melyiküknek adjon igazat. Igyekezett kieszelni valamiféle vigasztaló szöveget.

Hallgattak, elég sokáig. Az igazi barátok képesek rá, hogy csöndben legyenek egymás társaságában, gondolta valamelyikük.

Tóth Juli nemsokára felállt, visszavonult a fürdőszobába, telefonostul. Mielőtt fölhívta volna az apját, hogy megtudja, valóban Berlinbe költözik-e, kihúzta a neszesszeréből a tegnap vásárolt tesztet, s a vécé fölé húzódva rápisilt.

Na… na. Na?

Türelem.

Szal… nem.

Új fejezet majd legközelebb kezdődik.

Van mit várni.

Vége.

Mendelényiné gondolta ezt, amikor a Légrády Károly (ma Balzac) utcai ház ablakából meglátta a fehér köpenyes orosz katonákat. Néhányan sítalpakon. Mintha téli kirándulásra indultak volna.

Mendelényi miniszteri tanácsos felesége elfelejtette, hogy soha semminek nincs visszavonhatatlanul vége. Valamilyen formában minden folytatódik, amíg csak élünk. Mendelényi például háromszor került ki különféle minisztériumokból, háromszor közölte a nejével: Klárikám, politikai karrieremnek vége, valami más után kell néznem. De mire nézett volna, megint benyomták a pártbeli haverjai egy újabb magas állásba.

A háborúnak azért minden jel szerint tényleg vége. Ennek akár örülhetnék. Kérdés, hogy a drága férjemnek, a méltóságos miniszteri tanácsos úrnak is vége van-e? Ötödik napja nincs róla hír. Megszólalt a hosszabb ideje elnémult telefon, és behívták a… azt se tudom, hová. Csak annyit mondott, elégedett mosollyal: Drágám, berendeltek! – húzta a kalucsniját, és vette a kabátját. Mindig gyerekes örömmel töltötte el, ha valahol szükség volt rá.

Éppenséggel itthon is szükség volna rá. Nincs a kamrában az égvilágon semmi. Csöppnyi zsír maradt a bödön alján, Mendelényiné azt kenegeti kővé száradt kekszdarabokra, hogy éhen ne haljon. És vár. Többnyire az ablaknál, a lehúzott redőny résein át bámulja a Pozsonyi úti kereszteződést, föltételezi, hogy a férje, Mendelényi miniszteri tanácsos ott fog fölbukkanni, ha végre megjön. Átlátni a szomszédos ház néhány lakásába. Az épület sarkát belövés omlasztotta szét, de csak a szélső szoba két fala dőlt le, most oda teregeti egy bundát és kucsmát viselő asszony a mosott ágyneműt. Meg fognak fagyni a huzatok, gondolja Mendelényiné.

Kicsit odébb egy ablak mögött Lali, a nyugalomba vonult légtornász. A csontsovány férfi pizsamában ült a konyhában, a törülközőjébe burkolózva. Nem volt télikabátja, vacogott. A Thonet széken, amit már a sajátjának tekintett. Itt találta, a spájzajtó mellett. Nem tudta, hogy a lakás eredeti tulajdonosa, özvegy Kusper Arnoldné arra használta, hogy felállhasson rá, ha az éléskamra fölső polcairól akart levenni valamit. Nővérével élt itt az alacsony termetű asszony. Tavaly februárban mentek el. Állítólag külföldre.

Lali reggel óta készült, hogy levágja a körmöt a fájós lábujjairól. De nem érzett elég erőt, hogy megszabaduljon a vastag zoknitól ebben a hidegben. Valójában napok óta tervezgeti, de amióta elült a csatazaj odakinn, jeges bénultság vett rajta erőt. A két szoba-hall személyzetis lakásba huszonheten zsúfolódtak be, amikor a ház vatikáni védelmet kapott. Őneki a konyhában jutott hely. Újabban már csak hetedmagával élt itt. A létszám először hárommal csökkent – rájuk omlott a sarokszoba. Mostanában meg sokan kiköltöztek.

A konyhaiak a sakktáblamintás kövezetre dobott matracokon aludtak. Jelszó: Már nem tarthat soká. MÁR NEM TARTHAT SOKÁ!

A padlócsempékből éjszakánként dőlt a sarki hideg, Lali úgy érezte, megfagy a dereka. Tudta, nem ér panaszkodnia annak, aki viszonylag biztonságos helyen vészelhette át a legnehezebb napokat.

Sokáig hasznát vette az artistaigazolványának, amely szerint tagja a művészeti kamarának. Ez nem volt igaz, kizárták onnan a zsidókkal együtt, tekintettel kétes származására. Árva gyerek lévén semmiféle papírral nem bizonyíthatta, hogy NEM zsidó. Ha most, a háború után majd azt kell bizonyítani, hogy ZSIDÓ, arra se lesz módja. Az igazolványát néhány hete egy nyilas átvette, és darabokra tépte a Pozsonyi úton: Ez szart sem ér, mutasson valami rendes okmányt!

Minthogy olyannal nem rendelkezett, beterelték a sorba. Nyílt titok, hogy az ilyen meneteket a Dunába lövik. Lali azonban ugróakrobata volt. Amikor a csapat a két boltozatos épülethez ért, amelyeknek közös udvarán át lehetett menni a fölső rakparthoz, ő gyors léptekkel befordult oda, s amint a jobb oldali ház takarásába ért, finom lendüléssel fölkapaszkodott a kapu esővédő bádogfedelére. Két fegyveres rohant utána, de csak jobbra-balra figyeltek, fölnézni eszükbe se jutott. Legalább tíz percig lapult. Utána visszasompolygott a Légrády Károly utcába. Azóta ki se tette a lábát a lakásból.

Amióta ez a kerület is fölszabadult, a dekkolók kezdtek fölbátorodni, előbb csak le-lejártak, aztán búcsú nélkül hagyták el a menedékül szolgáló házakat. Lalinak az tűnt föl, milyen csönd van az addig szüntelen veszekedéstől zajos belső helyiségekben. Ha

feltápászkodott volna a Thonet székről, megállapíthatta volna, hogy magára maradt. Ahhoz azonban nem maradt ereje. A körmét se vágta le soha többé, sem a lábáról, sem a kezéről, nőttek tovább háborítatlanul, noha ő éhen halt.

Fosztogatók találták meg. A pizsama felsője zsebében egy tábla bontatlan svájci csokoládé volt – tartogatta a nehezebb időkre. Tetemét másvalakik ledobták a gangról a keramitkockás udvarra.

A mentők szállították el a következő héten. Ők még működtek, úgy-ahogy. Addigra a hajdani légtornászt eltorzították a nedvek és a gázok. Már a rendőrség tagjai is szétfutottak, és sem a szemetet, sem a halottakat nem vitte el senki, utóbbiakat csupán a mentők, ímmel-ámmal, amikor sebesülthöz hívták őket, de már késve érkeztek.

Szép Ernő magyar költő 1884-ben született Huszton, Schön Ezékiel néven. *Patika* című komédiájának 1920-as bemutatója antiszemita hecckampányba fúlt, így Bécsbe emigrált. Egy év múltán hazatért. Akadtak válságos pillanatok az életében, amikor ezt megbánta. Hiába, magyar író akart lenni. Jaj, de buta vagyok, gondolta, amikor a németek beözönlöttek az országba.

Október 20-án jött a kapuőrségtől a hír: a nyilasok a 38.-ban összeszedik a férfiakat. Volt, akinek sikerült átszöknie a 40.-be a tetőn át. Ő nem is nagyon akart, bízott a gépelt útlevélfélében, amit a testvérei hoztak neki. Kevéssel azelőtt híres íróként fölkerült a svéd nagykövetség művészlistájára. Amikor az onnan kapott menlevelet fölmutatta, a gondosan nyírt szakállú szőke nyilas ordenáré röhögéssel azt mondta: Tegye el, ez szart sem ér!

Vitték őket munkaszolgálatra, Veresegyház környékére. Többnapos gyaloglás után értek oda. Aki nem bírta, lelőtték az út szélén. Védősáncokat építtettek velük. Szép Ernő már betöltötte hatvanadik életévét. Három hét múltán szabadon bocsátották, mert a Vörös Hadsereg Gödöllőn is túljutott. Visszatérhetett a Pozsonyi út 38.-ba.

A testvérei nem élték túl a nehéz időket. József meghalt a munkaszolgálatban, Mártont belelőtték a Dunába, Vilmáról nincs hír, nyoma veszett. Szép Ernő a háború után már nem tartozott a megbecsült írók közé, a szocialista kultúrpolitika elavultnak és

polgárinak minősítette, nagy szegénységben élt. Köztudott, hogy úgy mutatkozott be: Szép Ernő voltam! Gyomorrákban hunyt el 1953-ban.

A Dunapart Kávéház bezárt, úgy tetszett, sose fog kinyitni. A hórihorgas főpincér mindig belesett a kitört üvegablakokat pótló deszkák résein a sötétségbe, ha arra járt. Az egyik oldalon egy felirat lógott: VIGYÁZAT, ABLAK! – ez hülyén hangzott, de lehetett érteni, a karzat szintjéről még hullhatnak az éles darabok.

A pincérnek hiányzott a munkája. Amióta a felesége vidékre utazott rokonokhoz, kevés teendője maradt. Alkalomadtán besegített az öccsének, aki egy mentőautót vezetett. Lépten-nyomon igazoltatták, a fehér köpeny dacára. Egy ilyen erős férfi miért nincs a fronton? Azért, mert csak fél tüdeje van, és íme az orvosi igazolás! Tartalékban azért hordott a belső zsebében svájci menlevelet is. Egy dunás hulla tárcájából vette ki, az szegény meghalt, mire a kórházba értek volna vele, így a Törvényszéki Orvostani Intézetben adták le. Három ilyesfajta irat volt a tetemnél, különböző nevekre. A főpincérnek eszébe jutott a legújabb poén: Mit jelent a feszületen Jézus lábánál a felirat: INRI? Indulok Názáretbe, Rendezni az Iratokat.

Lali, a nyugalomba vonult légtornász csontvázzá száradt tetemét is az intézetben adták le a mentők. A hórihorgas főpincér nem ismert rá, noha az elhunyt törzsvendég volt a kávéházban.

Egy másik dunás, a halszálkás kosztümben elvérző nő zárójel alakúra merevedett. Csodálkozó arckifejezéssel. Mintha azt kérdezné, miért? A főpincér gerincén futkosott a hideg a halottak tekintetétől. Próbálta lezárni a nő szemét, nem sikerült.

János, a szomorú költő, azaz Heltai Jenő 1871-ben született Budapesten mint Herzl Eugén. A cionista Herzl Tivadar unokatestvére. Írt népszerű színdarabokat és regényeket is. 1915-től négy évig a Vígszínház dramaturgja és igazgatója, utána az Athenaeum vezetője 1938-ig. Megérte a szocializmust, a PEN Club magyar elnökévé választották. Attól kezdve Elnök úrnak hívták a barátai. A Jánost jobban szerette, ez még bohém ifjúkorában ragadt rá.

1944-ben többen próbálták megmenteni. A nevelt fia és Bajor Gizi magához főméltóságú Horthy Miklós kormányzó úrhoz fordult az érdekében. Ígéretet kaptak, hogy amennyiben Heltai írásbeli kérelmet terjeszt be az illetékes államtitkárnak, különleges engedélyt kap. Ő azonban ezt írta: *Érdemekre hivatkozni nem tudok, előnyt vagy kedvezést a magam számára sohasem kértem. Mindig álltam azt, amit a sors rám mért. Sok jót kaptam attól az országtól, ahol születtem, és amelynek a nyelvén írok, el kell tőle fogadnom a rosszat is. Egész múltamat meghazudtolnám, ha most, egy hosszú élet alkonyán, a helyzetemen való kívánatos könnyítés kedvéért, egy sok százezer embertársamat egyformán sújtó ítélet elkerülése végett kérelmezéssel élnék, és magamnak kivételezést, jobb sorsot iparkodnék biztosítani. Akkor sem teszem meg, ha azok, akik szeretnek és féltenek, esetleg szenvednek emiatt.*

Családtagjai makacs erőfeszítéseinek köszönhetően végül mégis kormányzói mentességet kapott. Röstelkedett miatta. Pedig ennek révén élte túl a nyilas időket.

Műfordításaiért odaítélték neki a Francia Becsületrendet. Arra büszkébb volt, mint a Kossuth-díj első fokozatára, amelyet már nagybetegen vett át 1947-ben. A Pozsonyi út 40. falán emléktábla jelzi, hogy élete végén itt lakott. Egy Dunára néző lakásban. Utolsó perceiben ezt írta a noteszába: *Itt az idő, most kell merészen / Az elmúlással szembenéznem / S valami elmés búcsúszót hörögve / A szememet lehunyom mindörökre.*

Tóth III. József, akit az ismeretségi körében (barátai nem voltak) Dzsónak szólítottak, az ostrom után megélhetés nélkül maradt. Sem a ház tulajdonosa, a Hatvani Cukorgyár Nyugdíjpénztára, sem a Pozsonyi út 38. lakói nem fizettek neki többé egy pengőt sem. A pénz amúgy is hónapról hónapra vesztett értékéből. Dzsó éhezett. Mankójára támaszkodva próbált koldulni a romos Nyugati pályaudvar környéken. Végül fölakasztotta magát a porig bombázott Westend területén. Mire egy csapat utcagyerek rálelt, kóbor kutyák olyan kárt tettek benne, mintha hiénák lettek volna.

Vass Károly tanár úgy próbálta túlélni a bujkálás heteit, hogy az orosz–magyar zsebszótárt memorizálta. Remélte, ha az összes szót bevágja, mint egy verset, a nyelvtant majd hozzátanulja, amikor

béke lesz. Komoly nehézségeket okoztak neki a cirill betűk, de okosabbnak érezte, ha velük küzd, nem a gyomrát mardosó éhséggel. Egy angyalföldi házsorban bujkált, régi ismerősénél, Ede bácsinál, aki a gimnázium pedellusa volt, ahol régebben taníthatott. Ede bácsi csak akkor fogadta be, amikor igazolta, hogy ő svájci állampolgár. Az okmányt Vass Károly az Üvegházban kapta, háromnapi sorba állást követően. Bernben élő testvért hazudott magának.

Rendszeresen el kellett zarándokolnia a KEOKH irodájába, a Fővám térre, ahogyan valamennyi külföldi állampolgárnak, ott kaphatták meg a tartózkodási engedélyt, amit csak harminc napra állítottak ki. Nehéz kirándulások voltak ezek. Zsidók többé nem szállhattak villamosra, s ő nem bízott annyira a papírjában, hogy megpróbálja. Legalább másfél órába telt, míg Újpestről elgyalogolt a Ferenc József-hídhoz. De mindig megúszta.

Amint Budapest fölszabadult, Ede bácsival sétára indultak, úgy viselkedtek, mint a láncról eloldott kajla kutyák. Szovjet katonák járőröztek. Vass Károlynak földerült az arca, bedobott néhányat a frissen tanult orosz szavakból, s megpróbálta átölelni a kucsmás tisztet. Az félrelökte, elvette mindkettejük karóráját. *Málenkij robot!* – mondta. Vass Károly ezt értette. Nem lesz semmi baj, Ede bácsi, csak egy kis munka.

Géppisztolycsővel lökdösték őket egy üres telekre, ahol már tucatnyi lefogott ember ácsorgott. Mindannyiukat Szibériába vitték. Vass Károly soha nem tért vissza. Ede bácsi sem. Ő szerepelt a táborparancsnokság valamiféle listáján, Vass Károlyból még ennyi se maradt.

* * * * *

Z z z z

Zárszó. Melyben a *fiction* és a *non fiction* hosszú kígyója végleg egymásba tekeredik.

CARL LUTZ szomorkodott. Amióta az orosz hadak összezártak Budapest körül, reménytelenné vált a helyzet. Se víz, se villany, se élelmiszer-utánpótlás. A várbeli rezidencia tartalékai nagyjából elfogytak, pedig az utolsó napokban erősen takarékoskodtak.

Őt már régebben visszarendelte a svájci külügyminisztérium, de senki nem hihette komolyan, hogy a közeli jövőben képes távozni az ostromlott városból. Nem sokat tehetett többé az Üvegházért, a magyar zsidókért. Saját magáért sem. Várnia kellett, s az soha nem volt az erőssége, ebben is hasonlított svéd barátjára, Raoulra. Aki viszont még ekkor sem állt le. Az életveszélyes fenyegetésekre fittyet hányt. Karácsony éjjelén kapta a hírt: nyilasok és csendőrök, ahelyett hogy a családjukkal ünnepeltek volna, több svéd védettségű házból a Déli pályaudvarra kísérték a lakókat. Bezsúfolták őket a marhavagonokból összeállított szerelvénybe. A vonat aztán nekilódult a csillagtalan éjszakában.

Langfelder minden vezetői ügyességét latba vetve érte utol a nyílt pályán, ahol a vágányok sérülése miatt megállásra kényszerült. Wallenberg saját kezűleg húzta félre a vagonok tolóajtaját, ordítva próbálta kivezényelni az embereket. A csendőrparancsnok géppisztolyt szögezett a mellének, és elkergette, még hangosabban üvöltve. Tehetetlenül visszaültek a kocsiba. Vilmos, mit mondott ez a szemétláda? – kérdezte lihegve. Azt, hogy autószerencsétlenség áldozatai leszünk, még ma éjjel, ha nem húzunk innen a p… francba.

Raoul ezt másnap reggel mesélte Carlnak. Azóta nincs hír a svédről. Lehet, hogy Langfelder nem bírt benzint szerezni a kocsiba. A telefonok már csak kivételképp működtek.

Pestet az oroszok elfoglalták, Buda még a németeké volt. Miért nem húznak innen a hitlerista édesanyjukba? Még folytak a harcok, de időnként néhány órára vészterhes csönd lett. Carl ilyenkor kiment a kertbe, Trudi és az őrök hiába kérték, hogy maradjon bent. Ő úgy érezte, nem kap levegőt, megfullad. Mind a két nőt kerülte. Az egyiket, a feleségét nagyon szerette. A másikba, Magdába nagyon szerelmes volt. Gordiuszi csomó. Ám én nem vagyok Nagy Sándor, hogy éles karddal kettéväghatnám. Éles kardom is honnan volna.

A szövetségesek már nem bombázták a magyar fővárost, ekkor mégis felhangzott a jellegzetesen sivító-vijjogó hang, amelyet a Budapest lakosai által jól ismert robbanás szokott követni, majd recsegés-ropogás, üvegcserepek és tégladarabok záporozása. Égszakadás, földindulás, szaladj te is, pajtás! – Carl ezt tudta magyarul, a sofőrje, Szluha Karcsi, pontosabban annak kisfia, Tomi mantrázta bombázások idején a nyirkos és hideg óvóhelyen. Néha Ágikával kórusban, cérnahangon. Carl most behúzta a fejét a kabátja nyakába, szemét lehunyta, s imádkozott, hogy ez a bomba találja telibe a rezidencia kertjét. Inkább csak őt magát. A többiek ússzák meg a házban.

A bomba valahol Alsó-Krisztinavárosban csapódott be. A svájci alkonzul szájában a keserű ízt hirtelen kiszorította a szülőhelyén készített sajté. Appenzell hegyeiben a parasztgazdaságokban erjesztették, ő mindig imádta. Élete zömét külföldön töltötte, az Egyesült Államokban, Izraelben, meg itt, ritkán jutott hozzá. Megesett, hogy svájci kollégái diplomáciai futárral küldtek neki Appenzellert, amikor még lehetett. Szűkebb pátriájában franciásan ejtik: *Ápenzelé!* Carl most bármit megadott volna egy szeletért a sötétsárga bélű, barna kérgű sajtból. Ez a vágya se teljesült.

A svájci külügy ismételt sürgetésére 1945 januárjában Trudival összecsomagolták azt a keveset, amit vinni akartak, a többit majd bedobozolja és utánuk küldi a személyzet. Magdustól és Ágikától öleléssel búcsúzott, ahogyan Trudi is. Aki tudta, mit érez a férje a szép magyar asszony iránt, de tippje se volt, miként segíthetne rajta. Az ő köreikben nem volt divat a válás.

Carl egy nappal azelőtt kávét kért a szivarszobába. Amikor Magdus behozta, kérte, üljön le a másik fotelba. Magdus dacosan

állva maradt. Carl fojtott hangon, mintha utasítást adna, közölte vele, hogy a háború után visszajön érte és Ágikáért. Magdus egy szavát se hitte, gúnyosan mosolygott, faképnél hagyta munkaadóját, főnökét, megmentőjét. Ez volt az első – és az utolsó – eset, hogy ilyesmit tett.

A svájci külügyminisztériumban Carl Lutz hűvös fogadtatásban részesült. Szemére hányták, hogy sorozatosan túllépte a hatáskörét. Eleinte türelmesen, később rögeszmésen magyarázta, szóban és írásban, hogy felettesei egyszerűen nem képesek fölfogni, mit műveltek a nyilasok és a rendőrök Budapesten. Elhihetik, őneki is súlyos lelkiismereti konfliktust okozott, amikor többet tett, mint amire fölhatalmazták. De az ősi időkből származik az az alapelv, hogy az élet törvényei erősebbek az emberi törvényeknél. Kérem, vegyék ezt tekintetbe, amikor a hibáimat olvassák a fejemre.

Érvelését lesöpörték az asztalról, egy másik elvbe kapaszkodva: A diplomata számára a szabályok a legfontosabbak, azokat kell követnie, bármi áron. Amikor Carl Lutznak sokadszorra kellett ezt végighallgatnia, üvölteni kezdett a főosztályvezetővel, mire az kiutasította a szobájából. Carl Lutz odakint a makulátlan fehér falnak támaszkodva várt, míg csillapul az erős rángás a testében. Na… elbasztam, dünnyögte. Kamaszkora óta igazán ritkán mondta ki.

Arra számított, hogy a karrierjének vége. De nem bocsátották el, csak parkolópályára tették. Idegei éppúgy felmondták a szolgálatot, mint a teste, fokozódó szívritmuszavara és depressziója miatt szanatóriumba került. Majdnem egy évig tartották bent. Trudi szorgalmasan látogatta. Ő pedig titokban levelezett Magdussal. A magyar asszony válaszait tartalmazó, négyzetes borítékok egy kollégája lakására érkeztek. Eleinte az a férfi vitte be őket a kórházba, Trudi azonban hamar rájött a turpisságra.

Hallgasson ide, Carl, meddig csináljuk ezt még így?

A szanatórium kertjében ültek egy padon. A férfi lehajtotta a fejét. Bocsánatot kért. Attól fogva a levélváltás szabadon, nyíltan folytatódott. Miután Carl végre elhagyhatta a szanatóriumot, tisztázó beszélgetések sorozatát követően Trudi beleegyezett a válásba.

Carl Lutz betartotta ígéretét, 1949 szeptemberében visszament Budapestre, feleségül vette Magdust, s kivitte Svájcba, Ágikával

együtt. A kislánynak nem akarózott itt hagynia az apját és a barátait, noha az apja biztatta, főnyeremény, ha Svájcban nőhet föl.

Bernben éltek. Trudi megbocsátott Magdusnak, szinte barátnők lettek megint. A hidegháború korában még kevésbé fogadták be a svájciak a magyar asszonyt és a lányát, mint más időkben tették volna. Carl diplomata maradt, a munkája miatt sokat utazott Zürichbe, Magdus rengeteget volt egyedül a házban. Rajta is kiütköztek a mániás depresszió tünetei, amelyeket a férje révén olyan alaposan ismert. A kezelések eredménytelennek bizonyultak, Magdus a hatvanas évek elejére végképp önmagába süppedt. Utóbb az öngyilkosságba menekült.

Carl Lutz nyolcvanéves korában halt meg. Századik születésnapján rehabilitálták a Bundesratban. Ekkortájt vált nyilvánossá, hogy Svájc bankjaiban még mindig rengeteg pénzt és értéktárgyat őriznek, amelyekért a megölt zsidó tulajdonosok örökösei nem jelentkeztek. A Carl Lutz emlékére rendezett ünnepségen Trudi és Ági együtt jelent meg.

Carl haldoklása utolsó napjaiban arra kérte a nevelt lányát, próbálja írásba foglalni, mi történt 1944-ben Budapesten, hadd tudják meg az emberek, főleg a fiatalok, hogy akadtak azért néhányan, akik tettek valamit a kiszolgáltatottakért. Ágnes attól kezdve e feladat elvégzését vélte a hivatásának. Carl Lutz személyére összpontosított, de írt egy listát a legérdemesebbekről. Az IGAZAKRÓL, miképpen az izraeli Jad Vasemben hívják őket. Nevelőapja révén némelyikükkel gyerekként találkozhatott. Készült rá, hogy az ő emléküket is megörökítse, ám erre már nem futotta az erejéből-idejéből. E feladat más írástudókra marad.

ÁNGEL SANZ BRIZ, a budapesti spanyol nagykövetség ügyvivője a zsidók megsemmisítésének tervét elfogadhatatlannak tartotta. Engedélyt kért a kormányától, hogy igazolványokat adjon a spanyol eredetű szefárd zsidóknak. Ötezer-kétszáz embert sikerült megmentenie. Épületeket bérelt, amelyek diplomáciai védettséget élveztek, sok pénzt költött megvesztegetésre. Ehhez a saját vagyonát is felhasználta.

GIORGIO PERLASCA olasz üzletember Ángel Sanz Briz közeli barátja volt. Mindketten harcoltak Franco tábornok hadseregében a spanyol

polgárháború idején a demokratikus erők ellen. Hosszabb ideje Budapesten tartózkodott. Segített Ángel Sanz Briznek az életmentésben. Amikor a spanyol ügyvivőt novemberben visszarendelték Madridba, Perlasca azt híresztelte, hogy Sanz Briz úr távozása csupán átmeneti, feladatkörét addig ő veszi át. Folytatta az okmányok kibocsátását és a segítségnyújtást. Tudomást szerzett arról, hogy a nyilasok le akarják rohanni a gettót, hogy megöljék az összes zsidót. Perlasca emiatt Vajna Gábor belügyminiszterhez fordult. Súlyos nemzetközi válaszlépéseket helyezett kilátásba (blöffölt), továbbá fölajánlotta, kicsempészi Vajnát az országból családostul, a háború után. A belügyminiszter elállt a gyilkos tervtől, nem tudni, előbbi vagy utóbbi hatására. Legalább ötezren köszönhették az életüket Perlascának, négyszer többen, mint a világhírűvé vált OSKAR SCHINDLERnek. Perlasca – Schindlerrel ellentétben – hazatérte után soha nem beszélt magyarországi cselekedeteiről, még a családtagjainak sem. Szerény, visszahúzódó életet élt. Több, általa megmentett ember igyekezett rátalálni, ám Spanyolországban keresték. A nyolcvanas években bukkantak rá Olaszországban, akkor végre fölfedte kilétét.

ANGELO ROTTA pápai nuncius 1930 óta képviselte Vatikán Államot Budapesten. A vidéki zsidók deportálásának legelső napján, 1944. május 15-én tiltakozó jegyzéket nyújtott be a külügyminisztériumnak. Kijelentette, hogy a zsidók elleni hadjárat átlépi a természeti törvények és az isteni parancsolatok határvonalát, ezért a Szentszék és az egész keresztény világ lelkiismerete tiltakozni kényszerül. *Mindennap imádkozom ezért az országért, hogy folyton nagyobb, boldogabb és megbecsültebb legyen. De jövőjét illetően félelem gyötör e pillanatban, félek, hogy az igazságtalanságok, amelyeknek elkövetésére készülnek – Isten hárítsa el! –, a megfontoltság nélkül kiontott ártatlan vér nem hozhatják az országra Isten áldását.* Levelének nem volt hatása. Ezek után a Dísz téren székelő nunciatúra több ezer menlevelet adott ki, és védett házakat is létesített.

SZTEHLO GÁBOR evangélikus lelkész zsidó gyerekek bújtatását szervezte meg. Gazdag családok engedték át neki a lakásukat, amelyekben önként vállalkozó nők látták el a kicsiket. Ezek a

gyerekotthonok a Nemzetközi Vöröskereszt B szekciójaként működtek. Sztehlo erőfeszítéseinek köszönhetően ezerhétszázan úszták meg a vészkorszakot, a gyereken kívül négyszáz gondozó, utóbbiak döntő többsége szintén zsidó.

RAOUL GUSTAF WALLENBERG a svéd nagykövetség harmadtitkáraként jött Budapestre, 1944. július 9-én. Járt már itt korábban, üzleti ügyben. Első keresztnevét az apja után kapta, aki még az ő világrajövetele előtt meghalt, a másodikat a nagyapja iránti tiszteletből, aki fölnevelte. Raoul Wallenberg burokban született, ráadásul vasárnap, mindkettőt jó előjelnek vélték a nagyszülei. A tekintélyes és dúsgazdag Wallenberg család a háborús időkben is kereskedett a náci Németországgal, emiatt Raoul Wallenberg kinevezését néhányan ellenezték a svéd külügyminisztériumban, de nem akadt más vállalkozó.

Humanitárius attaséként azt a különleges megbízatást kapta, hogy minden lehetséges módon próbálja menteni a nemzetiszocialista rendszer üldözötteit. Pestre küldését minden jel szerint a nemzetközi zsidó segélyszervezetek kezdeményezték, vélhetőleg ezek állták a kiadásait is. Mielőtt ide indult, Marcus Ehrenpreis rabbi elmondta a svéd arisztokrata családból származó protestáns fiatalember fölött a kohanita áldást. Wallenberg egyébként egy nagy-nagy-nagyapja révén tizenhatodrészt zsidó volt. Többször kijelentette, hogy nehéz legyőzni olyasvalakit, aki egyszerre Wallenberg és zsidó.

Hatszáz kitöltetlen svéd útlevelet hozott magával, hogy a Svédországgal kapcsolatban álló üzletembereknek adhassa. Tervezte, hogy egy vonatnyi árva gyereket is kiment a hazájába. Energikus fellépésével, megvesztegetéssel és egyre nagyobb számban kiállított menlevelekkel mértékadó becslések szerint tízezer embert mentett meg. Bátorsága szóbeszéd tárgyává lett.

Budapesten az Aréna (ma Dózsa György) út és a Benczúr utca sarkán látták utoljára, 1945. január 17-én, késő délelőtt. Debrecenbe indult, az orosz csapatok főhadiszállására. Malinovszkijhoz megyek, hogy vendégként vagy fogolyként, azt még nem tudom! – mondta egy fültanú szerint, mielőtt beszállt az autóba. Amelyet természetesen Langfelder Vilmos vezetett. Sok pénz volt nála, többen úgy vélik, emiatt került bajba.

Más források szerint egész budapesti tartózkodása alatt a szovjet titkosszolgálat által megfigyelt személyek közé tartozott. Hármas ügynöknek hitték, aki az amerikaiak, a britek és a németek embere. A harcoló egységeknek megparancsolták, hogy ha a kezükbe kerül, fogják el, s haladéktalanul tájékoztassák Moszkvát. A szovjetek azt tervezték, hogy rákényszerítik, dolgozzék nekik is. Egyúttal arra akarták fölhasználni fogolyként, hogy gazdag és befolyásos svéd családját megzsarolják. A Szovjetunió jelentős pénzügyi segítséget akart kapni az életéért cserébe.

Wallenberg ezt nem is gyanította, ő maga kereste a kapcsolatot a szovjet hadvezetéssel, mert aggódott, hogy a nyilasok az utolsó percben fölrobbantják a nemzetközi gettót (a Pozsonyi út környékét) és a nagygettót is (Dob és Király utca tájéka). Ezt akarta megakadályozni, emiatt vitt magával olyan sok pénzt, sőt a kocsi benzintartályába rejtve nem kevés aranyat. A Studebakert az oroszok konfiskálták. Románián át vitték őt és a sofőrjét Oroszországba, eleinte buszon, majd vonaton. Mindvégig bizakodott, hogy diplomataként nem érheti bántódás. Az első napokban szünet nélkül ismételgette őreinek: Nevem Raoul Wallenberg, svéd diplomata vagyok, tévedés történt, a főparancsnokkal kell beszélnem! – tudta ezt németül, angolul, franciául, sőt oroszul is, annak idején az iskolában tanulta a nyelvet.

Kezdetben némi respektussal bántak vele, de fokozatosan változott a helyzete. Amikor a Lubjankába került – a börtönlajstrom szerint február 6-án –, elkülönítették a sofőrjétől. Egy osztrák és egy német katonatiszttel került közös cellába. Emezek tiszti ellátmányt kaptak, ő közlegényit. Kihallgatásai alkalmával mindig követelte – azután kérelmezte –, hogy érintkezésbe léphessen a svéd követséggel. Fütyültek rá. Ha maga tényleg diplomata volna, már kerestetnék! – mondták.

A Lubjankából hónapok múltán átvitték a Lefortovo börtönbe. Itt két évig raboskodott, ezalatt csupán kétszer hallgatták ki. Minden jel arra mutat, hogy 1947. július 17-én kivégezték, valószínűleg méreginjekcióval. Szerencséje elpártolt tőle, hiába született burokban.

Langfelder Vilmos haláláról semmi nem tudható biztosan.

Wallenberg emlékére rögtön a háború után szobrot akartak állítani a Szent István parkban a neki hálás túlélők. 1949. április 10-én, vasárnap délelőtt fél tizenkettő tájt körülbelül kétezres tömeg várta az ünnepséget, avatóbeszéddel Ortutay Gyula készült. Ámde csak a szobor és talapzata hűlt helyét találták – az éjjel tűntek el.

A *Szabad Nép,* a Magyar Dolgozók Pártjának napilapja ezt tudatta olvasóival: *A Wallenberg emlékbizottság közli, hogy a vasárnapra tervezett emlékmű-leleplezés elmarad, mivel az emlékmű műszaki munkálatai még nem fejeződtek be*.

Szinte senki nem hitte el, hogy ez igaz, napok óta látható volt a helyszínen Pátzay Pál műve, a magas, négyzetes oszlopra helyezett bronzszobor, meztelen férfi bunkóval próbálja agyoncsapni a támadó kígyót. Szájról szájra járt a hír, hogy az oroszok távolították el. A sokaság lassacskán szétoszlott. Hivatalos helyről azt terjesztették, hogy az előző éjjel nyilasok rongálták meg, azért kellett visszaszállítani a szobrász műtermébe.

Pátzay Pált hajnalban legszebb álmából riasztotta föl a barátja, Laci, azaz Hatvany Lajos, aki a lakása tetőteraszáról éppen odalátott. Hatvany álmatlan éjszakáin gyakran kiállt bámészkodni. Tárcsázta Pátzay számát. Pali, épp most döntik a szobrodat! Pátzay taxit rendelt, ám mire Pasarétről a helyszínre érkezett, sem a szobrot, sem annak talapzatát nem találta. Goda Gábor írótól kért segítséget, ő a főváros kulturális ügyeinek főtanácsosa volt. Goda megígérte, hogy segít. Később sajnálkozott, nem tehet semmit. Óvatosan célzott rá, hogy a szovjetek állnak az ügy hátterében.

Pátzay három év múlva *Kígyós figura* címmel mutatta be a két méter nyolcvan centis bronzszobrát az Első Magyar Képzőművészeti Kiállításon. Nem tudni, hogy az eredetit öntötte újra, vagy egy változatról van szó. Két kisebb másolatot is készített, az egyiket Szukarno indonéziai elnök kapta 1962-ben, a magyar állam ajándékaként. A másik 1974 óta a budapesti Radiológiai Klinika lépcsősora mellett áll. Az eredetire idővel a debreceni Biogal gyógyszergyár előtt bukkantak rá, talán azért került oda, mert valamelyest emlékeztet a patikusok kígyós jelképére.

Nicolas Salgo tehetős üzletember az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövete volt 1983 és 1986 között. Ő vetette föl Varga

Imrének, volna-e bátorsága egy Wallenberg-emlékművet készíteni. Pátzay ekkor már nem élt, ő tanította Varga Imrét a főiskolán. Varga titokban foglalkozott ezzel a témával, vázlatokat is mintázott agyagból. Műve elkészült. Két hatalmas sziklatömb áll V alakban, a hátuljukra Varga rákarcolta Pátzay szobrának körvonalát, és odavéste Ovidius sorait latinul: *Amíg szerencsés vagy, sok barátod lesz, de ha beborul az ég, egyedül maradsz.* Elöl fáradt arcú bácsi ácsorog, kalapban és kabátban. Akár egy öreg zsidó. Wallenberg – mint már tudjuk – ezt az életkort nem érhette meg.

Az emlékművet az amerikai nagykövetség udvarán állították föl. Tervbe vették a kerítés átépítését, hogy a járókelők beláthassanak a Szabadság tér felől. Erre azért nem került sor, mert az amerikai és a svéd diplomácia közös erőfeszítésének köszönhetően az emlékművet 1987-ben a Szilágyi Erzsébet fasorba költöztették, kissé elrejtve, de mégis nyilvános helyre. A szocializmus utolsó éveiben a Wallenberg-ügy még mindig kínosnak számított a szovjetek miatt.

Fölvetődött a rendszerváltozás után, hogy áthelyezzék a Szent István parkba, ahol annak idején Pátzayét fölállították, ezt maga Varga Imre fúrta meg, mondván, hogy ő nem szereti a szobrok mozgatását. Így a hely szabadon maradt. Évek múltán odakerülhetett a döntő részben magánszemélyek és cégek adományaiból készült Wallenberg-emlékmű. Egy másik Pátzay-tanítvány, Marosits István alkotta újra. Arra kérték, hogy ragaszkodják a mestere stílusához és tervéhez. 1999. április 18-án avatták fel, több mint fél évszázad késéssel. A kígyóval harcoló férfi ezúttal is mereven hátat fordít a Dunának, ahogyan az eredeti. Érthető okból.

Az IGAZAK döntő többségének emlékét szobrok, domborművek, márványtáblák, utcák, rakpartok, múzeumok, kötetek őrzik, még olyan országokban is, ahol újra fölütötte a fejét az antiszemitizmus. Akadnak, akik kétségbe vonják a holokauszt adatait, súlyosságát, sőt bizonyos mértékig a megtörténtét is. Mit tehetnénk? Mit mondhatnánk?

Talán ezt: *Bárki, ha egyetlen emberi életet megment az emberi nemből, az Írás szerint ugyanazt teszi, mintha megmentené az egész világot.* (Misná, Szánhedrin, 4, 5.)

Az ÁLDOZATOK egy részének a nevét se tudjuk. Említsük találomra V. M. családját, az atyai ágat két kivétellel elpusztították, Auschwitzba vitték. Szemtanúk szerint beterelték őket a marhavagonba a pécsi pályaudvaron. Ám a haláltábor hiányos listáin nem találhatók, ennek folytán a budapesti Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékhely falára se vésték oda a nevüket.

V. M. apját a csendőrök azért nem taszigálhatták a tehervonatba, mert addigra a munkaszolgálatos zászlóalj tagjaként a Don-kanyarban volt. Szüntelen életveszélyben. Aknamezőkre terelték őket, hogy robbanjanak föl, megnyitva a biztonságos vonulás útját a fegyveres egységeknek. Az összeomlás után az oroszok ugyanúgy hadifogolytáborba zárták a munkaszolgálatosokat, mint a német, magyar, olasz stb. katonákat. Helyenként ugyanabba. Esetünkben a Tambov mellettibe. Örkény István magyar író is odakerült. A hetvenes években nem emlékezett rá, hogy találkozott volna V. T. nevű fogolytárssal. Akinek a munkaszolgálatos zászlóaljában körülbelül ötezer zsidót indítottak a frontvonalba. Közülük heten jöttek vissza. Ötezerből hét. Mennyi az esély, hogy valaki a hét közé kerüljön? Amennyi azon múlott, hogy V. M. e világra születhetett, 1950-ben.

A munkaszolgálatról és a hadifogolytáborról jóval az apja korai halála után annak két sorstársa számolt be. Az apja soha nem beszélt neki a holokausztról, az elvesztett rokonságról, vagy akár zsidó származásáról.

Ugyancsak e barátok egyike mesélte, hogy V. T. és ő megszöktek a táborból. Fél évig tartó gyalogtúra után érkeztek Pécsre, 1945 legelején. V. T. a szülői házba ment, az Apáca utcába. A kopogtatásra vadidegenek nyitottak ajtót. Egyetlen szót se szóltak, de V. T. mindent értett. Némán távozott. Soha nem próbálta visszakérni vagy -szerezni a lakást. Az iránt sem tudakozódott, maradtak-e ott iratok, fényképek, tárgyak, korábbi életének emlékei. Emiatt V. M. birtokában sincs ilyesmi. A megsemmisült rokonság jelentős részét kénytelen elképzelni magának. Méghozzá egyre gyakrabban, mert ahogyan öregszik, álmaiba mind sűrűbben visszajárnak.

A Duna itt maradt nekünk, budapestieknek. Színe soha nem kék, ahogyan a híres valcer címében, inkább szürkésfekete. A házak többsége is áll a nemzetközi gettó helyén.

Hofstätter Béla lakásába a szocializmus hajnalán két család telepedett be, az egyik önkényesen, a másiknak kiutalták. Utóbbi évekig vívta a harcot a betolakodók eltávolításáért, azután vidékre költöztek. A másik család addigra kezdetleges falat húzott föl középen, építési engedély nélkül, elvágva magukat a konyhától, de megtartva a fürdőszobát. Ők föl nem deríthető okból és módon hurcolkodtak ki.

Az ötvenes évek elejétől mind a két kis lakás az ÁVH fennhatóságába került. Több célra használták, átmeneti szállásként vidéki elhárítótiszteknek, esetenként tanúkihallgatásokra enyhébb ügyekben. Amikor az 1956-os forradalom után az ÁVH megszűnt, a két lakás a belügyminisztérium titkos részlegéhez került. Az egyikben technikai eszközöket tároltak, s onnan foganatosítottak lehallgatásokat közeli épületekben. A másik kapcsolattartó helyszín lett, beszervezett egyéneket rendeltek oda, főként III/III-as ügynököket, hogy szóban pontosítsák jelentéseiket a tartótiszteknek.

A hatvanas évek kezdetén mind a két lakást kiutalták valakiknek, a részletek nem tudhatóak. A kilencvenes évek legelején az egyiket V. M. piaci áron megvette. Máig is az övé, így tehát Hofstätter Béla és a felesége, Ditke lábnyomain járhat, a szó legszorosabb értelmében. Amióta ezt kiderítette, nehéz örökségnek érzi. A másik lakás egy közepesen rokonszenves férfié lett, ő végül átengedte a lányának.

A kávéház odalenn jelenleg üzemel. Nem volt ez mindig így. A háború után sokáig nem nyitott ki. Aztán rövid időre cipőbolt lett. Majd pedig az egyik nagy vendéglátóipari vállalat egységévé vált. Déltájt menzajellegű étkezéssel szolgált a környék elöregedett lakosságának, állítólag heti bérletet vehettek, igen olcsón. A hatvanas években hétvégén ötórai teákat rendeztek, élő zene szólt az üvegablakok alkotta sarokba helyezett dobogóról, a nagyközönség táncolt. Az ódivatú zongora-bőgő-dob felállású hivatásos zenészeket fokozatosan kiszorították a jóval zajosabb beatzenekarok – ellenük a házban lakók ismételten tiltakoztak.

Rajongóik fiatalabbnak, szakadtabbnak és zajosabbnak bizonyultak. (Pikáns adat, hogy V. M. is föllépett itt, egy gyönge banda tagjaként.)

A rendszerváltozást követően a vendéglátóipari anyavállalat megszűnt (darabjaira hullott, csődbe ment – nem kívánt törlendő). A kávéház újra bezárt. Ingóságait fillérekért árusította ki, a környék lakói vették meg. Múlt az idő, ékszerek árusítóhelye lett, ez se hozott elég profitot. Újabb szünet után bútorboltként próbálták hasznosítani, kevés sikerrel. Évekre bezárták.

Végül elegáns kávéházként és étteremként támadt föl tetszhalálából. Midőn e bekezdés íródik, déltájt néha csak foglalás esetén lehet asztalt kapni. Üzletemberek és politikusok tartoznak a törzsvendégek közé, sok szó esik pénzről, párt- és államügyekről, noha nyílt titok, hogy ide poloskákat szereltek. Horthy titkosrendőrsége kezdte, az ÁVH folytatta, bizalmas értesülés szerint a TEK is tudhat mindent, ha akar.

A házak éjjel mély álomba merülnek. Pontosan emlékeznek arra, hogyan épültek, s mi történt velük. Azok, amelyeket a nehéz időkben védetté nyilvánítottak, kissé magasabban hordják az orrukat. A többiek nem haragszanak, megmosolyogják őket. Azok viszont, amelyek a legtöbb lakójukat vesztették el, még mindig gyászolnak. Az éji sötétség kellős közepén fölemelkednek. Repülnek. Tesznek egy kört Dunapest fölött. Mind többen csatlakoznak, a forgás gyorsul.

Ilyenkor az élő lakók azt álmodják, hogy szállnak. A holokausztban érintettek, de még az utódaik is hirtelen zuhanást élnek át. Hullanak, mint a bomba. Lakatlan mezőkre. Végtelen máglyatüzekbe. Jeges vizekbe. Vagy az ólomszürke semmibe.

Órákig tartónak érződik e kerengés, ám csupán másodpercek múlnak így.

Aztán a házak visszarendeződnek szokott helyükre.

Néhány hajszálrepedés jelzi azért, hogy öregszenek ők is.

Ily álmokból az ember szédelegve ébred.

Értékeli, hogy mára ennyi volt csak.

Belégzés, kilégzés.

Zzz**z.**

* * * * *

Sok könyv, tanulmány, visszaemlékezés, napló volt segítségemre, az alábbiakat szeretném kiemelni, hálával és köszönettel, belőlük merítettem a legtöbbet:

Agnes Hirschi & Charlotte Schallié (eds.): *Under Swiss Protection* (ibidem Verlag, Stuttgart, 2017). Időközben magyarul is megjelent, *Svájci védelem alatt* (fordította Heltai András és Rajkai András, Kalligram Kiadó, Budapest, 2019).

Bengt Jangfeldt: *Raoul Wallenberg élete* (fordította Tótfalusi István, Park Kiadó, Budapest, 2014).

Ember Mária: *Wallenberg Budapesten* (Városháza, Budapest, 2000). Benne: Murányi Gábor: Wallenberg-emlékművek Budapesten.

Heltai Jenő: *Négy fal között*. *Naplójegyzetek 1944–1945* (Magvető, Budapest, 2017).

Szép Ernő: *Emberszag* (Osiris, Budapest, 2011).